शिकागा नवाः

CHICAGO NEWA



नवाः खलबिकन दबु

Newa American Dabu

NEWA AMERICAN DABU

Chicago Import Inc

Importer, Exporter & Distributors of General Merchandise

3811 W. Lawrence Avenue, Chicago, IL 60625
Tel: 800 656 0000, 773 478 3200 Fax: 773 478 4974 Email: sales@chicagoimportinc.net
WEBSITE: WWW.CHICAGOIMPORTINC.NET

27 Years in Business Providing

Quality Product , Competitive Price & Unmatched Profit





































CALL 1 800 854 0881 FOR PRICES & MORE INFORMATION

ल स क्रु स

WELCOME

नवाः ग्रमनिक्रन दबु NEWA AMERICAN DABU



Gautam Buddha was born in Nepal

शान्तिया प्रवर्तक महामानव गौतम बुद्ध



Sharad Ranjit
Nepal



Dancing Colors - Oil on Caval

Sharad Ranjit *- A renown name, as an artist in Nepal. He held his first one-man exhibition in 1978 in Kathmandu. Currently, he is working on theme "Dancing Colors" depicting different moods of dances from different strata and ethnic group of human race.*
Mr Ranjit, Born in 1955, graduated in fine arts and holds the Master degree in social science.

शिकागो नेवा:
CHICAGO NEWA

Vol 6.

Newa American Dabu Nepal Sambat 1137/2016 AD नेवाः अमेरिकन दबू

Editor
Keshar Man Tamrakar

Advertisement & Collection Committee
Shrawan Kumar Shrestha Uday Maharjan
Shradha Kamal Tamrakar Sarbagya Dhar Tuladhar
Bibek Shrestha Kiran Byanjankar

Cover Artwork
Sharad Ranjit

Design & Computer Type Setting
Suraj Maharjan

Publication of Newa American Dabu
Chicago, Illinois, USA

Email: chicagonewa@yahoo.com
Copyright ©Newa American Dabu

Editor's Note

Newa American Dabu is gratified to publish *Chicago Newa*, Vol. VI of 1137 N.S. / 2016 A.D. to celebrate Nepal Sambat 1137. *Chicago Newa* is the flagship of Newa American Dabu (NAD). NAD is a non-profit, educational, social, and cultural organization of Newa people in Chicago and its supporters and well-wishers in the United States and abroad.

As in the past, *Chicago Newa* has received overwhelming responses from both Nepal Bhasa and English language writers. In addition to the contributors from Nepal, the majority of student writers are from the Nepalese community residing in the U.S.A. and Portugal. It is anticipated that the published articles give a glimpse of the rich Newa culture, environment, heritage, history, and legend. It also highlights the challenges the culture faces to maintain and preserve the literature, language and customs.

Chicago Newa has many supporters and well-wishers. I would like to thank the Nepalese community of Chicago and business houses and the advertisement collection committee for their support in order to publish this issue.

I am most grateful to The Honorable Governor Bruce Rauner, The Honorable Secretary of Illinois State, Jessie White, The Honorable Ambassador Dr. Arjun Kumar Karki, The Honorable Mayor of Chicago, Rahm Emanuel, Executive Director, White House Initiative on Asian Americans and Pacific Islanders, Ms. Doua Thor, Commissioner, President's Advisory Commission on Asian Americans and Pacific Islanders, Ms. Sanjita Pradhan, and President of World Newah Organization, Mr. Season Shrestha for their generous messages and warm greetings.

I would also like to thank Prof. Nirmal Man Tuladhar for his valuable suggestion and advice, Ms. Shashikala Manandhar for her continued assistance in distribution of *Chicago Newa* in Kathmandu and Mr. Sharad Ranjit for his fabulous artwork, and Mr. Suraj Maharjan for making the tenacious effort to design this magazine.

Last but not the least, I wish all *Chicago Newa* readers a very Happy New Year of Nepal Sambat 1137.

Keshar Man Tamrakar

OFFICE OF THE GOVERNOR
207 STATE HOUSE
SPRINGFIELD, ILLINOIS 62706


BRUCE RAUNER

November 26, 2016

Newa American Dabu
Chicago Newa VI
2541 West Jerome Street, Unit A
Chicago, Illinois 60645

Greetings!

As Governor of the State of Illinois, it is my pleasure to congratulate Newa American Dabu on the release of its sixth *Chicago Newa* newsletter.

I commend the work of Newa American Dabu for providing a critical resource to the community of Newa people in the Chicagoland area. As we strive for greater ethnic diversity and awareness throughout the country, publications such as yours are important links between our businesses and our communities.

On behalf of the citizens of Illinois, I offer my best wishes for many years of great success.

Sincerely,

Bruce Rauner
Governor, State of Illinois

THE AMBASSADOR

EMBASSY OF NEPAL
2131 LEROY PLACE N.W.
WASHINGTON, D.C. 20008



DR. ARJUN K. KARKI

Namaskar and Jwojolapa!

As the Ambassador of Nepal to the US, it is my pleasure to extend my heartfelt congratulations to Newa American Dabu (NAD) on the publication of the 6th issue of Chicago Newa.

Since its establishment, Newa American Dabu has rigorously promoted and preserved Newa culture, language and heritage. Undoubtedly, such efforts further promote Nepali values and celebrate diversity in Nepal. I am optimistic that through various social, cultural and educational initiatives hosted by the NAD, our Nepali diaspora will continue to stay united in the days to come.

Once again, I congratulate you on your continued success and my best wishes to all for Nepal Sambat 1137.

Dhanyabad and Subhay,

Dr. Arjun K. Karki

OFFICE OF THE SECRETARY OF STATE

JESSE WHITE • Secretary of State

November 26, 2016



JESSE WHITE

Shrawan Shrestha, President
Newa American Dabu
2541 W. Jerome St., Unit A
Chicago, IL 60645

Dear Mr. Shrestha,

As Illinois Secretary of the State, I am proud to commend you and your staff at the Newa American Dabu (NAD) on the release of the 6th issue of the Chicago Newa.

For several years, NAD has done a wonderful job fostering a climate of international support by providing information, professional opportunities and a sense of community for Newa Americans. This publication is an excellent tool for bringing people together because it promotes cultural understanding and celebrates Newa heritage.

On behalf of the people of Illinois, please accept my congratulations on publishing another meaningful issue of the Chicago Newa.

Best wishes for continued success with future editions of Chicago Newa.

Sincerely,

Jesse White

Jesse White
Illinois Secretary of State

100 W. Randolph, Ste. 5-400,
Chicago, IL 60601



RAHM EMANUEL

OFFICE OF THE MAYOR

CITY OF CHICAGO

November 26, 2016

Dear Friends:

As Mayor and on behalf of the City of Chicago, it is my pleasure to extend my warmest congratulations to all involved in the Newa American Dabu organization as they celebrate the New Year.

Newa American Dabu is a non-profit organization dedicated to charitable, educational, and social causes around Chicagoland and abroad. Made up of those who celebrate a Newa background, Newa American Dabu promotes and preserves Newa culture and heritage for all to explore and enjoy. Newa American Dabu continues a longstanding tradition in Chicago.

This year, Chicago Newa, the flagship letter of Newa American Dabu, will join in the celebration of New Year Nepal Sambat 1137. With the publishing of their national newsletter to commemorate this year's special activities and great achievements, Newa American Dabu celebrates the past, present and future. I commend Newa American Dabu for their committed service to the greater community.

Please accept my congratulations as you celebrate this important milestone. Best wishes for much continued success.

Sincerely,

Rahm Emanuel

Mayor

WHITE HOUSE INITIATIVE ON ASIAN AMERICANS AND PACIFIC ISLANDERS

November 26, 2016

Greetings,

The White House initiative on Asian and Pacific Islanders (WHIAAPI) would like to wish the Newa Community in Chicago and all around the United States a very happy New Year Nepal Sambat 1137. May this New Year bring peace, happiness, and prosperity to all of you and your families.

WHIAAPI's mission is to improve the quality of life and opportunities for the AAPI community through increased access to and participation in federal programs. With your involvement, the Initiative seeks to highlight both the tremendous unmet needs in AAPI communities as well as the dynamic assets that can be leveraged to meet those needs.

We commend the Newa community for its many years of work to bring the Newa people and culture together. We wish you a warm congratulations and continued success in the years to come.

Sincerely,

Doua Thor
Executive Director
White House Initiative on Asian Americans and Pacific Islanders

Sanjita Pradhan
Commissioner
President's Advisory Commission on Asian Americans and Pacific Islanders





WHITE HOUSE INITIATIVE ON ASIAN AMERICANS AND PACIFIC ISLANDERS | 550 12TH ST., S.W. | WASHINGTON, D.C. 20202
WHITEHOUSEAAPI@ED.GOV | WWW.WHITEHOUSE.GOV/AAPI

WORLD NEWAH ORGANIZATION
WNO
ब्बु नवाः मगनाक्कजन
http://www.worldnewah.org • info@worldnewah.org

न्हिल्या: - नेपाल सम्बत् ११३७, कछलागा द्वादशी

भिंतुना



सिजन श्रेष्ठ

भाजु श्रवण श्रेष्ठ
नाय:, नेवा: अमेरिकन दबू, शिकागो
शिकागो, इलिनोई, सं. रा. अमेरिका

नेवा: अमेरिकन दबू शिकागोया पिथना 'शिकागो नेवा:' या खुगूगु ल्या: थवहे नेपाल सम्बत् ११३७ या लसताय् (Saturday, November 26, 2016) या दिनय् पिदनेत्यंगु खँ न्येना: तसकं लय्ताया च्वना । नेवा: अमेरिकन दबू न्ह्यदँ न्ह्य:निसें नेवा: भाय, साहित्य, तजिलजि, व म्हसिका ल्यंका तयेगु व प्रबर्द्धन यायेगु थज्या:गु तसकं च्वछाये बह:गु थीथी ज्याभ्व:त याना वयाच्वंगु सकसिनं खना च्वंगु हे दु । 'नेवा: अमेरिकन दबू'या खुक्व:गु दँ ज्याभ्व: सुथां लायेमा, त:जिक क्वचायेमा धका: वर्ल्ड नेवा: अर्गानाइजेसन व थुकिया सकल दुज:पिं पाखे भिंतुना देछाना च्वना ।

गणतन्त्र वये धुंका: नं नेपा: देसय् संघियता नारा जक जुयाच्वन । भाषा, जातिया स्वतन्त्रताय् छुं कथंया ह्यूपा: व:गु खने मदुनि । अझ नं खस भाषा व छगू जातिया हे जक वर्चस्व जुयाच्वंगु खँ झीगु न्ह्य:ने न्हाय्कं थें जुयाच्वंगु दु । उकिं थ्व छगू भाषा, छगू जाति नीतिया परम्परायात हिला छवया: मेगु न्हूगु घात्थेंगु बहुभाषिक बहुजातिया ब्यवस्था नीस्वने मा:गु दु । थुगु त:जिगु ज्याय् नेवा: अमेरिकन दबू, शिकागो सदां न्ह्यचिला च्वने फयेमा धका: भिंतुसें हानं छक्व: त:मुँज्या सुथां लाक्क क्वचायेमा धका: भिंतुना च्वना । सुभाय् ।

छिम्ह,

सिजन श्रेष्ठ

सिजन श्रेष्ठ
नाय:, हलिं नेवा: दबू
बाल्टिमोर, मेरिल्याण्ड - सं. रा. अमेरिका

MESSAGE FROM THE PRESIDENT

Jwajolapa!

I am delighted that Newa American Dabu (NAD) has developed into a resilient and active organization in Chicago. Since its establishment, NAD has not only celebrated Nepal Sambat each year but also organizes various programs to strengthen the Newa community within Chicago and beyond. It has also provided scholarships to three students at Jagat Sundar Bwonekuth, Kathmandu for 2016. It has worked together with local and international organizations to provide funds for the 2015 earthquake victims in Nepal. Mr. Keshar Man Tamrakar, former President and Mr. Uday Maharjan, Treasurer, participated in the 2nd Convention of World Newah Organization on March 25-27, 2016 in Baltimore, Maryland.

Throughout the year, we have been organizing various programs to celebrate Yomari Punhi, Ghyo Chāku Sanlhu, Father's Day and Mother's Day. These programs are successful in disseminating our cultural and festive activities to the Newa community of Chicago and also to other communities that curious about our rich cultural heritage and festivals. It is our belief that if the Newa communities in the U.S.A. come together to celebrate the Newa cultural and festive programs and speak Nepal Bhasa, our cultural heritage would be more vibrant.

This year our annual picnic was successful as ever with more participation of picnickers than last year. The food was delicious; the programs were entertaining; and the children enjoyed the Newa games. Mother's Day and Father's Day were also celebrated at the picnic.

Nepal Sambat 1136 celebration was remarkably impressive. The chief guests were Mr. Madan Rajbhandari and Dr. Dharma Devi Rajbhandari, who graciously launched *Chicago Newa*, Vol. V of 1136 N.S. / 2015 AD. On behalf of NAD and myself, I would like to thank them and the participants of the program.

To celebrate Nepal Sambat 1137 on 26th November 2016, we have invited Ms. Sanjita Shrestha Pradhan as the chief guest. She has been appointed by President Barack Obama as a member of the President's Advisory Commission on Asian Americans and Pacific Islanders. It is a matter great pride for NAD and the whole Nepalese community that Ms. Pradhan, who hails from Chainpur, is on this prestigious Commission.

An interactive talk program on "New Constitution of Nepal; Newa Culture and Literature" was organized. Mr. Nabin Chitrakar, an imminent poet and Ms. Rashmila Prajapati, a gender specialist were honored at the program. She spoke about the role of Newa women in the Nepalese society.

NAD organized a function at Himalayan Restaurant to honor Mr. Prajwal Ratna Vajracharya, the founder of the Sacred Buddhist Dancer and Buddhist Arts Foundation.

We also participated in various other functions arranged by other Nepalese associations in Chicago. Four months ago, former American ambassador to Nepal arranged a Sur Sudha concert in Chicago sponsored by the Soarway Foundation.

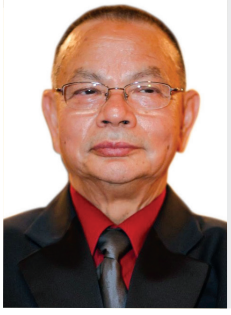
It is our responsibility and duty to keep our rich Newa culture alive, which our forefathers dedicated their lives to cultivate and flourish. Therefore, I would like to humbly request every one of us to be proud of the Newa traditions and cultural heritage. Let us all continue to work together to preserve and enrich it by celebrating festivals, publishing Newa books and magazines, teaching our kids the enjoyment of the beautiful Newa culture.

Happy New Year 1137!

Subhay!

Shrawan Kumar Shrestha
President
Newa American Dabu

Executive Committee of
NEWA AMERICAN DABU



Shrawan Kumar Shrestha
President



Kiran Byanjankar
Vice-president



Sarbagya Dhar Tuladhar
Vice-president



Bibek Shrestha
Secretary



Uday Maharjan
Treasurer

Executive Committee of
NEWA AMERICAN DABU



Shradha Kamal Tamrakar
Member



Rami Pradhan
Member



Kiran Prajapati
Member



Dinesh Pradhan
Member

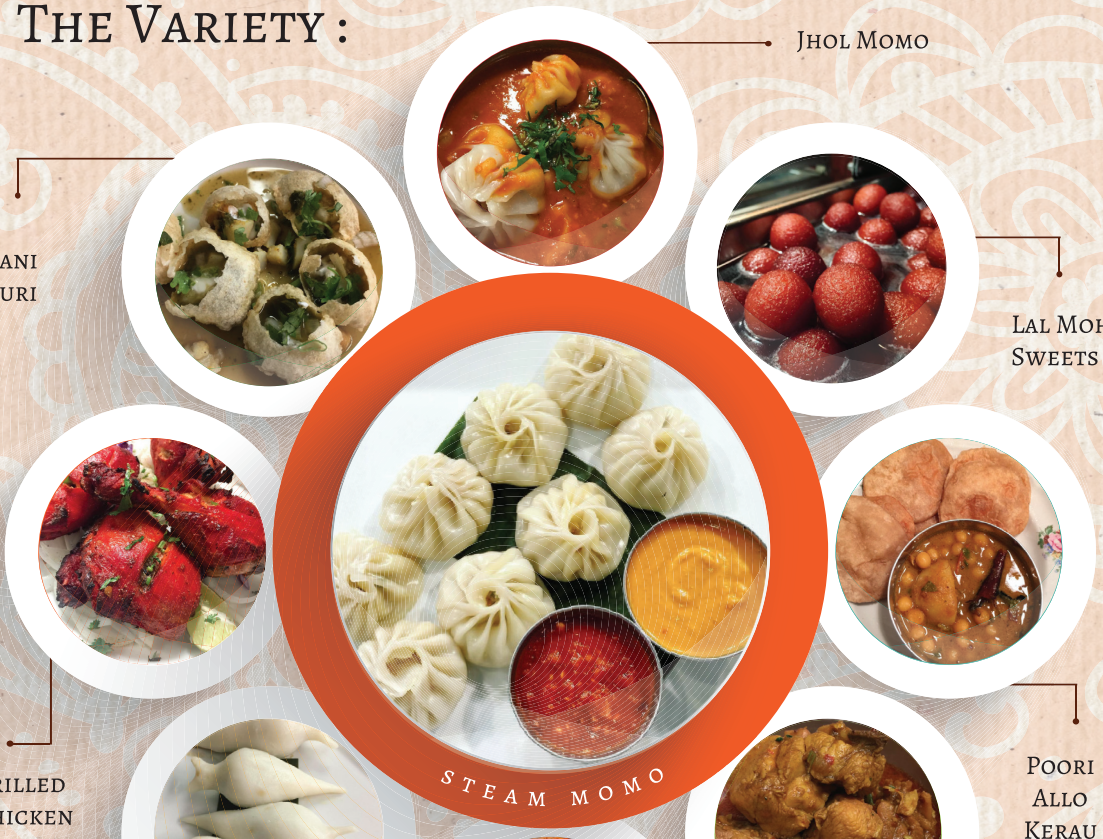


Radha Krishna Shrestha
Member

Himalayan Restaurant

SERVING SINCE 2003

THE VARIETY :

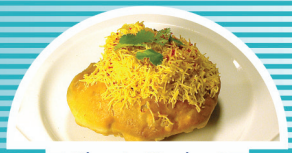


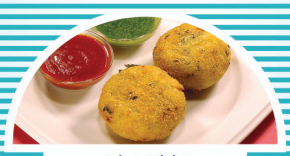
8265 Golf Road Niles, IL
Phone: 847-324-4150

3747 Grand Ave Gurnee, IL 60031
Phone: 224.637.3000

www.himalayanrestaurant.com

/Himalayan Restaurant #himalayanrestaurant @himalayanrestaurant yelp Review us on YELP @ Himalayan Restaurant Niles and Gurnee


Khasta Kachori


Alu Tikki


Burger


Veg. Cutlet


Dahi Batata Puri


Bhel


Dabeli


Pav Wada


Khaman


Pav Bhaji


Alu Wada


Samosa


Pani Puri

Sweets

Kaju Pista Roll
Date Roll
Kaju Katri
Bombay Halwa
Ladoo
Chumchum
Jalebi
Magaz
Ghari
Rasgulla
Gulab Jamun
Burfi
Penda
Kalakand
Cream Cutlet
Kala Jamun
Kesar Peda
Mohanthal
Malai Sandwich
Rasmadhuri

Snacks

Hot Mix
Bhavnagari Gathia
Navaratna Mix
Farari Chevda
Methi Para
Chakri
Masala Cashew
Bhakharwadi
Methi Puri
Chevda (Poha)
Chevda (Corn)
Chana Dal
Dal Mooth
Thikha Gathia
Bhel Mix
Ratlami Sev
Papdi Gathia
Chana Chor
Fafda
Star Gathia

Enjoy
Thriller
Drinks









Republic Bank
Parking Facility available across the Kamdar Plaza

FREE PARKING

Get the EXIT ticket as a complement to shop at Kamdar Plaza
(2 hours only. Some restrictions apply.)

kamdar PLAZA
2646 W. Devon Ave., Chicago, IL 60659.
Tel: (773) 338-8100 Fax: (773) 338-8114
www.KamdarPlaza.com Email: info@kamdarplaza.com

aero nepal travel

keep traveling . . .

Call us @ 1.888.663.8525

दंक थःम्हं धैथे भलसा दुगु टिकटया लागी जिमित लुमंका दिस



Contact us



Rakesh
571.201.6576

Please remember us for the lowest airfares to Nepal and worldwide

www.aeronepal.com
fly@aeronepal.com

TABLE OF CONTENTS

ITEMS	AUTHOR	PAGE NO.
Laskus		I
Dancing Colors-Oil on Caval	Sharad Ranjit	II
Chicago Newa		III
Editor's Note	Keshar Man Tamrakar	IV
Message From Governor of Illinois	Bruce Rauner	V
Message From Nepalese Ambassador	Dr. Arjun Kumar Karki	VI
Message From Illinois Secretary of State	Jesse White	VII
Message From Mayor of Chicago	Rahm Emanuel	VIII
Message From Director & Commissioner	Doua Thor & Sanjita Pradhan	IX
Message From World Newah Organization	Season Shrestha	X
Message From The President	Shrawan Kumar Shrestha	XI
Executive Committee of Newa American Dabu		XII

NEPAL BHASA SECTION

नेवा: व नेपाल भाषा	गुह्येश्वरी राज मानन्धर	1
फत्ताहा खँ ल्हानादिसँ मोजं च्वनादिसँ	हृदय प्रसाद मिश्र	5
नेपालभाषाय् ताजिञव:या छ्येलाबुला	रबिन श्रेष्ठ	7
कूटनीति	पुष्कर माथेमा	11
नेवा: मी ञान थ्येन ?	प्रा. डा. कृष्ण मानन्धर	13
सुकुन्दा म्हसिकाया छगू सन्दर्भ	हरिशरण राजोपाध्याय	17
मनूया स्वास्थ्यया खँ	कुमुद श्रेष्ठ	21
शिक्षा कूटनीति व नेपालया उच्चशिक्षा	प्रा. डा. कमल कृष्ण जोशी	29
ञथांमुञ: चःहे छक: दुवाले	रेणु श्रेष्ठ	33
अमेरिकाय् नेपा: ध्वदुबले	डा. पुष्प राज राजकर्णिकार	35
स्वनिञ:या अञिंमथ:त	सुधीर 'ख्वबि'	39
शिकाञोया लुमन्ति	डा. धर्म देवी राजभण्डारी	43
जीवनया सत्य	रामलाल श्रेष्ठ	45

दुर्घटना	यज्ञरत्न धारुवा:	47
जि वासिंगटनया नेवा: (ध्याचू)	प्रविन ताम्राकार	51
मनू व पशुतय्गु दथुई फरक	भिक्षुणी अनोजा	55
अले गंगा लयेताल	पुष्परत्न ताम्राकार 'स्वीटहार्ट'	57
मय्जु निबन्ध (ब्यङ्ग)	सुरेश किरण	59
य:त्य:	पुष्प रत्न तुलाधर	61

ENGLISH SECTION

Nepal Bhasa Patrika	Dr. Rabin Man Shakya	67
Painting As A Treatment For Herpes Zoster	Dr. Junu Basukala Ranjitkar	71
Nepal's Environment is Getting Better	Prof. Amulya Ratna Tuladhar	75
Use of "Jhii In Nepal Bhasa	Dr. Jyoti Tuladhar	79
Gender Differences Due To Social Aspects	Shrasta Tayo Tamrakar	83
Mindfulness, Practise And Centers	Madan Ratna Manandhar	85
Who Is That And Where Is That	Dr. Bishnu Phuyal	87
Identities of Newa And Deteriorations	Prof. Dr. Mrigendra Lal Shrestha	89
Five Dhayni Buddhas or Pancha Buddhas	Dr. Sumon Kamal Tuladhar	97
Maru Joshi Aagan Chhen The Joshi House	Rohit Joshi	102
Historical Asan	Nilisha Tuladhar	103
Sin Through The Eyes of Pearl	Shreekesh Man Tamrakar	105
My Newa Identity	Princy Sindurakar	107
What Beauty Means to Me	Nistha Tamrakar	109
Understanding of Newa Architecture	Rhea Joshi	111

ACTIVITIES OF NAD AND WORLD NEWAH ORGANIZATION

शिकागोय् कवि व संचार क:मिलिसे अन्तरक्रिया	नेवा: अनलाइन न्यूज	112
शिकागोय् न्हूदँ ज्याभ्व:	सन्ध्या टाइम्स	113
नेवा: अमेरिकन दबूया गुँम्वय् ज्याभ्व:	झीगु स्वनिगः	113
Newa American Dabu Activities in Picture		115
Second Convention of World Newah Organization Activities in Picture		121

भाषा म्वा:सा जाति म्वाई

महाकवि सिद्धिदास महाजु

नेवाः व नेपाल भाषा

मां अबुपिं नेपाल भाषाया सम्मानित कवि कवयित्री वा साहित्यकार जूसां काय्पिं म्ह्याय्पिं नाप नेपाली खँ ल्हाना बीगुलिं व छेय् नेवाः भाषा सिबें नेपाली भाषां हे परिवारय् खँ ल्हायेगु चलन जुया वनाच्वन । लिपा व छेंय् नेवाः भासं खँ ल्हायेगु हे तना वनीगु स्वभाविक हे जुल ।



गुह्येश्वरी राज मानन्धर
नेपाः

अमेरिकाय् वनाः थःगु मातृभाषां दँय् छक्वःसां पत्रिका पिकयाः च्वनादीपिं सकल नेपाःमिपिन्त जिगु सुभाय् व अभिवादन ।

यक्व यक्व दँ लिपा थौंकन्हय् अमेरिकाया शिकागोय् च्वनादीम्ह पासा केशरमान ताम्राकारजुं जितः लुमंकाः जिमि म्हयाय् रेणु मानन्धर (हाल अष्ट्रेलिया) पाखें स्वापू तयाः "शिकागो नेवाः" पत्रिकायात लेख छपु च्वया बिइत इनाप यानादिल । वय्कलं टेलिफोनं सम्बन्ध तयादिल । थन वनाः पुलांगु पत्रिका काः हूँ धकाः निगूति ठेगाना नं बियादिल । जि धाःसा अल्छी, छें पिहां मवंसे न्ह्याम्हस्यां न्ह्यागु धाःसां न्हाय्पनय् चिकं तया च्वनीम्ह, उकिं जिं पत्रिका काः वनेगु कुतः हे मयाना । अय् धाःसां न्ह्याक्व हे अल्छी चाःसां मे महिनाया दुने च्वया बीमाःगु लेख च्वये हे माल धकाः सुरे जुया ।

यक्व लिपा केशरमानजुं लुमंका दिउ थें भिदँति न्ह्यःयागु खँ लुमना वल । जिथाय् छेंय् छम्ह बिदेशी भीगु भाषाय्, पि.एच.डी. यानादीम्ह झाया दियाः बिलायतय् च्वंम्ह जिलाजं डा. कुलबहादुर लुँइटेलया सन्देश बिया दिल । खँ ल्हाल्हां वय्कलं नुगः मछिं थें च्वंकाः नेवाः भासं हे धयादिल - "जिं नेवाः बिद्वानतय् न्ह्यःने थथे धया - थथे हे अवस्था जुया च्वंसा नेवाः भाय् मेगु १०० दँ लिपा न्हना हे वनी । बिचाः याना दीमाल । थथे धयागुलिं वय्कःपिं जि खनाः तं चाल । छिगु छु बिचाः ?" धकाः जिके न्येन । न्हापां ला जि भचा अकमकय् जुल । लिपा नेपालय् नेपाल भाषाया अवस्था खनाः जितः धाये वल । "छिं धाःगु खँ सत्य जुइफु । नेवाःत छि खनाः तं चायेगु नं स्वभाविक हे खः । उकिं छिं नुगः मछिंका दीमाःगु मदु ।" वय्कः बिलायत लिहां झाल । जिगु मनय् वय्कलं धाःगु खँय् अनेक बिचाः लुया वल । वय्कलं धाःगु खँ सत्य हे जुइगु खःला ? परिस्थिति ला जिं अज्यागु हे खना । भविष्य बांलाःगु मखना । जिं थःथःम्ह तुं न्ह्यसः याना, भीगु भाय्या उपादेयता छु ? छेंखा पतिकं थ्व भाय् ल्हायेगु धमाधम त्वःता वनाच्वन । जिं बिश्लेषण यात स्वया । थ्वयात गुकथं बचय् याना तये फइ ? गथे प्रवर्द्धन याये फइ ? धकाः मनय् बराबर खँ ल्हानाः छम्ह निम्हसित थःगु बिचाः नं प्वंका । छथाय् निथाय् च्वनं च्वया । तर भाषाय् बृद्धि जुइगु जिं आशा मखना । जितःला बिदेशी बिद्वानं धाःगु धापू हे सत्य जुइथें ताल । यदि थ्वयात आवंनिसें हे बिचाः यानाः न्ह्याः मवंसा सच्छि दँ मजूसा मेगु सच्छि दं ला अवस्यं थ्व भाषा म्वाइ मखु । अथे ला संसारय् शास्वत न्ह्याब्लें तिकय् जुयाच्वंगु धैगु छु दु धकाः बिचाः याना स्वःसा फुक्क अनित्य हे खः । शास्वत छुं मदु । अथे जूसां थःत यःगु धइगु दइच्वनी, थःगु धइगु यइच्वनी, थःत यःगु त्वःते फइमखु । अथे हे तुं थःगु भाषा, थःगु देश मेमेगु देश न्ह्याक्व हे बिकसित जूसां थःगु धइगु यइगु हे जुयाच्वन । उकिया निंतिं व बिदेशी बिद्वानया भविष्यवाणी असत्य जुइकेत वय्कलं भविष्यय् भीगु भाय्या अस्तित्वया बारे शंका याःगुया कारण व निराकरणया उपाय जिके मनय् लूगु छुं खँ थन च्वये त्येना । जि थौंकन्हय् थ्व भाषाया गुगुं नं संस्था नाप स्वापू दुगु नं मखु, जिं थौंकन्हय् थुकिया लागि छुं याना नं च्वनागु मखु, अथे जूसां मातृभाषा प्रति जिगु अझ नं दनिगु प्रेमया कारणं थन च्वया च्वना ।

भीगु भाषा न्हना वंगुया कारणया बिश्लेषण छक्वः याना स्वये -

१. छें छेंय् थः मस्तय्त मां बौपिसं थःगु मातृभाषां खँ मल्हासे नेपाली भाषां खँ ल्हायेगु यात । उकिं मस्तय्सं नेवाः भासं खँ ल्हाये मवगु जक मखु, ल्हा हे मल्हात । प्रत्येक नेवाःतय्सं मेगु पुस्तायापिंसं नेवाः भासं खँ ल्हाइ मखुत ।

२. गुगुं नेवाःतय् नेवाः भासं हे जक खँ ल्हायेगु याना च्वंसां न्हूम्ह भौमचा छैंय् दुत हये बलय् व नेवाः भासं खँ मल्हाइम्ह जुल धायेवं मेमेपिन्त नं वं ल्हाइगु भाय् अर्थात नेपाली भाषां हे खँ ल्हाये मालीगु जुया च्वन ।

३. नेपाल भाषा थाय् अनुसारं पाना वंगुलिं नेवाः हे जूसां ख्वप व अनं नं पूर्व पाखेया नेवाःतय्सं यैंया नेवाःत नापं नेवाः भासं खँ मल्हाइगु जुया च्वन ।

४. प्राथमिक बिद्यालय मातृभाषां ब्वंकीगु धाःसां एस.एल.सी.या पाठ्यक्रमय् दक्व प्रादेशिक भाषायात इच्छाधिन बिषयलय् तयाः व इच्छाधिन बिषययया वैकल्पिकय् Optional Math तया ब्यूगुलिं थःगु मातृभाषाया थासय् न्ह्याम्हसिनं Optional Math हे कयाः ब्वनीगु स्वभाविक जुल ।

५. निम्हं नेवाः खँ ल्हाइपिं जूसा पिहां वनेबलय् नेवाः भाषं खँ ल्हाइम्ह नेवाः धकाः म्हमस्यूगुलिं न्हापालाक नेपालीं निं खँ ल्हाइ व नेवाः धकाः सिल धायेवं तिनि निम्हस्यां नेवाः भासं खँ ल्हायेत स्वइ ।

६. मां अबुपिं नेपाल भाषाया सम्मानित कवि कवयित्री वा साहित्यकार जूसां कायपिं म्ह्यायपिं नाप नेपाली खँ ल्हाना बीगुलिं व छेयँ् नेवाः भाषा सिबें नेपाली भाषां हे परिवारय् खँ ल्हायेगु चलन जुया वना च्वन । लिपा व छैंय् नेवाः भासं खँ ल्हायेगु हे तना वनीगु स्वभाविक हे जुल ।

७. गुम्हं गुम्हं नेवाःतसें जि नाप नेवाः भासं खँ ल्हाःसां मेपिं नेवाः भाय् ल्हाइपिं पासापिं वा तता केहेंपिं दाजुकिजापिं जूसां इमि थवं थवय् खँ ल्हाइबलय् नेपाली खँ ल्हायेत अःपु ताःगु जुल ।

८. अथे हे नेवाः भाय्या उपादेयताया हिसाबं बिचाः याःसा थुकिया उपादेयता छुलय् धकाः बिचाः यासां भाषा प्रेम वा भाषा साहित्य बिकास सिबें मेगु छुं असाधारण उपादेयता छुं खने मदुगुलिं गुलि गुलिंस्यां थ्व भाय्यात महत्व मब्यूगु जूगु जुल ।

च्वय् च्वयागु कारणं यानाः वय्कः बिद्वानया धापूयात तेवा बिइ थें जुल व नेवाः भाषा लोप जुइकेत मेगु १०० दँ माली मखु थें च्वन । उकिं यदि भीसं भीगु भाय्यात म्वाका तयेगु खःसा अति हथाय् चायाः थुकियात प्रतिरोध याइगु कृयाकलाप थथें हे याना यंके माःगु दु । अले वय्कः विद्वानया शंका नं निबारण जुइ । भविष्यवाणी गलत जुइ ।

१. दकसिबे न्हापां सकल नेवाःमितय्के थ्व जागरण हये माल कि नेवाः भाय् मल्हात धाःसा नेवाःतय्गु म्हसिका (पहिचान) मदइ वनी धइगु नेवाःतय्त वाः चायेके बिइ माल । उकियागु लागि नेवाः संघ संस्थात जारा-जुरूक्क न्ह्याःवने माल । दँय् छगू गोष्ठि यायेगु, उकिइ व हे पुलांपिं भाषा प्रेमीपिन्त जक चूलाकां मजिल न्हू न्हूपिंत जागरूक याये माल । भाषा जवाःतसें थ्व खँय् च्यूताः तयेमाल । ई ब्यः अनुसार ह्यूपाः हये माल ।

२. थः मचाखाचातय्त नेवाः भासं थःथःगु छैंय् खँ ल्हाये माल । मचाबलय् पिनागु पुसा हे बाँलाक ब्वलनिगुलिं मांया प्वाथं निसें स्वदँ प्यदँ मदुतलय् छैंय् थःगु हे मां भासं बिशेष यानाः मां व अबुं अले थःजिपिसं खँ ल्हाये माल । नेपाली भाषा ला स्कूल वन धायेवं अथे हे ल्हाना हइ । नेपाली जक मखु थौकन्हय् ला स्कूलय् इङ्गलिस जुया वये धुंकल । मस्तय्सं इङ्गलिस व नेपाली अथें सयेका वनी । थौकन्हय्या मां अबुपिसं नेपाली व इङ्गलिसयात जक प्रोत्साहन बीगु यात धाःसा भीगु भाषा मेगु १०० दं न्हना मवनी धकाः शंका कायेम्वाः । गथे कि काठमाडौं उपत्यका व छगू निगू शहर त्वःताः मेमेगु थासय् च्वंपिं नेवाःतसें बुढाबुढिपिं नाप सिबें थः मस्तय् नाप थःगु मातृभाषां (विशेष यानाः नेवाःतसें) खँ मल्हाये धुंकल ।

३. जिमि पासापिनि खँ ल्हाल्हा वनाबलय् छम्ह बिद्वान पासां धाःगु थथे - "जिमि कायपिं निम्ह जिगु न्ह्यःने नेवाः भाषं खँ मल्हासे नेपाली भाषां खँ ल्हाःगुलिं जि जिमि कायपिंत ब्वःबियाः धया, - जिगु छैं छिमिसं जिगु हे न्ह्यःने नेवाः भासं खँ मल्हासे नेपालीं खँ ल्हात । थ्व ला छिमिसं जितः हे वास्ता मयाःगु जुल । जिगु न्ह्यःने ला कमसेकम नेवाः भासं हे खँ ल्हा धकाः भचा न्चाये थें यानाः धयागुलिं म्ह्याय् गुम्हस्यां नेवाः भाय् थू तर नेवाः भासं खँ ल्हायेगु याना मच्वंम्हं नं आः बिस्तार बिस्तारं नेवाः भासं खँ ल्हाना हल । शुरूइ ला वइत थाकुल । तर आः नेवाः भासं खँ ल्हाइम्ह जुल ।" व छैंय् आः नेवाः भासं हे खँ ल्हाइगु जुया च्वन ।

अथे हे मेम्ह छम्ह पासां थथे धयादिल - "जिमि केंहेया छेयँ् ज्या याइम्ह पहाडं वःम्ह नेपाली भाय् जक स्यूम्हस्यां जिपिं नापं फोनय् नेवाः भासं खँ ल्हानाः न्ह्यसः लिसः याइ, छाय्धाःसा व छैंय् फुक्कस्यां नेवाः भासं खँ ल्हाइगु व ज्या याइम्ह मिसां नं नेवाः भाषा न्यँन्यं सयेकाः नेवाः भासं खँ ल्हायेत प्रोत्साहन ब्यूगुलिं वं नेवाः भासं खँ ल्हाये सयेकल ।

जिगु छैंय् ज्या याइम्ह मिसा मचां नेवाः भासं ल्हाःगु फुक्क खँ थू तर खँ ल्हाये मसः । छगू निगू शब्द गुबलें गुबलें धया हइ । सायद् जिमि छैं जःपिसं व नाप नेवाः भासं खँ ल्हात धाःसा वं नं नेपाली जक मखु भीगु भासं नं खँ ल्हाइगु जुइ ।

पीदँ न्ययेदँ न्ह्यः नेपाल मण्डलय् वयाः ज्या याःवःपि नेवाः भाषाभाषी मखुपि सकस्यां नं माःसा नेवाः भाषाया ब्यबहार याना वयाच्वंगु जिं स्यू । राणाजीया मस्तय्सं नं नेवाः भासं खँ ल्हाःगु जिं स्यू । तर थौं व चलन बिल्कुल हे मन्त । पसलय् वनाः न्याः वंसां नेवाः पसल्यां जि नाप न्हापां नेपाली खँ ल्हाई अले जिं नेवाः भाषं खँ ल्हाःसा जक नेवाः भासं लिसः बिइ । यदि नेवाः भाय्यात प्रचलनय् हयेगु खःसा कमसेकम भी थःथःला नेवाः भाषं खँ ल्हायेनु । उकिया लागि नेवाः भाषी मखुपिनिगु अत्यधिक जनसंख्यां यानाः सु नाप नेपाली व सु नाप नेवाः भाषं खँ ल्हायेगु धइगु मछिंगु अवस्था जुइगुलिं नेवाःतसें "भी" धइगु लोगो तयाः जुल धाःसा नेवाः भासं अःपुक खँल्हाबल्हा याये दइ । बसे जूसां खँ ल्हाना वने बलय् नेवाः भासं खँ ल्हाये दइ । नेवाः भासं ल्हायेगु प्रचलन बृद्धि जुया वइ । थ्व प्रस्तावया बारे जिं चित्तधर दाइया नामं पिकाःगु स्मारिकाय् च्वयागु खः । लिपा जिं च्वसापासाय् नं छक्वः प्रस्ताव यानागु खः । शायद वय्कःपिनि चित्तय् थ्व खँ लुमधन जुइ ।

मेगु छगू जिके लुया वःगु खँ नेवाः भासं कार्टुन पिकयाः मस्तय्त स्वकेगु । जिगु थःगु अनुभवं धाः कि अंग्रेजी व हिन्दि कार्टुन स्वयाः मस्तय्सं हिन्दि व अंग्रेजी भाषा सयेकीगु जक मखु, खँ नं ल्हाये फइगु जुयाच्वन । Tom & Jerry थें ज्याःगु मस्तय्त अति न्ह्यइपुगु कार्टुनत टिभिया कार्यक्रमय् न्हिं छगू इलय् छगू नं छगू टिभिइ प्रस्तुत याये फुसा नं भीगु भासं मस्तय्त खँ ल्हायेकेत अःपुया वइ । कार्टुन जक मखु बाल उपयोगी बाखंत नं प्रसारण याये फुसा अतिकं फाइदा जुइफु । भाषा प्रचार प्रसारया लागि नेपाः सरकारं भीत छुं सहयोग याइ धइगु आसा ला दुगु हे मखु । भाषाप्रेमी भाजु मय्जुपिनिगु हे सहयोगं जक थ्व ज्या यायेफइ । थज्याःगु ज्या यायेत सामर्थ्य दुपि यक्वं नेवाःत दइ व उकी मध्येयापिसं थ्व भाषा थकायेगुलि ज्या न्ह्याका दिइ ।

न्हापा जिमि छैंय् जिमि तताःजु दनिबलय् वं बाँलाक नेपाली खँ ल्हाये मसः उकिं वं फुक्कसिया नापं नेवाः भासं खँ ल्हायेगु अले छय्पिसं नेवाःतय् मस्त मखुसां वया नाप च्वंच्वं नेवाः भासं हे खँ ल्हाइगु । लिपा मस्तय्सं थःथः नेपाली खँ ल्हाइगु स्वस्वं न्यँन्यं वं नं नेपाली खँ ल्हाइम्ह व वयात नं नेपाली खँ ल्हायेकेगु याना हल । उकिं भाषा धइगु ल्हाल्हां वन धाःसा दयां वनी, मल्हासे वन धाःसा तना वनीगु जुल । उकिं पिने मेपिनि नाप नेपालीं खँ ल्हाये माःसां कमसेकम थःगु छैंय् निं थःगु मातृभाषां खँ ल्हायेगु याये माल ।

छगू छलफलया सिलसिलाय् काठमाडौं नगर पालिकाय् नेवाः भासं नं निवेदन बिइ ज्यू धइगु खँ वल । अले नेवाः भासं निबेदनया लागि छगू छुट्टै अफिस कोठाया ब्यबस्था नं जुयाच्वंगु दु हँ । अन अफिसय् निबेदन कायेत कारिन्दाया ब्यबस्था नं दु हँ । तर नेवाः भासं निबेदन ब्यू वःपि सुं हे मदु अकिं अन च्वंम्ह कारिन्दाया ज्या मदुगुलिं मेमेगु ज्या यायेगु याना च्वन हँ । शायद थ्व खँ धात्थें खःसा थ्वयात कार्यान्वयन यायेत नेवाःत हे न्ह्यज्याये माःगु खः । अनेक किसिमया नारा बियां जकं मगाः धात्थें थ्व ब्यवस्था दयाच्वंगु खःसा ब्यवस्था यात हे नं कार्यान्वयन याये फयेके माल । कोरा नारा जक हालां ला छु ज्या जुइ ?

शायद थज्याःगु खँ जिं च्वयेगु गुलि उपयुक्त खः, ज्यू धाये मफु । धाय्धाःसां जिं नेवाः भासं छपु निपु गुबलें गुबलें सिबें मच्वये धुन । थजि पासापिसं हानं च्वये माल धकाः न्ह्याक्व धाःसां बानि मन्त, च्वयेगु कुतः मन्त, अले च्वयेगु याये मफुत ।

आः थ्व भाषाया लागि समर्पित जुया च्वनादीपि सकल नेपाःमितसें बिद्वान युरोपया पासां धाःथें मजुइकेत गथे याःसा जिइ बिचाः याना दीमाल । तन मन धनं फुम्हस्यां फुफू कथं ग्वाहालि यानाः भाषा व नेवाः जातियात म्वाका तये फयेके माल । थ्व हे जिगु शुभेच्छा । सुभाय् । सकस्यां शुभ मङ्गल जुइमा ।

भाजु गुह्येश्वरी राज मानन्धर छम्ह बरिष्ठ च्वमि व पेशागत कथं इन्जिनियर खः ।
वय्कलं नै.सं. १०७३ सं 'पासा' (पाक्षिक) पत्रिका सम्पादक नं याना घूगु दु ।
लिसें च्वसा पासाया छम्ह सक्रिय कार्यकर्ता व सचिव नं जुया दीगु दु ।

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ङ्गुँमा निंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Unic Group Investment LLC

A Real Estate Investment Company, Estd 2014

139-143 Prospect Ave, Mt. Prospect, Illinois 60056

Tel: 224 236 2650

फत्ताहा खँ ल्हानादिसँ मोजं च्वनादिसँ



हृदय प्रसाद मिश्र
नेपाः

ब्वनेगु व मब्वनेगु ला पा हे पाइ नि, छाय् पीर कया दियागु छिकपिन्सं धकाः धाल धाःसा उम्ह मासहिबं मज्जां फीस स्याये दत मखुला ? लिपा छुं जुयाः फेल हे जुत्तले नं छिकपिनि मचा भचा यक्व हे कमजोर जूगुलिं फेल जूगुका धकाः धाल धाःसा रवँ हे फच्छया मजूला ?

थौया ई नीछगू सताब्दीया ई । थौया युग कलियुग । कलियुगय् सत्य युगय् थें मनूत सत्यबादी जुइमखु । सत्यबादी मजुइगु धैगु असत्य अर्थात झूठ फत्ताहा खः । जमाना कथं न्हयज्याये सयेकेगु खःसा बर्तमान परिस्थितिइ खःगु खँ ल्हानाः याउँक म्वाये फइमखु । थौया ईलय् हरिश्चन्द्र थें सत्यबादी जुयाः न्हज्यात धाःसा उम्ह मनूखं दुःख अपमानयात ब्वनापौ बिइगु थें जक जूवनीगु जूगुलिं आःया ईलय् सत्यबादी जुइगु हे मूर्खताया श्रीपेच पुइगु ल्याः खः । असत्य अर्थात फत्ताहातय् जक हाली मुहाली दुगु ई जूगुलिं बुद्धिमान मनूतसें एक नम्बरया फत्ताहा जुइगु हे ऐश आराम व सुखया जीवन हनेगु लँपु लुइकेगु खः धकाः थुइकेमाः । थ्व धुव्रसत्य खँ खः । थ्व खँय् हन्द्रेड पर्सेण्ट हे ग्यारेण्टी वारेण्टी दु ।

हाकनं छिकपिन्सं धयादिइ । छु म्वाः मदुगु सुपः छुयाः ह्यंग्वाः मजुइगु खँ ल्हानाच्वंगु जुइ । जाल भेल छलकपट स्वार्थ व सत्ता लोलुपताया दुर्गन्धित वातावरणं यानाः मनूतय् सासः तकं ल्हाये थाकुया च्वंगु ईलय् अजं खिचा खिइ अप्पां कयेकेगु फन्टुस शिक्षा ब्यूवइ च्वनीका झतिगरं धकाः । तर जँ तिया दिइमते खँ अथे मखु, नीछगूगु सताब्दीया आचरण हे अज्वगु । थौकन्हय् युधिष्ठिर थें सत्यबादी जुयाः न म्वाये फइमखु । बुद्ध थें शुद्ध जुयाः न समाजय् प्रतिष्ठित जुया च्वने फइमखु । आनन्दं म्वायेगु खःसा शकुनीया मार्ग दर्शन कथं न्हयज्याये सयेकेमाः । थ्व थौया ईलं यानाच्वंगु मार्ग दर्शन खः । सुखी व खुसी जुयाः म्वायेत फत्ताहा खँ हे ल्हायेमाः । सत्य खँ ल्हात धाःसा फुकं-फुकं हे ध्वस्त भ्रष्ट जुइ । सत्य व खःगु खँ ल्हानाः जिम्ह छम्ह पासाया ईहिपाः हे क्यान्सील जुल धयां ।

जि छम्ह पासा दु निस्वार्थमान, नां हे निस्वार्थ जुसेलिं स्वार्थी जुइगु व सत्यबादी मजुइगु ला खँ हे मन्त । वया जागीर मदु । न्हिच्छिं छुं हे ज्या मदयाः भुजिँ ख्याना च्वनेगुया पलेसा जिम्ह पासां म्यारिज म्हितेगु बिजिनेश सुरू यात । बिजिनेश धैगु अथे हे ला खः नि गुब्लें गाक्क लबः दइगुसा गुब्लें बाँमलाक्क हे घाटा जुइगु । पि हे मपिउसां ख्वालय् ग्वाय् दाह्रि ह्वासा ह्वासां बढे जुयावल । म्यारिज म्हितिम्हसां काय्या कलाः मदुगुलिं मां बौ नं लमियात भम्चा मायेके छ्वत । लमिं लुँकःमिं कोरो लुँया तिसा दयेकि थें खःगुं मखुगुं खँया बुट्टा कियाः न्हिच्छिं लिमलाःम्ह लाखौंलाखय् म्हितिम्ह ब्यापारी खः धयागु प्रुफ यासेलिं भम्चा बिइ धाल । जमाना अनुसार मिजं व मिसा छक्वः नापलाके धकाः नापलाकूबले खँया खँय् भविष्यय् कलाः जुइम्ह मिसां छि थौकन्हय् छु याना दिया ? ज्या छु दु धकाः न्यंबले जिम्ह सत्यबादी पासां जि थौकन्हय् छुं हे ज्या मदुगुलिं न्हिच्छिं तास म्हिताः न्हिं छ्याना च्वना धकाः धायेवं ज्या छुं हे मदुम्ह बाह्रमासे मिजं लिसे ब्याहा यानाः न छु सुख सिइ, मयः धकाः मिसां ब्याहा यायेगु हे रिजेक्ट याना बिल । जिम्ह पासा कलातं धाःगुलिं लःखं निश्चुक्क प्याःम्ह तिछुँ थें दिक्क जुयाः लुरूलुरूं लिहाँ वयेमाल । यदि जिम्ह पासां जिगु थःगु हे बिजिनेश दु, याकःचां जक मगानाः प्यम्ह न्याम्ह पार्टनर न दु धकाः फत्ताहा खँ ल्हाःगु जूसा झ्याईं झ्याईं बाजं थानाः स्यल्लाम्ह मिसा ब्याहा यानाः कलाः धकाः मज्जां घयेपुइ खनीगु जुइ । सत्यबादी जूबले कलाः घयेपुइया पलेसा फुंगा घयेपुयाः याकचा हे च्वनेमाल । उकिं थौ कन्हय् सत्य खँ ल्हाये मज्यू । फत्ताहा खँ हे ल्हायेमाः ।

लाःसा अजं हे जिगु खँय् ग्वान्छगलं हे बिस्वाश मयासें छक्क जुयाः पक्क च्वनालिं प्वाक्क धया हे दिइ । छु म्वामदुगु खँ ल्हाना च्वंगु जुइ । सत्य खँ मल्हाइपि फत्ताहा खँ जक ल्हाइपि न्याक्क गाक्क दयाः हे वाक्क दिक्क जुयाच्वंगु ईलय् अजं हे सत्यबादी जुइ मज्यु असत्य जुइमाः फत्ताहा खँ ल्हायेमाः धका धाःवई च्वंगुका । छिमांया छयँ सत्य खँ ल्हानाः छु स्येनी ? तर जिं धाये सत्य खँ ल्हातकि छु स्येनी धकाः मखु बरू छु जक मस्येनी धकाः न्येना दिसँ ।

स्वैदिसँ पाछैचा जक मिइम्ह पसल्यां नं सत्यगु खँ ल्हाये मज्यू । स्वन्हु बासिगु पाछैचा मियाच्वंम्ह पसल्यायात गाहाकिं अय् थ्वला बासिगु थें च्वं, ताजा खःला धकाः न्येनीबले मखु थ्वला स्वन्हु बासीगु खः धकाः सत्य खँ ल्हात धाःसा सुनानं पाछैचा

न्याइला ? न्याइ मखु हला ? ह... आः उम्ह पसल्यां छु म्वां मदुगु खँ ल्हाना दिइगु जुइ । थौ तिनि बुई क्वत्ताना हयागु पाछैचा न बासि जुइला ? छिगु हे मिखां बाँलाक स्वया दिसँ, का थ्व पाछैचा बासि खःला धकाः धाल धाःसा न्याये मंमदुम्ह गाहाकि जूसां हे धाक्वः धिबा पुलाः सुरूक्क न्याना यंकिइ । अथे हे त्या हे मत्याइगु बुइगु कन्फर्म दुगु मुद्दा जूसां हे "वकिल साहेब भी त्याला त्याई जुइ हला थ्व मुद्दाय् धकाः न्येनीबले अहँ ... थ्व मुद्दाय् भीला ज्यान वंसां त्याइमखु धकाः सत्यगु खँ कन धाःसा उम्ह वकिलयात सुनानं ज्या बिइला ? आः फत्ताहा खँ ल्हानाः धन्दा हे कया दिइम्वाः धुक्क जुया दिसँ, भी हे त्याइ धकाः धाल धाःसा उम्ह वकिलं मज्जां ह्याकुला च्वाये खनी । थुकथं हे पास हे मजुइम्ह फेल जुइगुलिइ ग्यारेण्टीम्ह मचा जूसां "सर ट्युसन ब्वन धाःसा पासला जुइ हला धकाः मस्तय् मां बौपिन्सं न्येनीबले सत्यगु खँ ल्हानाः अहँ ... न्ह्याक्व हे ट्युसन ब्वंकुसां छिम्ह मचा फेल हे जुइ धकाः धाल धाःसा उम्ह मास्टरया थाय् सुनानं ट्युसन ब्वंकिइला ? ब्वंकिइ हे मखु । आः फत्ताहा खँ ल्हानाः "ट्युसन ब्वनां न पास मजुइला । ब्वनेगु व मब्वनेगु ला पा हे पाइ नि, छाय् पीर कयादियागु छिकपिन्सं धकाः धाल धाःसा उम्ह मार्साहेवं मज्जा फिस स्याये दत मखुला ? लिपा छुं जुयाः फेल हे जुत्तले नं छिकपिनि मचा भचा यक्व हे कमजोर जूगुलिं फेल जूगुका धकाः धाल धाःसा खँ हे फच्या मजूला ?

चट्टचिट्ट जुयाः गर्लफेण्ड नापलाः वनेत्यंम्ह मिजंयात कलाःम्ह अय् छिला ल्यासे नापलाः वनेत्यंम्ह थें च्वंक हे बाँलाकाः पिहाँ भाये त्येन नि, पिने मिसा मासा दुलाकि छु हाई धकाः संका यानाः न्येन धाःसा अँ ... खः जि गर्लफ्रेण्ड नापलाः वने त्येनागु धकाः सत्य खँ ल्हात धाःसा जकं उम्ह मिजंया जीवन छु जुइगु जुइ छक्वः कल्पना याना दिसँसा । आः फत्ताहा खँ ल्हानाः छु म्वाः मदुगु खँ ल्हानाच्वंगु जुइ, छैंय् हिरोनी थज्वम्ह कलाः दयेकं नं पिने ल्यासे स्वः जुइ माःला जिं ? ल्यासेत वयाः स्वः वसां हे जिं इम्त बागः मिखां न स्वये मखु । अफिसया ज्याय् मिटिङ्गया निति छम्ह मनू भिजिटिङ्ग याःवने त्येनागुका । धाथें धायेगु हे खःसा थौ छन्त त्वताः पिहाँ वने हे मास्ते मवः जितः । उकिसं न्ह्यःने लाःथे वन धाःसां छिमि पासापिसं जक खँसा हे स्व अज्याम्ह हिरोनिया भाःत छु तालं वःगु स्वः धाई । छुयाये बाँलाम्ह मिसाया भाःत जुसेलिं बाँलाका जुइ हे माल, नत्र प्रेस्टिज डाउन जुइ धकाः धाल धाःसा अज्वगु तःधंम्ह मनू नापला वनेगु ज्याय् वनेत नं भाराभुरे याना वने ज्यूला, ना सेण्ट भचा न तयाः फासँ धकाः छ्यास्स यानाः कलाःचां सेण्ट नापं थःम्हं हे छवाकः वइ ।

आः नेवाः छवाःया खँय् हे स्वयादिसँ रे । नेवाः छवाः जुइगु असम्भव खः धैगु खँ सकस्यां हे स्यू । अय्नं हे नेवाः छवाः जुइ फइ हे मखु धकाः सत्य खँ ल्हात धाःसा उम्ह मनू नेवाः बिरोधीम्ह मनू साबीत जूवनी । आः नेवाः छवाः जुइगु खँय्ला संका हे मदु । आः हे न ला गुगुं सुपर ग्लू म्वायेकं छवाः जुयाः न्हयेज्याना च्वंगु द हे दु । नेवाः एकताया खँय्ला गुगुं संका याये थाय् हे मरू बाः धकाः फत्ताहा खँ ल्हात धाःसा उम्ह मनूया वाह-वाह न जुइ, वैगु बिचाः न सुपरहीत जूवनी । उकिं थःगु सुद्धि व बुद्धि न्ह्याये दत्तले असत्य व फत्ताह खँ हे ल्हायेमाः । फत्ताहा खँ ल्हाःसा जक काइदाय् फाइदा जुइ मखुसा न्यां क्यंके धकाः तःगु बल्छिइ ब्याँचा क्येना बियाः परिश्रमया फल मवःथें जुक्कं धाकाः जक म्वाये माली । अपहेलित व निरस्कृत जीवन हने माली ।

बास्तवय् धाथे धायेगु हे खःसा फत्ताहा धर्मया मूमन्त्रया मर्म थूपि पारखीपि धयापि भी नेताजुपि हे खः । वयकःपिन्सं माघ ८ गते सम्बिधान वइ मखु धैगु बाँलाक हे स्यू । अय्नं हे न्ह्याथाय् भाषण याःसां सम्बिधान निर्दिष्ट ईलय् हे वइ, जिम्सं ईलय् हे सम्बिधान च्वये धकाः धाइ । गुकिं यानाः थौ तकं सत्ताय् च्वनाः मज्जां माकुक भत्ता पचे याये खना च्वन । सत्य, खःगु खँ ल्हानाः सहमती हे जुइ मफुनि, जिम्सं ईलय् सम्बिधान बिई फइमखु धाल धाःसा जकं इमिगु मान सम्मानया छु दूर्गति जुइ, छकः बिचाः याना दिसँसा । उकिं फत्ताहा खँ ल्हानाः भूट्ठागु आस्वाशन बिलकि जक थःगु जीवन सुथां लाइगु जूगुलिं हे नेपालय् इमूचा थें हे नेतात ग्वाःग्वाः दयावःगु खः । लाय् म्वाःगु व गाक्कं लबः दइगु ब्यापारला न्ह्याम्हेसितं न यइनि मखुला ?

अजं छिकपिनि याद दुला मदुला थें, होस दुला मदुला थें मस्यु । मेबलेयागु ला छु खँ ल्हाये । सपथ ग्रहणया इलेया लू छक्वः लुमंका दिसँ सा । साँसद मन्त्रीतसें मथूथें यानाः तक्क तक्क दिनाः सपथ ग्रहण याइ । "जिं नेपाःया हीत जुइगु ज्या जक याये" धकाः ब्वनेमाःथाय् "नेपाःया" धाःथाय् पज कयाः मतिं मतिं "थःगु" जक धकाः करेक्सन यानाः सपथ ग्रहण याइ । अनं सत्यबादी जुयाः "जिं थःगु हीत जुइगु ज्या जक याये" धकाः सपथ ग्रहण यासा अनर्थ जू मवनिला ? दे, चा, फय्, ई लकसयात ल्वःकथं न्ह्यज्यायेगु यात धाःसा न्ह्यगू पुस्तायात गाक्क कमें यानाः सकस्यां मान सम्मान नापं गाक्क याकाः म्वाये फइ । उकिं जवय् खवय् च्वय् क्वय् न्ह्यःने ल्यूने गनं हे मस्वसें डाइरेक्ट फत्ताह खँ ल्हाना दिसँ । मज्जां जीवन हना दिसँ ।

भाजु हृदय प्रसाद मिश्र रूयालि निबन्ध च्वयेगुली तसकं ल्हाः ज्वःम्ह च्वमि खः । वयकःया न्हापांगु निबन्ध 'घः पुजा लाकि मनू पुजा' सितु पत्रिकाया ल्याः ४८ सं पिदंगु खः । वयकःयात नै.सं. १११७ सं ठाकुरलाल सिरपालं छायेप्यूगु दु ।



नेपालभाषाय् ताजिग्वःया ध्यैलाबुला

नेपालभाषाय् छुं नं बस्तु वा प्राणी ल्याःखाइबलय् बिस्कं बिस्कं थीथी ताजिग्वः छ्यलेगु याइ । थजाःगु बिशेषता मेमेगु भाषाय् दुगु खने मदु । नेपाल भाषा एकाक्षरी प्रबृतिया भाषा जूगुलिं नं थथे जूगु जुइफु ।

रबिन श्रेष्ठ

नेपाः

१. न्ह्यखँ

नेपालभाषाय् छुं नं बस्तु वा प्राणी ल्याःखाय् मालधाःसा बिस्कं बिस्कं कथं ल्याः खायेगु याइ । थथे बिस्कं बिस्कं ल्याः खायेगु तरिका नेपालभाषाय् जक दु । थ्व छगू नं नेपालभाषाया बिशेषता हे धायेमाः । खसभाषाय् थथे छुं नं बस्तु वा प्राणी ल्याःखाइबलय् 'एउटा' अथवा 'एकजना' जक धायेगु याइसा नेपालभाषाय् बस्तु अथवा प्राणी पत्तिकं बिस्कं बिस्कं हे खँग्वःत छ्येलाः ल्याःखायेगु याइ । थथे ल्याः खाइबलय् छ्येलीगु बिस्कं बिस्कंगु खँग्वःयात हे ताजिग्वः धाइ । नेपालभाषाय् ताजिग्वः यक्व दु, उकिं थ्व भाय्यात ताजिग्वः भाय् कथं कायेगु याः । सामान्यतया ताजिग्वः ल्याःग्वः स्वयाः ल्यूने हे वइ । नेपालभाषाय् दुगु ताजिग्वःयात संज्ञा ताजिग्वः व क्रिया ताजिग्वः कथं निगू ब्वय् ब्वथलातःगु दु ।

१.१ संज्ञा ताजिग्वः

सामान्यतया ल्याःग्वःया ल्यूने हे च्वनाः गुकिं संज्ञाया आकार, नां व प्रकृति तथा गुणया ल्याखं संज्ञायात ब्वथलेगु ज्या याइ उकियात हे संज्ञा ताजिग्वः धाइ । गथे - छखा छैं, स्वां छफ्वः, खिचा छम्ह आदि । थ्व संज्ञा ताजिग्वः नं स्वंगू ब्वय् ब्वथलातःगु दु ।

१.१.१ सामान्य ताजिग्वः

बिशेष छता बस्तुइ जक मछ्यःसें निता वा नितां मयाक बस्तुइ छ्येलीगु ताजिग्वःयात सामान्य ताजिग्वः धाइ । गथेकि -

गः छगू पूर्ण रूप कयाच्वंगु बस्तु व ग्वःलायेमाः वा मलायेमा क्वय् न्ह्यथनागु संज्ञा समूहलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली । ग्वःलाःगु बस्तु गथेकि पृथ्वी, भकुंग्वारा, कागति, सन्तरासि, भोगत्या, लड्डु, खैं आदि ।

ग्वःलाःगु, ख्वातुक्क चाकलाःगु मरि गथेकि प्यारा, केक आदि ।

छुं नं बस्तु दुने तयेत बल्लाक्क दयेकातःगु बस्तु गथेकि भकारी, सन्दू, दराज आदि ।

अन्न गथेकि छ्व, कय्गू, हाम्वः, जाकि आदि।

छैंया छुं छुं भाग गथेकि थां, पःखाः, धलिं, खःगः आदि ।

छ्यं दुगु ज्याभः गथेकि मुगः खतांमुगः, बसिला आदि ।

थलबल गथेकि कसःरि, ताक्या, गिलास, त्यप, तसला, दालु आदि ।

सवारी साधनत - बस, कार, मोटरसाइकल आदि ।

ग्वःलाःगु शरिरया छुं भाग गथेकि प्वाः, मिखा, छ्यं, गौचा, पुलि, भ्वरि, प्यं आदि ।

ग्वःलाःगु व ग्वःलाना नं त्याःचिंगु तरकारी, सिसाबुसा गथेकि फसि, तुसि, गोलभेडा, भान्ता, प्वात्या, स्याउ, पासि आदि ।

वसःत गथेकि सुरूवाः, तपुलि आदि ।

मेमेगु बस्तु गथेकि क्याल्कुलेटर, हिटर, लताइँ, पंखा, घडि आदि ।

गू निर्जीव संज्ञाया थीथी ताजिग्वः दु । इपिं थीथी ताजिग्वलं कयेमच्याःगु वा कयेच्याये मफुगु वाकी संज्ञाया लागी थ्व ताजिग्वः छ्येली अर्थात् मेगु कथं धायेगु खःसा तःधंगु वा चीधंगु पूर्णरूपयागु बस्तु ल्याःखाइबलय् गू यानाः ल्याःखाइ ।

मेच छ-गू चश्मा नि-गू स्वीच स्वं-गू

ग्वारा तग्वय्क ज्यानातःगु ग्वःलाःगु बस्तुइ थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

चाकु छ-ग्वारा छुचुं नि-ग्वारा

चाः पिनेया आकार मस्यंक चानातःगु वा दयेकातःगु बस्तु ल्याःखाइबलय् चाः ताजिग्वः छ्येली ।

लैं छ-चाः तुसि नि-चाः

पा मरि वा मरि थें आकार वःगु बस्तु छुइज्यूगु व नयेज्यूगु, चाया उइज्यूगु, छुइज्यूगु ज्यानाः दयेकातःगु अप्पा थें जाःगु बस्तु वा ज्वःलाःगु बस्तुयात थ्व ताजिग्वः छ्येली । म्हया भाग व तिसायात नं थ्व पा ताजिग्वः हे छ्येली ।

जेरि छ-पा बिस्कुट नि-पा अप्पा स्व-पा

तुति छ-पा अंगू नि-पा चुरि स्व-पा

पाः तायेमज्यूगु पतचिंगु, सालुगु, ततःधंगु, प्यकुंलाःगु बस्तु ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

चकति छ-पाः इयाः नि-पाः किपाः स्व-पाः

पासः निपा ल्हाः नापं तयाः छुं नं बस्तु गथेकि, जाकि, बजि, लः फयाः कायेत थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

छ-पासः जाकि नि-पासः लः

प्वः म्हया अंग (दुरूप्वः) दुरू पाकेट, भ्वं वा कापतय् दुने छुं तयाः चिनातइगु प्वःयात ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

दुरूप्वः नि-प्वः भ्वंप्वः स्व-प्वः मसलाप्वः प्य-प्वः

प्वाः - अंगलय् पिचाय्क वा पिमचाय्क खनातःगु ह्वः, म्हया स्वभाविक प्वाः गथे म्वाःगु हि, खइ, खि, च्व, चःति आदि पिहां वइगु थाय्यात प्वाः धाइ । फोहर चुइकीगु ध्वंप्वाःयात नं प्वाः हे धाइ । थ्व फुक्क प्वाःयात प्वाः ताजिग्वः तयाः ल्याःखाइ ।

न्हाय्प्वाः नि-प्वाः अंगःप्वाः प्य-प्वाः ध्वंप्वाः स्व-प्वाः

पु अप्वः यानाः ग्वग्वःलाःगु तातााहाकःगु बस्तु ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

च्वसा छ-पु चुरोट नि-पु तु स्व-पु

थ्व वाहेक नं टाइ, चम्चा, जनी वा सिखः आदि ल्याःखाइबलय् नं थ्व हे ताजिग्वः छ्येली ।

टाइ छ-पु चम्चा नि-पु वा न्या-पु सिखः खु-पु

फ्वः स्वां वा स्वां थें ह्वयाच्वंगु बस्तु ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

स्वां छ-फ्वः लवं नि-फ्वः

बः खिति, भ्वं, कापःया तह वा पत्र ल्याःखायेबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

खिति छ-बः कापः नि-बः भ्वं स्व-बः

मा चाय् पीगु वा पिनातःगु छुं नं मा वा सिमा ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

लाभामा नि-मा सिमा छ-मा स्वांमा स्व-मा

हः चाय् पिनातःगु छुं नं मा-या हः ल्याःखाइबलय् हः हे ताजिग्वः छ्येली ।

स्वामाया हः छ-हःअंमाया हः नि-हः

म्ह थ्व ताजिग्वः सजीव बस्तुया ताजिग्वः खः, तर अथे खःसां सजीवया अनुकरण यानाः दयेकातःगु निर्जीव बस्तु गथे, कतांमरि, चिनियाम्ह किसिचा व सजीवया कल्पना यानातःपि अलौकिक बस्तुत भूत, प्रेत, ख्याः, द्यः आदि ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

छ-म्ह मनू नि-म्ह चिनियाम्ह किसिचा स्व-म्हः द्यः

१.१.२. बिशेष ताजिग्वः

छगू थासय् वा बस्तुइ जक छ्येलीगु ताजिग्वःयात बिशेष ताजिग्वः धाइ । थ्व बिशेष ताजिग्वः थथे दु

गाः गाः म्हुयातःगु थाय् ल्याःखाइबलय् जक 'गाः' ताजिग्वः तयाः ल्याःखाइ ।

गाः छ-गाः गाः नि-गाः

ग्वं सिमा क्वथइबलय् पिनेया आकार प्रकार मस्यंक चानातःगु सिंयात ग्वं धाइ । थुकियात ल्याःखाइबलय् 'ग्वं' ताजिग्वः हे छ्येली । थ्व ताजिग्वः सिंया ग्वंलय् जक छ्येली ।

घः लःतयेगु ली वा सिजःया ब्यकुंचाय्ज्यूगु तःग्वःगु थलयात घः धाइ । थुकियात ल्याःखाइबलय् घः हे ताजिग्वः छ्येली ।

लीघः छ-घः सिजःघः नि-घः

तका ध्येबा न्येनेंबलय् जक थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

छ-तका नि-तका भि-तका

धाः लः वःगु वा मवःगु हिति ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।

छ-धाः नि-धाः स्व-धाः

पता कपालय् तीगु सिन्हः ल्याःखाइबलय् जक पता ताजिग्वः छ्येली ।

सिन्हः छ-पता सिन्हः नि-पता

पि चुपियात ल्याःखाइबलय् जक थ्व ताजिग्वः छ्येली

चुपि छ-पि चुपि नि-पि

पी बुँयात ल्याःखाइबलय् जक थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
छ-पी बुँ नि-पी बुँ

पेय् जा वालाः नयेत ल्हाःती वक्व परिमाणयात थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
जा छ-पेय् जा नि-पेय्

फं केरामाय् सयाच्वंगु केरा खायाहइबलय् छपु छपु यानाः खाया महःसें छगू धिक्का वा समूह खायाना हया तःसा व धिक्का वा समूहयात फं धाइ । थ्व ताजिग्वः केराय् जक छ्येलीगु ताजिग्वः खः ।
केरा छ-फं

बेय् नयेत ठीक जुइक चिनातःगु ग्वाःयात थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
ग्वाः छ-बेय् ग्वाः नि-बेय्

ब्व भ्वय् नयेत व नकेत बजि ल्वसा-घासा तयाः भाग तयातःगुयात ब्व धाइ, थुकी ब्व ताजिग्वः छ्येली ।
भ्वय् छ-ब्व

भ्वाः नयेत ठीक यानाः ल्हाती वक्व गंगु नसाया परिमाणयात भ्वाः ताजिग्वः छ्येली ।
समय्बजि नि-भ्वाः

१.१.३ समूह ताजिग्वः

निगू वा निगुलिं मयाक बस्तुयात छकलं धायेगु खँग्वःयात समूह ताजिग्वः धाइ । थ्व समूह ताजिग्वःत थथे दु

कले छुं नं तातःहाकःगु बस्तुत थूथू चिनातःगु बस्तुयात ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
धनिया छ-कले लाभा नि-कले सु स्व-कले

का च्याकेत ठीक यानातःगु सिं व लँपुइ का ताजिग्वः छ्येली ।
छ-का सिं नि-का लँ

खँ द्वंचिंकातःगु जा अलग अलग याना तल धाःसा व ब्वयात ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
छ-खँ जा नि-खँ जा

गाजः कले सिबें तःथुक चिनातःगु छुं नं तातःहाकःगु बस्तुयात थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
छ्वालि छ-गाजः लाभा नि-गाजः

जु लाकां वा मोजा, पंजाया निपा निपाया ज्वःयात जु ताजिग्वः छ्येली ।
लाकां छ-जु मोजा नि-जु

ज्वः छुं नं बस्तु निगू निगू तयाः ज्वःखाकातःगु बस्तु ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
न्हाय्पनय् तीगु टप छ-ज्वः

ज्वाँय् छगू हे दंलय् दइगु सिसाबुसा अन्नयात थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
छ-ज्वाँय् दाख नि-ज्वाँय् वा

पँ छुं नं प्यकुंलाःगु ग्वःलाःगु वा स्वकुंलाःगु बस्तु द्यतना तःसां उकीयात ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
गलैंचा छ-पँ सुकू नि-पँ देय्मा स्व-पँ

प्वाँय् तातःहाकःगु छगू वा छपु सिबें अप्वः बस्तुत छथाय् तयाः चिनातःगु बस्तुइ थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
ताःचा छ-प्वाँय् कलम नि-प्वाँय्

पुँइ थ्व प्वाँय्या चीधंगु रूप खः । थ्व सुका, सँ आदि चिचीपूगु बस्तु ल्याःखाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
छ-पुँइ सुका नि-पुँइ सँ

पुचः मनू, जनावर वा छुं नं नयेगु चिजयात ल्याः खाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
छ-पुचः लवं नि-पुचः मनू स्व-पुचः

भंगः छुं नं जनावर, भंगःतय्गु समूहयात थ्व ताजिग्वः छ्येली ।
च्वलय् छ-बथां सा नि-बथां क्वः स्वंगू -बथां

बथां

२. क्रिया ताजिग्वः

ल्याःग्वःया लिउने छुं छगू वा तःगू मछिं क्रियाया न्ह्यःने च्वनाः क्रियाया ताजिग्वलं क्रियाया ज्या ग्वःकः गुकथं जूगु खः उकिया ल्याः क्येनी थथे क्रियाया ल्याः क्येनिगुयात क्रिया ताजिग्वः धाइ । थ्व क्रिया ताजिग्वः थथे दु ।

कः थ्व ताजिग्वः नेपालभाषाया क्रियाया ताजिग्वःत मध्ये मेमेगु ताजिग्वः सिवें अप्वः छ्येलीगु ताजिग्वः खः । छुं ई वा पलख जक जुइगु क्रियाय् थ्व ताजिग्वः वइ । गथेकि :–
राम छ –कःवल । वं छ –कःनल । वं नि–कःत्वन ।

भाः छुं भचा ताःहाकःगु ई तक जुइगु ज्या क्येनीगु क्रियालिसे थ्व ताजिग्वः वइ । गथेकि : –
थ्व स्वांमाय् छ –भाः यक्व स्वां ह्वल । व छभाः–
तसकं म्हं मफुत ।

थु पलखया लागिं बलं जुइगु कियालिसे थ्व ताजिग्वः वइ । गथेकि

रामं दः नि–थु दाल । रामं श्यामयात नि–थु च्वात ।

तु थ्वतुये कियालिसे न्ह्यसा कयाः वइ । गथेकि :-

छ–तु तुये

धाः/न्हू थ्व ताजिग्वः वसतय् साबुनं थायेगु व हियागु वसः चायेगु लिसें व थायेगु व चायेगु कियालिसे थ्व निगू ताजिग्वः छगूया थासय् मेगु छ्यलेफु । गथेकि : –

वं वसःनि–धाः/न्हू चात । वं वसतय् नि–धाः/न्हू साबुनं थात ।

साः धुम्रपान यायेबलय् सासलं ग्वःक कुं सालेगु कियायात ल्याः खाइबलय् थ्व ताजिग्वः छ्येली । गथेकिः बजां छ–साः साले । चुरोट नि–साः साले ।

हिं छुनं बस्तु अर्थात खिपः, सुका, जनी आदि हिने क्रियालिसे थ्व ताजिग्वः छ्येली । गथेकि :–

आशनारां नं खु–हिं जनी हिनाः चित । सुका स्व–हिं हिन ।

थुकथं नेपालभाषाय् छुं नं बस्तु वा प्राणी ल्याः खाइबलय् बिस्कं बिस्कं थीथी ताजिग्वः छ्यलेगु याइ । थजाःगु बिशेषता मेमेगु भाषाय् दुगु खने मदु । नेपालभाषा एकाक्षरी प्रबृतिया भाषा जूगुलिं नं थथे जूगु जुइफु ।

लिधंसा :

महर्जन, तुयु बहादुर, ११२८ 'ताजिग्वः' **भाषा बिज्ञान परिचय** । यँ : कल्याणी ताम्राकार

जोशी, सुन्दर कृष्ण, १११२ 'ताजिग्वः' **नेपालभाषाया भाषा बैज्ञानिक ब्याकरण** । यँ : लाकौल पिथना

भाजु रबिन श्रेष्ठ नैपाल भाषा बिषय कयाः एम. ए. ब्वना दीगु दु । वय्कलं यक्व है नैपाल भाषाया ग्यसूलागु च्वसू च्वयाः थी थी पत्र पत्रिकाय् पिथना दीगु दु ।

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ञूइँमा निंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Prajjwal Babu,
Manita & Prestina Gongal
Chicago, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ञूइँमा निंतुना

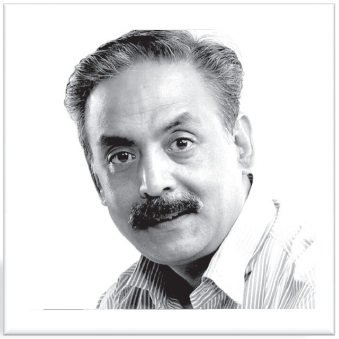
Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Radha Krishna, Matina,
Ranish & Royal Shrestha
Chicago, Illinois

कूटनीति



पुष्कर माथेमा
नेपाः

पानबतीं छ्यं ल्हुकुल्हुकु संकल, अले धाल, जिगु मुद्दतिया भ्वँ छकू माल हँ वया काय्यात पिने ब्वंके छ्वयेत । गथे जक धाये फुगु जुइ थौंकन्हय्या ज्वाइपिं नं !

"म्हिगः वयाः पुस्ताय् राज यायेत स्वइगु का ! हः थः यायेवं तुं हा नापं थः याये धयां दइला ?" नुगः दुने मन्ह्य मन्ह्य जुयाच्वंगु खँ सुइत धाये सुइत धाये जुयाच्वंम्ह पानवतीया म्हुतु गुणमाया न्ह्यने दं वयेवं थवंथः हे 'अन' जुल ।

"थौंला भचामय्जुं भ्वखाय् हे ज्वना भाःथें च्वं । छाय्, गन, छु जुल ? सुनां छु यात ? सुनां छु धाल ?" गुणमाया तताजुं न्ह्यसःया खुसिबाः वयेकल ।

"जि मामं थथें वा मधाःगु जूसा व भौ थें च्वंम्ह जिमि भौनं ला झ्याप्प हे याये धुंकूगु काः । तइ जिमि मामं जिके मन्यंसे छुं मयाइगु जुयाः व छैंय् छैंय् जुयाच्वन का । जिमि किजा छम्ह सोझा जुयाः … छु यायेगु ? व झोछैंयाम्ह म्ह्याय्मचा खःसा जि नं ला चसानया म्ह्याय्मचा खः नि !" पानवतिं खँयात झं रहस्यमय दयेकु दयेकुं धाल ।

"जुल छु ?" गुणमाया तताजुया खँ न्यने आयुबुइ धुंकल ।

"छु जुइ ? व हे ध्यबाया खँ ला खःनि ! ल्वापुया पुसा ! जिमि किजाया काय्या 'आई ट्वेन्टी' वल हँ ! वःगुला बाँहे लाःगु खँ खःनि मखुला, गुणमाया ? आः व हे खं ल्वापुया पुसा जुइगु धइगु चाहि बाँलागु खँ मखुत नि !"

"बाँ हे लात नि ! गबलय् वनिगु जुल लय् ?"

"वनिगुया खँ ! न्हापांगु इन्स्टलमेण्ट छ्वयेत ला ध्यबा मदु हँ ! व हे खँ जि मां नाप याःवःगु जुयाच्वन का जिमि भौ नं । जि मां नं म्हा धाये मसःम्ह ! नानीयाके छकः सल्लाह यानाः स्वयेका धाल थैं, अथे जक धायेवं वंला 'वयात छाय् धयाच्वने माःगु' धाल हँ का ! गुलि जक ग्यंम्ह धाये आः ! जिमि मामंला जितः तुरून्त फोन यानाः सहे सतल नि !"

"गुलि माःगु जुया च्वनलय् ?"

"न्ह्याको हे माःगु जुइमा लय्, इमि मस्तय्त माःगु ध्यबा इमिसं हे ब्यबस्था यायेमाल नि ! मांयागु सम्पत्ति ताके यानां दइला ? वया भाःतयात ब्वंकेत माक्वला मामं याये हे धुंकल नि, आः वया काय्यात नं मामं हे धेबा तये फइला ? का छिं हे धया दिसँ सा ! फइला ? जिंला तप्यंक हे 'थम्हं फुसा ब्वंकेगु, मफुसा थन हे नं बांलागु कलेज मदुगु मखु' धया बिया । जिमि किजा पिने च्वनाः न्येनाच्वंगु ला मस्यु, जिं थुलि धायेवं थः कलायात पिनें सःता हल । अले जिमि भौ नं लुरूलुरू पिहाँ वन", पानबतीया ख्वालय् बिजयी भाव पिज्वल, अले मुसुक्क न्हिलाः धाल, "जि छम्ह दत्तले इमिसं जिमि माँयात लथ्याये धयां फइगुला का ?"

"बज्ये माँया फोन !" लसता ब्वाँय् वयाः फोन बिल ।

"सुया फोन ?"

"निनिया !"

पानबतीया मिखाय् म्ह्याय्या ख्वाः झुलुक्क वल, व मुसुक्क न्हिल । गुणमाया तताजुयात 'पलख न्है' धैगु भावं स्वयाः रिसिभर नाइक ज्वन, यइपुक्क न्हाय्पनय् दिकल, अले मतिनां लेहँलेहँ पूगु सलं नवात, "भैयां, जा नये धुनला छं ?"

"…", उखें छु धाल तायेमदु ।

"बाउचिया आई ट्वेन्टी वल ला ? का तसकं तसकं हे बाँलात का । सगं छकः बीमाली का खला मचायात । गबलय् ज्वनावये लय् जिं ?"

"छु ? छिमि भाःतयाके ध्यबा मगाः हं ? छिमि माजुं कुण्डली मारे यानाच्वंगु उलिमछि सम्पत्ति छु यायेगु हं लय् ?"

"गथे धाये फूगु छिमि भातं वया माँयात धाये मछाः धकाः ? माँयाके कायेबलय् दाजु किजां मिखा तग्वः याई धयां जीला ? इमित मालिबलय् नं काःसा जि हे जिल नि । पुर्खाया सम्पत्ति धइगु मस्तय्त ब्वलंकेत हे ला खःनि । छिमि माजुयात सम्फे याये माल का ! न्हापा ब्यूसां लिपा ब्यूसां मस्तय्त हे बियाथकेगु खः, आः बियादिल धाःसा ब्वंकेत ज्या वई धाये माल का ।

"का जिके गन दई धकाः ? दुगु दक्वं ला छिमित हे खर्च याये धुन नि । आः हाकनं थन बाउचिया नं आः वइला, अले वइला थें च्वं । वइत नं फक्वला तया बी हे माल ।"

"का सा का, मामं थथे धाल धायेमते नि ! थ्वला छिमि माजुं हे यायेमाःगु खँ खः । वं त्वह तयां पार पावे जुइगु खँ मखु । भचा बल यायेमाल का, माःसा भचा भचा जात्रा न्यायेकेत नं लिफः स्वयेमज्यू । थौंकन्हय् पतिं तप्यंका तयां घ्यः लिकाये फइमखु, मैयां ! सयेकी ! हानं माजुं मब्यू धका छंगु नामय् तया बियागु मुद्दति स्यंका च्वनि ! व गल्ती यायेमते न्है ! छिमि माजुयागु म्हिचाया पुतु हे फ्यं । अय् थय् यात धाःसा वं मफ् यनि मखु ।"

"अँ अँ, ज्वाइंयात भचा ग्वाकेमाल का ! का सा का ! तयाबी न्है ?"

गुणमाया तताजु बच्छि थू, बच्छि मथु भावं पानबतीया ख्वालय् स्वयाच्वन । वया ख्वाः स्वयाः पानवती छकः मुसुक्क न्हिल ।

"कुसुम ला ?", याये हे म्वाःगु न्हयसः गुणमायां यात ।

पानबती छ्यं ल्हुकुल्हुकु संकल, अले धाल, "जिगु मुद्दतिया भ्वँ छकू माल हँ वया काय्यात पिने ब्वंके छ्वयेत । गथे जक धाये फुगु जुइ थौंकन्हय्या ज्वाइपि नं ! थःपि अपाय्च्वं तःमि जुइक जुइक नं कलाःयात थःछैं गथे यानाः ध्यबा फ्वंके फुगु जुइ ? व नं जिपाखैं ध्यबा फुत्के यायेत स्वःगु का ! इपि सेर सा जि नं सवा सेर !"

पानबतीया ख्वालय् मेगु विजयी भाव लेहँलेहँ पुया वल ।

"गुणमाया तताजु भाग्याये !", पानबतीया भौ सुमनं च्या ज्वना वल ।

"भाग्यमानी नानी ! माःगु च्या हया च्वंगु ला ? वने हे त्येनागु ! का, चाकुमरी नं ! छाय् ? छुकियागु लसताय् ?"

"महिमाया कन्फर्मेशन वल, नकतिनि हे । उकिं बर्फि भचा कायेके छ्वयागु का ।"

"का तसकं बाँलात का ! जिगु भिंतुना धयाब्यु न्हि मचायात", गुणमायां बर्फिया बट्टा पाखे ल्हाः न्हयाकु न्हयाकुं धाल ।

"ओहो, गजब जुल नि ! उखे सुरेशया काय्या, अले कुसुमया काय्या नं आई ट्वेन्टी वल हँ ! दक्वसियां नाप नापं हे वल का, बाँ हे लात का ! भी मस्तला धात्थें हे भाग्य बल्लाःपि हे खःका, हला ?" पानबतीं नं लसता प्वंकल ।

"माँयात छता खँ धायेला धकाः । धाला काय्नं नं धयादी जुई", सुमनं पर्सिया च्वः पतिंचाय् हिकु हिकु धाये ला मधाये ला यायां धाल ।

"छु खँ ?" पानबती भचा सतर्क जुल ।

"फस्ट इन्स्टलमेण्ट छ्वयेत ध्यबा भचा गाइ ख्वाः मवः । छिगु व नबिलय् च्वंगु भ्वँ छकू लिकाये माली थें च्वं, छु यायेगु ?"

"जि हे ज्यू नि ! छिमिगु हे ला खःनि ! थौं छ्यःसां छिमिसं हे छ्येलिगु खः, कन्हय् छ्यःसां छिमिसं हे छ्येलिगु खः ।"

माजुया म्हुतुं थ्व खँ कुहांवःलिसे सुमनया ख्वालय् लसता भय्बियावल । थुलि अःपुक माजु माने जुइ थें वं मताःगु ।

पानबती थःगु खँयात स्वाना यंकल, "तर थजाःगु इलय् भचा बिचाः यायेमाः भम्चा ! थजाःगु इलय् थुखें उखें यानाः चले याये फत धाःसा मुना च्वंगु ला थःयागु हे ला खःनि, मखुला ?"

सुमनया थहां वंगु नुगः भाराक्क कुहां वन । ख्वाः भचा ख्यूँका वं धाल, "फक्व यानाः नं मगाइथें च्वनाः ला माँयात धयागु नि !"

"छं थःछैंय् छकः धया स्वये धुनला ?"

"थःछैंय् ? थजाःगु खँ नं थःछैंय् गथे धायेगु ? छु धाई ?"

"का, धायेगु हे थजाःबलय् ला खःनि, थःथिति मालिगु थजाःबलय् ला खःनि ! उकेसं छिमि माँ थजाःगु इलय् भचा भचा स्वये मफुम्ह नं मखु । छं न्हापा लिपा धाःगु नं मदु । छिमि दाजु किजापिनि गुलि अधिकार, छं नं उलि हे अधिकार ला खःनि । छकः धया स्वले छिमि मांयात ।"

"इइई, माँ नं छु धयादी, छु धयादी ! वय्कलं हे धायेका दी मखु । जितःला स्या हे स्याइनि !"

"जिथाय् छ्वयहि ले, जिं सम्फे याना बीका ! जिं नं ला छिमि तताभतयात ब्बंके छ्वयाबलय् जिमि माँया बुँ छकू मिया छ्वयागु ला खःनि ।"

भौम्हेसिनं छुं धाये मफुत, खाली जूगु चिया गिलास ज्वनाः पिहाँ वन ।

गुणमाया तताजुं म्हुतुइ तःगु बर्फि न्हययेे ल्वमंका च्वन, पानबतीया स्वंगू रूप अनया अनंतुं खन वं । भौ पिहां वंगु स्वयाच्वंम्ह पानवतीया ख्वालय् 'कूटनीति' धाःम्ह की तिं तिं न्हुया च्वंगु खन वं ।

भाजु पुष्कर माथेमा नेपाल भाषाया च्वमि, कलाकार व पत्रकार खः ।
थौ कन्हय् वय्कः 'गोरखापत्र' राष्ट्रिय न्हिपौया प्रधान सम्पादक जुया दी ।

नेवाः झी गन थ्येन ?



प्रा. डा. कृष्ण मानन्धर

नेपाः

झी थथे हे च्वना च्वनेगु खः सा लिपा झी गन थ्येनी धकाः छकः बिचाः याये माःलाकि म्वाः ? झी नेवाःत सुनां छुयाःसा गथे याःसा झीगु भाषा संस्कृतियात संरक्षण व सम्बर्धन याना यंके फइ धकाः सकलें छप्पं छधी जुयाः खँल्हाबल्हा न्ह्याकेगु कुतः जुइमा थें च्वं ।

यँ दे (नेपा गालय्) नेवाः परिवारय् जन्म जुयाः जीवनया करिव न्ह्यगू दसक हने धुंकाः जीवनयात छकः लिफः स्वयाबलय् जि तसकं अतःमतः क्येन । मचाबलय्या जिगु अनुभव जितः लुमं, यँ दे न्यंक हे नेवाःभाय् उबलय्या खँल्हाबल्हाया माध्यम जुयाच्वंगु खः । जिगु छैं जःखः यक्व हे खँय् जातीया परिवारत दु । उमि थवंथवय् खँय भाय् ल्हाइगु जूसां नेवाःतय्नाप बिशेष यानाः बाज्यः वने धुंकूपिं नेवाःतय् नाप बाँलाक्क नेवाः भाषं खँल्हाइगु न्ह्याबलें खना च्वना । वंगलय् कापः न्याःवनेबलय् कापः मिइपिं मारवाडी समुदायया पसलेतय्सं नं जिमि माँ बौनाप स्वाभाविक पहलं नेवाः भाषं खँल्हाइगु व वँटुया राखिबजारय् चुरा पोत्या पसःया मुसमाँ जातिया ब्यापारीतय्सं नं नेवाःतय्नाप नेवाःतय्सं थैं हे नेवाः भाय् थः ग्राहकतय् नाप खँल्हाइगु जिं न्ह्याबलें खनाच्वना । उबलय् मरू व असं बजारया यक्व पसःत धाःसा नेवाःतय्गु हे जूगुलिं नेवाः भाय् हे खँल्हाबल्हा जुइगु स्वभाविक हे जुल । जि बूगु थाय् महाराजगंजं कालिमाटी पाजुपिन्थाय बराबर वये वने यायेगु झ्वलय मचाबलय् यानागु थ्व अनुभव, थौं जिगु परिवारय् हे नेवाः भाषं खँल्हाबल्हा याइपिं जि व जिम्ह कलाः दुने जक कयेकुंका वनाच्वंगु स्वया च्वनाम्ह जितः व पुलांगु खँत लुमंसे वयाः कुत्तुकुला च्वंगु दु ।

प्रजातन्त्र वये न्ह्यो राणाकालीन शासन ब्यवस्था दुगु इलय राजनैतिक जागरणयात नियन्त्रण यायेगु झ्वलय नेवाः भाय्यात नं ब्वलंके मबियेगु लागि उबलय् जुया वयाच्वंगु दमन, प्रजातन्त्र वये धुंका या सत्ता नं नेवाःभाय् प्रति माक्व उदार मजूगु, नेवाः भाय्यात नेवारी भाषा मधासे नेपालभाषा धकाः सरकारं औपचारिक सम्बोधन यायेत नेवाःतय्सं बारंबार अनुरोध याःसा सरकारी निकायनं तेरे मयाःगु, स्कुल व कलेजय् ऐच्छिक बिषय कथं नेपालभाषा दुथ्याका ब्यूसां माःकथं शिक्षकतय्गु ब्यवस्था मयासे निरूत्साहित यानावःगु, रेडियो नेपालं नेवाः भासं समाचार बिइकेत व जीवनदबू कार्यक्रम चलय् याकेत तक नं उलि अःपु मजूगु, लिपा वनाः जीवन दबू कार्यक्रमया ई क्वपालेगु, अनं लिपा उकियात बन्द हे यानाब्यूगु थेंजागु सकतां कारणं यानाः नेवाःतय् दथुइ एकताया छगू धिसिलाःगु वातावरण ब्वलना वःगु जिं चायेका वयाच्वना । जि स्कुलय् ब्वनाच्वनागु उबलय्या हे इलय् शिक्षाया माध्यम भाषा नेपाली जूगुलि छैंय् नेवाः भाय् जक ल्हाकातःपिं मस्तय्सं नेपाली भासं ब्वंकूगु थुइकेत व मस्तय्सं थः धायेमाःगु खँ नेपाली भासं ब्यक्त यायेत समस्या जूगुली शिक्षाया खेलय् नेवाः मस्त लिउने लाःगु अनूभुती नेवाः समाजय् जुयावःगु हुनिं छैं छैं मस्तय्त खँय् भाय् जक खँल्हायेगु चलन यानाहल । थुकिं यानाः नेवाःतय्गु भाषा संस्कृति बुलुहुँ न्हना वनिगु खँ वाः चायेकाः भाषा खेलय् समर्पित न्ह्यलुवाःतय्सं सचेतना अभियान याःगु दयाः नं थ्व प्रबृतियात दिके मफयावन । उगु इलय् नेवाःतय् दथुइ भाषा संस्कृतियात संरक्षण व सम्बर्धन यायेमाःगु दुग्यंगु चेतना ब्वलंगुलिं यानाः नेवाः साहित्य व संस्कृतियात संरक्षण व सम्बर्धन यायेगु बिभिन्न क्रियाकलाप जुइगु व उकि नेवाःतय्गु तसकं बाँलागु सहभागिता दैगुलिं यानाः नेवाः मखु पिनिगु तक नं सहभागिता जुइगु अनुभव यायेला । नेवाःतय् दथुइ ब्वलंगु सचेतना प्रति सरकारी पक्ष धाःसा सदां धैथे तसकं उदासिनता जक मखु नकारात्मक ब्यवहार क्येना बिइगु । अय्नं शासकतय्सं नेपाःगाया नेवाःतय्गु महत्व व भुमिकायात नकारय् यायेगु आँत मयाः । चुनावय् नेवाः हे उम्मेदवार थनेगु, क्याबिनेट व मेमेगु थी थी निकायलय् नेवाःया प्रतिनिधित्व

याकिगु याना वैच्वन । थ्व भ्वलय पद्यरत्न तुलाधरजुया नेतृत्वय् गठन जूगु मंकाः खलःया भुमिका भीसं लुमंके बहःजु ।

तत्कालिन राजनैतिक ब्यवस्थाय् परिवर्तन वयेमाःगु जनताया चाहनां यानाः जनताया ध्यान राजनितिपाखे केन्द्रीत जूवन, गुगु स्वाभाविक नं ख । न्हापांगु जन आन्दोलन सफल जुयेवं पञ्चायत ब्यवस्थाया अन्त जुयाः बहुदलिय ब्यवस्था पुनस्थापित जुल । जनचाहना अनुसारया राजनैतिक ब्यवस्था वःगु सकसियां लागि लय्ताये माःगु खँ जुल, थुकी सुनानं बिवाद याइगु खँ हे मदु । अय्नं जिगु अनुभवं जिं छु तायेका धाःसा आन्दोलनया सफलता लिपा दलिय राजनितिया भुमिका अप्वया वनेवं नेवाः एकताया लागि समर्पित न्हयलुवात बुलुहुँ थःथःगु पार्टिया भण्डा क्वय् च्वं वनेवं नाप्पं च्वनाः छधी जुयाः च्वंपि नेवाःत सीदयेक हे बिभाजित जुल । खय्तला थुजोगु बिभाजन छुँ हद तक्क न्हापा नं खने मदुगु मखु तर खुल्ला राजनितिया वातावरण बिकाश जुयेवं राजनितिया भुमिकां उप्व महत्व काःगुलिं नेवाः न्हयलुवाःतय्सं एकताय् म्हितेमाःगु भुमिका लिउने लावन, अले बिभाजनया ध्वः उप्व स्पष्ट जुयावन । पद्यरत्न तुलाधरजुं नेवाः आन्दोलनय् जक थःगु भुमिका म्हिता द्यूगु मखसे राजनैतिक ब्यवस्थाय् परिवर्तन यायेगु ज्याय् नं महत्वपुर्ण योगदान यानादिल । वय्कःया राजनैतिक भाषण मालाः मालाः थिकेक क्यासेत न्यानाः न्येनिगु तक नं अवस्था ब्वलन । छम्ह नेवाः न्हयलुवाया लोकप्रियता थथे थहां वंगुयात नेवाःतय्सं गौरव हे तायेकल । चुनाव न्हयो गुगुं नं पार्टिया सदस्य मखया नं वय्कलं थःत नेकपा एमालेया समर्थकया रूपय् न्हयब्वया दिल । नेवाः एकताया प्रतिक थें जुयादिइम्ह वय्कःया राजनैतिक संलग्नता यानाः वय्कः सकल नेवाःतय्गु मंकाः न्हयलुवा धाःसा जुइ मफुत । यैँय् जूगु न्हापाँगु प्रतिनिधि सभाया निर्वाचनय् जातित स्वयानं उप्व राजनितिं थाय् काल । यैँय निर्वाचनय् नेवाः उम्मेदवारं बिइमाःगु भावना भचा लिउने लानावन । उकिसं उबलय् तक्कया दुने देया बिभिन्न क्षेत्रं थाय्बाय् हिलाः यैँय च्वँ वये धुंकुपिनिगु ल्याः मचाय्क हे थहाँ वने धुंकल । येंया फुकं निर्वाचन क्षेत्रय् नेकपा एमालें त्याकल । थ्व निर्वाचनय् नेकपा एमाले त्याकूगुलि पद्यरत्न तुलाधरजुया नेवाः न्हयलुवाया छबिया तधंगु भुमिका मदु धाये फइ थें मच्वं, उकिं हे जुइफु वय्कः स्वास्थ मन्त्री तक नं जुया दिल । वय्कःया राजनैतिक ख्यलय्या सक्रियता उप्वयावंगुया नापं मेमेपि यक्व भाषाजवा त नं बिभिन्न राजनैतिक खेमाय् ब्वदला वंलिसे भाषा ख्यलय् सक्रियता खने दयेक हे म्हो जुया वन । थुकिं याना नेवाःतय् दथुइ दुग्यंगु एकतायात कमजोर याना यंकल । खण्डितरूपय् जूसां बिभिन्न नेवाः पुचःतय्सं थःथगु हे पहलं नेवाःतय्गु सरोकारया ज्याझःवत न्हयाकेगु मजूगुला मखु अय्नं न्हापा जुया वैच्वंगु भब्य व सामुहिक ज्या खँ स्वया वया च्वंपिन्त धाःसा लुमधं ।

पिनें वयाः थन च्वंःपिनिगु ल्याः झनझन हे उप्वया वनावंच्वन अले स्वस्वं हे यें देशय् हे नेवाःत अल्पसंख्याया जाती जुयावन । बेपार ब्यवसाय्लय् नं नेवाःतय्त मेमेगु जातिं बिस्थापित याना यंकल नेवाःत बाः कयाः जीबिका याइपिं थें जक जुया वल । गुलिं नेवाःत छें बुँ मियाः, गुलिं छें बालं बियाः तापाक्क च्वंवनेगु याना हल । येंया बहाः, चुक, ननि दुने तक नं नेवाः खने मदयावन । थुकिं नेवाः संस्कृति व परम्परायात नं बांमलागु लिच्वः लाना वनाच्वन । पिनें वयाः च्वंवःपिसं स्थानिय जूगु हुनिं नेवाःतय्त बिया वयाच्वंगु महत्व नं बुलुहं पाःजुजुं वन व उमिगु बर्चश्व उप्वः जुजुं वन । थुगु हे इलय् खँय्तला छुं मजूगु धाये मज्यू, नेपाल संबतयात राष्ट्रं मान्यता बियेमाःगु नेवाःतय्गु तःधंगु माग पूवन, नेपाल संबतया प्रबर्धक शंखधर साख्वाःयात राष्ट्रिय बिभुति घोषित याना बिल, भीगु भाय्यात औपचारिक रूपं नेपाल भाषा धायेगु क्वःजित, नेवाःतय्गु कार्यक्रमय् सत्ता व राजनैतिक पार्टितय्गु अःपुक्क सहभागिता जक मखु नेवाः संस्कृति व परम्परायात च्वन्हयाकेत फूगुचागु ज्या यायेगु बचं बियेगु याना हल अय्नं बास्तविकता धाःसा सीमदयेक नेवाः मैत्री जुइ मफया वनाच्वंगु आभाष यक्वस्यां याना वन ।

निक्वःगु जनआन्दोलन क्वचायेवं नेवाःतय्के जक मखु मेमेगु जनजाती तय्के नं जातियता भावना दुग्यंक ब्वलनाः थःपित राज्यं सलंस दं निसें लिउने लाका तःगु जुयाः आः राज्यपाखें समानताया ब्यवहार जुयेमाल धैगु सः थ्वयेका हल । उबलय्या नेकपा माओबादी थुकियात नितिगत समर्थन याःगु व नेकपा एमाले नं थुकियात प्रोत्साहित यागुलिं थ्व बिषय नं महत्वपुर्ण राजनैतिक बिषयया कथं थाय् काल । मेखे बिभिन्न राजनैतिक पार्टिइ दुथ्याना च्वंपि मधेशया नेता कार्यकर्तातय्सं थःथःगु पार्टि त्वःता मधेशयात नं राज्यं सदां वास्ता मयाःगु धकाः मधेशबादी पार्टीत निस्वन । मधेश आन्दोलन जुल । नेपाः संघिय गणतन्त्र राज्य घोषित जुल । आत्मनिर्णय

सहितया जातिय संघिय स्वायत्त राज्यया खँ वल । नेकपा माओबादिं यैं गाःयात नेवाः स्वायत्त राज्य घोषणा यायेगुया नाप नापं थाय् थासय् बिभिन्न स्वायत्त राज्यतय्गु घोषणा यानाबिल । नेवाः स्वायत्त राज्य घोषणा याःगु समारोहस नेवाःतय्सं लयतातां बृहत सहभागिता क्येन । अनं लिपा नेकपा एमाले नं अथे हे यात । उबलय् हे अजुचाइपुक्क थ्वहे निगू पार्टीत दुथ्याःगु सरकारं येंयाः बलय् कुमारी जात्रायात सरकारं बिया वयाच्वंगु अनुदान क्वपाला ब्यूबलय् नेवाःत भस्के जुल, आन्दोलित जुल । अपुक सरकारं नेवाःतय्गु खँ मन्यः । कुमारी जात्रायात पुवंके मफुत । सरकार क्वछुयेत बाध्य जुल । अनं लिपा थुलिग्यगु धृष्तता हाकनं यायेगु कुतः याःगु खने मदु । संघियतायात औपचारिक कथं घोषणा मयाःनी बलय् हे चर्चाय हःगु संघिय स्वरूपत तच्वकं बिबादित जुल । थुकिं बिभिन्न जात जातिया दथुइ ल्वापु हया बिल । जातिय राज्यं दे बिखण्दन जुइफैगु व जातिय बिद्वेस ब्वलनिगु धारणा नं तच्वया वल । नेवाःत थ्व बिषयलय् पार्टीगत जक मखु बिचारधाराय् नं भिन्नतां यानाः बिभाजित खने दत । राजनैतिक दलत थारा म्हुल । पार्टितय्सं जातिया राज्यया खँयात बुलहुं चिसः याना हल सा जातिया राज्यया आशा काये धुंकूपिं जनजातितय्गु आकांक्षा धाःसा म्हो जुया मवं । उकिसं मधेस आन्दोलनं धाःसा कःघानां कःघाय् मफुगु स्वरूप कया यंकल । नेवाःतय्सं नं नेपाः पार्टि नामं छगू पार्टि नीस्वन । थ्व पार्टि थःत फुक्कं नेवाःतय्गु प्रतिनिधित्व याइगु पार्टि कथं धाःसा न्ह्याका यंके मफुत । नेवाःतय्गु हकहित संरक्षणया लागी धकाः यक्व हे संघ संस्थात नं नीस्वना तःगु मदुगु मखु अय्नं थवंथवय् हे छप्पं छधी जुइ मफुगु थुपिं संघ संस्थातय्सं नेवाःतय्त छप्पं छधी यायेगुला गन खः गन अखबतं उमित थःथगु भिन्न भिन्न पुचलय् बिभक्त यानाच्वन । थौं संघियताया बिबादं यानाः दे अस्थिरताया भुमरी चाहिला च्वन हे तिनि ।

यें दे दुने, पिनें वयाः बसोबास याःवपिनिगु ल्याः तच्वकं उप्वया वंलिसे द्रुतगतिं बस्ति बिस्तार जुया वन । न्हू न्हूगु लँपु दयेकेगु व परंपरां निसें दइवयाच्वंगु लँतय्त नं तबाला यायेगु ज्याझ्वो न्ह्याका हल । थुगु ज्यां यानाः नेपाः दुनेया आदिबासीतय् नुगलय् बिभिन्न न्ह्यसःत दंवल यैं दे दुने पिनें थायबाय् हिलाः च्वं वइपिं न्ह्याक्व हे वसां वयेका तयेगुला ?



नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ङ्गुँमा सिंतुना

Happy New Year
Nepal Sambat 1137

Prawan, Subarna,
Palisha and Palash Ranjit
Morton Grove, Illinois

न्ह्याक्व हे सवारी साधनत थन दुत हया च्वंसां ज्यूला ? नेपाःया समानुपातिक बिकाश धैगु थ्व हे खःला ? देया सलंस थासय् थःगु ज्यान हे जोखिमय् तयाः तुइन गयाः न्हिंन्हिं खुसि छिनाः जिविका यायेत बाध्यपिन्त तां छुना बियेगु प्राथमिकताय् लायेमाःकि दयाच्वंगु लंयात भतिचा तबाला याये त परंपरां निसें जीवनभरया कमाइ यानाः जीविका यानाच्वंपि जनतातय्गु अरबौया सम्पति नास यानाः उमित थाःगाः मदयेका बियेगु प्राथमिकताय् लायेमाः ? अनादिकालिन नेवाः बस्तिया दुने दुगु भीगु पहिचान व परम्परागत स्वरूपयात संरक्षण यायेगु पलेसा बिकाशया नामय् बिकल्पया संभावना मालेगु कुतः मयासे न्हंका यंके ज्यूला ?

थ्व न्ह्यसः तइपि अले थ्व ज्या यानाः थगु छें बुं मदयेकाः थाःगाः मदइगु अवस्थाय् लाइपिनिगु न्ह्याग्गु न्ह्याथे जाःगु सुझाव, बाधाबिरोध वःसां वास्ता हे मयासे ततःधंगु पार्टितय् दथुया सहमति जुये धुंकू कथंया बिकाशया ज्या धाधां न्ह्याका यंकाच्वंगु दु । स्वयेबलय् ला थ्व बाँलागु ज्या थें नं खनेदु । तबालागु लँय् जुइ खनाः मनूत लय् नं ताः । तर थुकीयात भचा उप्वः दुवाला स्वयेबलय् भीसं गम्भिर जुयाः बिचाः याये माःगु तच्वकं म्हाइपु ताया वइगु निता खँ भीगु न्ह्योने वैच्वन । न्हापाला, न्हू न्हूगु लँपु दयेकेगु व परम्परां निसें दयावयाच्वंगु लँतय्त तबाला यायेगु ज्याझ्वलं यानाः थनया संस्कृति व सांस्कृतिक धरोहरतय्त बाँमलागु लिच्वः लानाः भीगु परम्परा व संस्कृति बुलुहुँ न्हना वनाच्वंगु दु धाःसा मेखे थनयापि आदिवासीतय्त चायेकं वा मचायेक बिस्थापित यानाः उखेलाः थुखेलाः मदयेका ब्यूबलय् परम्परां निसें छथाय् हे मुनाः हना वयाच्वंगु नखःचखः, जात्रा, गुथि आदि हनेत ब्यवहारिक समस्या वयेकाः बिचल्लिइ लाका बियाच्वंगु दु । यैं देशय् थौं कन्हय् तराई पहाडया संस्कृतिनाप स्वापू दुगु ज्याझ्वःत धाःसा न्हिया न्हिथं ब्वलना वनाच्वंगु खने दयाच्वंगु दु अले थनया मौलिक परम्परात बुलुहुँ तनावनाच्वंगु दु । थ्व थनया आदिबासीतय्गु लागी शुभ संकेत खः थें जितः मताः अले थ्व खँ प्रति थनयापि माःकथं संवेदनशिल जूगु नं खनेमदु । हलिमय्या अनादिकालिन इतिहास दुगु देशतसें थःगु दे अति बिकशित जुयाः नं उमिगु गौरवशाली ऐतिहासिक संरचनात, परंपरा व संस्कृतियात संरक्षण व सम्बर्धन यानातःगु उदाहरणत भिसं यक्व स्वया वयाच्वना । भीथाय् धाःसा बिकाशया नामय् गुलिखे ऐतिहासिक थाय् बाय्तय्त न्हंकेगु वा महत्वहिन अवस्थाय् लाका यंकाच्वंगु उदाहरण दँयदसं उप्वयावं वनाच्वंगु दु ।

भीगु भाषा, परम्परा व संस्कृति जिगु जीवनकालय् हे गनं गन थ्येन धकाः दुवाला स्वयाः जितः अनुभूत जूगु खँ न्ह्यथनाः भिसँ थुकिया प्रति माःकथं जिम्मेवारी बहन याना च्वनागु दुला मदु धैगु खँय् ध्यान सालेगु कुतः याना । भी थथे हे च्वना च्वनेगु खःसा लिपा भी गन थ्येनी धकाः छकः बिचाः याये माःलाकि म्वाः ? भी नेवाःत सुनां छु याःसा गथे याःसा भीगु भाषा संस्कृतियात संरक्षण व सम्बर्धन याना यंके फइ धकाः सकलैं छप्पँ छधी जुयाः खँल्हाबल्हा न्ह्याकेगु कुतः जुइमाःथें च्वं । जि थः हे भीगु भाषा संस्कृति ख्यःया न्ह्यलुवाः मखु उकिं जिगु थ्व खँत पाय्छि खः मखु जिं मस्यु । लाबला न्ह्यो जिं भाषा संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्धनया बारे ल्हाना च्वनागु खँ न्येनाः जि लिसे नेवाः भाषं खँ ल्हा हे मल्हाइम्ह भिदँ दुम्ह जिमि छय् नं कन्हय् खुन्हु निसें जिनाप जक मखु छैंजः सकसियां लिसे नेवाः भाषं जक खँल्हायेगु याःगु खनाः जि भस्कय् जुल । जिं चायेका वयात भाषा संस्कृतियात संरक्षण व सम्बर्धन याये माःगुया महत्व बारे इलय् हे थुइकेगु कुतः मयानागुलिं हे वं थ माँभाय् मल्हाःगु खः । थुजोगु हे खँत भी सकस्यां थःथगु परिवारय् समाजय् बुलुहुँ न्ह्याका यंके फत धाःसा भाषा संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्धनया छुं भचासां तिबः दइ थें जिं तायेका । अथे हे भीगु भाषा संस्कृतियात संरक्षण व सम्बर्धन यायेगु खँयात मंकाः आजु तायेकाः नीस्वनातःगु संघ संस्थाय् क्रियाशिल न्ह्यलुवाःतय्सं थवंथवय् दुगु मत भिन्नता म्हो यानाः भीगु एकता बल्लाकाः सकसिकें सचेतता व सजगता ब्वलंकेगु ज्याय् सक्रिय जुयाः न्ह्यज्यागु स्वये दःसा गुलि न्ह्यैपुइगु जुइ धइगु मनंतुना उकिया लागि वय् कःपिन्त दुनुगलं निसेंया इनाप याना ।

प्रा. डा. कृष्ण मानन्धर नेपाल भाषाया तसकं च्यूताः कया च्वना दीम्ह रसायन शास्त्री खः । सन् १९८८ निसें २००१ तक त्रिभुवन बिश्वबिद्यालय बिज्ञान संकायया डीन जुया दिल । अर्नलि सन् २००९ निसें २०११ तक नेपाल एकेडेमि अफ साइन्स एण्ड टेक्नोलजिया सचिव जुयाः नं सेवा याना बुगु दु ।



हरिशरण राजोपाध्याय
नेपाः

सुकुन्दा
म्हसिकाया छगू सन्दर्भ



सुकुन्दा न्ह्याबलें नागं कुइकाः गंगामय्जु शंख ज्वनाच्वंगु नं खनेदई । नागला लः अर्थात वरुणया प्रतिनिधित्व यानाच्वंम्ह जलजन्तु नं खः । व नापं गंगाया नं उपस्थिति खनेदु । व नं लः प्रतिया क्वातुगु निष्ठायात म्वाकेगु छुं बिम्बात्मक प्रस्तुति नं खः धायेछिं । लः मनूया नितिं अपरिहार्य निविकल्प तत्व नं खः । लः बरुण सृष्टिया प्रारम्भ बिन्दु नं ख ।

सभ्यताया गर्भ पिज्वगु संस्कृति कयेच्यागु अले म्हसिका कथं सम्प्रदायगत बस्तुया निर्माण वा उपयोग, उपादेयता नापं समाजशास्त्र, नृतत्वशास्त्र लिसे क्वातुक्क स्वापू दुगु इतिहास व संस्कृतिया समायोजन परिभाषित जुयाच्वंगु खने दुगु सुकुन्दाया अस्तित्व । इतिहास व संस्कृति लिसे दुग्यक्क स्वापू दुगु नेवाः सम्प्रदाययया धरोहर सम्पदा अले म्हसिका कथंया बस्तु नं खः सुकुन्दा ।

सुकुन्दा छगू निष्ठा व आस्थाया केन्द्रया रूपं छ्यला वया च्वंगु खनेदु धाःसा सामाजिक क्षेत्रय् सभ्यताया बिकासया चिं कथं सगर्व साथ प्रस्तुत जुया वयाच्वंगु दु धायेछि । अके नेवाः संस्कृतिइ सुकुन्दा धार्मिक ज्वलं धाःसा नं सामाजिक गृहस्थि जीवनया उत्कृष्ट ज्वलं मध्यय् छता खः धकाः मधासें मगाः । सुकुन्दाया निर्माण कालखण्ड स्वयेबले मल्लकाल स्वयानं यक्व न्ह्यव हे जुई धुंकूगु खने दु ।

म्हिगःया आवश्यकता निर्माण जूगु सुकुन्दा थौ न उलि हे सापेक्षित व सान्दर्भिक खनेदु । अके छु नं बस्तुया निर्माण तत्कालिन युगया प्रतिनिधित्व यानाच्वंगु दई । अज्यागु निर्मित बस्तुयात स्वीकार यायेगु, आत्मसात यायेगुया सिलसिला छगू आधारविन्दु, सु-संस्कृतया जन्म जुई, जन्म याई ।

थौं कन्हे थुइकं खः वा मथुकं खः सुकुन्दा च्याकाः सभा गोष्ठीत उलेज्या जुया वई च्वंगु खनेदु । पहः पूर्खाया धिसिलागु पलाःया अनुशरण ख, जीवनया हु पहः न्ह्याकेगुया प्रतिक कथं नं कायेछि । छ्येला वयाच्वंगु नं धाये छिं । धात्थे धायेमाल धाःसा मिया परिमाजित संस्करण मत संस्कृतिया जः तुयूजः जीवनया सकारात्मक प्रारम्भ बिन्दु खः धाये हे माः । मतजःया स्थाईत्व बिया च्वंम्ह सुकुन्दा नां हे खिउँगु चिइकेगु, तंकेगु छगू बस्तु धैगु संकेत याई । नापं मत च्याके नितिं आवश्यक इन्धन नापं दुगु बस्तु धईगु नं सिइ दई । सिइ दु । मत सुकुन्दाया उर्जा इन्धनया भण्डारण मानव सचेतनाया क्वातुगु दसु जुइ । छाय् धाःसा हरेक सचेतनाया दसु, मानव सभ्यताया पालिख्वायँ जुइगु जुया च्वनी सुकुन्दा थें । खिउँगु चिइकेगु आविस्कार नं बौद्धिक तीक्ष्णताया लिच्व हे खः । अकें धायेछिं खिउँगु चिइकेगु तत्व तुयूगु जः ह्वलेगु व वया उपयोग नाप आत्मसात यायेगु जीवनया सकारात्मक पद्धति व प्रगतिया लँपु नं ख । अजगु वस्तुगत नेवाः सम्प्रदाययया संस्कार संस्कृति व धार्मिक, सामाजिक कर्मत याइबले न्हयाथाय् नं न्ह्याबलें न्हापां सुकुन्दा च्याकाः आग्रह कथं जःया सृष्टि सूर्य अले वया अंशया रूपय् श्रद्धां नमन याइ, पुज्याइ ।

अजःगु सुकुन्दाया मत साक्षी कथं, शुभ कथं जन्मन्हि बलय् परदेश वनी बलय्, ब्याहा याःवनिबले अथे हे भिंगु ज्याय् धौ सगं काइबलय्, खें सगं काइबलय् सुकुन्दा च्याकाः न्ह्यो ब्वई । थ्व सम्दर्भ मतया महत्ताबेध याकेत, गणनायक, नायःयात कदर व सम्मान यायेगु संस्कृतियात म्वाकेत प्रतीक कथं सुकुन्दा न्ह्योब्वया तःगु नं धाये छिं । थ्व अनुमान सत्य नं ख ।

थौं कन्हय् ब्याहा ज्याय् तिप्वाः व चिलाखया चलन दुसुना वने धुंकल । नत्र ब्याहा (इहिपा) याइथाय् सम्धिपिनि बिदाबाजी प्यकालय् वा गनेद्यया न्ह्योने भलाकुसल खैंल्हाबल्हा जुई धुंका तिप्वाः हिलाबुला याइगु चलन दु । अले गुलिसिया सुकुन्दा च्याकाः मत गणेद्यः साक्षीया रूप प्रस्तुत याना वयाच्वंगु खने दु । थुकिया तात्विक अर्थ जुइ मत बिउगु जः सकारात्मक जीवन

न्हयाकेगुया निम्ति तयार धैगु व गणनायकया कदर व सम्मान न्हयाबलें जुइ व यानाच्वने धैगु प्रतिवद्धताया संकेत नं ख ।

सुकुन्दा पूजा संस्कृतियात धात्थें धायेमाल धाःसा रूढ व अन्धपरम्परा मखुसें आवश्यकीय प्राकृत बस्तुयात न सम्मान कथंया आदर्श संस्कृतिया सिलसिला खः । उकिं फुक्कें संस्कृतियात रूढ अन्धपरम्पराया मिखां स्वये मज्यू । बरू अजागु प्रकृतिया संस्कृतिइ दुसुला च्वंगु बिज्ञानं पिब्वयेगु थौंया माग खः, आवश्यकता खः ।

सुकुन्दा धार्मिक अनुष्ठानया ज्वलं जक मखुसे मानव सभ्यता व समाज बिकासक्रमय् निर्माण जूगु छगू ईया बस्तु व छगू अभिव्यक्ति नं खः धायेछिं । छाय्धासा सुकुन्दा मानव सभ्यताया अस्तित्वबोध जूथें नेवाः सम्प्रदायया गौरब नं बोध जुयाच्वंगु खने दु । समान्यतया सुकुन्दा मत च्याकेगु छगू ज्वलं जक खः धायेबलय् वं क्बबियाच्वंगु मुल्य व मान्यताया महत्ता बुलुई फु । सुकुन्दां तःतामछिं अस्तित्वया संयोजन प्रतिनिधित्व यानाच्वंगु ज्वलं खः धायेछिं । व बिम्बया महत्ता व वलिसे स्वापू दुगु विषय जनमानसय् बोध याकेत न संस्कार व संस्कृतिया इवलय् मदिक्क छ्यला वयाच्वंगु ज्वलं खः सुकुन्दा । अकें सुकुन्दां क्वबिया च्वंगु अस्तित्व व उकिया मर्मबोध नं थन ल्याखँ दँवई । सभ्यताया धरोहर जुयाः, संस्कृतिया सम्पदा जुयाः अले नेवाः म्हसिकाया छगू अमूल्यगु बस्तु जुयाः म्वाना च्वन, छगू युगान्तकारी युगया प्रतिनिधित्व यानाच्वना च्वंगु दु सुकुन्दां ।

मत संस्कृतिया उद्भवया इवलय् गुलिखे इतिहास जन्म काल जुइ, गुलिखे इतिहास न्हना वन जुइ, अथे नं सुकुन्दा छगू अस्तित्व क्वबियाः म्वानाच्वंगु दु थौ नं । द्वलद्व दँ लिपा हे जुइफु मानव मस्तिकय् मतया छगू संस्कारणगत स्वरूपया तरंग पिज्वल जुइ, अले व मतयात म्वाकेत इन्धन (चिकं) या आवश्यकताया बोध कथं चिकं पिज्वईगु अन्न-बस्तु मालेगु ज्या जुल जुइ । अले चिकं मुंका तयेगु व मतया लिक चिकं तयेगु थलयात निर्माण जूवगु खने दु । नापनापं मत च्याकेगु व वया संरक्षण वा सम्बर्द्धन यायेगु दायित्व न्हयाबलें समाजया हामा जेष्ठपिनिगु जुइ, जुयाच्वंगु दु । व संस्कृति आः नं जीवन्त हे तिनि, भीगु समाजय् जेष्ठया नेतृत्व सामाजिक ब्यवस्था न्हयो ज्यंकिगु संस्कारगत परम्परा हे जुयाच्वंगु दु । वहे परम्पराया बोध कथं जेष्ठ, गणनायक मत श्रद्धा कथं द्यः भापिईगु व द्यः भापियाः स्थापित याःगु खने दु । थ्वहे पृष्ठभुमिया यथार्थ प्रस्तुति धइगु हे सुकुन्दाय् च्वंम्ह गणेद्यः खः ।

सुकुन्दाया चर्चाया इवलय् लः व मिया नं प्रसंग वई । लः व मि ब्यागलं प्रकृति, ब्यागलं पृष्ठभुमि जुयाः नं मानव कल्याणया निति धाःसा प्रकृति व वया अस्तित्व न्हयाक्व पाःसां नं वयागु गुणयात गुणग्राहय कथं कदर यायेगु, आत्मसात यायेगु इवलय् लःया प्रतिक वरूण अर्थात नाग नं सुकुन्दाय् प्रस्तुत जूवंगु खने दु । गुण ग्राह्य जुइमागु आवश्यकताया बोध याकेत न विलक्षण कलाकारिताया उद्बोध कथं ज्ञानया प्रतीक मत, लःया प्रतीक नाग व गणया जेष्ठ गणपतिया प्रतीक समुच्च संयोजनं सुकुन्दा निर्माण जूवंगु अनुमान यायेफु ।

खला मत संस्कृतिया अस्तित्व म्वाकेत पुर्खा भोगय्याःगु द्वलंद्व दँया दुःख कष्ट व उगु आरोह-अवरोहया दुःख पिज्वःगु सफलताया लिच्वः संस्कृतिं अनुप्राणित जीवन न्हयलुवः जुया च्वनी थःगु संस्कृति म्वाकेत । अथे हे अनगिन्ती संस्कृतिया इवलय् बिभिन्न सम्पदात मध्ये नेवाः म्हसिकाया क्वातुगु दसू मध्ये सुकुन्दा नं छगू खः ।

यद्यपि परिवर्तित ई नापं मतयात म्वाकेत जोगय् यायेत म्हालेत छुकिया आवश्यकता जुइ, सुयागु भलसा कायेफई, अले वयागु बन्दोबस्त सुयागु संरक्षणय् अस्तित्व म्वाये फइ, च्वाये फइ, जः बिइ फइ धइगु क्वातुगु निष्ठाया प्रतिबिम्ब कथं प्रस्तुतित सुकुन्दाय् न्हयब्वया तःगु दु । मत-गणेद्यः-सुथल अले नाग । नाप शंख ज्वना च्वंम्ह गंगायानं उपस्थिति खनेदु ।

मन ज्ञानया ई प्रतीक जुइ, ज्ञान न्हयाबलें चकंगु सर्गतय् त्वई । अथे त्वईगु जः विशेष जः हे जुयाच्वनी । अले ज्ञान अनुभवया मू खँ ज्ञानबृद्ध, बयोवृद्ध, अनुभबीयात सम्मान नं खः । हनाबना नं खः । जेष्ठ नायक, गणनायक, गणपति अर्थात गणेद्यःया पुजा । समस्तिलय् नायो ज्ञान व अनुभवया जेष्ठया प्रतिनिधित्व कथं मत जुया अस्तित्व बोध जुया च्वनी, याना च्वनी, सुकुन्दाय् च्वंम्ह गणेद्यः । अथे हे संरक्षण व सम्बर्द्धनया उर्जा कथं चिकंया थल सुथलय् गणेद्यवं लिधना भलसा कयाच्वंगु अनुमान जुइ । अके व सुथल अर्थात चिकं तयेगु थल हे जक जुइ । तर थौं कन्हय् बुलुहुँ संस्कृतिया आक्रमण कथं सुकुन्दाया प्राचिन नांयात हिलाः "दियोकलश" धकाः कलश रूप बिया सुथलय् लः तयेगु यानाहःगु दु । मोफसलय् व इतरनेवाःया प्रभाव स्वनिगलय् नं नेवाःया परम्परा बिपरित कर्मत न्हयोज्याना वयाच्वंगु खने दु । थुजागु पहः चहः नं नेवाःया बिस्क हे म्हसिका दुगु संस्कृति तनेफु न्हनेफु । अजगु गतिबिधियात दुस्साहस मधासें मगाः । अकें संस्कृति म्वाकेगु सकसियां च्युताया विषय जुइमाः ।

सुकुन्दा न्हयाबलें नागं कुइकाः गंगामय्जु शंख ज्वनाच्वंगु नं खने दई । नागला लः अर्थात वरूणया प्रतिनिधित्व यानाच्वम्ह जलजन्तु नं खः । व नापं गंगाया नं उपस्थिति खने दु । व

नं लः प्रतिया क्वातुगु निष्ठायात म्वाकेगु छुं बिम्बात्मक प्रस्तुति नं खः धायेछिं । लः मनूया निति अपरिहार्य निविकल्प तत्व नं खः । लः बरूण सृष्टिया प्रारम्भ बिन्दु नं ख । प्रकृतिया बरदान कथ लखं पिब्वईगु बहु उपयोगी संस्कृति कथं नं लःयात छ्येला वयाच्वंगु खने दु । तर गुगु इलय् लःया बहाव मत सिइगु त्रास व च्यूता नं सतर्कतायात अनुकरण यानाः बिबिध प्रतीकत सुकुन्दाय ब्वया तःगु खने दु ।

यद्यपि लः व मिया चर्चाया इवलय् लः व मि नापं ज्वने मज्यूगु, संस्कृति भीत लखं मि सिईगु जूगुलिं उकिया सतर्कताया खःला धईथें च्वं ।

बरिष्ठ समालोचक कृष्ण चन्द्र प्रधानया पलाःचिं लिना सफुती वयकःया भूमिकाय् छथाय् धयादिगु दु अले सांस्कृतिक ज्वलं व जीवित जातिया दसु कथं इमिगु सृजनात्मक बिशिष्ठिताया म्हसिका न साहित्य छगुलि मेगुयात तिबः बियाः धाई धात्थे थ्व धापुनं नेवाःया ज्वलं सुकुन्दा नेवाः सम्प्रदायया सांस्कृतिक ज्वलं जक मखुसें मानव सभ्यताया उत्कृष्ट अले समुच्च समायोजनया बिशेष प्रस्तुति खः सुकुन्दा । गन नं धार्मिक, सामाजिक व सांस्कृतिक कर्म क्षेत्रय् सुकुन्दाया प्रयोग जुई वा अन सु-संस्कृत सस्कारित नेवाः सम्प्रदायया उपस्थिति दु धका क्वजिक्क हे सिई दई । थ्व अभिब्यक्ति अहम नं मखु पूर्वाग्राही न मखु । थ्वजा पूर्खापिनिगु बिलक्षण सृजनात्मक कलाकारिताया प्रतिकात्मक प्रस्तुतिया छगू प्रसंसनीय उदाहरण जक खः ।

नेवाः सम्प्रदायलय् धार्मिक सामाजिक व सांस्कृतिक क्षेत्रय् सुखया ईलय्, भिंगु ज्याय, मभिंगु ज्याय् आदि थासय् छ्याला च्वंगु थलबलतय्गु ब्यागलं हे म्हसिका दु । व ज्वलंतय्गु नामाकरण संस्कृति कथं प्राकृतिक कथं अले धार्मिक निष्ठा कथं न ब्यागलं हे म्हसिका दु । थ्व सभ्य व सु-संस्कृत समाजया दसु खः धायेछिं । धाये धाःसा थ्व न समाजशास्त्र व नेतृत्व शास्त्रया ग्यसुलागु यथार्थ ख ।

उकिं सुकुन्दा व वथें जाःगु नेवाः परम्पराया हलंज्वलं नेवाः संस्कृतिया निष्ठा खः । व निष्ठां पिज्वगु सदुभाग, सदाचारया संस्करण थौं नं सुकुन्दाय् खने दु ।

भाजु हरिशरण राजोपाध्याय रुवपया च्वमि खः । वयकःया नेवाः संस्कृति सम्बन्धि च्वसू थीथी पत्र पत्रिकाय् पिदना च्वंगु दु । नेपाल साहित्य मन्दिरया आजिवन दुजः नं खः ।

ञूइँमा सिंतुना

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त



Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Tax & Bookkeeping Service

Ajai Agnihotri

2723 W. Devon Ave

Chicago, IL 60659

Phone: 773 262 5999/773 677 9944



𑐧𑐾𑐰𑐵𑐟𑐶𑐫𑐵 𑐥𑐶𑐤𑐶𑐫𑐵

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त भिन्तुना !

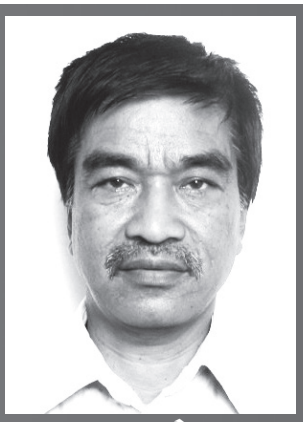
Happy New Year

Nepal Sambat 1137

Madan Rajbhandari & Dr. Dharma Rajbhandari
Hampton Cove, Alabama

मनूया स्वास्थया खँ

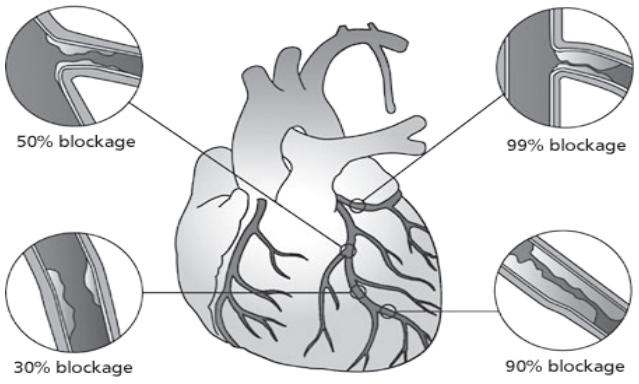
मस्याइगु कारणं यानाः मनूतय्सं न्हापांया अवस्थाय् क्यान्सरयात वास्ता याईमखु । जब ला ग्वारा साःप तग्वः जुयाः जवय् खवय् ध्वाना हई अले स्याना नं वई, उबलेया तकया दुने रोग नं यक्व पुलां जुयाः थुकें बिकराल रुप काये धुंकी । जब स्याना वई अले जक मनूतय् ला ग्वारा वा द्युमरया वारे चासो नं बढे जुई ।



कुमुद श्रेष्ठ
नेपाः

स्ट्रोक व हर्ट एटाक फरक लाकि व हे ?

भी मध्ये गुलिसित स्ट्रोक व हर्ट एटाक व हे थें च्वं । तर थ्व फरक खँ खः । स्ट्रोक धैगु छ्योनय् (न्हय्पुइ) जुइगु समस्या खः हर्ट एटाक धैगु मुटुइ जुईगु खः । नितांया कारण धाःसा व हे खः, हाई ब्लड प्रेसर व भीगु हिई दयाच्वंगु कोलेस्टेरोल व ट्राईग्लिसेराइड खः । थुपिं निता भीगु हिइ दयावःगु अप्वः दाः (फ्याट) खः । कोलेस्टेरोल धैगु प्लान्ट बेसड फ्याट खः अले ट्राईग्लिसेराइड (ध्यः, चिकं आदि) धैगु एनिमल बेसड फ्याट (दाः, ला, दुरू आदि) खः । उकें अप्वः ला नइपिंके कोलेस्टेरोल अप्वः जुईसा, अप्वः जा नइपिंके ट्राईग्लिसेराइड अप्वः जुई । थ्व निगुलिं बस्तुं हियात ताकुकी । अले पर युनिट टाईम उलि हे हि मुटु दुने वनेत प्रेसर अप्वः जुया वनी । थथे प्रेसर अप्वः जुलकि हिनुत तज्याई धकाः मनूया म्ह हाकनं हिनूयात ख्वातुका यकि । हिनू ख्वातुइ बले हाकन दुने हि न्हयाइगु थाय् कम जुया वनी ।



थथे चिपुया वंगु हिनुलिइ उलि हि पर युनिट टाईम सप्लाइ यायेत भन प्रेसर अप्वः माल । भीगु मुटुं व हे माःखतं प्रेसर अप्वः बिया यंकी । थथे ताः ईतक प्रेसर अप्वः जुइवं उकें किडनि, मिखा, न्हाय्पं आदि संबेदनसिल अङ्गय् नं नकारात्मक प्रभाव लाकी । गथेकि बिस्तारं तुक्क तुक्क न्हयाक्व दाःसा सिँया मेच स्येनीमखु, तर तसकं ध्याक ध्याक दाया यकल कि सिँया मेच बिस्तारं त्वःधुली । हाइ ब्लड प्रेसर ताः ईतक दया च्वनकि उकि मनूया म्हय् थथे हे बाँमलागु लिच्वः लाकी ।

हाइ ब्लड प्रेसरं थथे छखे हिनू ख्वातुयाः हि वनीगु थाय् म्ह जुया वनी । मेखे म्ह जुया वंगु थासय् (ब्लड फ्लो एरिया) लिपा वनाः ही च्वंगु दाः (कोलेस्टेरोल व ट्राईग्लिसेराइड) धमाधम मुना वनी । थुकिया परिणाम हि न्हयाइगु थाय् भन कम जुया वनी । हाकनं अप्वः दयाच्वंगु कोलेस्टेरोल व ट्राईग्लिसेराइडं हियात भन भन ताकुका यंकी । हाई सुगरया अवस्थाय् थ्व क्रम भन याकनं जुइ । लगातार थथे हे जुयाः छुं ई लिपा छन्हु वनाः हिनू बन्द जुई । अले गन हिनु बन्द जुल अन समस्या वल । थथे हिनू बन्द जुइगु अप्वः यानाः छ्योनय् दुने व मुटुई जुइ । छ्योनय् दुने हिनू बन्द जुलकि न्हयपुई माःकथं या हि मदयाः न्हयपु गनी, अले न्हयपुया गना वंगु थासं ज्या मयात कि उकिं कन्ट्रोल याइगु थासय् जव वा खव, ल्हा वा तुतिई पारालाइसिस जुइ । थ्व प्रकृयाय् भीगु छ्यौंनय् दुने हिनू नं तज्याये यो । हिनू तज्यात कि समस्या भन जटिल जुई । संभवत तज्याः थाय् हि पिहाँ वनीगु बन्द यायेत अपरेसन याये माली ।

थथे हिनू बन्द जुया वंगु थाय् मुटु नं जुइयो । मुटुया पिनेसं मुटुयात मा:गु हि छ्वइगु नसायात क्रोनरि आर्टरी धाई । मुटुइ बन्द जूवनिगु थ्व हे नसा खः । गुलि हि मुटुयात मगात मुटुं उलि हे अप्वः प्रेसरं हि सालेट स्वई । हिनू बन्द जुलकि मुटुइ हि कम जुया वनि । हि कम जुगुलिं मुटुं भन अप्वः प्रेसरं हि सालेट स्वई । हर्ट एटाक धैगु थ्व हे अवस्था खः । थथे छुं मिनेट जुल कि हे मुटु स्यनेगु शुरू जुइ ।

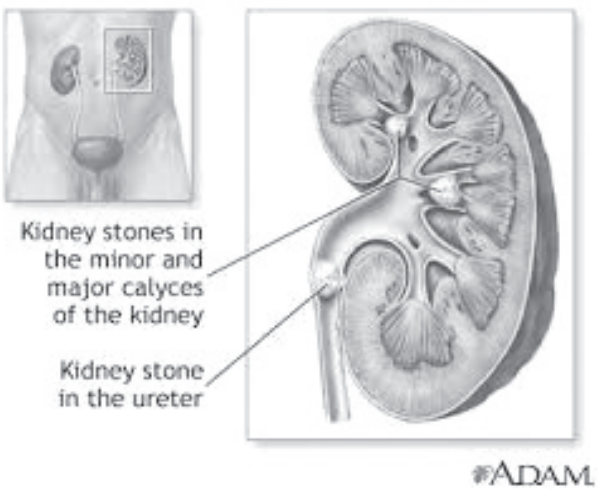
थ्व प्रक्रियाय् छाति स्याइगु, छ्यो स्याइगु, इकुइगु, च:ति वइगु आदि जुई । थ्व अबस्थाय् मनू छु मिनेट लिपा हे सी नं यो । थन थाय् लाक मनू सी न्ह्यो हे अस्पताल थ्यनकि अस्पतालं अस्थायी रूपं वासः बियाः छुं दिन मनूयात म्वाका तयेफु तर अपरेसन ला याये हे माल । पुरा हिनू बन्द जूथाय् चायेके मफत कि बन्द जूगु प्वाइट चाहिकाः हि पास यायत तुतिइ च्वंगु हिनू नं चानाः मुटुइ तइ । बन्द जूगु थासं मवंसे मेगु लं भी वनेबले बाइपास धाःथे, थन नं थुकियात बाइपास अपरेसन धाइ ।

यदि हिनू बन्द जूथाय् चायेकाः हाकनं बन्द जुई धकाः स्टेन तल कि व ओपनहर्ट सर्जरी जूल । स्टेन धैगु हिनू दुने तइगु डटपेन दुने च्वंगु थे च्वंगु चिधंगु स्प्रिङ्ग खः । थ्व प्रक्रियाय् यदि मुटु दिकाः अपरेसन याये माल धाःसा मुटु व लंगसया ज्या याइगु मेसिन छ्येली, थुकियात हर्ट लङ्ग मेसिन धाई । थौकन्हे थज्याःगु समस्या थःके दुला धकाः याउँक स्वयेगु बिधि नेपालय् नं वःगु दु । थुकियात सिटि एनजिओ धाई । थ्व प्रबिधिई सिटिस्केन यानाः हे मुटुई च्वंगु ब्लकेज पत्ता लगे याना स्वइ ।

थुगु किसिमं अपरेसन याये मालकि, तसकं थाकुइ । ध्यबा नं अप्वः मालिइ । उके स्ट्रोक व हर्ट एटाक पाखे भी बचे जुइगु धैगु हे प्रिभेन्सन खः । प्रिभेन्सनया लागि भीसं फाइबर अप्वः दुगु, दाः मदुगु साकाहारी नसा नयेमाः । छाय्धासा मनू धयापि लाखौ वर्ष न्ह्यःनिसे जंगलय् चाहिलाः म्वाना च्वंपि जूगुलि इमिगु नसा अप्वः हे जंगलय् दैगु वाउँगु हः, लहराया कन्दमुल, सिमाया फल, स्वाँमाया पु आदि खः । भन ग्रिन रिभोलुसन वा बुँज्या अप्वः यासां निसे मनूखं अप्वः नइगु धैगु जाकि, छ्व वा कःनि खः । जनावरया ला अप्वः नयेगु मनूया प्राकृतिक आहार मखु । उके स्ट्रोक व हर्ट एटाक पाखे बचे जुइगु खःसा ला, दाः, ध्यः, चिकं बन्द यायेगु व साकाहारी नसा नयेगु हे स्ट्रोक व हर्ट एटाकया प्रिभेन्सन खः ।

किडनिया समस्या

मनूया म्हय् दया वईगु बिभिन्न किसिमया बिकार (इमप्योरिटिज) यात मनूया म्हं वान्छवेगु ज्या किडनियागु खः । बिभिन्न किसिमया बिष वान्छवेगु ज्या किडनिं याये मा:गुलिं भीगु किडनिया सिष्टम साप कम्प्लिकेट जुइ । उकें किडनिया फिल्टर सिष्टम छकः स्येनकिला हाकनं ज्या याई मखु ।



किडनिया सिष्टम स्येनीगु मूल कारण हे मनुखं नईगु अले किडनिं पचे याये मफैगु बिषत खः । खासयानाः म्हय दुगु अलकोहल पचे यायेगु ज्या लिभर यागु खः । तर अय्लाखय् दैगु बिभिन्न विषत किडनि वान्छवेमाः । थथे जुगुलिं थौकन्हे अयलाः यक्व त्वनिपि मनूत हे लिभर जक मखु कि किडनिया नं बिरामी जूगु खने दु । मेगु किड्नि स्येनिगु कारण आइबुप्रोफन, पारासिटामोल आदि स्याःगु कम जुईगु वासःया अप्वः प्रयोग नाप लः कम त्वनिगुलिं खः । मनूया म्हय् लः गाःसां बिकारत डाइलुट यानाः मनूया म्ह पिने वांछवये अःपुई । अथे हे निफ्राइटिस वा किडनिई इन्फेकसन जुल कि नं किडनि स्यने यः । न्हिया न्हिथं नयेगु नसाय् चि अप्वः जुइगु, प्रोटिन अप्वः जुइगु, किडनि दुनेया स्टोन आदि नं किड्नि स्येनिगुया कारण खः ।

किडनि स्येनकि मनूया म्हय् च्वंगु क्रिटिनिन लेभल व मेमेगु बिष म्हय् अप्वयाः मनूया म्ह मना वई । अले म्ह स्याइगु, ज्वर वईगु आदि समस्या वई । खयतला मनूया म्हय् किडनि निगः दइ, तर छगू हे कारणं छकलं निगलं किडनि स्येनि । थथे जुइगुया कारण किडनि बिरामी जुईबले शुरूई गम्भिर संकेत मवइगु व मस्याइगुलिं खः । बिरामीतय्सं महसुस

यायेक म्ह मना वयाः क्रिटीनिन अप्वः जुइबले निगलं किडनि स्येने धुकिई ।

थथे किडनि स्येनकि थौकन्हे स्वंगू बिकल्प दु १. होमो डायलाईसिस वा हियात कृतिम मेसिनं सफा यायेगु । किडनिइ क्रिटिनिनया लेभल गुलि दई स्वयाः डाइलाइसिस बाःछि वा हप्ताय् छकः, वा हप्ताय् निकः स्वकः नं याये माली । २. थौकन्हे मेम्ह मनूयागु निगः मध्ये छगः किडनि लिकयाः बिरामीया म्हय् किडनि तयेगु नं याः । छु दँ न्ह्योनिसे किडनि ट्रान्सप्लान्टया अपरेशन नेपालय् नं यानाच्वंगु दु । ३. सि.ए.पि.डि. थौकन्हे किडनि ट्रान्सप्लान्टया वा डायलाइसिसया बिकल्प सि.ए.पि.डि. (Continuous ambulatory peritoneal dialysis) नांया प्रविधि नं दु । थुकि डायलाइसिसय् थें अस्पताल वनेम्वाः । थ्व प्रविधिई डाक्टरतय्सं बिरामीया प्वाथय् ह्वः खनाः किडनिया ज्या याइगु अस्थायी साधन तई । तर समस्या थ्व साधनय् न्हि न्हि वा निन्हुया छकः प्वाथं पिने च्वंगु पाईपं हि सफा याइगु वासः तयेमाः । अले पुलांगु वा ज्या मयाये धुकूगु वासः लिकायेमाः । थ्व वासः नं साःप थिके । अले थःम्हस्यां हे वा छैंजःपिन्सं हे वासः हिले माःगुलिं बिरामीया कोठा व बिरामी मनुखं सफाइलय् साःप ध्यान बीमा, मखुसा इन्फेक्सनया संभावना यक्व दई ।

तर किडनि ट्रान्सप्लान्ट यायेत किडनि बीम्ह डोनर व काईम्ह मनूया म्हया यक्व रासायनिक गुणत मिले यायेमाः । गुगु साःप थाकु । अथे हे मेम्ह मनूया किडनि तलकि किडनि तःम्ह मनूया म्हं थःगु अङ्ग मखुगुलि डब्लु बि सि अप्वःया रिजेक्सन यायेगु स्वई । उकें किडनि हिलातःम्ह मनूखं साइक्लोस्पोरिन नांया वासः नयाः डब्लु बि सि कम याना तयेमा, मखुसा रिजेक्सन यायेगु स्वई । थ्व साइक्लोस्पोरिन नांया वासः साःप थिके, अले न्ह्याबलें वा मसी तक नयेमा । थथे डब्लु बि सि कम जुया च्वनिगुलिं किडनि ट्रान्सप्लान्ट याये धुंकाः मनूया म्हय् मेगु रोग नाप ल्वायेगु क्षमता वा इम्युनिटि यक्व कम जुई । थुकिं याना साधारण रोगं नं भयावह रूप कायेफु ।

थथे जुयाः किडनिया बिरामीतय्गु जीवन सहज जुइ मखु । उके किडनिया रोगं बचे जुइत अति आवश्यक जुसा जक स्याइगु कम जुइगु वासः नयेगु, अयलाः थ्वं वा थज्यागु बस्तु मत्वनेगु नापं सादा नसा नयाः सरल जीवन बिते यायेगु हे जक प्रिभेन्सनया उपाय खः ।

क्यान्सरया समस्या

२०४५ सालय् जि जिमि बिरामी दाईनाप टाटा मेमोरियल क्यान्सर अस्पताल मुम्बई वना । अन जिमिसं ल्हाः छप्पां एम्पुटेट यानाः वा चाना वयागु खः । तर ल्हा चायेत नं अन प्यला च्वनेमाल । व ईले जिं अन अस्पतालया पुस्तकालय वनाः क्यान्सरया बारे यक्व हे खँत ब्वना । आ जिं लुमंथे क्यान्सरया बारे छु खँ च्वये त्येना ।

थौंया न्हि तक थ्यंबले बिश्वय् क्यान्सरया बिरामीत यक्व हे दये धुंकल । नेपालय् नं ब्रेन ट्युमरया क्यान्सर तकं जुयाः आपालं मनूत सीगु खँ नं न्यने दत । क्यान्सरया सन्दर्भय् धायेगु खःसा चुरोट अप्वः त्वनिपिन्त कथु व लंगस (स्वँ) या क्यान्सर, अयलाः यक्व त्वनिपिन्त लिभर क्यान्सर अले मिस्तय्त ब्रेष्ट व सर्भिकल (मचा छैं) क्यान्सर जुल धैगु खँ आपालं न्येने दु । थुकि मध्ये चुरोट व अयलाः त्वनाः जुइगु क्यान्सर मनूतय्गु नसात्वंसा वा स्वभाव नाप सम्बन्धित खः । थथे हे अजिनोमोटो, साकरिन अप्वः नलकि नं क्यान्सर जुइगु संभावना अप्वइ धाई । तर म्हया दुने च्वंगु अंङ्ग गथेकि पानक्रियाज, पोष्ट्रेट, आन्द्रा, क्वँ आदिया क्यान्सर जुईगु कारण थौतक सुनां नं मस्यु । बाँलाक मसीक अन्दाज याना तःगु क्यान्सरया कारणत यक्व हे दु ।

भिसं स्यू क्यान्सर धैगु म्वाःथाय् म्वाः कथं ला ग्वाराया बिकास जुइगु खः । थ्वला ग्वारा चिग्वःबले खनिनं मखु । अले बिस्तारं तग्वः जुयाः मिखां नं खने दई । क्यान्सरया शाब्दिक अर्थ कंगालि वा कःलि खः । क्यान्सरया ट्युमरयात वैज्ञानिकतय्सं माइक्रोसकोपं बाँलाक स्वःबले व ला ग्वारा जक मखु, उकी कंगालिया तुति थें हा नं तातहाकः जुयाः पिहां वयाः म्हय् फैलय् जुयाच्वंगु खन । अथे जुगुलिं थ्व रोगया नां क्यान्सर वा कंगालि तःगु खः । तर क्यान्सर मखुगु ला ग्वारायात ट्युमर जक धाई, थज्योगु ला ग्वाराय् कंगालिया तुति थें हा नं दई मखु । क्यान्सर लायके थाकुगु कारण नं थ्व हाया छकू जक टिस्यु दतले थ्व हे कुचां हाकनं क्यान्सरया ला ग्वारा दयेकिगुलिं खः ।

मस्याइगु कारणं यानाः मनूतय्सं न्हापांया अबस्थाय् क्यान्सरयात वास्ता याईमखु । जब ला ग्वारा साःप तग्वः जुयाः जवय् खवय् ध्वाना हई अले स्याना नं वई, उबलेया तकया दुने रोग नं यक्वः पुलां जुयाः थुकें बिकराल रूप काये धुंकी । जब स्याना वई अले जक मनूतय् ला ग्वारा वा

ट्युमरया बारे चासो नं बढे जुई ।

क्यान्सर रोग मनूया म्हय् बिकास जुलकि हे अति कडा खः । तर अथेसां नं थुकिं भयानक रूप काइगु कारण क्यान्सर शुरू जुइबले मस्याइगुलिं यानाः खः । मनूतयसं ला ग्वारा जक ला खःनि छु, स्यागु मदु धकाः लां लां जक मखु दच्छि निदँ नं पियाच्वनी । थथे मनूतय्सं क्यान्सर रोगयात म्हमसीगु हे खतराया मूल कारण खः ।

क्यान्सर जुइगु खास कारण भीगु म्हय् दुने सेलत दु, सेलय् दथ्वी न्युक्लिस दइ, न्युक्लिस दुने डिएनए दइ, डिएनए दुने क्रोमोजोम दइ, क्रोमोजोम दुने गुचमुच जुयाः जीन च्वनाच्वनी । जीन बिभिन्न किसिमया दइ । थ्व जीनतय्सं हे मनूया म्हया आकार, प्रकार, साइज, स्वभाव आदि नियन्त्रण याई । थ्व जीनत मध्ये मनू बुसांनिसे म्हय् क्यान्सर याइगु जीन नं दइ । क्यान्सर रोग जुइगु धइगु सुम्क च्वनाच्वंगु क्यान्सर जीन बिशेष कारणं यानाः म्युटेसन जुयाः एक्टिभ जुइगु वा सना हईगु जक खः । उकें थ्व मेगु रोग थें ब्याक्टेरीया, भाइरस वा प्रोटोजोवाया कारणं याना मखु कि मनूया म्हय् अतिकं दुने च्वंगु संरचना स्येनाः जुइगु ल्वय् खः ।

क्यान्सर खः ला कि मखु धकाः स्वयेगु छगू जक उपाय् बायोप्सि टेष्ट खः । बायोप्सि टेष्ट धैगु म्हय् बुया वःगु लाया नमूनाया साइटोलोजिकल टेष्ट खः । यदि थ्व टेष्टं क्यान्सर धकाः पक्का जुल कि रोग गुलि पुला? गुलि फैलय् जुल ? आदि जाँच यानाः स्वयाः क्यान्सरया वासः याई । क्यान्सरया वास स्वता किसिमया दई । १. रेडियोथेरापि २. केमोथेरापि ३. सरजरी वा थुपि हे वासःया कम्बिनेसन खः ।

रेडियोथेरापि धैगु रेडियोएक्टिभ रेज छ्वयाः क्यान्सरया सेलयात मिं पुके थें पुकाः स्यायेगु खः । केमोथेरापि धयागु वासःया इन्जेक्सन बियाः वा म्हुतुं वासः नकाः क्यान्सरया कोषतय्त स्याइगु खः । अले सरजरी धैगु अपरेसन यानाः ट्युमर लिकाइगु खः ।

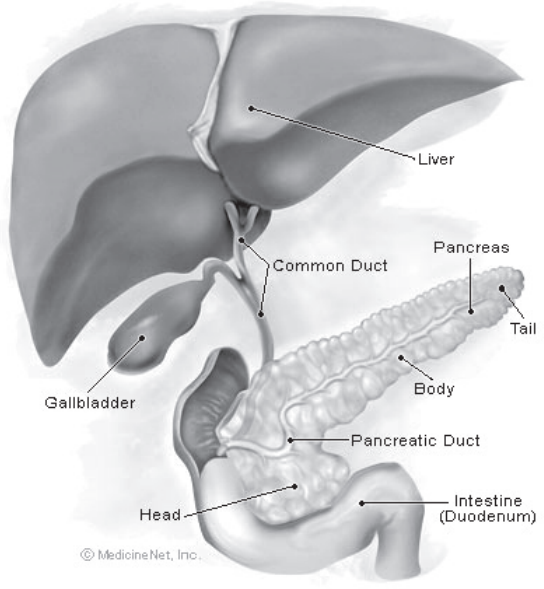
ब्रेष्ट क्यान्सरः ब्रेष्ट क्यान्सर जुइगु कारण नं सुनानं मस्यू । तर थुकी जेनेटिक कारण छगू प्रमुख खः । अर्थात डाक्टरतय्गु अध्ययन अनुसार मांयात ब्रेष्ट क्यान्सर जुलकि म्हयाय्यात नं ब्रेष्ट क्यान्सर जुइगु संभावना ५८ प्रतिशत दई । थज्योपि हाई रिस्कय् लाःपि मिस्तय्सं उमेर वनकि मामोग्राम याना च्वनेमाः । मामोग्रामय् चिगोगु कय्गु साइजया ट्युमर नं याउक खनेदइ ।

वासः यानाः ब्रेष्ट क्यान्सर, पाठेघरया क्यान्सर रिकभर जूपि वा लायावःपि मिस्त यक्व हे दु । अथे हे स्वँया क्यान्सर लापिं मिजंत नं यक्व हे दु । थौंतकया दुने बाँलागु अस्पतालं यक्व किसिमया क्यान्सर लायके फु । तर यक्व किसिमया क्यान्सरया वासः थौंतक नं मदुनि अझ यक्व किसिमया क्यान्सरत गथे जुयाः जुइ धैगु क्लु नं वैज्ञानिकतय्के मदुनि । उकें क्यान्सरया वासः धैगु मस्याःगु ला ग्वारा खनेसाथं उकियात लिकानाः बायोप्सि याना स्वयेगु अले बायोप्सिया रिपोर्ट अनुसार माः कथं वासः यायेगु खः । अथे हे क्यान्सरया प्रिभेनसन धैगु अय्लाः, थ्वँ, चुरोट, सुर्ति पाखें तापाना च्वनेगु, थःगु स्वास्थयात सदां सन्तुलन यानातयेगु, टेन्सन मकायेगु, सदां खुसि, सुखि व सन्तोषी जुया च्वनेगु हे खः ।

डाईबेटिजया समस्या

भीसं स्यू कि भीगु हिई ग्लुकोज वा सुगर वा चाकु नं ठिक्क जुया च्वनेमाः । डाईबेटिज धइगु भीगु हिई चाकुया मात्रा अप्वईगु खः । तर डाईबेटिज मजूनिम्ह मनूया हिई अप्वः नसा नयाः अप्वः सुगर दतकि इन्सुलिनया सहायतां अप्वः जूगु सुगरयात प्रयोग याना दाः दयेकि । थथे यानाः हिई सुगरया लेभलयात माःकथं मिले याना तइ । इन्सुलिन म्ह जुल वा मन्त कि डाईबेटिजया बिरामितय्सं म्हय् अप्वः सुगर दइबले उकियात दाः दयेका कम याये फई मखु ।

हिइ सुगर अप्वः दइगु थ्व अवस्थायात डाइबेटिक वा डाईबेटिज धाई । डाईबेटिज नं निगू किसिमया दु, टाईप १



व टाईप २ । टाईप १य् पानक्रेयाजं इन्सुलिन दयके मफइगु खः । तर टाईप २य् पानक्रेयाजं दयेकूगु इन्सुलिन मनूया म्हय् च्वंगु सेलतयसं प्रयोग याये मफैगु खः । थथे इन्सुलिन प्रयोग मजुलकि हाकनं पानक्रेयाजं बिस्तारं इन्सुलिन दयके मफया वनी ।

जब सेलतय्सं सुगर प्रयोग याये फैमखु, उबले म्हं ब्रेनयात म्हय् इनर्जि मगात धकाः सन्देश छ्वई । अले ब्रेनं निगू ज्याया लागि उजं बिई । न्हापां साप नयेमाःस्ति वयेका बिई । हाकनं मसल व दाःयात टुक्रा जुयाः इनर्जि दयकेत उजं बिइ, थ्व हे कारणं यानाः डाईबेटिजया शुरूबले वा डाईबेटिज धकाः मस्यूनि बले डाईबेटिजया बिरामित भ्कन भ्कन गंसि जुया वनी । यक्व हे ई तक थ्व प्रक्रिया जुयातुं च्वनकि केटोसिस जुई । केटोसिस जुलकि हिइ केटोन धइगु विष अप्वःया वनी, थ्व केटोन अप्वः दतकि मनू तुरून्त सी नं यो ।

डाईबेटिजया बिरामितय्सं नये मास्ति वयाः अप्वः नइबले इमिगु हिई सुगर भ्कन अप्वःया वनी । हिई च्वंगु सुगर प्रयोग मजुल कि निगू समस्या वइ । छगू किड्नियात सुगर वान्छयेगु ज्या अप्वः याये माली । थथे जुइबले सुगर डाइलुट यायेत अप्वः लः माली । थुकिया लागि बिरामियात साःप प्याचायेका बिई ।

हाकनं किड्नि दुने च्वंगु नसाय् नं अप्वः चिनी दयाः मनावइगु वा स्येना वइगु नं संभावना दई । थथे अप्वः सुगर ता ई तक च्वनकि किड्नि स्येनिगु नं उलि हे संभावना दई ।

डाईबेटिजया बिरामितय्त मुटुया ल्वय् जुइगु संभावना नं उलि हे दइ । छाय्धाःसा हिई चिनी अप्वः जुलकि, हि गुँठ थे अप्वः च्याप च्याप जुइ । थथे च्याप च्याप जुलकि हिइ दया वइगु दाः हिनुलिइ थायेत भ्कन अःपुइ । थुकिं यानाः हिनूया ह्वः भ्कन चिह्वः जुयावनी । गुकियाना ब्रेनय् स्ट्रोकया नापं कालान्तरय् क्रोनरी आर्टरी चिह्वः जुयाः हर्ट एटाकया नं समस्या दया वइ ।

बिरामीया अवस्था स्वयाः डाक्टरतय्सं डाईबेटिजया वासः बिई । डाईबेटिज नं मनूया म्हय् दुने च्वंगु संरचना स्येनाः जुइगुलि डाईबेटिजया वासः छकः नये माल कि साधारणतया जिन्दगीभर नयेमाः । डाईबेटिजया बिरामीतय्त ब्लड प्रेसर थें मेगु नं थप रोग जुलकि साप थाकुई ।

डाईबेटिजया बिरामीतय्सं साधारणतया सुगर अप्वः जुयाः कम जुइगु वास नइगु खः । तर छकः निकः ता ई तक नसा मनयाः वा अप्वः न्यासि वनाः आदि कारणं सुगर छकलं कम नं जुई यो । थ्व सुगर कम जुइगु अवस्था नं खतरनाक खः । छाय्कि सुगर कम जुल कि मनू मुर्छा जुयाः तुरन्त सिई नं यो । उके डाईबेटिजया बिरामितय्सं चकलेट वा थज्योगु सुगर अप्वेकिइगु नसा नं नापं तया तयेमाः । डाईबेटिजया बिरामितय्सं चिनीया हिसाबं अति सन्तुलित नसा नयेमाः । डाईबेटिज मजूनिबले नं थुकिया प्रिभेन्सन धइगु चाकुगु कम नयेगु, वाउगु सागपात अप्वः नयेगु नापं लः अप्वः त्वनेगु खः ।

डिप्रेसनया समस्या

मनू सामाजिक प्राणी जूगुलिं वं समुहलय् च्वनाः मेपिनिगु ज्या पाखें सय्केगु सिईकेगु यक्व हे यानाः थःत नं सःस्युपिनिगु समुहलय् तयेत स्वइ । थ्व साप हे बाँलागु खँ खः । तर मनूतयसं बाँलागु ज्या जक मखु बाँमलागु ज्यात नं उतिकं हे सयकेत स्वयाच्वंगु दु, गथेकि घुस नयेगु, याकनं तःमि जुइगु, मेपिनिगु नक्कल यानाः अप्वः खर्च यायेगु आदि । उकें थौकन्हे मनूया जीवनय् यक्व हे अप्वः ध्यबा मालाच्वंगु दु । तर ध्यबा कमे यायेगु धैगु साःप थाकु । संसारय् आपालं मनूतय्त यक्व ध्यबा मालाच्वंगु दु, उके हे यक्व मनूतयसं थःत गरिव तायेका च्वंगु खः ।

जब अप्वः खर्च माल अले बिभिन्न किसिमयागु आय आर्जनया तरिका माले माल । थुकि मध्ये अनैतिक ज्या नं जुइफु । थथे छगू अनैतिक ज्या यात कि मनूयात उकें सदा ख्याःवयेफु । अले थथे ग्याना च्वन कि व हे जक खँ न्हिच्छिं चच्छिं दिमागय् चाहिला च्वनकि जिं सितिकं हे थथे याना, अथे मयासा ज्यूगु आः जि फसय् जुल आदि खँत दिमागय् सदां वयाः मेगु साधारण न्हिथंया ज्या दिमागय् वईमखु । थथे मागु खँ दिमागय् मवइगु हे डिप्रेसनया शुरूवात खः । थथे डिप्रेसनया शुरूवात जुइगु मेगु कारण मिसा मिजंया अनैतिक स्वापु नं खः । गुकियाना यक्व नैतिक व मानसिक संकेत वइ ।

थथे डिप्रेस्सन सुरू जुलकि मनूतयसं बिचाः यायेत दिमाग चाहिके फइमखु । थुकिं यानाः छुं नं ज्या याये फइमखु छाय्कि दिमागय् मेगु हे खँ ल्हाना च्वंगु दु । अले बिस्तारं दिमाग अस्थायी रूपं इनएक्टिभ जुयावनी । न्हिया

न्हिथं याना च्वंगु ज्या नं याये मफया वनी । बिस्तारं मनूया ब्यवहार सुथां मलाना वई । थथे जुलकि जीवन खनाः झन निरास जुइ । मेखे दिमागं ज्या मयाःगुलि व मनुखं छुं ज्या नं याये फैमखु । अले डिप्रेसन जूम्ह मनू झन झन आँटे चाया वई । छुं याये मफुसेंलि आः जिगु जीवन फुत । जि म्वाना च्वनेगु धैगु हे परिवारयात बोझ खः धैगु खँ मनय् वइ । अले बिस्तारं व मनूया दिमागय् आः जि थथे हे जुया सी, जि म्वानाया छुं प्रयोजन मन्त धइगु न्हिच्छि चच्छि मनय् वया च्वनी । थथे जुयाः दिमागया सन्तुलन मन्त कि बिस्तारं आत्महत्याया खँ व मनूया मतिइ वई, गथेकि कःसिं क्वब्याना सीगु, बिष नयेगु, पहाडं क्वबायेगु, तुन्थिइ क्वब्वायेगु आदि ।

थथे डिप्रेसन जुइबले मनूया म्हय् च्वंगु बिभिन्न रसायनतय्गु घटबढ जुई । रासायनिक परिवर्तन नाप भौतिक परिवर्तन नं वई, गथेकि मुटु अप्वः भारा भारा सनी । म्हय् अप्वः चति वई, कथु गनी आदि । तर बाँलागु खँ छु धाःसा थौ कन्हेया विज्ञानय् थ्व फुक्क ल्वय्या बाँलागु वासःत दु । बिस्तारं रोग लाइगु पक्का हे खः ।

थथे जूगुलि डिप्रेसन जूम्ह मनूयात आत्महत्या याइ धकाः छम्ह मनुखं सदां त्वते मज्यु । डिप्रेसनया बिरामीयात सदां जीवन धइगु थथे हे खः, मचायक फुकस्यां गल्ति याई तर उकि सुधार नं याई धका साःप सान्त्वना बिइमाः, इनकरेज, मोटिभेट यायेमाः । थ्व साधारण ल्वय् खः धायेमाः । बिरामीया मन्य जितः नं माया याईपि यक्व दु, इमिगु लागि जिं नं छुं यायेमाः, अझ अज्योगु ज्या ल्यं दनि धयागु खँ बिरामीया मनय् ब्वलंके माः । अले जक डिप्रेसन जूम्ह मनूया मन लुदनी ।

डिप्रेसन जूपिं बिरामीतय्त एन्टि डिप्रेसनया वासः नापं रोगया अवस्था स्वयाः रोग कम जुइगु वासः बिई, गथेकि न्हयः मवल कि डेजिपाम थे च्वंगु न्हयः वइगु वासः, ब्लड प्रेसर अप्वःल कि कम जुईगु वासः, छाति भाराभारा मिन कि हाईपरनल थे च्वंगु भाराभारा मिंगु कम जुईगु वासः, साःप ग्यात कि मग्याइगु वासः । वासः व बाँलागु वातावरण दत कि डिप्रेसनया बिरामीत याकनं लनी ।

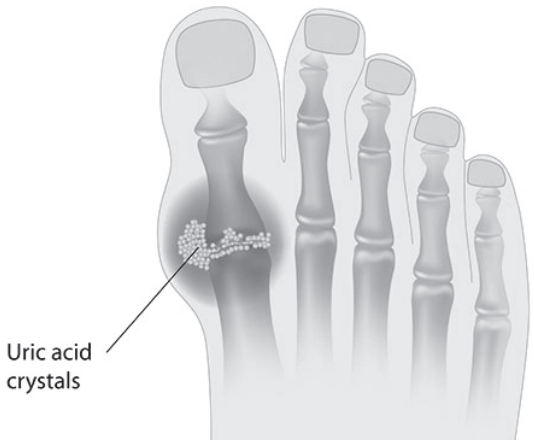
डिप्रेसन रोग जुईगु कारण टेनसन जुयालि टेनसन म्यानेज याये मफयाः आत्मबल मगाना वनीगु खः । उकें डिप्रेसनया बिरामीयात आत्मबलया लागि छैंजपिन्स साःप बः बिइमा । संसार धयागु थथे खः, झी स्वयाः गरिब व नये मखंपि नं यक्वः दु । उकें झी छु अवस्थाय् दु व बाँलागु हे अवस्था खः धका मोटिभेट यायेमाः । अले डिप्रेसनया प्रिभेन्सन चाहि टेनसन जुइक यक्व ज्या मयायेगु, थःम्हेस्यां याःगु ज्या गल्ति मयासे थः आत्म सन्तुस्त जुइक यायेमाः । थ्व हे डिप्रेसनया प्रिभेन्सन खः ।

युरिक एसिड अप्वःइगु समस्या

मनूतयसं ला वा बुबः थे जाःगु यक्व प्युरिन दुगु नसा नलकि उकिं यक्व युरिक एसिड पिकाइ । थथे यक्व युरिक एसिड पिहाँ वलकि झीगु किडनि अप्वः ज्या यानाः युरिक एसिड अप्वः वान्छयेमाल । यदि यक्व युरिक एसिड पिहाँ वयाः नं किडनि वान्छवये मफत कि मनूया हिई युरिक एसिड अप्वः दया वई । न्हापा ला हिई युरिक एसिड सोलुबल जुया च्वनी, तर जब हिई लःया मात्रा कम जुई युरिक एसिड सोलिडिफाई वा क्रेस्टलाईज जुई । युरिक एसिडया डेन्सिटी १.८७ ग्राम पर क्युबिक सेन्टिमिटर खः । थथे लः स्वयाः वा हि स्वयाः यक्व झ्यातुगुलिं थ्व सोलिडिफाइ जुलकि तुति पाखे वा क्वय् पाखे वनी । अले अन हे मुनाः ग्वारा खाना वइ । थुकिया रंग क्वँ थे तुइसे च्वनी ।

युरिक एसिडया क्रेस्टलया आकार धाःसा एकदम मुलु थें च्वामुसे च्वनी, उकिं थ्व मुं थाय् सलंस मुलुं सुयातःथें स्याइ । हाकनं थुकिया मिडियम एसिडिक जुया नं थ्व मुं थाय्या टिस्युयात बिस्तारं ज्ययेका यंकी । यदि युरिक एसिड याकनं क्रेस्टलाईज मजुलकि थुकिया हाई कनसेन्ट्रेशनं यानाः झन किडनियात नं स्यंकिगु संभावना दया वई ।

ला वा बुबः यक्व नयाः नापं क्यान्सरया ल्वय् व थाइरोइडया ल्वय्या कारणं नं युरिक एसिड अप्वः दयेयः ।



हिया जाँच यानाः झीसं युरिक एसिड गुलि दु धकाः याउंक सिइके फु । थुकिया नर्मल लेभल मिजंतय्त ४ निसे ८.५ मिलिग्राम पर डेसिलिटर खः । अथे हे मिस्तयगु लागि थ्व २.५ निसे ७.५ तक खः । तर टेष्टकीट स्वयाः थ्व भ्यालू भचाभचा पाये नं यः ।

युरिक एसिडया वासः थौकन्हे बजारय् यक्व किसिमया दु । बजारय् चलेजूगु वासःया जेनेरिक नां allopurinol खः । तर थुकिया नं ब्यापारिक नां कम्पनि स्वयाः फरक फरक जुइ । अथे हे युरिक एसिडं स्याःगु कम याइगु वासःया जेनेरिक नां indomethacin खः । युरिक एसिडया वासः मुख्य यानाः थ्व हे निगू खः । तर थुकी यक्वः लः त्वनेगु साःप हे आवश्यक छाय्कि थ्व डाइलुट जुलकि किड्नियात पिने वान्छये साःप अपुई ।

उकिं युरिक एसिडया बिरामीतय्सं नये मज्यूगु बुबः, ला, न्या, च्याउ खः । उकि नं अर्गान मिट वा स्ये, न्हयपु, टिस्यः आदि, झन मज्यू । अथे हे बियर, वाइन, अयला नं साप मज्यू ।

युरिक एसिडया बिरामीतय्त ज्यूगु नसा धैगु वाउँगु तरकारी, सुप, जुस, फलफुल, जाकि, छ्व, छुचुं आदि खः । मुटुया ल्वययात खैं, धौ, चीज आदी मज्यूसां युरिक एसिडया बिरामीतय्त थुपिं नसात ज्यु । अथे हे बेकिङ्ग सोडा त्वनेबले नं अलकालाइन जूगुलि एसिडयात कम याई ।

थथे जूगुलिं अप्वः युरिक एसिड दइगु ल्वय्या प्रिभेन्सन धैगु ला, न्या, च्याउ, बुबः कम जक नयेगु वा मनयेगु, लः यक्वः त्वनेगु खः । अथे हे जा, मरी, वाउचा आदिया सादा खाना नयेगु धैगु हे युरिक एसिडयात थःपाखे तापाका तयेगु खः ।

अटो इम्युन डिजिजया समस्या

मनूया म्हय् पिनें भाइरस, ब्याक्टेरिया, फंगस, पारासाइट आदि वलकि इमित मदयकेत वा स्यायेत मनूया इम्युन सिष्टम एक्टिभ जुई । अले थःगु म्हय् दुने च्वंगु फुक्क बस्तुयात थःगु खः धकाः म्हसीका संरक्षण याना तइ ।

थथे थःगु म्हया संरक्षण यायेत म्हय् दुने च्वंगु बस्तु वा अङ्गया प्राकृतिक रूपं म्हसिका तई । थःगु धालकि संरक्षण यायेगु अले पिनेयागु धालकि ल्वायेगु स्यंकेगु । अटो इम्युन डिजिज धैगु थ्व म्हसिका स्येनिगु खः । थथे म्हसिका स्येन वा म्ह मसिल कि इम्युन सिष्टमं थःगु हे म्हया बिभिन्न अङ्गया बिरूद्ध सक्रिय जुई वा स्यंकेगु स्वई । गथेकि मलटिपल स्केलेरोसिस धैगु रोगय् नर्भस सिष्टमया बिभिन्न टिस्युया स्केल वा खोलय् आक्रमण यानाः स्यंकी । अले संरक्षण यानातःगु खोल मन्तकि दुनेया एकदम नरम वा जेलि थें च्वंगु टिस्युत अथें स्येना वनी ।

थज्यागु म्हसिका स्येनिगु रोग न्हापा पत्ता लगे मजु, तर थौकन्हे बिज्ञानया बिकासं संभव जुल । थज्यागु रोगय् थाइराईडया ल्वय्, पांक्रेयाजं इन्सुलिन पिमकाइगु ल्वय्, रूमाटीक अर्थराईटिस, लुपस आदि खः । थथे म्हसिका छु जुल कि स्येनिगु धैगु कारण पत्ता लगे मजुनि । तर डाक्टरतय्सं अन्दाज चाहिं याना तःगु दु । गथे कि चुरोट त्वनाः थाइराइडया ज्या स्येनिगु, रूमाटीक अर्थराईटिस, लुपस जुईगु, अथे हे हेपाटाईटिसया कारणं मल्टिपल स्केरोसिस जुईगु शंका याना तःगु दु ।

थज्यागु म्हसिका स्यंगु ल्वय्या आक्रमण मुटु, मिखा, किडनि, लिभर, स्वँ, न्हाय्पं आदि थासय् नं जुइफु । थथे म्हसिका स्येनाः जुइगु रोगया लक्षण बिरामी मनूया रोगं थ्यूगु वा रोग जूगु अङ्ग ह्याउँसे च्वनीगु, मना वइगु, स्याइगु, म्हया तापक्रम कम जुइगु, त्यानुइगु आदि खः ।

एलोपेथि सिष्टमय् थज्यागु अटो इम्युन डिजिजया वासः नं मदु । उकिं रोगीया समस्या स्वया उकिया लक्षण अनुसारया वासः जक बिइगु खः । गथेकि हि स्येन कि हि हिलेगु, मना वलकि मना वइगु म्हो जुइगु वासः बिइगु, स्याःसा स्याइगु म्हो जुइगु वासः बिइगु, आदि ।

एलोपेथि सिष्टमय् थज्यागु अटो इम्युन डिजिजया वासः मदुगुलिं बिरामीतय्सं सास दतले आश धाथें जडिबुटिया वासः, एक्युपंक्चर आदि नं कोसिस यानाच्वन धाःगु ब्वने व न्यने दु ।

भाजु कुमुद श्रेष्ठ नेपाल भाषाया लिस लिसें मेमेगु भाय्या लोकं ह्वाःम्ह च्वमि खः । वय्कःया आतक खुगू सफू पिदने धुंकूगु दु । थौकन्हय् अवकाश लिपा स्वतन्त्र बन बिशेषज्ञ कथं ब्यस्त जुयाच्वना दीगु दु ।

ॐ सिंहुना

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त मिन्तुना !



Happy New Year

Nepal Sambat 1137

Dr. Subarna Pradhan
and
Cecilia Pradhan
Downers Grove, Illinois

शिक्षा कूटनीति व नेपालया उच्चशिक्षा



प्रा. डा. कमल कृष्ण जोशी
नेपाः

सामाजिक उन्नति व थःपिनि नागरिकतय्गु लागी स्वस्थ, स्तरीय शिक्षाय् जनताया पहुँचयात सुनिश्चित यानाः उत्पादनशील वातावरण व भविष्यय् वये फुगु न्हयाग्गु समस्यानाप ल्वायेगु क्षमता ब्वलंकेया लागी शिक्षां म्हितेगु भूमिकायात अझ अपो महत्व बीगु नं यानाहःगु दु । शिक्षा कूटनीति उकीया लागी प्रयोग यायेगु ज्याभःया अभीष्ट रुप खः ।

शिक्षायागु बिश्वब्यापीकरण गुलि गुलि न्ह्योने वन शिक्षा कूटनीतिया महत्व नं उलि हे ब्वलना वल । "शिक्षा कूटनीति" धैगु छु ? उकीया छुं औपचारिक परिभाषा मदु । थौंकन्हय् स्थानीय व सीमाना पार शिक्षायात प्रभावित जुइगु छुं हे नीति व प्रक्रियानाप संबद्ध अवधारणाया रूपय् थ्वइत प्रयोग यायेगु याना हःगु दु । थ्वया न्ह्यो बिद्यार्थीतय्गु शैक्षिक अनुभव ब्वलंकेत व थी थी संस्कृतिनाप बिद्यार्थीतय्त हेलमेल जुइगु अवसर बीगु उद्देश्यं अभिप्रेरित अन्तरराष्ट्रिय स्तरयागु बिद्यार्थी आदान-प्रदान यायेगु ज्या नाप जक थ्व अवधारणा सीमित जुयाच्वंगु खः । थौं वयाः ब्यापक रूपं प्रभावित जुइ फइगु शिक्षा नाप संबद्ध अन्तरराष्ट्रिय स्तरयागु कार्यक्रम व अन्तरक्रिया नाप थ्व अवधारणा स्वायेगु याना हल । उकिं शिक्षा कूटनीतियात आः बिश्वब्यापी शिक्षा कूटनीतिया रूपय् थुइके फइगु जुल ।

शिक्षा कूटनीतियात ब्यवहारय् लागु याये न्ह्यो परराष्ट्र नीति व अन्तरराष्ट्रिय सम्बन्ध सुधार नापं प्रवर्तन यायेगु बिशिष्ट उद्देश्य परिपूर्तिया लागी थःथःगु देया पदाधिकारीत नाप ब्यापक सहलह जुइमाः । नापं अनौपचारिक सहलहलय् ब्वति काइपि देतय् दथ्वी थीथी बिश्वास व सम्मानयात बःबीगु नं उलि हे जरूरी दु । थुकीया लागी अभिकर्तीया रूपय् सफल शिक्षकया भूमिका निर्वाह याःपिं नागरिक समाजया प्रतिनिधित व राज्यया पदाधिकारीत नापं मेपिं साझेदारतय्त नं दुथ्याकेमाः ।

शिक्षा कूटनीतिज्ञतय्सं शिक्षाय् लगानी, अग्रगामी परिवर्तनया लागी उपयुक्त शिक्षा नीति व शिक्षायागु बिश्वब्यापीकरण सम्बन्धी मौलिक दृष्टिकोणयात बिशेष महत्व बियाः शिक्षायात द्विपक्षीय व बहुपक्षीय समझदारी व सन्धीलय् दुथ्याकाः खास उद्देश्य सहितया थःथःगु भूमिका निर्वाह यायेगु याइ । थ्व स्वयाः नं अप्पो उमिसं स्थानीय व अन्तरराष्ट्रिय स्तरया स्तरीय शिक्षालय् जनतायागु पहुँच बढय् यायेगु ज्याय् प्रोत्साहन बीत सम्बधित मनूत नाप न्हिया न्हिथं सम्पर्क तयाः आवश्यक पहल यायेगु नं याइ ।

थौं बिश्वब्यापी यथार्थता नाप संबद्ध जटिल सामाजिक समस्यातय्गु निराकरणया लागी बृत्तिक कूटनीतिज्ञ व ब्यवसायिक परामर्शदातातय् पाखें परम्परागत रूपय् न्ह्याकेगु याना तःगु अभ्यासत स्वयाः शैक्षिक कूटनीतिज्ञतय्के थौं स्वयाः अलग्ग किसिमयागु दक्षता दयेमाःगु खः । उमिके स्तरीय प्राविधिक ज्ञान, शिक्षा नीति व मानव अधिकारयात थुइकेगु व समाजं म्हःगु शिक्षायागु नविनतम क्षेत्र व बिषययात न्ह्यब्वेत अन्तरराष्ट्रिय सहकार्ययात प्रोत्साहित यायेगु क्षमतायागु अपेक्षा याइ । बिश्वशान्ति, अन्तरराष्ट्रिय सुरक्षा व तच्वकं जटिल मानव समस्यातय्गु तातुइगु समाधान मालेगु ज्याया लागी शिक्षायात प्रभावकारी माध्यमया रूपय् छ्यलेगु शिक्षा कूटनीतिया मूल अवधारणा मानय् यायेफु ।

मेमेगु कूटनैतिक अभियान थें हे शिक्षा कूटनीतियात नं समान महत्वया नापं थःगु जायज थाय् कायेगु अधिकार दु। नीगूगु शदिया दथु ईनिसें अन्तरराष्ट्रिय सन्धी-सम्झौताय् शिक्षां गुब्लें गुब्लें थाय् कायेगु याना हःसां आः वया शिक्षां मानव अधिकारया रूपय् नं पूवंक मान्यता कायेगु यानाहःगु दु। उकें थौंयागु न्हापांगु आवश्यकता धैगु पाय्छिगु स्तरीय शिक्षाय् जनतायागु पहुँचयात आश्वस्त यायेत उपयुक्त शैक्षिक गतिविधियात बल्लाकेगु पाखें समाज, राज्य व अन्तरराष्ट्रिय जगतयात न्ह्यब्बेगु खः। "सकसिया लागी शिक्षा" थें जाःगु स्वतन्त्र अन्तरराष्ट्रिय अभियानं व्यक्ति व समाजया लागी शिक्षायागु महत्वया ज्ञानयात ब्यापकता बियाः नागरिक समाज व सकल जनताया संलग्नतायात प्रोत्साहित यायेगु नं उलि हे आवश्यक जू।

देशयागु अग्रगामी परिवर्तन व समृद्धिपाखे याकनं थ्यंकेत मदयेकं मगाःगु ज्याभःया रूपय् शिक्षा आः अन्तरराष्ट्रिय ख्यलय् ब्यापक मान्यता कायेगु याना हल। सामाजिक उन्नति व थःपिनि नागरिकतय्गु लागी स्वस्थ, स्तरीय शिक्षाय् जनताया पहुँचयात सुनिश्चित यानाः उत्पादनशील वातावरण व भविष्यय् वयेफूगु न्ह्याग्गु समस्यानाप ल्वायेगु क्षमता ब्वलंकेया लागी शिक्षां म्हितेगु भूमिकायात अझ अपो महत्व बीगु नं याना हःगु दु। शिक्षा कूटनीति उकीया लागी प्रयोग यायेगु ज्याभःया अभीष्ट रूप खः। अन अन्तरराष्ट्रिय सहभागिता पाखें शिक्षायात ब्यवहारय् सफलतापूर्वक प्रयोग यायेत व राष्ट्र निर्माणया ज्याय् प्रभावकारी उत्प्रेरकया भूमिका निर्वाह यायेत तःधंगु बल बी। शिक्षा कूटनीतिया थ्वहे शक्तियात म्हसीका थौं शिक्षा कूटनीतिं बिश्वब्यापी मान्यता काये धुंकल। शिक्षाय् पहुँचयात सरलिकृत यासे समाज, संस्कृति व सभ्यताया बिकसित रूपयात राष्ट्रयागु कल्याणया लागी प्रयोग यायेगु थौं बिश्वभरया शिक्षा कूटनीतिज्ञतय्गु छगू हे लक्ष जूगु दु।

बिश्वब्यापीकरण व आत्मनिर्भरता पाखे थौं बिश्व तीब्र गतिं न्ह्योने वनाच्वंगु दु। शिक्षा छगू थजोगु माध्यम जूगु दु गुगुलिं थौंया नापं लिपा वइगु पीढिया बिद्यार्थीतय्त तातुइगु बिकास, शान्ति व मानव अधिकार थें जागु बिषयलय् पोख्त याना बी। बिबिध संस्कृति व थी थी राष्ट्रतय् दथ्वी सूचना व सञ्चार संवेदनशीलता नापं पाय्छिगु तरीकां हिलाबुला यायेत कुटनैतिक चालं आवश्यक अवसर बिया बी। थौं तीब्र गतिं जुयाच्वंगु बिश्वब्यापीकरणं मानवतायागु भविष्ययात हे छगू थुजोगु गम्भिर चुनौति न्ह्यब्बःगु दु गुकीत बुकेत अन्तरराष्ट्रिय सहयोग व सञ्चारयागु आवश्यकता दु।

ब्यक्ति व समाजयागु स्वस्थ उन्नति यायेगु अवसरया लागी अझ अप्पो स्थिर संसारया आवश्यकता जुई अले व स्थिर संसार शिक्षा व कूटनीति नितां दःसा जक सम्भव जुई। शिक्षा व कूटनीतिया समागम पाखें प्रादुर्भाव जुइगु शिक्षा कूटनीतिया थ्व न्हूगु अवधारणां बिश्वयात गतिशील व शक्तिशाली यायेत उर्जा बी। झीगु थ्व संसारयात अपेक्षाकृत ढाँचाय् हीकेत शिक्षा कूटनीतियात प्रभावी माध्यमया रूपय् प्रयोग याये फई। न्ह्याम्ह मनूया स्वस्थ व स्थाइ उन्नतिया लागी थ्वं अवसर बी अलय् बिश्वभर शान्त, सुदृढ, समृद्ध समाजयागु निर्माणय् तःधंगु बः बी।

अष्ट्रेलियायागु अन्तरराष्ट्रिय शिक्षा कार्यक्रमं देशया कूटनीतियात तःधंगु बः ब्यूगु अष्ट्रलियाली शिक्षाबिद्त व मेपि प्रबुद्ध मनूतसें स्वीकार याः। बिशेष यानाः समाजया थीथी क्षेत्रय् ज्या यानाच्वंपि मनूतय्त थ्व ज्याय् दुथ्याकेया नापं इमित व कार्यक्रमपाखैं यक्को प्रभावित याःगु दु धैगु खँय् इपि बिश्वस्त जू। इमिसं बिश्वास याई कि थ्व कार्यक्रमं अष्ट्रेलियायागु परराष्ट्र नीतिया प्राथमिकतातय्त गति बियाः देशयागु चाहनायात नं सम्बोधन याइ। बहुआयामिक व न्हिया न्हिथं थाहाँ वना च्वंगु अन्तरराष्ट्रियकरणया अन्तरराष्ट्रिय शिक्षा कार्यक्रमं बिद्यार्थी, प्राज्ञ व स्थानीय समुदाय दथ्वी राष्ट्रिय एवं अन्तरराष्ट्रिय स्तरय् महत्वपूर्ण अन्तरक्रिया व अन्तरसंवादया यक्को अवसर बी। शैक्षिक आदान-प्रदान नापं बौद्धिक, ब्यापारिक व सामाजिक सम्बन्धया सकारात्मक अनुभवपाखें राष्ट्रयागु प्रतिष्ठा जक थकाइ मखु क्षेत्रीय व बिश्वस्तरया कार्यक्रमय् ब्वति कायेगु व उकिया परिणामतय्त प्रभावित यायेत राष्ट्रया क्षमता नं गाक्क थकया बी। थुकीयात स्पष्टत शफ्ट पावर (soft power) धाइ। अन्तरराष्ट्रिय शिक्षा कार्यक्रमनाप आवद्ध थ्व शफ्ट पावर प्रकरणयात पूवंक सदुपयोग यायेगु अष्ट्रेलियाया गुलि क्षमता दु धैगु खँ अझ स्पष्ट मजूनी। अष्ट्रेलियायागु अन्तरराष्ट्रिय शिक्षा कार्यक्रमय् देशयागु कूटनीतिया नेतृत्वयात अझ अपो क्रियाशील यासे उकीया ल्वःगु मूल्याङ्कन यायेत अले थःपिनिगु दथ्वी व मेमेपिनाप नं बिस्तारित बहसया आयोजना यायेत माक्को अवसर बी। थुजोगु रणनीति व कार्यक्रमं अष्ट्रेलियायागु अन्तरराष्ट्रिय शिक्षा कार्यक्रमया शफ्ट पावरयात उत्कृष्टता

प्रदान यानाः अष्ट्रेलियायागु भविष्य अझ अपो चकंकेगु व देशयागु प्रतिष्ठा थकायेगु ज्या याइ ।

शिक्षा कूटनीतिया बिषय भारतया लागी नं छगू न्हूगु विषय खः । शिक्षा कूटनीतियागु सफल प्रयोगं बिश्वय् बहुआयामिक सम्बन्ध बिस्तार यायेगुली तःधंगु बःबी धैगु भारतया बिश्वास दु । भारतं थःगु मुख्य सहयात्रीया रूपय् धाःसा अष्ट्रेलियायात ल्येगु उपयुक्त ज्वीगु बिचार भारतीय शिक्षाबिद्तय्गु दु । भारतयागु शैक्षिक ख्यलय् अष्ट्रेलियायागु पहुँचयात भारतं लसकुस याःगु दु । अष्ट्रलियाली बिश्वबिद्यालयतय्गु डिग्री थःगु हे देशय् च्वनाः ब्वनाकाय् फइगु जूसा बिद्यार्थीत पिने मेगु देशय् वनेगु यक्को हे कम ज्वी धैगुली इमिगु बिश्वास दु । थुकँ यानाः ई, धन, व इज्जत बचय् यानाः निगू दे दथ्वीया थिथि समझदारी व सहयोग यायेगुली अनूकुल वातावरण सिर्जना जुई धैगु खँय् नं इमिसं बिश्वास याःगु दु । बिदेशी बिश्वबिद्यालयतय्त थःगु देशय् स्वतन्त्र रूपं दुकायेगुली भारतय् बिबाद दइ हे च्वंगु दु । अथेसां कानुनी ब्यबस्थापाखें निर्देशित कार्यक्रमं बिबादयात छुं हद तक मत्थर याये फइगु बिश्वास नं इमिके दु ।

अष्ट्रेलिया व भारतया दथ्वी शैक्षिक सम्बन्ध बल्लाकेगु कार्यक्रमतय्त प्रभावकारी रूपय् सञ्चालन यायेत निगू देश दथ्वीयागु छगू संयुक्त शिक्षा परिषद Australia India Education Council (AIEC) गठन याःगु दु । भारतयागु मानव संसाधन मन्त्रालयं अष्ट्रेलिया जक मखु अमेरिका व शिक्षाया मेमेगु शक्ति केन्द्रतय्गु शैक्षिक कार्यक्रमतय्त भारतय् दुथ्याकेगु कुटनैतिक चालयात माक्व महत्व बीगु याना हःगु दु ।

जन गणतन्त्र चीनयागु शिक्षा मन्त्रालयनं थौं-कन्हे तिनि अन्तरराष्ट्रिय शिक्षाया क्षेत्रय् सक्रिय जुया वःगु दु । शिक्षा क्षेत्रय् अन्तरराष्ट्रिय सहयोग थकायेगु व शैक्षिक आदान-प्रदान कार्यक्रमयात प्रवर्द्धन यायेत चिनिया सरकारया उच्चपदय् च्वंपि पदाधिकारीत, बिदेशी राजनेतात, शिक्षामन्त्रीत, राजदूतत, अमेरिकी बिश्वबिद्यालयतय्गु उपकुलपति व अध्यक्षत, बहुराष्ट्रिय संस्थानतय्गु कार्यकारी प्रमुखत, अन्तरराष्ट्रिय बृत्तिबिकास कार्यक्रमतय् प्रमुखत व मेपिं सम्बन्धित मनूत नापया मुना ज्याय् ब्यस्त जुइगु जुया वःगु दु । इमिसं चिनीया व अमेरिकी वैज्ञानिकतय्गु बैठक (२००९), "चीनय् अध्ययन" सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठी, चीन-अष्ट्रेलिया उच्चशिक्षा मञ्च व अन्तरराष्ट्रिय शिक्षाया लागी चिनीया संस्थाया सभा-सम्मेलन जुइबलय् नवायेगु यानाहःगु दु । उलि जक मखु चीनिया सरकारं अनुसन्धान, प्रविधि लःल्हायेगु ज्या व प्राविधिज्ञतय्गु तालीम कार्यक्रम सञ्चालनया नापं साझाईलय् न्हूगु बिश्वबिद्यालय स्थापना यायेत आयोजना याःगु अमेरिकी तथा चिनिया सहयात्रीतय् दथ्वीया न्हापांगु समारोहलय् नं ब्वति कायेगु याःगु दु । अन्तरराष्ट्रिय शिक्षा नाप सम्बद्ध थुपिं थीथी ज्याझ्वलय् चिनीया सरकारयागु ब्वति व प्रतिबद्धतायात चीन सरकारयागु शिक्षा कूटनीतिया नां ब्यूगु दु अले थुकिया ब्याक्क तारिफ नं याःगु दु ।

नेपालं नं थःगु देशयात शिक्षायागु अन्तरराष्ट्रिय केन्द्र दयेकेगु खःसा सरकारं शिक्षा क्षेत्रय् ब्याक्क ध्यान बीमाःगु दु । अले देशया प्राथमिकतातय्गु सूचीलय् शिक्षा कूटनीतियात ल्वःगु थाय् बीमाःगु दु । नेपाल सरकारं याये माःगु मेगु ज्यात मध्ये क्वय् बिया तैगु छुं ज्याय् विशेष ध्यान बीमाः

- शिक्षायागु बजेट मगाः, गाक्क बी माल । नापं शैक्षिक नेतृत्वय् मनू तयेबलय् योग्य मनू ल्ययेगुली बिशेष ध्यान बीमाः ।
- शिक्षायात ब्यापारया बस्तु दयेके मबीगुया नापं सामुदायिक शैक्षिक संस्थातय्त बल्लाका यंकाः गुणस्तरीय शिक्षा बीत सक्षम यायेगु पाखे प्रभावकारी पलाः न्ह्याकेमाः ।
- मेमेगु देशया स्तरीय शिक्षायात नं उपयुक्त शर्तया आधारय् आन्तरिक ब्यबस्था मिले यानाः जक दुथ्याकेमाः । इमित शिक्षा ब्यापारया बस्तु याके बी मज्यू ।
- स्थानीय शैक्षिक कार्यक्रमत व बैदेशिक कार्यक्रमतय् दथ्वी छुं भेदभाव मतसे निगुलिं किसिमया शैक्षिक संस्थातसें अधिकार दूगु संस्थापाखें प्रत्यायनया प्रमाणपत्र (accreditation certificate) काये फयेमाः ।
- निश्चित उद्देश्यया लागी पिनेयागु शैक्षिक जनशक्तियात गुब्लें गुब्लें ज्यायाके ब्यूसां देशय् च्वंपि शैक्षिक व प्रशासनिक जनशक्ति प्रयोग यायेमाः ।
- त्रिभुवन बिश्वबिद्यालय अथवा अधिकार दुगु मेगु निकायपाखें मान्यता बिया तःगु बिदेशी बिश्वबिद्यालयतय्गु शैक्षिक ज्याझ्वत सञ्चालन यायेत जक स्वीकृति बीमाः ।
- बिदेशी कार्यक्रम सञ्चालन याइगु वा मयाइगु दक्को

शैक्षिक संस्थां थःगु कूल आम्दानीया कम्तिलय्नं १७ प्रतिशत संस्थायागु अनुसन्धान अवसर एवं क्षमता अभिवृद्धि व मेमेगु शैक्षिक कार्यक्रम प्रवर्द्धन यायेत अले छगू प्रतिशत ग्रामीण शैक्षिक कार्यक्रम केन्द्रिय कोष (नेपाल सरकारं स्थापना याये मानिगु) या लागी अलग तया बीमाः ।

- गाँया शैक्षिक ज्याझ्वलय् बःबीपि स्कूल अथवा क्याम्पसयात शैक्षिक सेवा कर वा मेमेगु दक्को किसिमया करपाखें मुक्त यायेमाः ।
- बिश्वया थीथी प्रतिष्ठित शैक्षिक संस्थात नाप शैक्षिक हिलाबुलाया ज्याझ्वःत सञ्चालन यायेमाः ।
- नेपालयागु विशेषतायात ध्यानय् तयाः अध्ययन व अनुसन्धानया थप ज्याझ्वःत सञ्चालन यायेमाः ।
- दक्को शैक्षिक संस्थातय्गु प्राज्ञिक वातावरणय् पंगलः मजुइकेत सरकार, दक्को राजनैतिक पार्टीत व इमि भातृ संगठनतय्गु प्रतिबद्धता दयेमाः ।
- आङ्गिक, सामुदायिक व नीजि क्याम्पसय् शिक्षक जुयाः ब्वंकेत केन्द्रिय स्तरयागु योग्यता परीक्षा (eligibility test) उत्तीर्ण याये माःगु ब्यबस्था यायेमाः । देश संघीयतालय् वंसेलि आः दयेकीगु संघीय सरकारं प्रदेश स्तरयागु योग्यता परीक्षा कायेफु, अथेसां प्रदेश स्तरया जक परीक्षा उत्तीर्ण याइपिं शिक्षकं व हे प्रदेश दुनेया क्याम्पसय् जक स्यनेगु ज्या याये दइ ।
- क्याम्पस व बिश्वबिद्यालयतय्गु अनुसन्धान ज्याझ्वःयात ब्यबस्थित यायेत व सहयोग बीत केन्द्रिय स्तरया अनुसन्धान परिषद गठन यायेमाः ।
- बिदेशी बिद्यार्थीतय् लागी गाक्क छात्रावासया व्यवस्था जुइमाः ।
- छात्रवृत्तियागु माक्व ब्यबस्था जुइमाः ।
- आंशिक ईलय् ज्या यानाः धेबा कमाये यानाः ब्वनीपिन्त ज्या यायेगु अवसर नं दयेमाः ।

स्वस्थ प्राज्ञिक वातावरणय् उच्च गुणस्तरया शिक्षा बी फुसा जक बिदेशी बिद्यार्थीत साले फइ । नेपालयागु बिशेषता धैगु नेपालयागु प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक बिबिधता खः । उके न्ह्याइपुकेगु व अध्ययन अनुसन्धान यायेगु यक्को अवसर बीगु ब्यबस्था जूसा बिदेशी बिद्यार्थीतय्त आकर्षित यायेफइ । खला नेपालयागु सम्बन्ध छुं देशनाप नं बाँमलाः मजू अथेसां घनिष्ठता अप्वेकेत धाःसा सम्बन्धित देशया बिद्यार्थीत दुहां वइगुली तःधंगु बःब्यू । देशयागु आर्थिक उन्नति व कुटनैतिक प्रवर्द्धनया लागी शिक्षा कूटनीतियागु प्रयोग यक्को ज्याखेले दु । थुकी उचित राजनैतिक च्यूताया जरूरत दु ।

बिदेशय् च्वंपिं नेपालीतसें नेपालयागु शिक्षा कूटनीतियात ब्वलंकेत तःधंगु बःबीफु । नेपालया शिक्षास्तर थकायेत बिदेशय् च्वनाः थःपिन्सं कमाय् यानागु ज्ञान देशया लागी नं उपलब्ध जुइ माल । नापं न्हूगु शैक्षिक बैज्ञानिक उपकरणत व उकेत प्रयोग यायेगु प्रविधि नं देशय् फक्को यक्को दुथ्याकेगुली नं यक्को बः बीफु । बिदेशया थी थी स्तरीय बिश्वबिद्यालयत नाप सहयोग स्वाकेगु व ब्वलंकेगुया लागी शिक्षा राजदूतया रूपय् ज्या यायेगु जिम्मा कायेफु । न्ह्याथे यानाः नं नेपालया उच्चशिक्षाया गुणस्तर थकयाः नेपालयात उच्चशिक्षाया लागी अन्तरराष्ट्रिय आकर्षण दयेकेत यक्को ग्वाहाली यायेफु । बिशेष यानाः प्राज्ञिक क्षेत्रय् ज्या यानाच्वंपिं प्राध्यापक, अनुसन्धानकर्ता, बिद्यार्थी व सकल विशेषज्ञतय्सं थःपि ज्या याना च्वनागु बिश्वबिद्यालय, महाबिद्यालय, अनुसन्धान केन्द्र व थीथी प्राज्ञिक संस्थानाप सहयोग स्थापना यानाः नेपालयागु शिक्षा कूटनीतिया अवधारणा व कार्यक्रमयात प्रभावकारी रूपय् न्ह्यब्वेकेत व ब्वलंकेत क्रियाशील जुयाः शिक्षा कूटनीतिया माध्यमं राष्ट्रिय कूटनीतियात नं बःबीगुया लागी बिदेशय् च्वना च्वंपिं नेपालीतय् दथ्वी छगू अन्तरराष्ट्रिय अभियान चलय् यायेगु ज्या आः न्ह्यब्वाके हथाय् जुल ।

*प्रा. डा. **कमल कृष्ण जोशी** बिश्वबिद्यालय अनुदान आयोग, नेपालया पूर्वअध्यक्ष व त्रिभुवन बिश्वबिद्यालय, कीर्तिपुर, नेपालया पूर्वउपकुलपति खः ।*

गथांमुगः चःन्हे छकः दुवाले ...



रेणु श्रेष्ठ
नेपाः

अनंलि बहनी थःथःगु छैंसं भ्यगः अथवा बौपाःचाय् भ्वं, च्वकाबजि, स्वंला, हि, माय्, कः थ्वं, छाःचा, सिन्काय् कापतं हिनाः दयेका तःगु इताः च्याकाः छैं च्वंक्वसिंया पूजा यानाः भूत, प्रेत, मभिंपिं आदि सकलें प्याहां वनेमा धकाः दुवातय् बौ वाये यंकिइ । थथे बौ वाये यंके न्हयः छैंजः सकस्यां नये सिधयेकेमाः ।

बिश्वमान चित्रय् छकूचा थाय् नं त्येलाःतःगु थाय् भीगु दे नेपाः बिश्वय् चिक्वाधंसां थनया कला संस्कृति तसकं तःधं । कला संस्कृति तजिलजिं हे व देया म्हसीकां च्वन्ह्याइ । भी नेपाःमिपिं तजिलजि हनेगुलिइ तसकं तःमि धकाः हलिमय् नांजाः ।

धाइ तजिलजि धइगु हे समाजया न्हाय्कं खः । थ्वहे तजिलजिं म्वाका तयेगु बाँलाःगु पक्ष धइगु हे नखः चखः खः । भी पूर्खापिंसं बियाथकूगु छगू कथंया नासोयात निरन्तरता बिया तइगु हे नखःचखः खः । भी पूर्खातय्सं ई ब्यःया माःगु कथंया नसात्वंसात ज्वरेयानाः नया वयाच्वंगु छगू कथंया पद्धति हे नखःचखः खः । स्वयेबलय् सामान्य खनेदुसां थीथी नखःचखः दुने बैज्ञानिकता सुलाच्वंगु दु, प्रकृति लिसे भ्यलय् पुंक न्ह्याका वयाच्वंगु दु । थथे नखःचखः हनेगु झ्वलय् स्वनिगःलय् दकलय् न्हापां श्रावण कृष्णपक्ष १४ थथे धइगु दिल्ला गा चःन्हे खुन्हु लाःवः । थ्व खुन्हु मानेयाइगु नखः हे गथांमुगः चःन्हे खः । थ्व नखःयात घण्टाकर्ण नं धायेगु याः । घण्टाकर्ण धइगु न्हाय्पंनय् गँ घाना तःम्ह धइगु अर्थय् वइ । गथांमुगःयात थनिइबलय् तिंकथिया स्वप्वाँय् तयाः थनेगु याइगुलिं त्रिपद संवर भैरवनं धायेगु याः । त्रिपद धइगु त्रिशक्ति अर्थात सत्य, रज व तम खः ।

गथांमुगः थीथी नांया नाप नापं थुकिइत मेगु प्रतीक मिसा बछि मिजं बछि अथवा अर्धनारेश्वरया कथं नं काः । उकिं गथांमुगलय् गन गनं छखे माँ लिंग मेखे बाः लिंगनं च्वया तयेगु याः । अथे हे गन गनं भैरव व अजिमाया ख्वाःपाः वा राक्षस व लसिंयानाः धंवा तकं तयाः ख्वाःपाः च्वया तःगु दइच्वनी । उकिंयाना भीगु समाजय् गथांमुगः द्यःयात भूत नं धायेगु चलन दु उकिं गथांमुगः वाये यंकीगुयात भूत वाये यंकेगु नं धायेगु याः । अथेहे कलाकारतय्सं नाटेश्वरया कथं नं माने याः ।

गथांमुगःया थीथी पक्षया नाप नापं थ्व नखः हनाया मेगु पक्ष छगू कृषि लिसें स्वापू दु । नेपाः दे कृषि प्रधान देया नामं हलिमय् बय् बय् जूगु दे खः । थथे कृषि प्रधान देशय् सिनाज्या अर्थात वापीज्या सिधयेकाः सिनाज्या ब्यंकेगु धकाः सिनाज्या सिधःपिनिगु छैं छैंय् सिनाज्या ब्यंकिइ । वापिइगु इलय् वाप्यू वनेगु, ब्वलापूवनेमाला च्वनीगु हुनिं छैंय् सुचुकुचु याये लिमलाना च्वनीगुलिं छैंय् फोहर जुयाच्वंगु दइ । उकिं थ्व गथांमुगः नखः खुन्हु छैं सफा सुघर यानाः फोहरत वांछ्वयाः नीसी यानाः थः थःगु म्हं नं शुद्धीकरण यायेगु चलन दु ।



थ्व नखःलं सकस्यां वा पिइ सिधःकि मधःनि धइगु सीदयाच्वनी । गथेकि गथांमुगः बलय् वा पिइ सिमधल धाःसा इमिसं भूत वाये यंकिइ मखु वा पिइ सिधल धाःसा जक भूत वाये यंकी । गथांमुगःबलय् वापिइ सिमधल धाःसा गुन्हुपुन्हि खुन्हु वयाः भूत वाये यंकी । उकिं थ्व नखःयात तप्यंक कृषि नाप स्वापू दूगु नखः धाःसां छुं अत्युक्ति मदु ।

सिनाज्या सिधःगुया संकेतया रूपय् काइगु थ्व नखःया इतिहास धायेगु खःसा थ्व नखः न्हूगु ला पक्का नं मखु थ्व गथांमुगः नखः धइगु ५०९या गोपाल राज वंशावलीया पालय् निसें हना वयाच्वंगु खनेदु । अझ धायेगु खःसा छगू कथंया सरसफाइया अभियानया रूपय् न्याइगु थ्व नखःयात १०००दँ स्वयाः न्हयःया नखः खः धायेफु ।

थ्व गथांमुगः नखः दकले न्हापां वइगु नखःया रूपय् काइगु खःसां थ्व नखः हनीगु चलन धाःसा भौगोलिक थाय् बाय् अनुसार थीथी कथं यानाः हना वयाच्वंगु दु ।

थ्व नखः हनीगु झ्वलय् धायेगु खःसा थ्वइत चखः धायेगु पायछि जू वः । छायधाःसा थ्वइत काय्मचा नखः नं धायेगु याः । उकें थ्वबलय् मेमेपि पाहाँ सुं नं सःता नकेम्वाः ।

थ्व गथांमुगः चःऱ्हे थाय्थासय् थःथःगु पहलं हनी । बिशेष यानाः थ्व दिं खुन्हु सकस्यां नीसी याइ । थाय्थासय् दुवातय् लागा लागाय् गथांमुगः थनाः भाजंया छ्यं हासाया ख्वाःपा तयाः तिंकथि स्वप्वांय् चिनां भूतया प्रतिकया रूपय् थनातइ । मस्त फुक्कं हासा फयाः जगाः कयाच्वनी । थथे जगाः कायेगु चलन न्हापा स्वयां यक्व हे म्हो जुया वने धुंकल । न्हापा न्हापा थःम्हं दयेकापिं कापःयाम्ह कतांमरिचात दुवातय् थनातःगु गथांमुगलय् खाये यंकिइगु नं चलन दु । यदि व कतांमरिचात खाये मयंकल धाःसा भूतया रूप कयाः चुंइ चुंइ हालाः हये यः धइगु छगू पुलांगु उक्ति दु । तर थौं कन्हे थ्व परम्परा नं बुलुहुं न्हनावंगु दु । गथांमुगः खुन्हु सुं भूत प्रेतं थीमफयेक धकाः दुवातय् थनातःम्ह गथांमुगलय् थीका नँया अंगु न्हयाइगु चलन दुसा मस्तय्त नं नँया कल्लि न्हयाकिइसा मिस्तय् ल्हातय्, लुसिइ लँय्चा तयाः छगू कथंया श्रृंगार यायेगु नं याः । थथे ल्हातय्, लुसिइ तःगु लेंय्चा किजापूजा तकं मवंक सितधाःसा दम्बि, न्हय्बि जन्म काइ धइगु नं छगू धापु दु ।

थुकथं सुथं निसें दुवातय् थनातःम्ह गथांमुगःयात सन्ध्या इलय् सुं न छम्ह मनुयात भ्यगःचा ज्वंकाः म्हय् व जन्फातय् थीथी कथंया चित्र च्वयाः धेबा फ्वंकाः "आजु दे हा.....अजाजये दे हा" धायेकाः लिपा धौबजि नकाः थनातःम्हं गथांमुगः क्वःथला उकिइ द्यःने व मनू फयेतुकाः खुसिइ साला यंकाः क्वचायेकिइगु चलन दु ।

अनलि बहनी थःथःगु छैंसं भ्यगः अथवा बौपाःचाय् म्वं, च्वकाबजि, स्वँला, हि, माय्, कः थ्वं, छाःचा, सिन्काय् कापतं हिनाः दयेका तःगु इताः च्याकाः छैं च्वंक्वसिंया पूजायाना भूत, प्रेत, मभिंपि आदि सकलें पिहां वनेमा धकाः दुवातय् बौ वाय् यंकिइ । थथे बौ वाये यंके न्हयः छैं जः सकस्यां नये सिधयेकेमाः । गुम्ह गुम्हेसिया थौंया दिंसं भ्वय्, समय् बजि नइसा गुम्हेसियां ला छकू जक हयाः जा नयेगु नं याः । थथे बौ वाये सिधयेकाः लिहां वयाः लुखापतिं प्याकिं तायेगु चलन दु । थ्व प्याकिं लुखाय् तायेबलय् भूत प्रेत दुहां वइ मखु धइगु जन बिश्वास दु ।

गथांमुगः नखः भूत प्रेत लिसे तसकं स्वापू दुगुलिं थ्व दियात तान्त्रिक बिद्या सयेकिइपिन्त तसकं बाँलाःगु दिंया रूपय् कया तःगु दु । कुबिद्या सयेकिपिनि नं थ्व दिंसं चान्हय् पिठ पिठय्, मसानय् वनाः मन्त्र साधना याइ । थुगु दिंसं बोक्सी बिद्या सःपिंसं थःगु च्वला पतिंचा च्याकाः शुद्ध चान्हय् पिठ पिठय्, मसानय् वना पूजा याःवनी । तर थौं कन्हे थ्व छगू जन बिश्वास जक जूवन ।

थुकथं नेवाःतय्सं जक हनीगु थ्व नखः थीथी खँत लिसे छगू कथंया क्वातूगु स्वापू दुगु थ्व चःऱ्हेयात झीसँ निरन्तरता बिइ फयेकेगु हे झी नेवाः जूगुया छगू गौरव खः ।

मय्जु रेणु श्रेष्ठ पाटन संयुक्त क्याम्पसया एम. ए. नैपाल भाषाया निगूगु दँया ब्वनामि खः ।
वय्कःया आतक पिदंगु सफूत 'पिमज्वःगु सः' (बारखं मुना) व 'जीवनया घःमाः' (हाइकु मुना) खः ।

अमेरिकाय् नेपाः ध्वढुबले

डा. पुष्प राज राजकर्णिकार

नेपाः



जि सन १९८५ सी न्हापां खुसी अमेरिका वनागु खः । आः हानं जिमि म्हयाय्नं सःता निको खुसी अमेरिका वना । सन २०१४ मे २३ तारिखया बहनी जिपि लस एयन्जल्स थ्येन । लस एयलजल्स एयपोर्ट्य् भिंचा जिचाभाजु सुर्य प्रसाद मानन्धर काः वया च्वन । सुर्य प्रसादया गाडीइ च्वनाः जिपि वयकःया छैंय् वना । छैंय् भिंचा सहिष्णु मानन्धर बेलि जोरे यानाः पिया च्वन । खँ ल्हाल्हां बेलि याना । भिंचा परिवार सहित अमेरिका वःगु भिदँ दये धुंकल । भिदँया दुने भिंचा दथुइ निको नेपाः थ्यंगु दुसा भिंचा जिचाभाजु व परिवारपि नाप मलागु भिदँ दये धुंकल । थौ न्हयाइपुगु मिलन जुल । थथे न्हयाइपुगु मिलनया नापं साक्क बेलि यानाः द्यना ।

सुथय् कौला याये धुंका भिंचा व भिंचा जिलाजं नापं चाहयू वना । लँय् वया च्वना बले सुर्य प्रसादं बहनी सर्ब शाक्य धैम्ह वयकःया पासाया वुदिं भ्वय् वनेगु धया दिल । जिमित नं ब्वना यंकेगु हँ । जिं म्हमस्यूथाय गथे वनेगु म्हाः धया । तर सुर्य प्रसादं अन यक्को नेपालीत नाप लाइ, वनेमाः, सकले वनेगु धया दिल ।

सनिलय् जिपि सकलें सर्ब शाक्यया थाय् वना । यक्को हे नेपालीत नाप लात । अजूचायापुक जिमिथाय् हौगः याम्ह सुरेन्द्र शाक्य नाप लात, जिगु छेय् न्हयाब्ले वया च्वनीम्ह जिमि तःधिकःम्ह म्हयाय् सितुया तसकं मिले जूम्ह पासा मनिता थापा नाप लात । तसकं न्हयाइपुल । डि भि लानाः अमेरिका वम्हं सुरेन्द्र शाक्य व मनिता थापा अमेरिकाय् दु धका न्हापां हे स्यू, तर अमेरिकाया गुगु थासय् धकाः मस्यू । थौ आकाभाकां नापलात । अमेरिकाय् च्वना च्वंपि थः थिति इन्दिरा, रत्न मन्दीरापि नं नाप लात ।

बुदिंया लसताय् जूगु थ्व ज्याझ्वलय् गुलिं नये त्वने याना च्वन, गुलिं म्ये हाला च्वन, प्याखं हुला च्वन । लिपा भिंतुना मनतब्य बिइगु ज्या नं जुल । थ्व झ्वलय् न्ववानादीपि मध्ये छम्ह सिनं "ज्वज्वलपा" धाःगु न्यने दयाः जिगु मन लयेताल । थ्व भीगु जातीय भाषिक चेतना हलिमय् न्येना वना च्वंगु या दसि थें जिं खना ।

थःगु थाय् बाय् दे त्वःता वयेधुंकूपिं थुमिके थःगु भाषा संस्कृति व जातीय अनुराग ल्येना च्वंगु खना । थन वःपिं मध्ये गुलिस्वे डि भि लानाः वपिं वा शरणार्थी जुया च्वपिं वा थनया नागरिक जुइ धुंकूपि दु । गुलिं शरणार्थी जुइत लँ च्वना च्वपिं नं दु । थथ्ये थःगु स्वइच्छां थःगु दे त्वःता वःपिके नं थःगु भाषा संस्कृति जाती प्रति माया ममता दया च्वंगु हे दु ।



भिंचाया थाय् छवाः च्वनाः शान्ताक्लाराय् म्हयाय्या थाय् वया । अन च्वनाः जोछी थाय् थासय् चाहिलाः २४ अगष्ट २०१४ खुनु बर्कले मरिना पार्क धाःथाय् नेवाःतय्गु पिकनिकय् वना । जिपियसय् "मरिना पार्क" धकाः तयाः जिपियसं लं क्यं कथं वनापि जिपि मरिना पार्कय् जा थ्येन, तर अन सुं मदु । ग्वसाः खलः मध्येयाम्ह छम्ह मोहीनी ताम्राकारयात फोनं स्वापू तयां "१६० युनिभर्सिटी अभेन्यू" लय् वा धाल । जिपि अन हे वना । मोटरं भिगू मिनेट ति वने धुंका बर्कले मरिना पार्क धागु खने दत । पिकनिक अन हे जुया च्वन ।

थथे लँ द्वनाः जिपि भचा लिबात । जिपि अन थ्यंवले छम्ह भाजुं नेवाः व नेवाः संस्कृति अलय् अमेरिकाय् च्वंपि नेवाःतयगु पहचह बारे न्वचु बिया च्वन । लिपा सिल, वयकः हलिं नेवाः गुथिया दुजः जुया च्वन ।



जिं दबूली छकः चाकःलिं मिखा व्वया । लिउनेया अंगलय् छपाः तपाःगु पौभा अले उकेया द्योने अमेरिकाया ध्वाय् तिका तःगु दु । अंगलय् लिधंकाः तेबिल तया तःगु दु । तेबिलया द्योने भैरव व लाखेया ततःपागु ख्वापाःत अले गं छगः नं तया तगु दु । दबुली निगू स्वंगू मेच नं दु । दबूया दकले न्हयोने दथुइ लाक धलौटयाम्ह तधिकःम्ह गणेद्यो, जवय् त्वाःदेवा, थायेगु ड्रम छगः व खवय् पाखे धिमे छगः व उकेया द्योने भुस्याः छजु तया तःगु दु । गणेद्योयात समय छब्ब नं न्हयच्याका तःगु दु । च्वये कापःया इलां दु । इलांया कुनय् कुनय् झल्लर दुगु कुसा, चाइनीज वा जापानीज थें च्वंगु कुसात चकंकाः तिया तःगु दु । इलांया न्हयोनेयागु ब्वय् दथुइलाक तुयूगु कापतय् रंगीन छेपू छम्ह च्वयाः तिका तःगु दु । उकेया क्वसं ततःगोगु आखलं च्वया तःगु दु - समयबजि ब्वज्या ।

समयबजि ब्वज्या धासां अन नयेत बजि, छोयला, खैं, क्वाति, बूबः, वाउचा, पंचक्वाः, जुल्बी, अचार, तरकारी, ओ, धौ आदी नेवाः नसाया नापं समोसा, पिजा, सायण्डवीच आदि नं तया तःगु दु । छम्हेसिनं छता छता नसा थःगु इच्छानुसार (ज्वना वये माःगु जुया च्वन) थन थुकेयात पट लग यायेगु धाइगु जुयाच्वन । जिमिसं नं थन छता धासा दयेकाः ज्वना वनागु ।

म्ये हालेगु प्याखँ हुलेगु ज्या नं जुल । गुलिसिनं नेवाः म्ये हाल, गुलिसिनं खँय् म्ये हाल, गुलिसिनं हिन्दी म्ये नं हाल । नेवाः म्येय् प्याखं हूपि नं दु, खँय् म्येय् प्याखं हूपि नं दु, हिन्दी म्येय् प्याखं हूपि नं दु । नेवा नखः चखः लुमंके थें ल्वाकःबुकः म्ये नं हाल । अनं हाःगु छकूचा म्ये थथे दु :

ला छकू वयेक समय बजि
वल वल पुलु किसि
योमरि च्वामु उके दुने हामु
ब्यूम्ह ल्यासे मब्यूम्ह बुरि कुति
महाद्योया इकु, गणेद्योया चिकु
कःनि मुस्या सिइत सिं निका ति

म्येय् खँग्वःत मिले मजूसां, तुके उस्तादया म्ये थथे जूसां थ्व म्यें भीगु नखः चखःया लुमन्ती बिल । अभ दकलय् लिपा बसः व ख्वाःपा पुयाः भैरव व लाखय् प्याखं हुइकाः सकले ल्यूल्यू वनाः छचाः चाहयू वल अन यँन्याया भभल्को वल ।

अन नेवाः बसः पुनावःपि नं दु । अभ नेवाः भाषं खँ ल्हाना च्वंपि जा यक्को हे दु । चिचिधिकःपि मस्तनापं नेवाःभाषं खंल्हाना च्वंगु खना । मन तसकं लयेताल । न्हयाइपुसे नं च्वन ।

छम्ह निम्ह मनूत नापं म्हसिका कालबिल यानाः खँ ल्हाना । नेवाः दे दबूया बारे नं छुं छुं खँ न्हयेथना । हलि नेवाः गुथिया राजेश श्रेष्ठजुं नेवाः देय दबूया ल्यज्या जुइ मफुगुया बारे च्यूताः क्येना दिल । थथे नेवाःतय्गु राष्ट्रिय संगठन नेवाः दे दबूया बारे नेवाः दे दुनेया नेवातय् जक मखु नेवाः पिनेया नेवाःतय्के नं च्यूता दुगु जुया च्वन । बिधान संसोधनया प्रकृया न्हयाना च्वंगु व याकनं समस्या ज्यनेफुगु खँ कना । तर जिगु थःगु हे कारणं यानाः थ्व ज्या ढिला जुयाच्वंगु लुमनाः मन भचा पिपि च्यात । बिधान मसौदा कमिटिया ल्यू कजि जि ।

पासापितं लत्यां लिहां वये अले बिधान मसौदाया ज्या, कोचायेके धयाः वयागु । थन अमेरिका वयागु स्वला दये धुंकल, लिहां वने फुगु मखुनि । नसा, ब्वसा, भाषाया ल्याखं विनेवाः तत्व छुं छुं ल्वाक ज्यासां ज्याझ्वः यात फक्को, नेवाः पहःबीत स्वःगु खनेदु । लिहां वये त्ययेका ज्याझ्वः न्हयाका च्वना दीम्ह भाजु अमृत कर्माचार्ययात नाप लानाः ज्याझ्वःयात च्वछासे ब्वति काये खंगुली लयेता प्वंका । वास्तवय् छुं दिं न्हयो मोहीनी ताम्राकारया छैंय् नापलाः बले वय्कलं हे थ्व ज्याझ्वलय् वयेत ब्वनादीगु खः । वय्कःयात यक्को यक्को सुभाय् बिया च्वन ।

थःगु थाय् बाय् दे त्वःता वयेघुंकूपि थुमिके थःगु भाषा

संस्कृति व जातीय अनुराग ल्येना च्वंगु खना । थन वःपि मध्ये गुलिखे डि. भि. लानाः वःपि वा शरणार्थी जुया च्वपि वा थनया नागरिक जुइ घुंकूपि दु । गुलिं शरणार्थी जुइत लँ च्वना च्वपि नं दु । थथे थःगु स्वइच्छां थःगु दे त्वःता वःपिके नं थःगु भाषा संस्कृति जाति प्रति माया ममता दया च्वंगु हे दु । भाषा संस्कृतियात भौगोलिक सिमां चिना तये मफु खनि । थ्व खनाः जितः छपु चिनाखँ च्वये वल । चिनाखँ थथे दु :

नेपालं पिने नेपाः ध्वदूबले

ध्वदुल, थौ नेपाः ध्वदुल
नेपालं तापाक नेपाः ध्वदुल
देशं तापाःपिनि नुगलय् दे ध्वदुल ।
समय्बजि नं थन हे नये दत
लाखय् प्याखंनं थन हे स्वये दत
मचातय् म्हुतुइ नेवा सः ताये दत
नेपालय् तंगु हे थन लुया वल ।
धिमे भुस्याया सः न्यात
राजमति प्याखं हुल
लाबाक, लाबाक पुलुकिसि वल
भिलिक्क भिलिक्क सिल्लाया मि च्यात ।
मनय् दुने दे तयाः
देशं पिने दे ब्वल
कतः देशय् थःत्व ल्यंकाः
नेपाल मण्डल ब्वये हल ।
ध्वदुल, थौ नेपाः ध्वदुल
नेपालं तापाक नेपाः ध्वदुल
देशं पिने नं, नेवाः नुगलय्
नेपाल मण्डल ध्वदुल ।
थुल जिं थुल
थौ बाँलाक हे थुल
नुगलय् नेपाः दुसा न्हयाब्ले नेपाः दु
मनसं नेपाः दुसा न्हयाथासं नेपाः दु ।

भाजु डा. पुष्प राज राजकर्णिकार नेपाल भाषाया नांजाम्ह च्वमि खः । वय्कलं चिनाखँ, समालोचना व ह्धाः प्याखँ च्वया दी । वय्कःया न्हापांगु चिनाखँ 'ह्गू यात्रा' नै. सं. १०८२ सं 'ससिवाय्' पिदंगु खःसा न्हापांगु चिनाखँ सफू 'वर्तमानं भवेप्यूगु कचिघाः' नै. सं. ११०१ सं पिदंगु खः ।

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त न्हूँदया भिन्तुना !



Happy New Year
Nepal Sambat 1137

Sagar Shrestha & Family
Aurora, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त भिन्तुना !



Happy New Year

Nepal Sambat 1137

Dr. Sudersan Man Tuladhar

&

Anita Tuladhar

Silver Spring, Maryland

क्वँमा सिंतुना

नेपाल सम्बत ११३७ या लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त भिन्तुना !



Happy New Year Nepal Sambat 1137

Dr. Ujjwal Tuladhar and Dr. Pragya Dhaubhadel

Clarks Summit, Pennsylvania

स्वनिगःया अगिंमथःत



सुधीर 'स्वबि'
नेपाः

थौंकन्हय् व थाय् द्यःपाःलाःया सामानत तयेगु यानातःगु दु । धार्मिक व साँस्कृतिक ज्याया लागिं सम्बन्धित निकाय पारवैं छुं कथंया ग्वाहाली मबीगु प्रवृत्ति पंचायतकालं निसें थौंया गणतान्त्रिक यूगय् नं थ्व प्रवृत्तिइ ह्रयूपाः वःगु खने मदु ।

मि मानव जीवनया लागिं मदयेक मगाःगु तत्व खः, गुगुकि छुं नं बहुमूल्यगु बस्तु स्वयाः नं तसकं हे महत्वपूर्ण जू । मि आध्यात्मिक व भौतिक बिकासया पूर्वाधार जक मखुसे प्राणीतय्गु लागिं मदयेक मगाःगु उर्जा नं खः । पाषाण यूगय्, मिया श्रृष्टि मजूनिगु इलय्, अबलेया पृथ्वीइ दुपिं प्राणीतय्गु जीवनया कल्पना यायेगु आःया यूगय् अजुचायापुगु खँ जुइ । मानव सभ्यताया बिकासक्रम न्ह्यज्यानावःगु इलय् मिया सिर्जना आकाशय् त्वइगु हाबलासाया प्रेरणाय् ल्वहँ ल्वाकाः याइगु ज्या जुलसा, लिपा मिप्रति सचेत जुयाः उकियात बहुमूल्य बस्तु कथं संचय यायेगु याना हल ।

थुकथं मियात संचय याना यंकेगु भ्वलय् अगिंमथःया अवधारणा बिकसित जुल । अगिंमथःया बारे नेपाल महात्मयया हिमवत् खण्ड पुराणया ८८ औ अध्यायय् न्ह्यथना तःगु दु । अगिंमथः दुने बैदिक पूजाबिधिया परम्परा कथं यज्ञ होम इत्यादि आःतक नं न्ह्याकावयाच्वंगु दनि । थुकथं मियात प्राकृतिक रूपं सिर्जना यायेगु आधार वा तरिका, मिया संचय व संरक्षण व परम्परा आःतकं ल्यंदनि धैगु दसु स्वनिगः दुनेया यल, यैं, सक्व व फंपिया अगिंमथःतय्त कायेफु ।

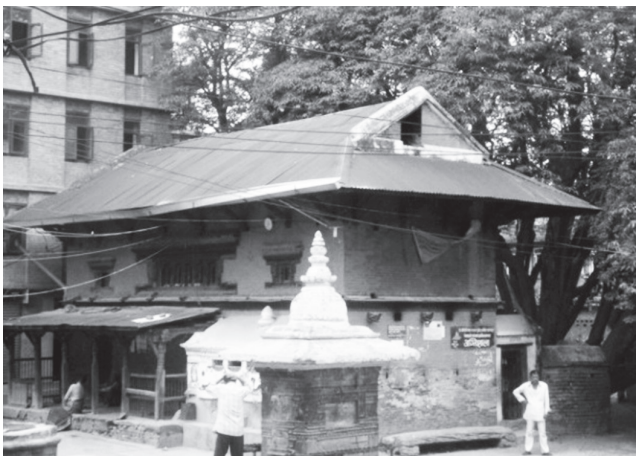
अगिंमथःया सन्दर्भय् किम्वदन्ती

नेपाल महात्म्यया हिमवत् खण्ड पुराणय् न्ह्यथनातःगु किम्वदन्ती कथं द्वापर यूगया अंत अंतय् दिव्यभद्र व सावित्री नांया निम्ह त्यपू ब्राम्हण गंगा स्नान यायेगु भ्वलय् दिव्यभद्र जक खुसिइ कुतुं वनाः छम्ह गोहीया पंजाय् लाःबले वरूण देवतां उध्दार यानाः ब्रम्हलोकय् यंकूगु जुल । थः भाःत खुसिइ कुतुं वनाः बेपत्ता जुयाः तसकं बिलाप याःगु न्येनाः वरूण देवता छम्ह ब्राम्हणया भेषय् प्रकट जुयाः व ब्राम्हणीयात भलसा ब्यूसें, वया भाःत ब्रम्हलोकय् थ्यने धुंकूगु खँ कनाः, कथि छपु बियाः, थ्व कथि ज्वनाः तीर्थयात्राय् वनेबले बाय् च्वने थाय् थ्व कथियात चाय् स्वथना बीबलय् गन थासय् थ्व कथिइ चुलि जाया वइ, व थासय् वया भाःतयात नापलाइ धकाः धाइ ।

अनं व ब्राम्हणी तीर्थ यात्राय् वंगु प्यदँ लिपा छगू खुसिया सिथय् वरूण देवतां धाःथें वया भाःत नापलाइ । इपिं व थासय् च्वनेगु याइ । व थासय् च्वंपिं मनूत तसकं असूर स्वभावपिं जूगुलिं इमित दुःख जक बिया च्वनिगु जुयाः इपिं व थाय् त्वःताः वनेत बाध्य जुइ । व थासं तापाक्क वये धुंकाः लिफः स्वइबले इमिसं व थासय् मि दनदन च्यानाच्वंगु खनी । थ्व लू खँसेलि अग्नि देवतायात प्रणाम यानाः व लागाय् अगिंमथः पलिस्था याःगु धैगु खँ पुराणय् न्ह्यथना तःगु दु ।

यलया अगिंमथः

थ्व अगिंमथः यलया वडा नं १९या थबु त्वालय् अबस्थित जुया च्वंगु दु । थ्व अगिंमथः गुलि पुलांगु खः धैगु खँया प्रामाणिकता अन तया तःगु स्वंगू शिलापत्र मध्ये छगू शिलापत्रय्





नेपाल सम्वत् ५२३ बैशाक कृष्णपक्ष ल्या: निघौ युवराज जय धर्म मल्ल देवता उल्लेख याना त:गु दु ।

थ्व अगिंमथ:या मि प्राकृतिक रूपं हे पिकया: पलिस्था यायेगु याइ । थ्व अगिंमथ: दुने न्यागू कुण्ड दयेका त:गु दु । ब्रम्ह कुण्ड, रूद्र कुण्ड, बिष्णु कुण्ड, सूर्य कुण्ड व मणि कुण्ड । बिष्णु कुण्ड व ब्रम्ह कुण्डया दथुइ समुद्रया प्रतीकया रूपय् ल: न्ह्याका त:गु दु । अगिंमथ: दुने गणेश, नागराज कर्कोटक, बिश्वकर्मा, कुमारी व सिद्दिगणेश नापं ३३ कोटी देबी देबतात पलिस्था याना त:गु दु । अगिंमथ: परिसर दुनेच्वंगु भ्वसुनाच्वंगु सिमायात वरूण सिमा धायेगु या: ।



थ्व अगिंमथ:या मान्यता थौकन्हय् नं बैदिक पुजा बिधि कथं मनूतय्गु ग्रहदशा शान्त यायेगुया लागिं याना वयाच्वंगु दु । थ्व थासय् बुर्दिबले होम व पुजा याक: वइ । थन दच्छिइ छक: ध्य:चाकु सँल्हू कुन्हु मेला जुइ । माघया चिकुयात म्हो यायेत अगिंमथ:या ऊर्जायात आत्मसात् याना कायेगु जक मखुसें थ:थ:गु ग्रहदशा बाँलायेमा, भिनेमा धका: नं व मेलाय् यक्व मनूत वयेगु या: ।

अगिंमथ:या पुजा व अग्नि प्रतिस्थापना बिधि

अगिंमथ:या नियमित पुजा न्ह्याकेगुया लागिं पा:ला: नियुक्त याना:त:गु दु । पा:ला: जुइपिं यलया अग्निहोत्री खल:या न्यागू कव: दुनेया निम्हत्यपु दुपिं जक थकालीया आधारय् जक पा:ला: जुइ दइगु प्रावधान दयेका त:गु दु । पा:ला: जुइ धुंका: निम्हत्यपु मध्ये छम्ह न्ह्याम्हसां दिवंगत जूगु अवस्थाय् न्हूम्ह पा:ला:यात पुजाभार ल:ल्हायेगु याइ । थुकीया लागि अगिंमथ: दुनेया दक्व कुण्डया पुर्ननिर्माण याना: उकी हाकनं मि प्रतिस्थापना यायेगु याइ । तर थौकन्हय कमिति स्वना: अगिंमथ:या संचालन याना वयाच्वंगु दु ।

मि प्रतिस्थापनाया लागिं छ्येलिगु मि पिकाइगु बिधि ।

१ **पाषाग्नि:** च्याफि ल्वहँ निग: ल्वाका: मिपूयात कपायलय् लाका: मि च्याकेगु याइ ।

२ **काष्ठाग्नि:** सिप्लिकानो खाइच्व:चिगु कथिचा निपु च्वत्तुच्वला: घर्षण शक्तिं पिहाँ वइगु क्वा:ज:यात कपाय्, सालुभ्वँतय् लाका: मि च्याकेगु याइ ।

३ **जलाग्नि:** लखं मि पिकाइगु धा:सां तबि थ्व गुकथं पिकाइ धइगु प्रबिधिया बारे पूवंक जानकारी प्राप्त मजुल ।

४ **सूर्याग्नि:** सुर्द्य:या जलं पिकाइगु मि ख: थ्व । तर थौकन्हय् थ्व बिधि कथं मि पिकायेत म्याग्निफाइंग ग्लास आइग्लास छ्यला: सालु भ्वँतय् मि च्याकेगु याइ ।

५ **शरिराग्नि (नाभिग्नि):** थ्व बिधि कथं मि पिकायेत अगिंमथ:या न्हूम्ह पा:ला:नीया त्यपचाय् कपाय, हेंग्वा:चूं तया: बरूण सिमाया कचा ल्वाका: मि च्याकेगु याइ ।

थुगु न्यागू कथंया मि पिकायेगु तरिका उगु इलय् जनसरोकारया बिषय कथं जनसाधारणतय्त जानकारी बीगुया लागि हे छ्येलाच्वंगु जुइफु । मिया स्थायी श्रोतया प्रविधि मदुनिगु उगु अवस्थाय् मि पिकायेगु थ्व प्राकृतिक तरिकायात बैज्ञानिक पद्धति धा:सां छुं पाइमखु ।

सक्वया अगिंमथ:

थ्व अगिंमथ: सक्वया गुँ बिहार गुँबहा: बज्रयोगिनी देबीया देग: ल्यूने पलिस्था यानात:गु दु । सक्व देया निर्माण मजूनिबले अन च्वंगु छगू गुँइ अर्थे हे मि च्यानावल । लिपा व थासं बज्रयोगिनी देवीया न उत्पति जुया:, बज्रयोगिनी देबीया आज्ञा कथं जोगदेव बज्राचार्य सक्वदे शंख बाँलुइक दयेकूगु खँ बंशावली न्ह्यथनात:गु दु ।

सक्वया अगिंमथ: स्थापना जुसां निसें मिया श्रोतया





रूपय् छ्यलावयाच्वंगु दु धाइगु खँ आःतक्क न गथांमुगः चःह्रे कुन्हु दच्छिइ छकः, दच्छिइ तक्क च्याकाः ल्यनाच्वंगु नौ, हेंग्वाः वान्छवयाः सुचुकुचु यानाः भुतुलिइ न्हूगु मि तयेगु याइ । उकीया लागि बज्रयोगिनी वनाः अनया अगिंमथःया मि कया हयाः भुतू च्याकेगु यानाच्वंगु चलन अद्यापि दनि ।

थुकथं सक्वया अगिंमथःया इतिहास कलिगत सम्वत् १८०१ साल निसें न्हयाना वयाच्वंगु धाइगु खँ भीगु न्हयःने दु । स्वनिगः दुने न सुं न मनू सीबले दागमत बिइत मि अगिंमथलं यंकेमाःगु जुयाच्वन । उकें स्वनिगः दुने बस्तिया आधारं नं थाय्थासय् अगिंमथःया पलिस्था यानातःगु खः धाइगु खँ पुष्टि जू ।

वंगु २०७२ साल बैशाख १२ व २९ गतेया भुखाचं अगिंमथ तयातःगु नितजाः दुगु छैं दुना वयाः छतं पियाःछ्वःगु दु ।

बिजेश्वरीया अगिंमथः

छगू दुखया खँ थ्व हे खः कि छगु ऐतिहासिक परम्पराया अवसान थनिं न्ययदँ न्हयः हे जुइधुंकुगु जुयाच्वन । अगिंमथःयात निरन्तरता बिइत मदयेक मगाःगु सिंया बन्दोबस्त यायेमफुगु कारणं बिक्रम सम्वत् २०२२ साल पाखे हे बन्द जुइधुंकूगु खः । थौंकन्हय् व थाय् द्यःपाःलाःया सामानत तयेगु यानातःगु दु । धार्मिक व सांस्कृतिक ज्याया लागिं सम्बन्धित निकाय पाखैं छुं कथंया ग्वाहाली मबीगु प्रवृत्ति पंचायतकालं निसें थौंया गणतान्त्रिक यूगय नं थ्व प्रवृत्तिइ ह्यूपाः वःगु खनेमदु ।

थुलि जक मखु थौं कन्हय् वयाः सुनियोजित रूपं नेवाः संस्कृति न्हंका छ्वयेगु षडयन्त्र जुयाच्वंगु दु धाइगु खँय् कुमारी द्यःयात बिवादय् हयेगु कुतःयात कायेफुसा आः वयाः सडक बिस्तारया नामय् ऐतिहासिक धरोहरत थुनेगु सरकारी निर्णययात कायेफु ।

फंपिया अगिंमथः

थ्व अगिंमथः फंपि बज्रयोगिनी देगः दुने पलिस्था यानातःगु दु । थ्व अगिंमथःया पुजा यायेगु ज्या यल बूबाहाःया बज्राचार्यतय्सं याना वयाच्वंगु दु । थ्व देगः नेपाल सम्वत १०९१ स जिर्णोद्धार जूगु अभिलेख दःसां तबि वयां न्हयःया अभिलेख संरक्षित जूगु खनेमदु ।

देगः देवालय परिसरय् च्याका तैगु धुनी

थ्व हे सन्दर्भय् स्वनिगःया आपालं देवस्थल परिसरया फल्चाय् धुनी च्याका तयेगु परम्परा नं दु । चापागाउँया बज्रबाराही, बुंगया कार्यविनायकय् थौंकन्हय् न धुनि च्याकेगु यानाच्वंगु दु । धुनियात अगिंमथःया नां बिइगु ला पायेछि जुइ मखु तर थ्व न मिया संरक्षणया छगू रूप अवश्य खः ।

समग्रय्, अगिंमथः थाय्थासय् पलिस्था यानातःगुया मू कारण मिया श्रोतया संरक्षण खः । मिया माध्यम सलाइ, लाइटर थें जाःगु बस्तुया आबिष्कार भिन्यागूगु शताब्दीपाखे जक जूगु खः । वयां न्हयःया अवस्थाय् मियात निरन्तर उपयोग यायेगुया लागि थाय्थासय् अगिंमथःत पलिस्था जूगु खँ भीसँ थुइकेफु । अगिंमथःया महत्व नेवाः सांस्कृतिक रूपं जक मखु, मिया इतिहास कथं ल्येनाच्वंगु राष्ट्रिय धरोहर व ऐतिहासिक गौरवया रूपय् थ्व परम्परायात न्हयाका यंकेमाःगु आवश्यकता व महत्व यक्व हे दु ।

संदर्भ सामाग्री

शर्मा, ऐश्वर्यधर नेसं ११०४, अगिंमथःया ऐतिहासिक सामाग्री

खँल्हाबल्हाः
श्रीकण्ठ राजोपाध्याय, यल
हिडिम्बानन्द राजोपाध्याय, यल
प्रकाशमान श्रेष्ठ, सक्व

भाजु सुधीर 'रूबि' नेपाल भाषाया नांजाम्ह च्वमि खः । वयकःया नेपाल भाषाय् यक्व सफू पिदने धुंकूगु दु । 'सौ केश दुनेया आदर्श' चिनाखँ दकलय् न्हापां 'मलः' पत्रिकाय् ने. सं. १०८८ सं पिदंगु खः ।

Happy New Year
Nepal Sambat 1137

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त

ॐ मङ्गलं सिंतुना



Rajendra, Merina, Nilima,
Ashma & Raman Manandhar
Chicago, Illinois

Happy New Year
Nepal Sambat 1137

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त

ॐ मङ्गलं सिंतुना



Season, Heather,
Sam & Kate Shrestha
Baltimore, Maryland

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त

ॐ मङ्गलं सिंतुना

Happy New Year
Nepal Sambat 1137



Kamal, Sabina,
Ayuska & Aphipsa Joshi
Chicago, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त

ॐ मङ्गलं सिंतुना

Happy New Year
Nepal Sambat 1137



Manesh, Rojina,
Prarthana & Parees Pradhan
Elk Grove Village, Illinois



शिकागोया लुमन्ति

डा. धर्म देवी राजभण्डारी
अलाबामा, अमेरिका

नेपाल भाषाया लागी त्याग तपस्याय् पाना भाःपिं मां बाया इच्छा कथं दँय् दसं हनीगु न्हूदँया समारोहसं थौने जिमिसं नं छत्वाःचा नवाये खंगु जिमिगु लागी छगू अहोभाग्य तायेका । थःगु भाय्, थःगु कला, थःगु संस्कृति, थःगु साहित्य, झीत यः । झी न्हयाथाय् वसां च्वंसां थः लिस लिसें यंकुसा जक झीगु अस्तित्व ल्येना च्वनी ।

अमेरिकाया नांजाःगु शहर मध्यय् शिकागो नं छगू खः । थुगु बाँलागु शहरय् जिपि नेपालं पिहां वयाः स्वीछदँ बितय् यानागु जुल । न्हापाला नेवाःत उलि मदु आः वया शिकागोय् नेवाःत नं यक्व दये धुंकल । अले थनयापि नेवाः अमेरिकनतसें न्हयदं न्हयो छगू संस्था स्वन - नेवाः अमेरिकन दबू । थुगु संस्थां थौने नेपाल सम्बत ११३६ या लसताय् न्हूदँ हनेगु झ्वलय् जिपि (जि व मदन राजभण्डारी) निम्ह त्यपूयात बिशेष पाहां कथं ब्वना पौ छ्वया हल । थःपि स्वीछदँ च्वनागु थासं जिमित थुकथं हनेगु लागी सःता दीगुलिं जिपि हर्ष बिभोर जुल । उगु समारोहसं जिमित नेवाः अमेरिकन दबूया दँपौ 'शिकागो नेवाः' न्यागूगु ल्याः बिमोचन यायेगु ह्वताः लिसें हना दिल ।

जिमि भाजु मदन राजभण्डारी सन् १९७६ य अले जि सन् १९७७ य नेपालं शिकागो वयागु खः । उबलय् मुकक खुखलः जक नेपालीत दु । थ्वहे खुखलः दुने दुःख सुखया खँ जुइ । थवं थवय् ग्वाहालि जुइ । नखःचखः बले नापं च्वनाः न्हयैपुकेगु जुई । अथे हे ब्वनेगु ज्याय् नं सकलें उलि हे मेहेनति, गुकिया लिच्वः कथं सकस्यां बाँलागु ज्या दत । बाँलाक परिवार ब्वलन । सुं नेपाली कन्फरेन्सय् ब्वति काः झासां एयरपोर्टय् काःवनेगु, तःवनेगु व थःगु छेंय् सःतेत नं गबले लिमचिला । थ्वहे छगू धर्म खः बिदेशय् च्वनाः स्वदेशं वःपि नेपालीतयत मालीबलय् माःकथं, ग्वाहाली यायेगु । थुकिं यानाः जिमित आःतकं सकस्यां लुमंका च्वंगु हे जिमिगु लागी तःधंगु सिरपाः खः ।

जिपि सन् २००७ या शिकागो त्वःता । आः Huntville, Alabama धैगु थासय् रिटायर्ड जीवन हना च्वना । थुकिया दुने सन् २०१० य् नेवाः अमेरिकन दबूया स्थापना जुल । थुगु संस्था स्वनाः शिकागोय् नेवाः भाय्, कला, संस्कृति म्वाका तयेगु लागी पाना च्वना दीपी सकल नेवाः भाजु मय्जुपिन्त आपलं आपाः सुवाः बीमाः ।



भाषाया खँ वयेवं मां लुमना वइ । बाः लुमना वइ । बाः धर्म रत्न 'यमि' व मां हेरा देबी खः । बि. सं. २००७ सालय् राणा शासनयात क्वःथला प्रजातन्त्र हयेगुली तधंगु योगदान दुम्ह, नेपाल भाषाया सफू च्वयाः साहित्यिक ख्यः तब्या यानादीम्ह, समाज सुधारकया न्हयलुवाः, योद्धा खः जिमि बाः धर्म रत्न 'यमि' । वय्कलं यक्व हे सफू च्वया दिल । उकी मध्यय् लोकं ह्वाःगु सफू 'भृकुटि' उपन्यास खः । थुगु उपन्यासयात ने. सं. १०८० स श्रेष्ठ सिरपालं छायेपिल । अथे हे उगु इलय् मां हेरा देबी नं तसकं निडरम्ह महिला नेतृ जुयाः महिला संगठन स्वनाः सामाजिक सेवा व भाषाया लागि संघर्ष याना दीगु सकस्यां स्यू, आतकं लुमंका च्वंगु दु । (स्वया दिसं फेसबुकय् Dharma Heera Memorial Academy)

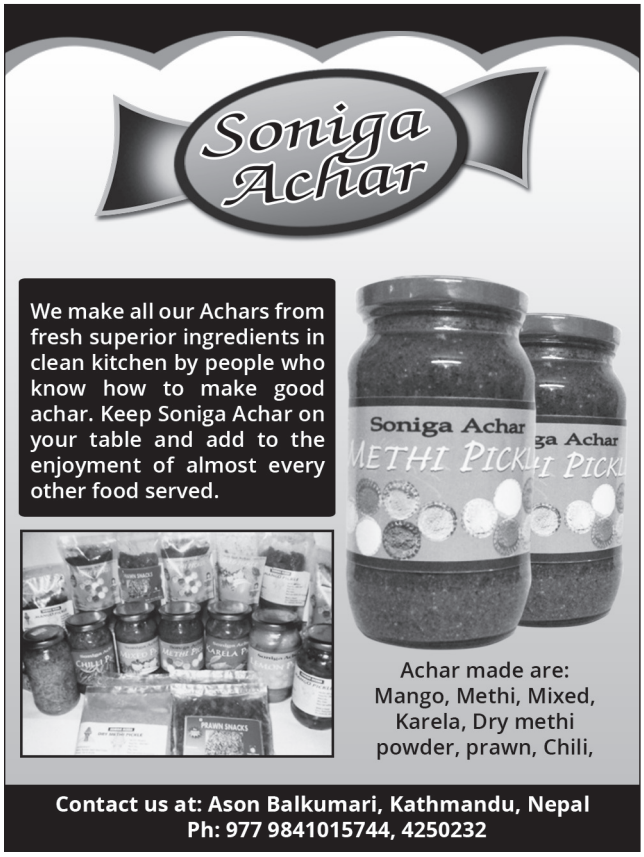
नेपाल भाषाया लागी त्याग तपस्याय् पाना भाःपि मां बाःया इच्छा कथं दँय् दसं हनीगु न्हूदँया समारोहसं थौने जिमिसं नं छत्वाःचा नवाये खंगु जिमिगु लागी छगू अहोभाग्य तायेका । थःगु भाय्, थःगु कला, थःगु संस्कृति, थःगु साहित्य, झीत यः । झी न्हयाथाय् वसां च्वंसां थः लिस लिसें यंकुसा जक

भीगु अस्तित्व ल्येना च्वनी । थः गन च्वन व थःगु भूमि खः । उकिं थःगु भुमिइ छगू सांस्कृतिक केन्द्र वा नेवाः छें फुक्क छप्पं छधी जुया दयेके फत धाःसा भीगु गुगु नं गतिबिधि अःपुक याये फइ । थुगु ज्याय् सकस्यां अवश्य ग्वाहाली याई । थ्वहे जिमिगु मेगु छगू मन्तुना खः ।

नेवाः अमेरिकन दबूया न्हापागु न्हूँद हनाय् जिमिसं ब्वति काये मखन । अथे खःसां जिमि किजा बिधान रत्न 'यमि' व वया परिवारं ब्वति काल । अंनलिं हानं ने. सं. ११३४ स नं किजा व भौपिसं ब्वति कयाः न्ह्यैपुकाः प्याखं हुला दिल शिकागोय् । तर बिदम्बनाया खँ वहे किजायात ग्यानापुगु क्यान्सर ल्वचं कयाः थौने थ्व संसार त्वतल । थज्यागु ल्वचं कलं नं छपति हे मग्यासे, थःत थम्हं नियन्त्रण तयाः, नुगः क्वमतुंकाः धैर्य यात । जिगु हे निर्देशनय् मुम्बईया टाटा मेमोरियल मेडिकल सेन्टरय् वासः यायेत वन । खला ल्वय् तसकं ग्यानापुइ धुंकूगु अबस्थाय् खः । स्वंया क्यान्सर जुयाः न्हुपुइ थ्यंगु स्टेज ४ या अवस्थाय् खसां छपति हे हथाय् मचाः केमोथेरापि यानाः कन्ह्य् खुन्हु हे पिहां वनाः पासापि नापलाः वन । मेपि जूसा निरास जुयाः कू नयाच्वनी । तर किजा बिधान छपति हे मग्याः, भ्वजय् वना च्वनी । अले गुंलां स्वयम्भूइ न्हि न्हिं वनी ताकी वं व ल्वय् धाना च्वंगु हे मदु ।

जिमि परिवारय् बिधान याकः काय् खः, खुम्ह तता केहेया दथुइ । उगु इलय् मां बाःया संघर्षया बाखं मेगु हे । अथे खयाः नं शिक्षा दिक्षा बीगु ज्याय् वय्कःपिसं छपति हे च्वय् क्वय् याना मदी । छम्ह थे छम्ह काय् म्हयाय्पिन्त उच्च शिक्षाय् तक थ्यंका दिल । गुम्हं मेडिकल डाक्टर, गुम्ह पि.एच.डी. डाक्टर, गुम्हं इन्जिनियर, गुम्हं बैज्ञानिक जुल । सरकारी ज्याय् उच्च पदय् तकं च्वनाः सरकारी सेवा यात । अथे हे मां बाःनं नं देशया लागी जनताया लागी, थःथितिया लागी यक्व हे ज्या याःगु दु । मांयागु word 'न्ह्याबलें अवगूणयात गुणं माथे यायेमा' धैगु खँग्वत झल झल लुमना वइ । वहे कथं मांनं जिपि मस्तय्त दुःख सिया थन तक थ्यंकल । अले छता खँ मामं धाई जिमित बिया छ्वये बले लुं वहया तिसा बी मफु बरू तिसा धैगु हे आखः धकाः दक्व मस्तय्त शिक्षा तिसा बिल । वहे शिक्षा तिसा जिमि बाः धर्म रत्न 'यमि' व मां हेरा देबी जिमित ब्यूगुलिं जिपि थुलि बल्लाना च्वने फत ।

डा. मय्जु धर्म देबी राजभण्डारी पेशागत कथं मेडिकल डाक्टर खः । वय्कलं युनिभर्सिटी अफ शिकागो माङकल रिज हस्पिटलय् रेडिय्सन अन्कोजोलि रेसिडेन्स व फेलोसीप याना दीगु खः ।



नेपाल सम्बत ११३७ या
लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त
ङ्वँमा निंतुना
Happy New Year
Nepal Sambat 1137
Bishnu,
Sarmila Phuyal and Family
Mt. Prospect, Illinois

जीवनया सत्य



रामलाल श्रेष्ठ
नेपाः

जीवन तुयूगु भ्वं खः
लाके मज्यू छुं कचि
मू मदइ जिन्दगिया
म्हुतुं पिज्वइगु सः
तुपःया गोलि थें खः
पिहां वलकि वलं तुं
जोवन ह्वःगु स्वां खः
इलय् होस यायेमाः
थवइपिं मन्त कि भ्वाः जुइ यः
जीवन प्यन्हुया खः
यंके मदु छुं हे थन वं
ल्हाःम्हू फयेनाः वनेगु हे खः

भाजु रामलाल श्रेष्ठ नेपाल भाषाया च्वमि खः । वयकःया च्वसू इलय् ब्यूलय् थी थी पत्र पत्रिकाय् पिदना च्वंगु दु ।

नेपाल सम्बत ११३७ या
लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त
क्वँदमा सिंतुना
Happy New Year
Nepal Sambat 1137

Dinesh,
Hasina & Harshada Shrestha
Chicago, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या
लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त
क्वँदमा सिंतुना
Happy New Year
Nepal Sambat 1137

Nepali American Center
Mount Prospect, Illinois



AMERICAN FAMILY INSURANCE®

All your protection under one roof®

Better service, better coverage and better value with our great new lineup of discounts—you could get it all when you make the switch to American Family Insurance. We're the right choice for protecting your dreams.

Your dream is out there. Go get it. We'll protect it.

Call today for a competitive quote.



Kristi Johnson Agency
American Star Certified Agency
Excellence In Customer Experience
3525 W Peterson Ave Ste 115
(773) 539-5488

Discounts may vary by state, property policy form and company underwriting the auto policy.
Discounts may not apply to all coverages on an auto or property policy.
American Family Mutual Insurance Company and its Subsidiaries, American Family Insurance Company
Home Office – Madison, WI 53783 ©2012 005598 Rev. 8/12

सानुभाइयात व संगीतया धुनय् प्याखँ हुलाच्वंपिं मिसा मिजंपिनिगु लूलिं वया नुगः उलि मसाः । मेरवे मलेकाइचिया न्हय्पु, नुगः व फुक इन्द्रिय तकं क्वात्तुक्क सालाच्वन । खँ ल्हायेगु चितासू मदयाः सानुभाइ बाया वन । मलेकाइचा याकःचा जुल । तर वया मिखा छथाय् जक फोकस जुयाच्वन ।

दुर्घटना



यज्ञरत्न धाख्वाः
नेपाः

न्यागू मिनेट मजाःनि मलेकाइचां वहे खँ लिसा कयाः न्येन - "नये धुनागु खःला सानुभाइ छं ?" अन थ्वयाच्वंगु संगीतया बाजं तसकं थिइ । थ्वहे थी सःलं यानाः मलेकाइचिया न्हयसः सानुभाइं ध्वाथुइके मफु । सानुभाइं वयागु ख्वालय् जिज्ञासा ब्वयेकाः स्वत ।

मलेकाइचिया ख्वालय् वहे न्हयसः चिं खने दयाच्वन । थ्व खनाः सानुभाइया नुगलय् खँ छयाःबुल । थ्व मलेकाइचा, त्वने दत कि छुं म्वाःम्ह । थ्वया न्हयू चीहाः । ख्वाः चाकलाः । लाउं समाःवंचा । ख्वाःयात मल्वयेक ख्वाःया दथुइ च्वंगु न्हाय् । थ्व न्हाय् तपु । अले न्हाय्या च्वका पाखेया ब ग्वारा चिं । स्वये क्रिसमसया पर्वय् न्हलूवइपिं जोकरचाला धइथें । थुकियात मल्वयेक न्हाय्-प्वाः निप्वाःनं छिंइक च्वं । तर वया खँ ल्हाक्व पतिकं धाःसा न्हिलेमाः । थ्व हे हुनी जक जुइ, वया ख्वाः बामलाःसां व हिसिं जायाच्वंगु खने दु । वं न्हिलाः धायेगु या - "का स्व, सानुभाइ । हुं प्याखँ हुलाच्वंम्ह खंला ? .... ह SS ..... व ज्याथम्ह ... व .... "

वं ज्याथम्ह धाःगुया वला खः । भचा बाझः वने धुंकुम्ह छम्ह मनू । गुम्ह प्याखँ हुलाच्वंपिं ल्याम्हचा व ल्यासेचातय्गु पुचःलय् थःन न्हयंका च्वन । अले थःगु हे पहलं म्ह, ल्हाः व प्यं संका च्वन । प्याखँ हुलाच्वंपिनिगु थ्व पुचः थ्व लू । थुमित संगीतया तच्वःगु बाजं सलं साथ बिया च्वन । अले थ्व हे बाजलं न्हाय्पँ थ्वयेक पिथ्वःगु सलं अन दुपिं पाहाँपिं सकसिगु न्हयपुइ व प्वाथय् किसिद्वम्बः जुयाः लाल काःवना च्वन । कम्पन पिलुइका च्वन । थ्व छगू इहिपाया लसता भ्वय् खः । तःजिगु भ्वय् ।

मलेकाइचां धइच्वंगु खँ सानुभाइं थुइके मफया च्वन । इमिगु संबाद बाजं सलं त्वपुया च्वन । खँ ल्हानाया छप्ति चितासू मदयेका च्वन । मलेकाइचां धइच्वंगु खँ अले सानुभाइं थुइके मफु । मफुया च्वन । अले मलेकाइचित छयाताय् थें सानुभाइं धायेगु यात । वं धाल - "थन खँ ल्हानाया चितासु मन्त । भी हुंकन पाखे वनेगु खःला, मलेकाइ ? ..."

सानुभाइया थ्व छ्यातायात नं व संगीतया तसःगु बाजलं त्वपुल खइ । मलेकाइं मिलय् मजुइक लिसः तल - "व हे खः । ... व तालय् महंक प्याखं हुलाच्वंम्ह ... व ... । सु खः, व ? "

"थन बाजं सःलं त्वपू वः धया । छं धाःगु खँ ध्वामथू । नु, हुंकन थाय् च्वंवने ....."

सानुभाइं तःसलं वया न्हयाय्पँ लिक्क यंकाः सः थ्वकल । सानुभाइं वया लप्पा ज्वन । इपिं संगीत बाजं सःपाखें तापाक वन । उंयांथ्यंक च्वंगु नसा रिकापि दिकेत 'सेटिङ' याना तःगु टेबुल नापं निम्हं च्वन ।

"स्व स्व ... छक्वः स्वरे अन । .... व, व ... बाझःवंम्ह मनू मिजंया सनाच्वंगु ल्हाः, म्ह व प्यं । ... व बाजंया तालनाप मिलय् जूला, सानुभाइ ? "

तर सानुभाइयात वयागु थ्व न्हयसःलय् उलि ध्यान वंगु खने मदु । वया थुकिइ रूचि मदु । वं नमवाः । मलेकाइचित मनय् चितासू मन्त । वं हानं धाल - " स्वरे सा सानुभाइ व .... व मिजंया प्याखँ मिलय् जूला ? छत्तिं हे मिलय् मजू । अथे मिलय् मजुइक छु धकाः प्याखँ हूवंगु धइगु का व मनू .... "

मलेकाइचा थःहे गुरू थें च्वंक हाला च्वंगुलिं सानुभाइया म्हुतुं सः पिज्वल । वं धाल - "आः छु धका जुइ ? न्हयाइपुकः वंगु जुइ नि ..."

साय्द वयागु खँ मलेकाइचित यः मजुल खइ । वं अनसं धाल - "मखु धया, अथे ताल न बाल जुइक प्याखँ हुले धइगु नं जुइला ... हुले हे माःसा ताःलय् हंक धकाः हुले माः । न्ह्याइपुकेगु धायेवं ...." मलेकाइया म्हुतुं पुवंके मफयेक सः वात ।

सानु भाइं बिचाः यात । खला खः । वया खँ पाय्छि जू । तर व.... व मनू .... व प्याखँ हुलाच्वंम्ह बाभः वंम्ह । गुम्हसित अप्वः मिजंतय्त धइ थें मिसापिनिगु खास यानाः ल्यासेपिं मिसापिनिगु पुचःलय् थित्तुं थिइक न्ह्यंका च्वंवनेगु न्ह्याः जुइ । अले प्याखँ हुलेगु साप न्ह्याल खइ । मिजंतय्सं ह्वताः चूला वइबलय् थःगु तृष्णायात हाकुतिने फइमखु धाइ । व बाभः वंम्ह मिजं नं तालया सुरय् प्याखँ हुले मसल, मफुत । थुकिइ वया छुं खँ मदु । वया नुगः दुनेया तातुना नापं थुकिया छुं स्वापू मदु । नुगः दुने दइगु तज्याये मफुगु स्वापूया मेगु ख्वाः ल्येना च्वनिगु खइ । अले मिलय् जू मजू बाय् तालय् हं महंया खँ वया नुगःलं गनं चायेकी ....

"का, स्वरे स्व व..... व ल्यासेत ल्याय्म्ह गुलि बांलाः । म्ह संकूगु धायेला । प्यं संकूगु धाये । बाय् ल्हाः संकूगु । संगीतया सुरय् गुलि पाय्छि । मजूला सानुभाइ ? ...."

मलेकाइचां लिसा का कां थःगु खँ न्ह्येथन । अले जव ल्हाःतं ज्वना च्वंगु अय्लाया गिलास थःगु म्हुतुसी दिकल । चुंइक छक्वः साल । तःघुतु यानाः छघुतु त्वनाः घुर्कल । हानं सानुभाइयाके न्येन - "छं नये धुनागु खः ला ?"

"आः जि छक्वः उखे स्वयाः वयेका ...."
"गन ?"
"हुंकन नि"
"छुयाः वनेगु ?"
"जिमि जःपिं थ्यंला मथ्यंनिला छक्वः स्वःवने ... "
"हुंकन ला थनं हे खने दुनि ..."
"मनूत हुल जुइ धुंकल । मखना च्वने फु ..."
"जःपिं वयेमाःपिं व हे वइनि । म्वालका .. "
"मखु अन थाय् तक वने । स्वया वये ...."
"स्वयाः थन हे वयेगु खःला ?"
"थनं तुं वये ..."
"हाकन छ ..."
"छु जि ? ..."
"म्वाल, म्वाल हुं ..."
"मखु धारे छु धाये त्येनागु ? ..."
"छ नं व हे प्याखँ पुचलय् तनिइ धकाः का..."

मलेकाइं लिसः मतः । बरू व थःगु पहलं छक्वः इतिइतिं न्हिल । लुकु लुकुं वन । पार्टी भ्वय् थ्व । तःजिक तःधंगु हलय् । पाहाँपिनिगु पुचःलं व छलय् छलय् जुजुं वन । वया पलाः थातं मलात । भचा भ्वय् भ्वय् कात । जुइफु तःधं हलय् जायाच्वंगु पाहापिन्त चिइका वनेमाःगुलिं खइ । बाय् अय्लाःया नसां वइत असर याना हःगुलिं खइ । व संगीतया तालय् प्याखँ हुलाच्वंपिं ल्यासे ल्याय्म्हयात व मिसापिनिगु लिक्क थ्येन । छक्वः अनसं दित । अनसं थात । अले व हिसि मदयेक मिलय् मजुइक प्याखँ हुला च्वंम्ह बाभःवंम्ह मनूपाखे वया मिखा क्वथ्युवन । व थःगु हे तालं प्याखँ हुलाच्वन । मिसापिं प्याखँ हुलामित नाप थिइक थिइक । लिक्क लिक्क । म्हं म्ह ल्वाक । थ्व खं खं वया मन मनं न्वात । धाल, धत थ्व .... थुजोगु नं प्याखँ ... तर प्याखँ हुलामित सकलें मस्त ....

छाय् थें मस्यु, व उखे थुखे मस्वसे वल । सानुभाइ नापं तुं च्वंवल । सानुभाइं सः तल । वं न्येन - "ग्व, मलेकाइ वलला छं जःपिं । थ्यंगु खःला ? ...." वं थुकिया लिसः मतः । बरू वं थःम्हं न्ह्यसः थन - " छं नये धुनागु खःला ? ..."

"खः धया खः । ग्वकः न्यनेमाःगु ? ..." - सानुभाइ हीमी चाल ।

"मनःनिगु जुइ धका नि ...." - मलेकाइचिया सः ग्वाज्यं काल ।

सानुभाइं बिचाः यात । मलेकाइं थःत कःधाय् थाकुक अय्लाःया त्वने धुंकल । वया खँया धंगं थ्व सीदयावल । खने दयावल । अले थ्व मलेकाइं नसा नःगु खःला, मखुला । त्वने दतकि नये नं म्वाःम्ह, थ्व मनू । नसा मनसे त्वंजक त्वन धायेगुला याकनं काइ । नसा छुं जक नःसां याकन काइ मखु । अय्लाः त्वर भचासां क्वपालालिइ । अले सानुभाइया न्यने वल । वं न्येन - "छं नये धुनागु खःलाले, मलेकाइ ? ...."

"जि ... जिला न्हाचः धु.. धुन नि । .. छन्त खनाः जक नापं च्वनेत वइगु नि । .... थन धाःसा ग्व, भी नाप मिलय्जूपिं ..."

"क, क .... छु धयागु आम ? जिं न्येनाच्वना छगू हे ..."

"व .... वहे खः धया । ... छन्त ख ... खनाः वयागु जि थन ...."

मलेकाइचाया खँ कथं महंहं वन ।

"आम छु धाये त्येनागु मलेकाइ ? ...

"धयागु नि... नि छ जि थें थ्यां मिलेजू ..जूपिं मदु थन सुं .... उकिं .."

"उकिं छु ?"

"उकिं भी ना-नापं च्वनाः खँ ल्हाये दत । न्हयाइपुके दत ... ?

"न्हयाइपुके दत ? ...."

"अँ, न्हया ... न्हयाइपुके दत । म.... मजुला न्हया ... न्हयाइपु ? ..."

"ज्यूका ज्यू । आः सुम्क च्वं ..."

सानुभाइं थुइकल । मलेकाइचा काल । अले सुंक च्वनेत धाल ।

मले काइचा इति इति न्हिल । वं धाल - "सु ... सुम्क च्वं ? .... आ-आः छन्त छु धायेगु । व वका हुं प्याखँ हुलाच्वंपिं ल्यासेचात गुलि बांलाः हला ? छ छन्त न्हयाइपु मजुला ? व.. व मिसापिं दुनि ... इपिं स्वयाः छन्त न्हयाइपु मजूला ? ... इमिगु म्हयां । इमिंगु लू । जायाच्वंगु नुगःपाय् । सकतां सकतां .... थु ... थुल मखुला ? ..."

रसिकतां जाःगु मलेकाइया थ्व खँ । अले व हाःहु पहः । सानुभाइ न्हापांला त्वले हे चाल । वया खँधाः पानावंगु खनाः व अजू चाल । भ्वय् जुयाच्वंगु हलय् अप्वः मनुखं जायावल । भ्वः भ्वः जु जुं वल । ज्वारा ज्वारा थीगु वसः व तिसां छायेपिया तःपिं मय्जुपिं नं अप्वया वल । उकिसं हल न्यंक थाय् थासय्या मत । ज्वारार थिनाच्वन । मतया जलय् छम्ह ति छम्ह उति हे ग्यं । उति हे भकाः । बिस्कं मय्जुपिनिगु वसः व तिसां छाय्पिइका तःगु म्ह । समाः याना तःगु ख्वाः । अले कय्मिचियागु सःथें कालकुल सलं हल छगुलिं हे त्वपुंपुं वइच्वन । इमि खँ ल्हानाया हानं चितासू मदयावल । सः तःतःसः यानाः छम्हं मेम्हयात खँ थ्वकाच्वन । सः जक थी । खँ त्या मजी । अले मलेकाइचिया मिखा वहे प्याखँ हुलाच्वंपिं ल्यासे ल्याय्म्ह व मय्जुपिनि पुचलय् स्वाःवना च्वन । पुचलय् स्व स्वं व बाभ्ः वने धुंकूम्ह मिजं । अले बेतालं सनाच्वंगु वया म्ह, ल्हाः व प्यं । थ्व वइत थःगु नुगः दुने थ्यंक हे मयया वल । जिउसा वयात वनाइनाः हे ल्हाः ज्वनाः साःवने मंदत । मय्जुपिनि पुचलं पिथने मास्तिवल । हाकुतिने मास्तिवल ।

सानुभाइयात व संगीतया धुनय् प्याखँ हुलाच्वंपिं मिसा मिजंपिनिगु लूलिं वया नुगः उलि मसाः । मेखे मलेकाइचिया न्हय्पु, नुगः व फुक्क इन्द्रिय तकं क्वात्तुक्क सालाच्वन । खँ ल्हायेगु चितासू मदयाः सानुभाइ बाया वन । मलेकाइचा याकःचा जुल । तर वया मिखा छथाय् जक फोकस जुयाच्वन । प्याखँ हुलाच्वंपिं भाजु मय्जुपिनिगु पुचलय् तक्येना तुं च्वन । उकिं हे वया नुगः न्हय्पु, इन्द्रिययात प्याखँ हुइका च्वन । फयेतुनाच्वंम्ह व तीजक दन । धे धे चू । पलाः म्वये म्वये द्याः । प्याखँ पुचःपाखे व न्हयात ।

प्याखँ हुलाच्वंपिं मय्जुपिनि जन्हुफाः बाफाः धइथें नांगा । इमिगु प्वचिना च्वंगु नुगः पाँय् । संगीतया मुडय् किसिद्वम्बः काःथें थहां क्वहां जुयाच्वन । थुकिं मलेकाइचिया मिखाय् थीगु 'टर्च लाइट' कां थे जुया बिल । इपां थिपां मदयेक कल ।

भचालं आकाभाकां हे हल छगुलिं थ्वयेक ध्वांग्ग सःवल । गनं छुं मूगुला धइ थें । प्याखँ हुलाच्वंपिनिगु पुचःलय् हलचल जुल । धुइच्याचात हालाः हः थें काल्ल्ल् कुल्ल्ल् सः थ्वल । पुचः छयालब्याल जुल । संगीतया बाजं अनसं दित । सकसियां मिखा सः पाखे ब्वात ।

छम्ह पाहाँ नं धइच्वंगु तायेदत । वं धइच्वन -"थ्व भाजु कातुमत्तुकाक हे थन पुचःलय् न्हयंकः वल । भचालं मस्यु छु जुल खः । व मय्जु छम्ह तिन्हुयाः हाला हःबलय् ग्वाराचिंक जूवन का, व ..." मलेकाइचा हे व भाजु जुयाच्वन !

भाजु यज्ञरत्न धारूवाः *यलया नांजाम्ह बारवं च्वमि खः ।*

वय्कःया न्हापांगु बारवं 'खसिया मू' सितु पत्रिकाया ल्याः ३६ सं नेपाल सम्बत १०८० य् पिदंगु खःसा न्हापांगु बारवं सफू 'सारी' नेपाल सम्बत १०८४ सं प्रकाशित जूगु खः ।

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

न्हूँगा सिंहना

Happy New Year
Nepal Sambat 1137

NOA
NEWAH ORGANIZATION OF AMERICA

Newah Organization of America (NOA)

Washington DC

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

न्हूँगा सिंहना

Happy New Year
Nepal Sambat 1137



Nepal Bhoosan, Kamala Devi, Sushan, Jim Tuladhar and Sujan Gurubacharya,

Chicago, Illinois

Happy New Year
Nepal Sambat 1137

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

न्हूँगा सिंहना



Suman & Sushila Bhattarai

Chicago, Illinois

Happy New Year
Nepal Sambat 1137

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

न्हूँगा सिंहना



Dr. Tilak Joshi and Family

Lisle, Illinois



प्रविन ताम्राकार
गेथसबर्ग, मेरिलायण्ड

जि वासिंगटनया नेवाः (ध्याचू)

सुनां जित नेवाः खँ ल्हानाः दिमाल धाःसा मस्यू जिं मचाबलय् खँ ल्हा हं धकाः नं पन्छे जुया, गुबले हिन्दी खँ ल्हाइपिंत थु जक थु धका नं पन्छे जुया । भाय् बांलाक ल्हाये मसः धकाः लिचिल कि जिं सेना बी का धकाः सुनां स्यं वइ, मजां अलय् थःगु नेपाली अंग्रेजी धमाका शुरु याये दत मखुला । झी नेवाःतय्त गुलिं खँय् दमन याना तल खला धाइपिं वइबलय ला जिं नं गनं ख का धकाः कपाः स्याका मच्वना तर वहे खँय् नेवाः भाषं न्वचु बीमाःसा ला उकुसमुकुस हे जुइ । थन वासिंगटन नेपालं बौद्धिक पाहुनात वःगु खःसा करं सां नेवाः खँ ल्हाइम्ह नेवाः जुया ला क्येने माल, मखुसा सुइगु हजुरबाया तागत जितः नेवाः जुयाः नेवाः खँ हे ल्हायेमाः धायेगु ।

स्वनिगलं पिने यें वयेमाःसा नेपाः वनेगु धकाः धाःगुला न्येना तइगु खः तर वासिंगटन पिने पुलांपिं म्हस्यूम्हेसित बोस्टनय् फोन यानाः 'हालखबर छु दु' धकाः न्येनाबलय् हालखबर ला छिपिं वासिंगटन च्वंपिंस स्यूका धैदिल, जि ला झसंग वन । बोस्टन निसें क्यालिर्फोनिया तक, क्यानाडा निसे टेक्सस तक अलय् तापाकं कोरिया, जापान, रसिया, कतार अलय् नेपाल तक छिकपिंत मेपिस स्वयाः थुम्ह वासिंगटनया नेवाः नं छु च्वइ, छु ब्वनी व छु नवाइ धकाः भचा अप्वः च्यूताः ला दु थें । अय्सां जि अमेरिकन ला खः मेड इन अमेरिका ला मखु नि, नेपालं कुबिया हइगु आनिबानि ला गन त्वःते फइ धकाः । छिगु अनुमान नं गलत धाःसा मजू, नेपाल पिनं नेवाः संस्कृतिया म्वाकेगु, ब्वलंकेगु, न्ह्योने यंकेगु, म्हसीकेगु नं थन हे जुल । थःगु जन्मभूमि त्वःताः वये धुंकाः थःगु तजिलजियात हःपा बीगु ज्याय् वासिंगटन न्हापा हे ला, जितः अभिमान मरू गौरब दु, तर उलि मजूगु जूसा गुलि नुगः मछिंके मालीगु जुइ ।

छगू संस्था मखु, स्वीदँया दथुइ यक्व ह्यूपाः वल । ज्या सना पुचः हलि न्यंक दया वये धुंकल । थ्व थन यागु इतिहासयागु समर्पन व बर्तमानयागु कुतःया लिच्वः धायेमाः । जिं ला नेवाः जुयाः नेपालमण्डल जक कःधानाः नेपाःयागु ख्वाःपाः जुया च्वना धयांला, नेपाः पिने नं थुपिं वासिंगटनया नेवाः झीगु समाजया मेरूदण्ड थें धस्वानां च्वन खनि पिने च्वंपिं नेवाःतय् दथुइ । थनयागु पहः स्वया यक्व यक्व हे ज्यासना पुचः जुया, हुर्के जुया, नां दयेकाः थःगु तःजिलजि वा नेपाःयात म्हसीकिगु ज्या यासां जिगु रंग रूप धाःसा सापारू खुन्हु चाहिलिम्ह म्वथें का स्व बहुरूपी बहुरंगी जुइ धुंकल ।

गन नेवाः जुइमाः जि अन बाँलाक हे नेवाः जुइ सः, लं सुरूवाः फिनाः हाकु तपुलि, ढाका तपुलि पुइत माःगु वसःला चिधंगु दराज जायेका तयागु दु । नेवाः म्ये नं जि बाँलाक हे हाले सः, नेवाः जागरणया म्येत नं माःथाय् हालेत गुबले लिमचिला । उलि जुयाः नं नेवाःतय्गु हे भ्वय् अप्वः मुनिगु ज्या जुइ बलय् नेवाः भाषां जक म्ये हालेमाः धाइपिला अब्याबहारिक का, नेपालय् च्वंपिंसं येकाः मन्यंगु म्ये जिं थ्व पवित्र वासिंगटनय् हालाः गुबलय् फेमश जुइगु भाइ । 'सिमसिमे पानीमा' धाये साथकि सलंसं मनू स्टेज क्वय् प्याखँ ल्हू वइ, 'राजमति' हालकि गुलिसिंया गुबले सिधइ धकाः घडी नं स्वइ, अलय् 'जिं छु यायेगु' । अझ पारिवारिक भ्वजय्ला ला जिं श्री गणेशाय् नमः हे बलिउडया म्ये नं शुरू यायेगु, छु स्यू फेसबुकयागु पोष्टय् स्वयाः जितः नं बलिउडय् सःतिला । लापथाइपिं न्येनीपिं

दत्तले हिन्दी, नेपाली खः कल्याण जुइगु म्ये हालेत । नेवाः म्ये नेवाः खः धका कन्भेन्सन, भिन्तुना बलय् ल्वः । आःला जिं पंजाबी म्ये नं हाला हये धुन, थुकि धाइ मोर्डन अपटुडेट सभ्य व सुसंस्कृत नेवाः, जि कोरियन, इटालियन, अफ्रिकन म्ये हाःसा अजूचाया दीमते ।

जितः स्वइ दिसँ थःगु कर्तव्य मयाः धका धैदिइ मते, जि छम्ह हे जक ला समाज मखु जि जि हे गां, जि हे शहर, जि हे दे ला मखु नि । नायः जुइत धकाः थाकु न्हापाया पिसं अपुइका तःगु फलो यायेगु कल्याण मखुला । थःगु छेंया भ्वय् पतिकं हिन्दी म्ये हालाः हायेकाः प्याखँ ल्हुइगु व ल्हुइकेगु शुरू यानाम्ह जि मखु थें । मचाबलय् निसें भीगु इन्टरटेनमेन्ट धैगु हे हिन्दी माध्यम जुया वइ च्वंगु मखुला । लं, वसः खाना, म्यूजिक, लाइफ स्टाइलय् छिमेकी देया छाप दुगु इतिहासयात धका द्धपं बीमा । धै दिसंलय्, दोछिं निदो मनू हालाः भाषा म्वाइगु जुसाला जिं न्हि न्हि हे मनू मुंकाः ह्वाइट हाउसपिने दनाः हा वने 'भिगु भाषा अमर ज्वीमा' व दोछि निदो मनू नं अथे गन वइ धकाः । मनू मुंके गुलि थाकु स्व धया धौ बजि इने थें खःला धयां । समय बजि यूंसा छकः वइ, निकः वइका न्ह्याबलें वइला । चले जुगु म्ये, खाना, वसः, थ्व हे मखुला तधंगु शहरया तःधंगु ब्यवहार । थन वयेत नं सङघर्ष, च्वनेत नं सङघर्ष, च्वने धुंकाः नं ग्वथी सङघर्ष याये फैले, जिन्दाबाद, मुर्दाबाद यायेमाःसा थन छाय् वइगु ले । ई अनुसार थ्व थासय् चले जुइगु व इया महत्त्वयात म्हसीकाः न्ह्यावनेगु हे जिगु म्हसीका खः । स्टेजय् गाक्क लुधंक हायेके मखुसां ज्याझ्वः न्ह्योनेया दथुइला नेवाः म्ये हायेकागु दु हे दु ।

आंकडा (तथ्यांक) यागु छु खँ एक तिहाइ नेवाः भाय् तोतल धाइ, मावंसां छें छखां हे स्वंगु पुस्तां भाय् त्वःता हये धुंकल । नेवाः खँ मल्हाइपिं नेवाः मखु धाल कि ला काय् म्हयाय् नेवाः खँ मल्हासा छु इपिं नेवाः मखुला । दबुलिइ दनाः भाय्या वकालत याइपिं गथे यानाः थःगु भाय्यात छ्यला च्वन स्वये बहःजू । जि पब्लिकय् नेवाः खँ ल्हायेमाल कि म्ह इयातुया वये यो, नेवाः धायेकाः जन्म कासेंलि जिगू जन्म सिद्ध कर्तब्य जु हे जुल नि गुलि फसाद । सुनां जितः नेवाः मखु धायेफु, थःगु तजिलजियात म्वाकातय्त छुं नं ल्यंका मतया, धिमे ज्वना, भुस्याः ज्वना, जनी चिना, च्वाखा ज्वना जुइमाः ला, सुकुलानाः भ्वय् न्यायेके माल ला जिं छु जक मयाना, स जक सःसाला बांसुरी न पुइ, लाखे नं जुयाः, ताना किसि दुने नं च्वना, नखःचखः वइबलय् भिन्तुना धायेत जि हे न्हापला । भिन्तुना दु भिन्तुना, भिन्तुनाया सः ज्वनाः भी नेपाःमि वैच्वना धका दँय् छकःला नारा बिया च्वना ।

निम्ह तिपू नेवाः खँ ल्हाःगु थन न्येना दीगु खःसा पक्कां नं व बाज्य वने धुंकूपिं जुइमाः, अभ जातः पुलां जू जक मखु, जंकु यायेगु लाइनय् च्वंपिं जुइमाः । नेवाः भी नेवाः हे जुइ धाःगु, थन वयाः न नेवाः हे जुल, नेपालं हे खँय् भाय्या भक्त जुयाः बच्छि जिन्दगी बितेयाना वये धुन, हिन्दी नं गुलि खँ सयेका वये धुन, उर्दू तक नं थुइकेत स्वया वये धुन, का स्व जितः भाय् प्रति इमान्दार मजू धाःगु । नेवाः जुयाः खँय् भाय् ल्हाइपिं, इंग्लिस जक खँ ल्हाःसा भिम्ह मखुला । समाबेशी जुयाः तःधंगु नुगः, तःधंगु समुदाय जुया च्वनिगु धकाः बुद्धिमानी । दबुलिइ वनाः भाषायागु कट्टरपना यागु न्वचु बियाः नारा थ्वयेकेगु थन टिकट मचुइगु मनू मवइगु ब्यापार जक खः । भाषायागु मतिना धैगु मचाबलय् निसें दक्वसिके दुसा धकाः लिपा तकं दया च्वनी ।

सुनां जित नेवाः खँ ल्हाना दीमाल धाःसा मस्यू जिं मचाबलय् खँ ल्हा हं धकाः नं पन्छे जुया, अथे हे हिन्दी खँ ल्हाइपिंत नं हिन्दी थु जक थु धका नं पन्छे जुया । भाय् बांलाक ल्हाये मसः धकाः लिचिल कि जिं स्येना बी का धकाः सुनां स्यं वइ, मजां अलय् थःगु नेपाली व अंग्रेजी धमाका शुरू याये दत मखुला । भी नेवाःतय्त गुलिं खँय् दमन याना तल खला धाइपिं वइ बलय ला जिं नं गनं खः का धकाः कपाः स्याका मच्वना तर व हे खँय् नेवाः भाषं न्वचु बीमाःसा ला उकुसमुकुस हे जुइ । थन वासिंगटन नेपालं बौद्धिक पाहुनात वःगु खःसा करं सां नेवाः खँ ल्हाइम्ह नेवाः जुया ला क्येने माल, मखुसा सुइगु हजुरबाया तागत जितः नेवाः जुयाः नेवाः खँ हे ल्हायेमाः धायेगु । नेवाः पहः वयेक लं, सुरूवाः फिनाः फोटो कायेबलय धाःसा तसकं ल्वः । मेगु खँ नेवाः संघ संस्थाय् दुहां वनेत नेवाः खं ल्हाये हे माः धकाः बिधान दयेका तःगु दुसा धकाः ग्याये माःगु । अभ नेवाः मखुपिं नं दां (धेबा) जक बी फुसा लाइफ मेम्बर, संरक्षक जुइ

दु । दक्वसित दुकाल धासा जितः शुद्ध नेवाः जुइमाःगु तन्ता हे मन्त ।

बर्गर-स्यान्डवीच, सुसि-नुडल्स, तन्दुरी-चिकेन तइगु भ्वय् थासय् ल्वयेकीगु ला दु हे दु, द्यौसी भैलो, पंजाबी भाङगडा, बल डान्स, मासा ल्याटिन अमेरिकन नं ल्वयेके सयेके माली । जि ला परदेशसय् मखु थः हे परदेसी जुइ धुन, नेवाःतय्गु न्ह्योने नेवाः, नेवाः मखुंपिं न्ह्योने नेपाली, गनं हिन्दी म्ये थ्वयेकिम्ह देसी अलय् सकर मखु फुटबल, क्रिकेट मखु बेसबल, चिया मखुत कफी, ग्वारामरी मखु डोनट, चतांमरी मखु प्यानकेक, धाये नेवाः नसा त्वंसा नं हिला वन । छम्हूचा मनूतय्गु गुथि स्वयाः सलंस मनूया दोस्त जुइत भाय् छगू तोतुसा गाःखनि । थःत मदयेकाः नं स्वर्ग लुइकिगु ला धाइ जुइ । तर सासः पतिकं ज्या छिंक मन च्वंक न्ह्यात्थाय् वंसां मछिंका च्वनीगु । थःगु परिवारय् हे भोट मवइ धकाः ग्याये माःगु भाषासेवी ज्या न्हापा नं याना वइगु मखु । गुबले मादल ज्वनाः, गुबले धिमे ज्वनाः, गुबले ड्रम ज्वनाः जुइ फुसा थःगु नं कल्याण, मेपिनिगु नं कल्याण का । थ्व अभिनय मखु, थ्व जीवन खः वासिंगटनय सतू थाय् वना बिया, धाःगु धाथें याना बिया । जिं नं सकसितं स्वागत याना, जितः नं स्वागत यानाच्वंगु हे दु, लोकयागु सेवा तधंगु सेवा मखुला ।

भिं जुइगु, भिंगु ज्या यायेगु, भिंगु मनय् तयेगु वहे मखुला नेवाः जुइगु । निता धर्म जक मखु, थन वये धुंकाः स्वता धर्म थिया हल । दुने नं नेवाः, पिने नं नेवाः, जिगु जीवन दत्तले जि नेवाः, छिसं धाःगुलि जुल जितः गर्व जि वासिंगटनया नेवाः । वल वल पुलु किसि, ला छकू वयेक समयबजि ।

भाजु प्रविन ताम्राकार नेपाः पासा पुचः अमेरिकां पिथना च्वंगु दँपौ 'दबू' या ब्यबस्थापक जुया च्वना दीगु दु । वय्कः च्वमि जक मखु म्ये हालामि नं खः । आतक वय्कःया स्वंगू नेपाल भाषाया एल्बम नं पिदने धुंकूगु दु । लिसें नेपाल भाषाया थी थी सफू पिथनेगु ज्याय् नं सक्रिय जुया च्वंगु दु ।



नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त भिन्तुना !

ॐ नूवँमा सिंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137

Madan Mohan Shrestha and Family

Aurora, Illinois

क्वँमा सिंतुना

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त भिन्तुना !

Happy New Year Nepal Sambat 1137



FRESH FARMS INTERNATIONAL MARKET

STORES HOURS:
EVERYDAY FROM 7:00AM TO 10:00 PM

****

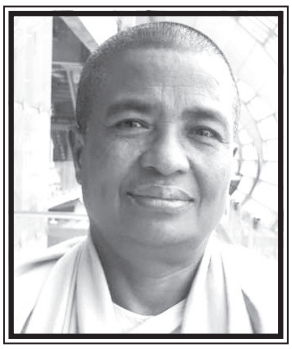
FRESH FARMS INTERNATIONAL - NILES
5740 WEST TOUHY AVENUE
NILES IL, 60714
PH. 847-779-7343

****

FRESH FARMS INTERNATIONAL - WHEELING
20 SOUTH MILWAUKEE AVENUE
WHEELING IL, 60090
PH. 847-484-1930

****

FRESH FARMS INTERNATIONAL - CHICAGO
2626 WEST DEVON AVENUE
CHICAGO IL, 60659
PH. 773-764-3557



मनू व पशुतय्गु दथुई फरक

भिक्षुणी अनोजा
नेपाः

भगवान बुद्धं ज्ञान प्राप्त यानाः थथे सीका बिज्यात नर्क, स्वर्ग, धयागु चिरस्थाई जुइमखु, स्थिर जुया च्वनीगु मखु, नित्य मखु । फुक्क हे थ्व संसारय् गुलि नं बस्तुत दुगु खः उत्पति व बिनास जुयावनी । गथे तसकं वा वइबले लः प्वप्वचा तज्याई थें अथेहे दइ एकसेकेन्द च्वनीमखु तज्याई । थ्व शरीर नं मदया वनी, सिनावनी अले फुना वनीगु धयागु साधारण बिषय खः ।

भगवान बुद्धया उपदेश कथं मनू व पशुतय्गु दथुइ फरक क्येना बिज्यागु दु । मनू धयापिं चिन्ताशील प्राणीपिं जुया च्वन । इमिके बुझय् जुइगु थुइका कायेगु क्षमता दुगु जुयाच्वन । उकिं यानाः मनूतय्के मनुतय्गु स्वभाव क्येनी । थौकन्हय् मनू मनू जूसां पशु समानयागु स्वभाब वयेकाः जुयाच्वंपिं यक्को दयाच्वन । उकिं हे जुइ भगवान बुद्धं २६०० दँ न्ह्यो हे थथे धया बिज्यागु जुइ ।

"किच्छो मनुस्स पटिलाभो, किच्छं मच्चानं जीवित" गथेधासा - गुणं सम्पन्न दुपिं मनूत जुयाः जिबन हनेगु अःपु मजू । उकिं गुणं सम्पन्न दुपिं मनूत दुर्लभ । नयेगु, द्येनेगु व मचाबुइके सयेवं मनू जुइ मखु वला पशुतय्सं नं सःगु जुयाच्वन । यदि थ्व खःगु जक ज्याः सःगु जूसा मनू व पशु छुं हे मपाः बराबर हे जुल । थ्वला स्वभाब धर्म जुल ।

तर बांलाःम्ह सक्कली मनूयाके अनेक प्रकारयागु अमूल्य ल्याःखाय् मफूगु गूणत दुथ्यागु दु । थ्व थथे खः । शिल स्वभाब दुम्ह, सभ्यता, इमान्दारिम्ह, बिश्वा सिम्ह, चिन्तनशील दुम्ह, चेतना दुम्ह, होस दुम्ह, धर्म चेतना दुम्ह, शील्प विद्या सःम्ह, आध्यामिक विद्या सःम्ह, मेगु पशुयाके मदुगु गुण मनूयाके दुगु गुणत मखुगु ज्याय याये त्येनिगु इलय् मेपिसं छु धाईला धकाः लज्या व भय् उत्पन्न जुइ बलय् मखुगु ज्या यायेत न्ह्याः वनिमखु गुम्हसिके लज्या व भय दइमखु व मनू पशु हे जुइ । समाजय् च्वनाः लज्या व भय् दइमखु व मनू नं न्ह्यागु नं मखुगु, मभिंगु ततःधंगु अपराधत यायेत नं लिफः स्वइ मखु अजाम्ह मनूयात गबले नं मनूयागु पदवी बिइ फइमखु उकिं धयातःगु "मनुष्य रूपेन मुगाश्चरन्ति" गथे धाःसा - मनू जुयानं पशु बराबर पशुयागु ब्यबहार याना यंकिम्ह मखुगु बांमलागु ज्या याइम्ह भीत थः मा बाः पिसंन पशु धकाः ब्व बीगु जुयाच्वन । मखुगु ज्या याये त्येनीगु अवस्थाय् समाजय् लज्या व डर गबले तक दइतिनी अबलय् तक्क संसारयागु रक्षा जुइ । उकिं थ्व लज्या व (भय) डर (हिरी) लज्या व (ओतथ) डरयात लोकपाल धर्म धकाः धयातल । मेगु भाषां धाये माल धाःसा गबलय् तक संसारयागु लोकपाल धर्म ल्यं दयाच्वनी अबलय् तक्क संसारयात रक्षा जुयाच्वनी । गबलय् संसार ध्वस्त जुया वनी । छाय् धाःसा मनू जुयाः नं पशु स्वभाब जुलकि संसार स्येना वनेत छुं समय माली मखु ।

भगवान बुद्धया शिक्षा अथवा उपदेश अनुसार मनूयागु गुण पूर्ण जुइया लागि मनूयात मदयेक मगाःगु मेगु गुण न अत्यन्त माला च्वंगु जुया च्वन । व थथे ख -

१. मेपिन्त उपकार मद्दत, ग्वाहालि यायेगु

२. मेपिसं थःत याना तःगु गुणयात म्हसिकाः उकियात हानं उपकार याःगु बदला पुले सयेकेगु पुलेगु ।

फक्वः ग्वाहाली याना बिइगु । गुणयात लोमंके मज्यू । गुण लोमंकूम्ह मनू जूसा पशु धाई । धाईगु न्हापां दु गुण याम्ह व्यक्ति स्वया नं गुणयात म्हस्यूम्ह दुर्लभ धकाः धाई । गुम्ह मनूयाके थ्व नितां गुण दुम्ह जुई अजाम्ह मनू लोकय् दुर्लभ व मन तसकं बाँलाम्ह धकाः धाई । अजाम्ह नाप च्वने दुसा सुखया सुख अलय् न्ह्याबले शान्ति शान्ति जुइ व धाथे मनू धकाः धाइगु जुयाच्वन ।

भगवान बुद्धया उपदेश कथं स्वंगू जक ज्या सःसा मनू नं पशु हे बराबर धया बिज्यागु दु । छाय् धाःसा नसा नयेगु बारे पशुतय्सं नं साक्क भिंक नया च्वंगु दु । दक्व मनूतय्सं साक्क नया च्वंगु मरू । अले थः थः मस्ततय्त बांलाक बिचाः यानाः थःम्ह मनसे नं नका च्वंगु दु । नयेगु व नकेगु मनू व पशुतय् बराबर जुया च्वन । घेनेगु नं दान धर्म याना वःपिं मनूत बांलागु लासाय् अथे पशुतय्न बांलागु लासाय् देनाच्वन । पुण्य मगापिं मनूतय् लासा फांगा मरू आकाश फाङ्गा यानाः घनाच्वन पशुत नं अथे हे सिमा क्वय्, लँय् बुइका च्वन, अथेहे पशुतय् नं बराबर जुल स्वंगू चिज ।

तर मनू जुयाः जन्म जूगुया कारण भिंगु व मभिंगु कर्म ल्वाकज्याक दयेका च्वंगुलि खः । छम्ह छम्ह मनूतय्सं भिंगु नं मभिंगु नं यानाच्वनी । अले गुगु कर्म अप्वः जुइ उगु कर्म अनुसारं बिबिध कर्मया भोग बाँलापिं, गुलिं बाँमलापिं गुलिं आयू ताःहाकपिं, गुलिं आयू पचिहाकःपिं, गुलिं अंग प्रत्यग परिपूर्णपिं, गुलिं अंग प्रत्यंग अपरिपूणपिं, गुलिं तःधंपिं, गुलिं चीधपिं, गुलि इच्छा पूर्ण जुइपिं, गुलिं इच्छा पूर्ण मजुइपिं, गुलिं सुखपिं, गुलि दुःखपिं, गुलिं यश कीर्ति दुपिं, गुलि मदुपिं, गुलिं हाकुपिं, गुलिं तुयूपिं थुपिं फुक्क भिंगु व मभिंगु ल्वाकज्याक कर्म दयेका वयाच्वंगु थःथःगु कर्म अनुसार जन्म जुइगु जुयाच्वन ।

मनूतय्सं हे सुख, दुःख नितां भोगय् याना च्वंगु चाई । पुलां पुलांगु उखान थथें, दु "स्वर्ग छाति दुने दु, नर्क मनय् अथे धयागु छु ? स्वर्ग छाति (छाति दुने मन) सुखं जाःगु मन खः । मनं आरमण याना च्वनीगु सुख खः । साधारण मनूतय्सं थजागु उदान प्रकट यानावं च्वनी, थन सुखं जायाच्वंगु दु, अन आनन्द जुयाच्वंगु दु । बाँलागु आरमण, बाँलागु मन (चित्त) गपायच्वं यइपुस्य च्वं ।

नर्क मनय् दुने दु धयागु मनय् दुःखं जायाच्वनीगु, न्ह्याबले ख्वा ख्युंकाः पीर जक कया च्वनी । इच्छा यानागु कथं मजुइगु, इच्छा परय् मजुइगु शोककुलं जाःगु थजागु नानाप्रकार यागु दु ।

भगवान बुद्धं ज्ञान प्राप्त यानाः थथे सीका बिज्यात नर्क, स्वर्ग, धयागु चिरस्थाई जुइमखु, स्थिर जुया च्वनीगु मखु, नित्य मखु । फुक्क हे थ्व संसारय् गुलि नं बस्तुत दुगु खः उत्पति व बिनास जुयावनी । गथे तसकं वा वइबले लः प्वप्वचा तज्याई थें अथेहे दइ एकसेकेन्द च्वनीमखु तज्याई । थ्व शरीर नं मदया वनी, सिनावनी अले फुना वनीगु धयागु साधारण बिषय खः । पाःगु थुलि हें जक दु, दुःख स्वयाः सुख आपाः दु, लाकि सुख स्वयाः दुःख आपाः दुगु खः । उकिं नर्क व स्वर्ग अनुसार न्ह्यानावं वनाच्वनी । थजागु स्वभावं विरक्ति जुया च्वंका च्वने सयेकि । छुं गनं वःगु खः अन हे लित छवये सयेकि । उकी प्येपुनाः न्ह्याइपु तायेका च्वनेमते । बांलागु रूप, यइपुगु सः, वासना वःगु गन्ध, साःगु सवाः, न्ह्याइपुगु स्पर्श, थःगु आरमण आदि कामारम गये न्ह्याइपुका च्वनेगु धयागु मदु धकाः सीका च्वने फयेकि । छाय्धाःसा प्रेमया कारणं वइगु दुःख दोष, भय, बैर आपालं हे दु ।

थ्व संसार दुःखया दुःख खः कारण रागय् भूलय् जुइगु, दोष दुगु, दुःख दुगु, भय् दुगु, शत्रु दइगु, ग्यानापुसेच्वंगु दुःखया अन्त हे मदयेकाः दुःख वयाच्वनीगु धकाः सिलकि अजागुलिं बिरक्त जुयाः त्वताः छवये फयेकि । उकिं प्येपुना च्वने मते, आनन्द कया च्वने मते, मूले जुया च्वने मते, अमलं कायेका च्वने मते, न्ह्याइपुका च्वनेमते । थःजागु कारणयात म्हसिकाः त्वता छवये फुगु, फइगु धयागु हे मनु खं जक फइ । उकिया कारण मनू जुयाः थःजागु दुःखया कारण मदयेका छवये फयेकि धकाः आज्ञा जुया बिज्यात । पशुं फइमखु मनुखं जक फइ, उकिं मनूत पशु लिसे पाःगु खः ।

*भिक्षुणी डा. **अनुजा** सुरक्षाण किर्ति बिहारया संस्थापक लिसें प्रमुख जुया बिज्याःगु दु । वय्कलं बौद्ध दर्शनय् बनारस युनिभर्सिटिं सन् १९९४ स बिद्यावारिधि याना बिज्यात । थौ कन्हय् चौभाःया सुन्दरीघाटय् बुद्धाश्रम दयेकेगु ज्याय् ब्यस्त जुया च्वना बिज्याःगु दु ।*



मचा छम्ह दतकि व छैं स्वर्ग थें जुयाः झः झः धायाच्वनी तर मचा छम्ह हे मन्त कि व छैं नरक ति हे ग्येनाः आमाइया चा थें खिउँसे च्वनी । मचा छम्ह हे मदुगु छैंय् न्ह्याक्व हे सुख धाःसां दुःख हे जुया च्वनी । सुधीर व गंगायात नं थौं अथे हे जुल । धनसम्पत्ति तन्न दयां छुयाये ? नये, त्वने, पुनेत गाक्क दयां छुयाये ?

अले गंगा लयेताल

पुष्परत्न ताम्राकार 'स्वीटहार्ट'
नेपाः

गंगा व सुधीरया इहिपा जूगु स्वदँ प्यदँ मछि हे धुंकल । अय्नं इमि मचा छम्ह हे दुगु मखु । अथे मचा मदुगु खनाः "गनं थःपि निसन्तान जकं जुइगु मखुला" धकाः धन्दा जुयाः तसकं पीर नं जुल । अले फुक्कस्यां थःपिन्त "निसन्तानया धन प्यारो कोढीया जिउ प्यारो" धकाः नागःतुगः यानाः हिस्याइगु मखुला धकाः नं म्हय् मन्हय मन्हय धन्दा जुया वल । थःसिबय् गुलि लिपा इहिपा याःपि पासापि विगल, बिनोद, मोहन, शरदपिनि गुम्हेस्यां काय् छम्ह म्हयाय् छम्ह, गुम्हेस्यां काय्, गुम्हेस्यां म्हयाय् दुगु खनाः सुधीरया नुगः हे क्वतुं । न्ह्याबले स्वःसां ख्वाः आमाइया चा थें खिउँ । सुधीरया थुज्याःगु अवस्था खनाः गंगाया नं नुगः मछिनाः नुगः क्वतुं । वया नं मां जुइगु तःधंगु इच्छा खः तर छुयाये, भगवानं स्वया मबिल । वया नं ला थः लिपा बिया छ्वःपि पासापि सुधा, तृष्णा, सृष्टि, करूणापिनि मस्त दयाः मस्त ज्वनाः थःछें वनीगु खनीबलय् नुगः पँम्हुया वइ थें जुया वइगु । गुबलें गुबलें याकःचा क्वथाय् च्वनाः सुकुसुकुं ख्वया च्वनीगु । अले थःगु भाग्ययात धिकारय् याना च्वनीगु ।

मचा छम्ह दयेकेगु निम्तिं इमिसं छु जक मयाः । वयाः थ्वयाः धइगु हे मदु । अष्टमी पतिकं धलं दनाः धर्म कर्म याः जुल । सन्तानेश्वर महाद्यःयाथाय् नं पुजा याःवने धुंकल । अले सवालाख मत तकं च्याके धुंकल । क्यं वनाः धयाहःकथं गुबलें गन गुबलें गन द्येके वनाः पुजाआजा नं याःवने धुंकल । आखिरय् छुं हे लगय् मजुयाः इमिगु आशाया मत हे सित । अले इमित पाखें छुं मजूगु खनाः थ्व धर्मकर्म प्रति आस्था मदयाः बिश्वास नं म्हो जुजुं वनाच्वन । उलि जक ला मेडिकल चेक अप यानाः गुलि डाक्टर नं हिलाः हिलाः क्यने धुंकल । गुम्हेस्यां मिजंया पाखें दइमखु धकाः धया हःसा, गुम्हेस्यां मिसाया पाखें दइमखु धकाः धयाहल । गुम्हस्यां ला मचा छैं तसकं चीधंगुलिं दये थाकुइ धयाहल । सुं छम्ह डाक्टर नं थथे हे धकाः क्वःछिनाः धया महः गुलिं तसकं कू नयाः सुधीर चि नःम्ह खाथें जक जुयाच्वनीगु । वया नं गुलि रहर मचा छम्ह ल्हाः ज्वनाः पासापिनि थें थः तिरिनाप जुया जुइगु । तर ..... तर वयागु रहर, रहरय् जक तक्येनाः लिकुना बिल ।

धात्थें धायेगु खःसा मनूतय्गु जीवनय् धन सम्पत्ति जक यक्व दयाः नये, त्वने, पुनेगुली नं यत्थे दयेवं तुं सुख जुइमखु । इमिगु जीवनय् भावी पुस्ताया निति मचा छम्ह ला मदयेकं हे मगाः । मचा छम्ह दतकि व छैं स्वर्ग थें जुयाः झः झः धायाच्वनी तर मचा छम्ह हे मन्त कि व छैं नरक ति हे ग्येनाः आमाइया चा थें खिउँसे च्वनी । मचा छम्ह हे मदुगु छैंय् न्ह्याक्व हे सुख धाःसां दुःख हे जुया च्वनी । सुधीर व गंगायात नं थौं अथे हे जुल । धन सम्पत्ति तन्न दयां छुयाये ? नये, त्वने, पुनेत गाक्क दयां छुयाये ? लिपा उगु धन सम्पत्तियात कत्तानाः भाला कुबिइम्ह छम्ह हे मदुसा उकिया उपलब्धि हे छु दत ?

जुजुं जुजुं सुयां छैंय् मस्त ख्वःसः दत वा लय्लय् तायाः म्हिताच्वंगु खनकि दकलय् न्हापां इमित निं बांमलाःगु लिच्वः लाःवनी । लँय् जुइबलय् सुं तिपूया मचा ज्वनाः न्हिलाः न्हिलाः वया च्वनीगु खनकि एलर्जी जुया वइगु । "हरे मेपिनिगु संसार हे गुलि न्ह्याइपु जिमि नं छम्ह मचा दयाब्यूगु खःसा ....." धकाः मतिइ लुइकाः निम्हेस्यां नं नुगः मछिंकीगु । मेपिनि अथे मस्त खनीबलय् इमित दाह जुया वइगु । गंगायात ला काचाक्क वनाः काःवने मास्ते वइगु । वयां छुयाये, कर्पिनि मस्त थःत ययां दइमखु थें ! धात्थें धायेगु खःसा गंगा मचा छम्ह मदयाः उइँ थें जुइ धुंकल । ज्या याःसां तालय् महं, कथहं वंक ज्या मजू । धायेव धायेवं ल्वःजक मना वनीगु । आतासुलु जुयाः सुथां लाक्कला ज्या याये हे मफया वन । चां न्हिं मचा छम्हेसिगु जक चिन्तां

सुधीरया स्वयाः नं गंगायात तनाव बढय् जुजुं वनाच्वन ।

"छु जि अबु जुइ फइमखुत ला ? छु गंगा मां जुइ फइमखुत ला ? धात्थें जिपि छु निसन्तान जुइगु खःला ? अले समाजया न्हयःने निसन्तान जुया च्वनेमालीगु खःला ?" थुज्या थुज्याःगु खँय् जक नाःनाः थरि धौबजि सुधीरं वायेका च्वन ।

छन्हु सुधीर पिहां वनाः दुहां वःबलय् गंगायात गनं हे खंके मफुत । गुलि "गंगा ... गंगा ..." धकाः सःतु सःतुं वन गंगा "ज्यौ" छकः धया महःबलय् सुधीरयात छखें ग्यासें नं वल । क्वथापतिं खापा चायेकाः स्वःजुल । अहँ ... गनं गंगायात लुइके मफु । आखिर छकू क्वथाय् जक स्वये ल्यं दनि अन वनाः स्वः वंबलय् खिउँक च्वनाः गंगां दराजय् ब्वया तयाम्ह कतांमरियात नाप्पं घयेपुनाः थःगु नुगःपा चायेकाः दुरू त्वंकाच्वंगु खन । व खंबलय् सुधीरया वयाये थ्वयाये मदया वल । "गंगा" धकाः सः ब्यूबलय् गंगां ल्हाःतं "चूप" या छुमां बियाः धाल "मचां न्हयः वयेके त्यंगु दु । न्ववाना दीमते" धकाः धाल । थुज्याःगु लू खनाः सुधीरया मिखा नं लः लः धाया वल । नुगः गाक्कं ख्वल । "थ्वला मचा छम्ह मदयाः उइँ सू हे चाल, आः जिं छुयायेगु" धकाः खूब बिचाः यात । थुबलय् हे झ्वात्त छगू मनय् लुया वल "गनं अस्पतालय् वनाः सुनां नं त्वःता थकूम्ह मचासां कया हया बिइ माल्ला" धकाः तर मनय् लूथें गथे यानाः सुयात धयाः काःवनेगु ? थ्व छगू न्हयसः दनाः समस्या पिदं वल । सुं पासापि अज्याःपि दइला गुम्हेसिया अस्पताल नापं स्वापू दयाच्वनी धकाः लुमंकु लुमंकु वंबलय् शरद लुमना वल । अबलय् छकः शरदं धाःगु नं खः वया तिरिया पासा छम्ह मचा बुइकीगु अस्पतालय् नर्स जुयाच्वंगु दु धकाः । अलेला वयात 'अगःचा मालां देगःचा लू' धकाः क्वजिकाः मन मनं दंग जुल । 'शरदया थाय् वनेमाली' धकाः क्वजिकाः कतांमरियात मचा भाःपा वंम्ह गंगाया लिक्कसं वनाः धाल "गंगा छं आम गुम्ह मचा धकाः थःगु दुरू त्वंका च्वन वला छम्ह कतांमरि जक खः, सय् त्वति" धया कथं कतांमरि स्वाहायेके त्येन ।

"मखु थ्व जिमि मचा हे खः जि पुता खः" धाधां कतांमरियात मब्युसे गंगां साला च्वनसा सुधीरं नं इसाः थिसाः यानाः साला च्वन ! अले गंगायात मायां छय्नय् पित्तुमितु पियाः अनेतनेगु खँ ह्ययेकाः बल्लं कतामरियात स्वाहायेकेत ताःलात । सुधीरं गंगायात छकः कस्सिक घयेपुनाः धाल "गंगा कन्हय् कंस धात्थें छम्ह मचा थ्व छैंय् वइतिनि छुं हे च्यूता कायेम्वाः ।

"अय् ... खःला ?" अजू चायाः सुधीरयात छकः मायां चुप्पा नयाः न्यासिचायाः धाल ।

कन्हय् कुन्हु सुधीर पासा शरदया थाय् वनाः थःत जुयाच्वंगु निसें कयाः गंगा मचा छम्ह मदयाः उइँ थें जुयाच्वंगु तकंया जुक्व खँ कनाः अस्पतालं सुयां त्वःता थकूम्ह मचा छम्ह हया बिइत इनाप यात । शरदयात नं वयागु अज्याःगु अवस्था खनाः छखें माया वनसा मेखें दुःख नं ताल । शरदं थः तिरिनाप खँ ब्याकाः फयाफक्व कुतः याये । छुं जुयाः अज्याःपि मस्त दत धाःसा मोबाइलं सुचं बिया हये धकाः आश्वासन बिल । सुधीरं नं ज्यू धयाः शरदया थासं बायाः छैं पाखे स्वया वल ।

शरदया थाय् वनाः च्यान्हु भिन्हु लिपा सुधीरया मोबाइल न्यात । मोबाइल शरदयागु हे जुयाच्वन । मोबाइलया छुं ई तक्क छु छु खँ जुल थें । मुसुकाःगु ख्वालं मोबाइल अफ् यानाःलि लं लिं फिनाः सुधीरं गंगायात धाल "का गंगा, थौ छन्त जिं अजू चायापुसे च्वंगु देछा ज्वना वये त्येना । छ लं च्वना च्वँ न्हैं" धयाः छकः चुप्पा नयाः सुधीर पिहां वना छ्वत । आकाभ्काकां सुधीरं धाःगु खँ गंगां छप्तिं हे मथुल । छु देछा खः, गुज्याःगु देछा खः छुं मसिल । न्यनेत नं न्यने हे मलायेकं पिहां वना छ्वत । गंगां अय् थय् छुं धाये मफयाः किपा हे जुयाच्वन । वनाः स्वधौ प्यधौ लिपा छें क्वसं त्याक्सि दिके हःगु सलं गंगा 'सु वःगु जुइ' धकाः स्वःवन । स्वःवंतलें त्याक्सिला वने धुंकल तर सुधीरं बुयाः स्वन्हु प्यन्हु दुम्ह मचा व नं काय् हे कापतं भुंकाः थत हयाः गंगाया ल्हाःतिइ लः ल्हाल्हां मुसुहुँ न्हिलाः धाल "का गंगा छन्त देछा बिइ धइगु थ्व हे खः । आः छं मचा मदु धकाः नुगः क्वतुंके म्वाःल ना" धयाः लःल्हाना बिल । मचा मदयाः उइँ सू चाःम्ह गंगां थौ आकाभ्काकां काय्मचा छम्ह ब्यूबलय् वयात ला न्हयलय् ला ज्वलय् ला धइथें जुया बिल । अले सुधीरं जुक्व खँ कना बिल । काय्मचा हे थःगु ल्हाःती लाः वःबलय् मचा छम्ह मदयाः उइँ सू चाःम्ह गंगायात अले छु माल ? वया लसताया खुसि बाः थाःगाः मदयेक अनं वः थनं वः मदयेक वल । व गुलि लय्ताल कि धयां ब्याःगु हे मखु । अले मचा लःल्हाना कयाः लसतां ख्वबि बाः वयेकाः मचायात चुप्पा चुप्पा नयाच्वन ।

भाजु पुष्परत्न ताम्राकार 'स्वीटहार्ट' नेपाल भाषाया नांजाम्ह च्वमि खः । वय्कःया 'समस्यां जाया च्वंगु जीवन' नांया निबन्ध दकलय् न्हापां 'मलः' पत्रिकाय् नेपाल सम्बत १०८८ सं पिदंगु खः ।

मय्जु निबन्ध

(ब्यङ्ग)

थ्व बर्मू बाज्यापिंत नेवाः भाय्, नेवाः जाति, नेवाः अधिकार धइगु स्वये हे मयः । तर उमित नेवाः भासा मयःसां नेवाः मिसा धाःसा साःप हे यःगु जुयाच्वन । अय् जूगुलिं पिने पिने जिल्लां नेपाः गालय् डेरा कयाः च्वनाच्वंपिं बर्मू बाज्यापिंसं नेवाः भासायात अस्वीकार याःसां नेवाः मिसायात धाःसा याउँक हे स्वीकार याइ ।



सुरेश किरण
नेपाः

'भाजु निबन्ध' च्वयादीम्ह निबन्धकार ठाकुरलाल मानन्धर ला आः मदये धुंकल । यदि दुगु जूसा वय्कलं 'मय्जु निबन्ध' नामं नं मेगु छपु निबन्ध च्वयादी धुंकल जुइ । छाय्धाःसां थौकन्हय् जमाना हे मय्जुपिनिगु खः । न्ह्याथाय् वंसां मय्जुया मय्जु । छिगु थःगु हे त्वालय् छक्वः अय्क मिखा ब्वयादिसँ, अधिकांश छैंया घरपति मय्जुम्ह जुयाच्वनी । भाजुम्ह ला केवल 'पति' जक का । भाजुम्ह पति, मय्जुम्ह घरपति । भाजुपिसं थम्हं कमे यानागु सम्पति थः दाजुकिजां मसीक सुचुका तये माल कि थः हे मय्जुया नामय् पास याना तइगु जुयाच्वन । छुं जुयाः सुनां प्वाक्क सिल धाःसा धाइगु - 'थःछें क्वसः बिउगु का ।' अय् जूगुलिं थौकन्हय् घरपति मय्जुपिनि ल्याः धमाधम अप्वया च्वंगु दु ।

घरपति जक छु, देशया राजनीति पाखे स्वत धाःसा आः ला झन् राष्ट्रपति तकं मय्जु हे । राज्यया स्वंगू अंग दइ धाइ - ब्यबस्थापिका, कार्यपालिका व न्यायपालिका । थौकन्हय् थ्व स्वंगुलिं हे अंगया पति मय्जुपि खः । ब्यबस्थापिकाया सभामुख मय्जु, कार्यपालिका (कार्य काये मखंनीम्ह जूसां) या राष्ट्रपति मय्जु, अले न्यायपालिकाया प्रधान न्यायाधीश नं मय्जु । थय्क्क स्वयेबलय् नेपालय् मातृ सत्तात्मक समाज लिहां वल ला धइथें च्वं ।

थ्व समाज दुनेया खँ जुल । परिवार दुने स्वत धाःसां मय्जुपिनि महिमा ताःहाकः खने दइ । परिवारय् मय्जु धइम्ह केवल मिसा जक मखु । मय्जुपिनि भूमिका यक्व दु । मय्जु धइम्ह मनूया मां खः । मां जक मखु तःमां खः, चमा खः, अजि खः, तता खः, केहैं खः, काकी खः, मलेजु खः, तताःजु खः, माजु खः, निनि खः । अथे हे मय्जु धइपिं मनूया मां जक मखु ससःमां नं खः । ससःमां जक मखु, ससः तःमां खः, ससः चमा खः, ससः तता खः, ससः केहैं खः, ससः काकी खः, ससः मलेजु खः, ससः तताःजु खः, ससः निनि नं खः । थुकथं स्वया वनेबलय् झीगु परिवारय् मय्जुया भूमिका तसकं बिराट र ब्यापक खने दया वइ ।

मय्जुपिनि थज्याःगु जगजगीया इलय् यदि च्वमि ठाकुरलाल मानन्धर दुगु जूसा वय्कः मय्जु निबन्ध छपु मच्वसें च्वने फइ ?

छकः पासापिनि पुचलय् खँ जुयाच्वंगु । खँया खँय् मय्जुपिनि खँ नं वल । ख ला थौकन्हय् मय्जुपिनि खँ मवयेकं भाजुपिनि खँ तकं पूमवनीगु जमाना जुइ धुंकल । छम्हेस्यां प्वाक्क धाल, 'जिमि कलाः ला टेलिभिजन थें का भाइ, न्ह्याबलें न्हू न्हूगु रूप क्यं वयाच्वनी । लछिया दुने गुंगुलिं रस स्वये दइ । हरेक महिनाया एक गते हास्य रस, मसान्तय् थ्येन कि रौद्र ।'

मेम्हेस्यां धाल, 'कलाः धइपिं टेलिभिजन ला खः तर स्यंगु टेलिभिजन थें का, न्ह्याबलें छगू हे जक च्यानल वयाच्वनी । दुहां वःसां वहे खँ, पिहां वंसां वहे खँ । च्यानल धइगु ला चेन्ज हे जुइगु मखु ।'

स्वम्हम्ह पासां धाल, 'च्यानल चेन्ज यायेत ला रिमोट नं थःगु ल्हातय् दयेमाल नि भाइ । थ्व टिभी व बीबीया फरक धइगु हे रिमोट कन्ट्रोल खः ।'

वयागु दार्शनिक टाइपया खँ न्येनाः मेपिंसं न्ह्यसः छुत, 'गुकथं पासा ?'

वं नं छु सफुली ब्वनातःगु खः मसिउ, ट्वाक्क मिले यानाः धाल, 'टिभी धइगु अज्याःगु बस्तु खः गुकिया रिमोट कन्ट्रोल भीगु ल्हातय् दयाच्वनी । तर बीबी धइगु अज्याःगु वस्तु खः गुम्हेसिया ल्हातय् भीगु रिमोट कन्ट्रोल लानाच्वनी । फरक थ्वहे का, सिल ला ?'

पासां धाःगु थ्व 'मय्जु दर्शन' यात गुलिस्यां पत्याः यात, व ला धाये मफुत । तर जितः धाःसा धाथें खःला खःला धइथें च्वन । छाय्धाःसां पाय्छि थज्याःगु हे खँ छम्ह मेम्ह नं अनुभवी पासां जितः न्यंकूगु खः । आः व जितः लुमंसे वयाच्वन । वं धाःगु का, मिजंत धइपिं ब्याहा याये न्ह्यः तक खुब बिन्दास जुइ हं ! ब्याहा याये धुंकल कि केवल 'दास' जक जुइ हं ! छाय्धाःसां ब्याहा लिपा 'बिन्दास' या 'बिन' कलाःम्हं यंकी हं, भाःतया भागय् केवल 'दास' जक ल्यनी हं ! अले बिन ल्हातय् लायेवं कलाःम्हं वहे बिन पुयाः भाःतयात दास थें प्याखं हुइका तइ हं !

थ्व खँय् गुलि सत्यता दु, व ला मसिल । तर सत्यता मदयेक अथें धाःगु ला खइ मखु जुइ धइगु नं मती वनाच्वन । थज्याःगु धापूतय्सं वास्तवय् क्येनी मय्जुपिं धाथें गुलि बल्लाः धइगु खँ । मय्जु शक्तिया प्रतिबिम्ब थ्व धापुती प्रस्ट हे खने दु ।

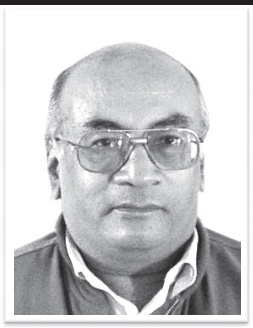
नेवाः मय्जुपिनि सवालय् स्वयेगु खःसा ला उमिगु शक्ति भन् हे प्रस्ट जुइक खने दया वइ । नेवाः मय्जुपिं राजनीतिइ मवल धाइ । नेवाः दुने भाजुपिनि न्ह्यःने मय्जुपिं राजनीतिक रूपं तसकं हे लिउने लाः धकाः आलोचना नं जू । तर राजनीतिइ लिउने लाः धयां छु याये, बालुवाटार वनीबलय् धाःसा नेवाः मय्जुपिं हे न्ह्यःने लाः । नेपाःया राजनीतिक इतिहास पुइका स्वत धाःसा खनी, आः तक बालुवाटार प्रवेश याःपिं नेवाः भाजुपिं जम्मा छम्ह हे जक दु । तर बालुवाटार प्रवेश याःपिं नेवाः मय्जुपिं धाःसा बागू दर्जन स्वयां अप्वः दये धुंकल । कमरेड मनमोहन अधिकारी प्रधानमन्त्री जुयाः बालुवाटार प्रवेश जुयादीबलय् वय्कःलिसें मय्जु साधना प्रधान नं बालुवाटार प्रवेश जुया दीगु खः । मय्जु साधना प्रधान नेवाः मय्जु हे जुल । झलनाथ खनाल बालुवाटार झाल, वय्कः नाप नं नेवाः मय्जु हे बालुवाटार झाल । अथे हे डा. बाबुराम भट्टराई बालुवाटार झाल, वय्कः नाप नं नेवाः मय्जु हे बालुवाटार झाल । उकुन्हु तिनि खड्ग ओली बालुवाटार झाःगु खः, वय्कः नाप नं नेवाः मय्जु हे बालुवाटार झाल । बालुवाटार धइगु स्यूचाटार, नेपालटार, बटार थेंज्याःगु टार मखु । थ्व ला नेपाःया राज्य सञ्चालन जुइगु मेन टार खः । अज्याःगु टारय् आः तक छम्ह बाहेक मेपिं नेवाः भाजुपिं थ्यंके मफुनि । नेवाः मय्जुपिं धाःसा ग्वाःग्वाः हे थ्यने धुंकल । जगाजग थज्याःगु अवस्था खंक खंक नं नेवाः मय्जुपिंत कम आँके याये जिल ला ?

छम्ह निम्ह मनूतय्सं धाःगु न्येनागु का, नेपाःया राजनीतिइ लाखें बर्मूत जक हावी जुयाच्वन हं । अय् जुयाः बर्मूतय्सं मेपिं मनूतय्त थहां वयेके हे मबिल हं । अय्क स्वयेबलय् खः नं थें च्वं । थ्व बर्मू बाज्यापिंत नेवाः भाय्, नेवाः जाति, नेवाः अधिकार धइगु स्वये हे मयः । तर उमित नेवाः भासा मयःसां नेवाः मिसा धाःसा साःप हे यःगु जुयाच्वन । अय् जूगुलिं पिने पिने जिल्लां नेपाः गालय् डेरा कयाः च्वनाच्वंपिं बर्मू बाज्यापिंसं नेवाः भासायात अस्वीकार याःसां नेवाः मिसायात धाःसा याउँक हे स्वीकार याइ । उमिसं नेवाः भासाया बारे छुं मसिउ तर नेवाः मिसाया बारे यक्वं सिउ । मसिउपिं ला नेवाः भाजुपिं का ।

उकिं आः छिं हे धयादिसँ, यदि थज्याःगु खँ सिउगु जूसा ठाकुरलाल मानन्धरं 'भाजु निबन्ध' या पलेसा 'मय्जु निबन्ध' हे मखा च्वयादीगु जुइ !

भाजु सुरेश किरण *नैपाल भाषाया नांजाम्ह पत्रकार व च्वमि लिसें बिश्व भूमि, सन्ध्या टाइम्स व थौ कन्हय् नैपालभाषा टाइम्सया सम्पादक खः ।*

यःत्यः



पुष्प रत्न तुलाधर
नेपाः

मिखां
ह्याउँह्याउँ ल्वःवनापुगु स्याउया उँ
न्हयत्तु न्हयया घुतुकी,
न्हयपुइ
हिसिंली मयजुया नमिं ग्वाःगु
न्यताःया लिख्वाः छायेपी,

न्हासं
व मयजुया न्याकुं
म्हभाय् नाइक थित्तु थिया
नुगलं
हाप्वः तिसीनाः कस्ति
हिसि सवाः काइ,

म्हुतुसि
स्वाँहः बांलुयाः
फिसःया छ्वालु जलय्
स्वतुना वनी,

प्याःचाः ला भं
गुँ च्वका थी,
यःत्यः
छधी चिनेगु पलेसा
मतिनां काःपिं
निम्ह निखेर न्याती थें
महासागरया फिबँय्
चात्त वाये हइ,

कवि मखु, कविता जकं
गंगु चःतिं
निथुक प्याइ,
कःसिया गमलाय् नं
सर्गः स्वाःगु गसी
*घरिसि ज्वाँय्ज्वाँय् सइ ।

*घरिसि - गसिमाय् सइगु चिचीग्वःगु चाकु-पाउँ
सवाः वःगु सि (Passiflora coerulea)

भाजु पुष्प रत्न तुलाधर नेपाल भाषाया बांजाःम्ह च्वमि खः । वय्कःया न्हापांगु चिनाखँ 'म्ये चिने जि मसः' ने. सं. १०८३ स पिदंगु खः । 'घाँय्मो' (चिनाखँ) सफू ने. सं. १११२ सं पिदंगु दु ।

क्वहँमा सिंतुना

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त भिन्तुना !

Happy New Year

Nepal Sambat 1137

Sabin, Suvan, Suvin Gurung & Sanjina Shrestha

Chicago, Illinois

ङ्वँमा सिंतुना

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त भिन्तुना !

Happy New Year Nepal Sambat 1137



BK Enterprises

1916 Socorro way

Oxnard, CA 93030

BK Shrestha, Ganga Shrestha and Family

Tel 818 802 0449

Email: bkenterprisesca@yahoo.com



Fine Indian & Nepali Cuisine

Curry Hut Indian and Nepali Cuisine features an array of classic Indian Nepali food, including dishes like "momo" (dumplings with sauce), traditional Nepali "Thalis" (meal combinations), "dal-bhaat" (rice and lentils) and "gundruk" (slightly-fermented and dried vegetables). We also carry many North and South Indian dishes like Madras curry including the ever popular

Book your next event at Curry Hut Restaurant banquet & get 20% discount.
For reservations call Babu at 773-983-8626

CURRY HUT ★ BANQUET/PARTY HALL ★ CATERING/SPECIAL EVENTS ★ LUNCH BUFFET

TAKE-OUT ★ CATERING ★ DELIVERY

Call Now : 1-847-432-2889 | 410 Sheridan Rd, Highwood, IL-60040 | www.curryhutrestaurant.com

Vitha Jewelers



Vitha Jewelers were started by Harjivan Vitha in 1971. He came to Chicago from Nairobi, Kenya in 1971. He was an expert jeweler. Since there were no Indian jewelry shops he started making jewelry out of his house, and thus Vitha Jewelers was created in 1972.

Vitha Jewelers grew to be the largest 22 karat gold jewelry chain in the US. Currently the business are run by his children and grandchildren. We have stores in Chicago, New York, Atlanta and California.

We are a full service jewelry store with 22 karat gold jewelry, 18 karat white gold jewelry and diamond jewelry. We repair all kinds of jewelry. Our jewelry is sourced from around the world - India, Singapore, Malaysia, Dubai and London.

FOR ALL YOUR JEWELRY NEEDS PLEASE CONTACT:

VITHA JEWELERS, INC.
2651 W. Devon, Ave
Chicago, IL
Tel: 773-764-4735

LAKSHMI JEWELERS, INC
2617 W Devon Avenue
Chicago IL 60059
Tel: 773-764-2790



PATEL®
BROTHERS

"Celebrating Our Food... Our Culture"

2610 W. DEVON AVE.
CHICAGO, IL 60659
T: 773-262-7777 F: 773-262-7914

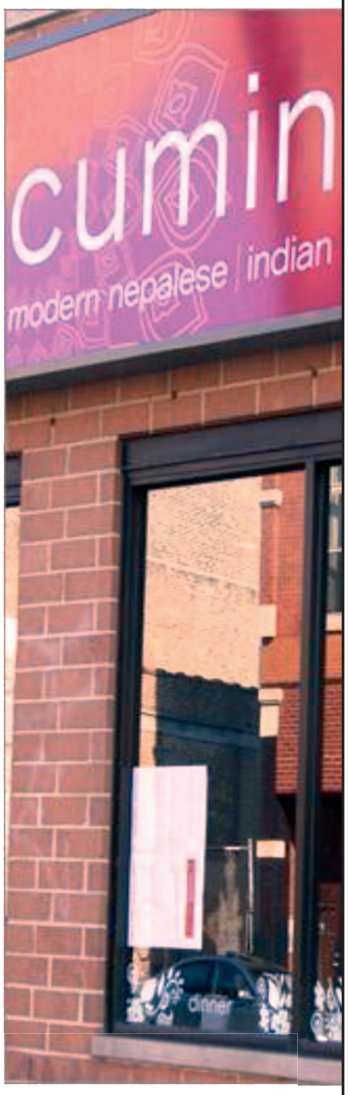
830 WEST GOLF ROAD,
SCHAUMBURG, IL 60194
T: 847-519-3200 F: 847-519-3483

2410 ARMY TRAIL ROAD
HANOVER PARK, IL 60133
T: 630-213-2222 F: 630-213-2259



cumin
modern nepalese | indian





नेपाल सम्बत ११३७ या
लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त
ॐ नूतँगा सिंतुना
Happy New Year
Nepal Sambat 1137



We are located at
1414 North Milwaukee Ave
Chicago, IL 60622
Phone: 773--342-1414



For more detail log into ***http://cumin-chicago.com/***

Nepal Bhasa Patrika

The Pioneering Daily Newspaper in Nepal Bhasa



Dr. Rabin Man Shakya
Portland, Oregon

The antagonism that flared between the anti - and pro - Nepal Bhasa movement during the Panchayat regime and the fight against the Bahunbadi elites appeared to have been the target of the Nepal Bhasa Patrika.

Nepal was totally isolated from the outside world during the Rana autocracy, and even Nepal was not colonized by any foreign power during her entire history. The coup d' etat orchestrated by Jung Bahadur Rana in 1846 empowered the Ranas to usurp power and rule the nation until 1951. Rana autocracy's downfall at the hands of the popular upheaval in the modern history of Nepal had stunning implications for the Nepalese people.

But before the downfall of the Rana oligarchy, Nepal was under the repressive rule of Rana tyranny. There was no press freedom and no freedom of expression. Lack of conducive political conditions and specter of Rana regime's repression — those were some of the reasons that prompted some Nepal Bhasa activists to embark on the first "magazine publication venture" in Nepal Bhasa not from within the territory of Nepal, but from abroad.

Therefore, if *Buddha Dharma* which was the first monthly publication edited and published by Dharmaditya Dharmacharya in Kolkata, British India in 1925 AD was like a 'bell' that alarmed the Newah people against the Rana regime for the cause of Theravada Buddhism and Nepal Bhasa Language, *Nepal Bhasa Patrika*, which was the first Nepal Bhasa daily newspaper edited and published by Phatte Bahadur Singh in 1955 in Kathmandu, worked like a revolutionary 'bugler' who blew the trumpet for disseminating radical views on linguistic and ethnic freedom during the repressive Panchayat period. The fact that the *Nepal Bhasa Patrika* was able to come out for 28 consecutive years continuously not only during the short parliamentary democracy period but during the autocratic Panchayat system was a


नयाल भाषा पत्रिका

नेपाले थ्यकले अप्पा याहक हुगु (न्हिपां) का०मं० २३५

हुगु प्रतिया १२

२०।७।२१७] [शनिवार १७ कहला १०८१] [5 । 11 । 1960 [न्या ४७

स स्वागत यायगु

अपील

उद्योग वाणिज्य मन्त्री राजधानी

किसान कार्यकर्तातयगु सभा

स्वंगः ब्रिजेल प्लान्ट लाःल्हाइगु

testimony of its commitment to the Nepal Bhasa journalism.

The *Nepal Bhasa Patrika* was a one-man-show of its founding editor Phatte Bahadur Singh in the beginning, and the newspaper was printed in a primitive letter press at Bhedasingh, Kathmandu, and it usually used to come out every day with four pages but sometimes with two pages too. It had an unprecedented historical significance. It had witnessed a number of vicissitudes and political upheavals in the nation ruled by the Shah Kings.

Just as significantly, however, the 28 - year history of the first Nepal Bhasa newspaper mirrors the trajectory of the struggle of the Newah people for the linguistic freedom, movement for secularism and due recognition of Nepal Sambat. *Nepal Bhasa Patrika* was the first and pioneering daily newspaper in Nepal Bhasa, and its historical significance lies on being the first daily newspaper in Nepal Bhasa. Therefore, its role in enhancing and enriching the Nepal Bhasa journalism is immense and tremendous. Actually, it will not be an exaggeration to assert that the history of modern Nepal Bhasa journalism is closely inter-related with the history of the *Nepal Bhasa Patrika* itself. Judging by the news stories, editorials and commentaries published in it, the daily newspaper was a bullhorn for middle class Newah people in the Kathmandu valley.

Phatte Bahadur Singh, the editor of the *Nepal Bhasa Patrika*, was born in 1902 in Kathmandu to father Kuldip Singh and mother Dev Lani Singh. The pioneer poet of Nepal Bhasa late Siddhi Das Mahaju was the grandfather of late Singh. Nepal was under the misrule and tyranny of the Rana rulers until 1951. As a matter of fact, suppression of Nepal Bhasa started immediately after the advent of Shah Dynasty in 1768 AD. It is to be noted that the coup d' etat orchestrated by Jung Bahadur Rana in 1846 AD further paved the way for brutal and repressive hereditary Rana prime ministership which lasted for more than a century (1846-1951). Except for the Mulki Ain, there were no press laws and regulations during the notorious rule of Rana generalissimo. More often than not, the words coming from the mouth of the Rana prime minister used to be the 'law'.

As morning shows the day, young Phatte Bahadur Singh was interested in poems and writings since the childhood. But his first poem "Bamalagu Chaal" (Bad move) was published in *Buddha Dharma Wa Nepal Bhasa* only in 1930 AD. The period of century old Rana regime was the period that was void of press freedom, freedom of expression and literary activities. The Ranas were notorious for harshly punishing the people for participating in the political and social activities. The late Singh was not an exception. An anthology of poems by various poets "Nepali Vihar" was edited and published by the late Singh in 1939. The magnum opus was printed in Bettiah, British India.

That was a really challenging act. Publication of undesired materials was considered a criminal offense that could result in life imprisonment with confiscation of properties. Singh was incarcerated from 1941 to 1945 for his literary activities.

The editor of the first Nepal Bhasa daily newspaper has had significant triumphs in his long journalistic innings. In 1962, the late Phatte Bahadur Singh was elected the president of the Federation of Nepalese Journalists (FNJ), the umbrella organization of the Nepalese journalists, which was then called the Nepal Journalists Association (NJA). He also held the leadership position of Nepal Bhasa Parishad from 1955 to 1960. He was one of the members of the Nepalese journalists' delegation that had visited the former Soviet Union in 1957.

It is to be noted that the *Nepal Bhasa Patrika* was brought out from Kathmandu on September 28, 1955 and continued to be published until 1983. About two and half decades of the existence of the newspaper was during the authoritarian Panchayat system. It was the time when editors and journalists were warned not to publish information, news and views that could jeopardize the "so-called" national

sensitivities. Nepal was officially proclaimed a Hindu Kingdom. The newspapers could not openly and directly say anything in support of secularism. But the *Nepal Bhasa Patrika* always indirectly campaigned for ethnic freedom and secularism and disseminated news and views on Buddhism and Buddhist activities abundantly.

As soon as the Panchayat system of governance was introduced, the Nepal Bhasa daily news broadcasting was stopped by Radio Nepal. Later on, a radio program "Jeevan Daboo" was also scrapped. The study of Nepal Bhasa as an optional language in the high schools was also discontinued. These were just the tips of the iceberg. The press had an important role to play to denounce such activities of the Panchayat government. *Nepal Bhasa Patrika* and some other Nepali newspapers deplored those government acts but they all fell on deaf ears. The *Nepal Bhasa Patrika* as such was unabashedly anti-Panchayat. It was not afraid of disseminating news and views on Nepal Bhasa movement that would displease the Panchayat stalwarts.

One of the distinctive features of the journalistic period during the Panchayat system is that while the opposition newspapers, which included the *Nepal Bhasa Patrika*, were busy doing the "mission journalism" playing the watchdog role, the pro-Panchayat newspapers were playing lapdog roles at the hands of the powerful regime stalwarts.

Similarly, one of the distinctive characteristics of the Nepalese print media during the Panchayat period was publishing speculative and sensational pieces of news. Various Nepalese newspapers were found disseminating speculative pieces or overhyping some political events. But the *Nepal Bhasa Patrika* always distanced itself from gossips, speculations and sensationalism.

Even during the authoritarian Panchayat regime so many publications existed; competition was intense. Criticism of monarchy and the Panchayat system was severely dealt with, but those which were able to indirectly denounce and criticize the Panchayat system and its leaders sold the most newspapers and the *Nepal Bhasa Patrika* was also one of them.

Therefore, during the tyrannical Panchayat period, *Nepal Bhasa Patrika* was increasingly becoming a household name among the Newah community in the Kathmandu Valley, and the journalistic legacy it bore was incomparable.

Given the lackluster performance of the media lapdogs and their pro-Panchayat agenda and seemingly sycophantic attitudes of those newspapers, the role played by the newspapers like *Nepal Bhasa Patrika* and other anti-Panchayat Nepali newspapers was really formidable. And to be anti-Panchayat during the Panchayat period was like playing with fire. The newspaper had to face the trials and tribulations for being a true voice of the Newah people. Its editor Phatte Bahadur Singh was interrogated and even intimidated by the Panchayat government for what the newspaper wrote. It was obvious that the accusations and charges made against the newspaper by the authoritarian Panchayat government were trumped up and possibly politically motivated.

The economic challenges and problems which were faced by the *Nepal Bhasa Patrika* vis-a-vis other Nepali newspapers at that time were indeed palpable since it had to compete in the newsstands with the Nepali newspapers with more resources, readership and influence.

During the Panchayat regime, the political parties and organizations were not allowed to function. It was the media which had to work as the platforms for disseminating political awareness. Many anti-Panchayat newspapers including the *Nepal Bhasa Patrika* always raised their voice for more press freedom, freedom of expression and restoration of democracy.

Taking into consideration the fact that there simply were no TV and Internet at that time (not even radio programs for Newah listeners), the *Nepal Bhasa Patrika* was the only newspaper to which the Newah readers could rely on for news, views and

other information in their own language. During the Panchayat period, the newspapers had an important role to play to create an environment in order to save the nation from the tyranny, to wage the war for the press freedom and freedom of expression. It was at that juncture that the importance of the *Nepal Bhasa Patrika*, as the only one newspaper for the Newah community, had been increased greatly by the spread of awareness of the united Nepal Bhasa movement. If we go by the assumption that a local newspaper in your own mother tongue is a key source for local information, then the only Nepal Bhasa daily newspaper had a major impact on the lives of the Newah people in the Kathmandu valley.

Quintessentially, *Nepal Bhasa Patrika* was a daily newspaper which championed the cause of Nepal Bhasa development and linguistic freedom in Nepal, which is why there is no doubt that the first Nepal Bhasa newspaper was an effective voice that was instrumental in disseminating news stories and views about Nepal Bhasa movement and about the activities of the local Newah organizations.

The *Nepal Bhasa Patrika* has always been about the community events of the Newah people in the Kathmandu valley. Six decades ago, *Nepal Bhasa Patrika*'s visionary founder Phatte Bahadur Singh introduced Newah readers to a new kind of newspaper, one that gave Newah readers news and views in their own language and the materials they could not find in other Nepali newspapers: clear, concise and unbiased. Well, the pro-Nepal Bhasa bias of the newspaper was always palpable. But given the step-motherly attitude of the Panchayat government vis-a-vis the Nepal Bhasa and Nepal Sambat, that bias was was genuine, relevant and time tested.

The antagonism that flared between the anti-and pro-Nepal Bhasa movement during the Panchayat regime and the fight against the Bahunbadi elites appeared to have been the target of the *Nepal Bhasa Patrika*.

The struggle of the Newah people for the equal linguistic freedom and activities to bolster movement for recognition of Nepal Sambat were reflected in the contents of the *Nepal Bhasa Patrika*: in the news stories, commentaries, editorial and letters to editor.

As soon as Nepal was declared Federal Democratic Republic in 2008, journalistic scenario in Nepal Bhasa started to flourish. Yet that optimistic scenario is doing little to duly recognize Nepal Bhasa and Nepal Sambat. Therefore, it is a bitter truth there are too many Nepal Bhasa newspapers and periodicals today but too little national will to duly recognize Nepal Bhasa and Nepal Sambat.

Today, Nepal is Federal Democratic Republic. But the democratically elected government is not paying due attention to the peoples' woes. The ethnic problem is enflaming the nation, but the government does not give a damn about it. This is a testimony that the ruling as well as the opposition parties are not serious about the nation and the people, they are just preoccupied with their partisan agenda of "sticking to power" and enforcing the grand designs of "changing the government."

Looking at the modus operandi of the mainstream Nepalese political parties, it looks like they lack the democratic culture and political credibility. The mainstream political parties are still ill-prepared and lack credibility to deal with wide ranging issues including the ethnic movement with the demand of identity.

***Dr. Rabin Man Shakya**, a Portland based writer, is former assistant editor at the RSS, former associate editor at* The Rising Nepal *and former lecturer of journalism at the Peoples' Campus. He is also advisor of Nepa Chhen, a Portland based non-profit and Education Director of NRN-NCC-USA Oregon chapter.*

PAINTING AS A TREATMENT FOR HERPES ZOSTER



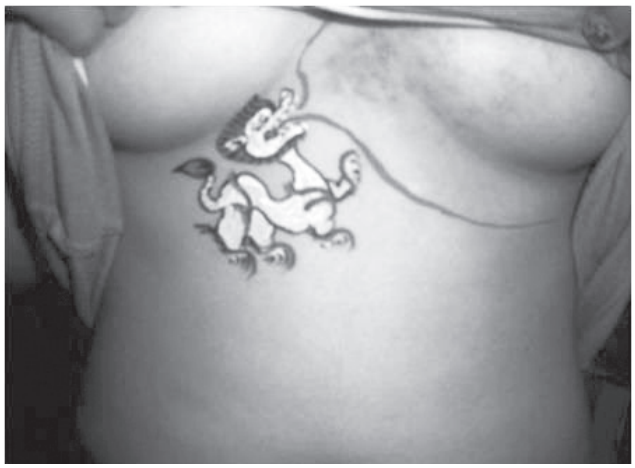
Dr. Junu Basukala Ranjitkar
Nepal

According to the renown Paubha artist, Lok Chitakar, the Chitrakar never request for money but a patient gives some fees to Chitrakar for his service. It is assumed that if the Chitrakar is not satisfied, the patient does not get relief from the pain. It is the duty of Chitrakar to serve the patient than taking money.

The Newar community uses painting as a medical treatment for herpes zoster. Herpes zoster is a viral disease in human beings which may appear on any part of human body. It comes in the complicated part of the body and gets replicated or expands around the body if not cured. The Newar community believes that if the herpes zoster emerges on any part of the body, he or she will die. It is known as *Janai Khatira* in Nepali like as a string of *Janai* on the body. Since it moves around the body, the Newar people perceive it as the bite of *Janai nag* or the *nag* of the well at Itumvahal of Kathmandu. They term it as '*jvanakai*', composed of three words: *jva*, *na* and *Kai* respectively. '*Jva*' means a pair, '*na*' stands for *nag* and '*kai*' signifies viral disease in the Newa language. It is also called as '*jalanagan nyagu*'.(Chitrakar, 2066 B.S., p. 29) In the beginning phase, the disease starts as a painful skin rash with blisters spreading over a limited area. Eventually, the rash becomes from mild itching to extreme pain and spreads at a faster rate on the body.(Chitrakar, 2063 B.S., p. 135)

Scientifically, herpes zoster is a viral infection. There are two kinds of viral infection: herpes simplex and herpes zoster. Of these two types of infection, the first infection is simple and the second one is complicated. (Chitrakar, 1128 N.S., p.38) Chitrakar says the figures of lions are a remedy for the suffering of herpes zoster. Traditionally, the Chitrakar make drawings of lions facing each other keeping the herpes zoster in between. However, if any member of the Chitrakars family get affected by herpes zoster, it is not cured by the painting figures of lions by the same family. In this case, the disease is cured by drawing lions by another member from next Chitrakar family.(Chitrakar, 2066 B.S.,p.29) The herpes zoster may be spread around the body with the first part as head and next part as tail. The Chitrakars draw normally two lions covering both parts. The number of lions to be drawn needs to be increased according to the condition of herpes zoster.

Both the Chitrakar and the patient must be of empty stomach for painting the figures of lions. The reason of fasting is related with religious belief. Amir Bahadur Chitrakar writes, "It is believed that there is invisible essence of seven rishis and eight chirangibis in the form of body in the earth, like that way, there is presence of god's invisible power in white lions." (Chitrakar,



2066 B.S., p.29). Chitrakar draws pictures of lions in a position of attacking and crunching herpes zoster using three colours: white, red and black. The white colour is for head, leg and body of lion; red is colour for hair, tail, wings, moustache and eyebrows and the black colour is for outlining of whole figure. The figure slowly disappears with decreasing size of herpes zoster. White colour used for drawing lions is made up of the conch dust for soothing effect. Red color is earth element, signifying the burning of the bad elements. A kind of cinnabar is used for red colour. A line of black colour protects the evil elements. (Chitrakar, 2063 B.S., p.135) Chemically, white colour material is zinc oxide, red one is sulphur martcarrie and black one is carbon. These three colours are made using mixture of saresh. Premlal Chitrakar says that the chemical reaction of mixture of saresh and the three colours cures the herpes zoster (Chitrakar, 1128 N.S., p.29). The readymade colour are not used for painting lions. Chitrakar makes new colour from any kind of leaf to cure communicable disease. It is believed that that viral infection is prevented from new colour. If the herpes zoster appears on a limb, a picture of lions is drawn on a Nepali paper and pasted over the herpes zoster. (Chitrakar, 1128 N.S., p.29)

The Newars of Kathmandu believe that if herpes zoster appears on any part of body, a pair of nag-nagini of Itumvahal well is angry with to the patient. So, people still worships the nag and nagini of Itumvahal. Essential worshipping materials required for the nag and nagini are a special kind of leaf (*kusha lapte*), two *kishali*, *naivedya*, golden dust, *pui*, *jajanka*, *dhupa*, cow's milk and water put on the two small clay bowl (*shali*), *shishabusha* (pieces of pea, orange, carrot, raddish, apple, pear etc). Preparing these worshipping things ready, one of the patient's family member of patient is not allowed to speak until Vajracharya of Tahanani, Itumvahal is not arrived. A Vajracharya worships the nag-nagini of Itumvahal well. It is said that Vajracharya should be fed to the nag-nagini of well at the 9 o' clock. It is also stated that a pair of nag-nagini are deaf, therefore, Vajracharya should be woken from the vajra marked bell and then he worships in the well. The person who manages the worshipping materials is not allowed to speak to anybody; a friend going along with him/ her to Itumvahal must tell the patient's name. Nowadays, a family member of patient writes a patient's name on a paper and gives to Vajracharya. The worshipping materials are not allowed to bring back home once proceeded. The patient's family may give some amount to Vajracharya for preparing essential things and he arranges necessary materials and worships nag-nagini of Itumvahal well with empty stomach. (Chitrakar, 2066 B.S., p.29) If the nag-nagini are not satisfied from the worshipping things or cut off the *pui* or if worshipping things are not enough, it is believed that the nag-nagini appears in a dream at night. The worshipping day is not suitable on the Sunday because it is perceived that true naga and nagini are fasting on the Sunday. Shakya and Vajracharya are exchanged on the Sunday. It seems that this treatment is combination of science, ayurveda and religious beliefs.

According to the renown Paubha artist, Lok Chitakar, the Chitrakar never request for money but a patient gives some fees to Chitrakar for his service. It is assumed that if the Chitrakar is not satisfied, the patient does not get relief from the pain. It is the duty of Chitrakar to serve the patient than taking money. Lok

Happy New Year
Nepal Sambat 1137

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त



Stutee,
Surendra and Vedanth Shrestha
Hoffman Estates, Illinois

Chitrakar mentions that the old three cities of Kathmandu valley are culturally different from each other. The people of Kathmandu give some money to Chitrakar; in Lalitpur some amount along with *kishali* is provided and in Bhaktapur one *mana* of rice, some rupees and one *supari is* presented to Chitrakar. Nowadays, some amount of money is also added in Bhaktapur.

Lok Chitrakar mentions about the home made treatment. Some amount of white *til,* pure cow's milk and white grass are mixed with each other to make a paste. The paste is applied on the herpes zoster to relieve the patient from the pain in such a way that other medicines are not further required. (Chitrakar, 2063 B.S., p.136) Traditionally, the paste is applied on the herpes zoster using the feather of pigeon. This paste relieves from mild itching to extreme pain of the herpes zoster. A paste should also be applied after writing the lions. This system is still being followed.

Kiran Chitrakar says, "Mantra should be chanted before writing the lions. This mantra is not revealed to anybody. Herpes zoster comes on the human being body because the naga-nagini are angry with him/her. Previously, the Kathmandu valley was a pond and therefore herpes zoster comes to the people of Kathmandu Valley. Chitrakar draw only lions sketches to relief from herpes zoster". But other artist also draw lions to provide relief from herpes disease. Fame Paubha artists Premman Chitrakar says, "Mantra is not necessary before making the lions drawings. He also says that a mantra is given by the Vajracharya priest during the initiation time. Vajracharya commitments to the students are not told to anybody. It is believed that mantra is not effective once revealed to somebody. He also says that Chitrakar is not the only cast to make picture of lions, the other cast of artists also to draw sketches of lions. Previously, a drawing is made by Chitrakar family only. According to him, in fact herpes zoster comes from the cause of irregularity of carbon element. It is not relieved from the modern medicine. Herpes zoster is relieved from the colour. It is proved that herpes zoster is treated from the three colours red, black and white. He also says that white colour is made of lime stone or conch. It changes soft skin to hard skin and hard skin to soft skin. Red colour is made of Hingula. Hingula is mixture of sulphur and mercury. These two elements are contrasting. Mercury opens the closed skin hair and sulphur clean the every hole of body.

There is no written document and legend about the technique of treatment of herpes zoster. But lion is the powerful god and is worshipped since Kirat period. Thus, Amir Bahadur Chitakar assumes that the drawing of lions sketches for herpes zoster perhaps started from the Kirat period.

Every Newar believes this treatment. It is still being used for treatment by both educated and non-educated people. It is proved that painting is used as a medical treatment for herpes zoster. It seems that this treatment is combination of science, ayurveda and religious beliefs.

References:

Chitrakar, Amir Bahadur, "*Upatyekako Kalasanskriti ra Chitrakar (Pun) Samudayeko Bhumika*, pp. 36-39", Matina: Amrita Shrestha, 2066 B.S. Jestha, Year 3, No. 10

Chitrakar, Lok, *"Janai Khatirama Janavar Simha, pp. 134-135"*, SewaDootharuko Dastaveja, Kathmandu: Miteri Mancha Nepal, 2063 B.S.

Chitrakar, PremLal, *"Jalanagang Punahagu bare Ghigu Parampara Chagu Adhyana, pp. 36-39"*, Nali, Yeh: Eloha Prakashan, 1128 N.S. Year 4, No. 4

Dr. Junu Basukala *is a visiting faculty of Patan Multiple Campus, Tribhuvan University, Centre for Art & Design, Kathmandu University, Sugat Boudhya Mahavidhyala, Lumbini. She has published three Books Bhaktapurko Panchadana Parva, Dhamadoota and Charumati Stupa and many general & research articles in different magazines and journals.*

क्वँसा सिंतुना

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त मिन्तुना !

Happy New Year Nepal Sambat 1137







Mt. Everest Restaurant
... roots of himalayas

Mt. Everest Restaurant

630 Church Street, Evanston, IL 60201

Phone: (847) 491 1069



NEPAL'S ENVIRONMENT IS GETTING BETTER, ... REALLY !

We are lucky that in Nepal, many such recently rehabilitated forests are reporting top carnivores like leopards coming back as they can find prey like deer and the deer can find food, unlike the millions of hectares of Silent Spring in USA where we have trees, trees, trees, silent with no crickets, all killed by pesticides nor any carnivores like wolves decimated by the gun crazy Americans.

Prof. Amulya Ratna Tuladhar
Nepal

We are used to bemoaning that everything is getting worse in Nepal: Oh yes. Politics? Down the tubes! Economics? Forever Poor! Pollution? Oh the Air is Unbreathable in Kathmandu!

And the Environment? Ooops … deforestation, denudation, glacier melt, erosion, fragile mountains, losing ground and wasn't Nepal Himalayas getting washed away to the Bay of Bengal to make new islands off Bangladesh?

But, Nooooo! Evidence is accumulating that the Environment, as we know it, is actually getting better, much better. One such recent evidence is the increase in forest area over the last twenty years from 1994-2014, a little over 5%. This number looks modest but it is an unmistakable turnaround from decades to centuries of deforestation in Nepal.

Scholars claim that deforestation was a process and policy ever since Prithvi Narayan Shah decided that he needed more revenue flow to support his standing army. So he exhorted his subjects to increase the population and labor to clear up the remaining lands in the hills and vales for agriculture. As a result, the modern nation could thus support a population increase from about 3 million in 1768 to 8 million by 1952/54. To support the extra 5 million more Nepalese, a lot of forests were cleared: Environment deteriorated!

After Nepal opened up to the outer world in 1950s and the advent of pesticides such as DDT, an explicit policy was adopted to release the population pressure from the ecologically dense Mid Hills and the Mountains, where more than two-thirds of the Nepalese lived, to the Terai, where by 2011, now, more than half of the Nepalese live. In sixty years of "development", Nepal witnessed massive deforestation, denudation, soil erosion all over the landscape; some estimate half of all Nepal's forests was lost due to "development" in what was known then as the great Himalayan Environmental Degradation Theory of 1976 but the exact figures were open to dispute, some even alleging uncertainties of Himalayan scales.

Getting good quality data is difficult and expensive. The first large scale measurement of Nepal's forests was done for the Terai forests only by USAID supported aerial

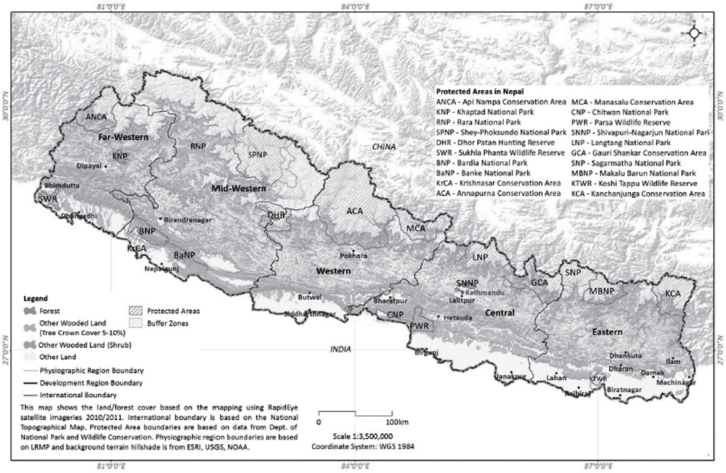
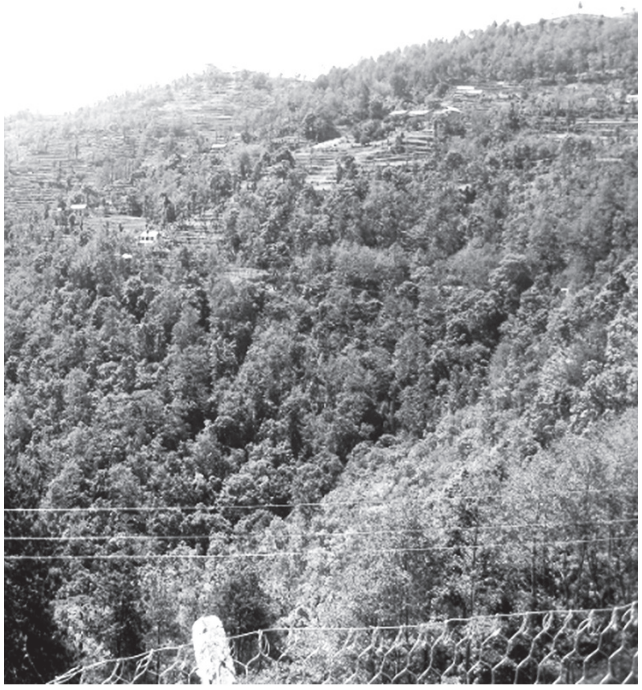


Figure 12: Land cover map of Nepal

photography in 1964/65; but the Hills and the Mountains were excluded. Only three, national-scale measurements of entire Nepal's landscape (or the environment) have been made so far: a) 1978 Land Resource Mapping Project, b) 1994 National Forest Inventory and c) 2014 Forest Resources Assessment. These techniques used the latest technology available from aerial photogrammetry, satellite imagery analysis, geographic information system, global positioning system, LIDAR and Rapid Eye satellite imagery together with in-house permanent sample plots and expert human resources in the Topographical Survey to Forest Resources Survey and massive technical and financial support from donor countries such as Canada and Finland, for periods of 4-5 years.

These large scale, multi-year studies are considered the most reliable dataset, more so than the smaller scale studies done at village, district, watershed or regional scales. From 1978-1994, the forest area decreased at an average annual rate of 0.5%, from 42.7% to 39.6% of the country's area. However, from 1994-2014, the forest area *increased* at an annual rate of 0.27%. The State of Nepal Forests, 2015, reveals that we now have 6.61 million hectares of forests, or an increase of 5.31% or 780,000 hectares *more* even after we account for patches of deforestation still occurring in patches of the Terai, see map below:

A major claimant to the credit of forest area turnaround is the community forestry scheme Nepal launched in 1978 to arrest deforestation and degradation by handing over all degraded forests, some 70% of the total forest area, to the communities using them and persuading them to take care of them with legally guaranteed promises of the shares of benefits from such rehabilitated forests. Now in 2016, nearly 35% of the Nepal's forests are managed by nearly 35% of the Nepal's population participating in over 18,000 community forestry user groups. The role of community forestry in turning denuded hills to verdant slopes is not disputed, as the pictures below show; but in Terai, the claim is more contested.



Forest in Mude Nepal after 27 years



There are other macro-processes beyond the government schemes such as community forestry or Hariyo Ban, Multi Stakeholder Program, Landscape Conservation Approach, to name a few. All the state policies or failure of policies driving out-migration and emigration have a net result of reducing the population pressure on rural natural resources including forests. These processes have increased in scale to result in net depopulation (i.e. decline in population) in over a third of Nepal's 75 districts and the official count of absentee population was nearly 2 million in the 2011 census. So

it is quite reasonable to expect the forests to come back.

And it has come back with resilience due to the ecology of warm monsoon climate and relatively milder scale of environmental degradation according to a study done by Clark University in 1995. In more harsh ecologies and under more critical human use as in the case of Aral Sea, drained nearly fully by the former USSR to provide irrigation water for cotton farming in the Muslim dominated region, the Aral Sea is beyond ecological rehabilitation, since it is estimated that it would take 75 years of refill by the Amu Darya river into the Aral without any water being diverted by the multiple Muslim countries that have seceded from USSR such as Kyrgyzstan, Tajikistan, Uzbekistan, etc. We are lucky that in Nepal many such recently rehabilitated forests are reporting top carnivores like leopards coming back as they can find prey like deer and the deer can find food, unlike the millions of hectares of Silent Spring in USA where we have trees, trees, trees, silent with no crickets, all killed by pesticides nor any carnivores like wolves decimated by the gun crazy Americans. Nepal's environment would have come back even if community forestry had failed.

Going from forest recovery, Nepal can even claim gains in climate change environmental mitigation. In 1994, the Initial National Communication of Nepal to the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), estimated a total contribution of 0.025% of the global greenhouse gases that include among others carbon dioxide, methane and nitrous oxide. By 2014, Nepal's contribution to total greenhouse gases at 0.027% ought to be even less, according to the country brief submitted to the UNFCCC, since it has increased forest area by 5.3%, which means there are now more forests to take out the carbon dioxide from the atmosphere and lock it into tree tissues, a process called carbon sequestration. The agricultural sector of crops and forestry contribute over 80% of the greenhouse gases by Nepal so even with an increase of carbon dioxide from the fuel burning in less than 20% of total emissions, Nepal's contribution to global greenhouse gases ought to be less than reported. Further, global carbon dioxide in the atmosphere has increased from around 350 parts per million to a little over 400, so Nepal's contribution ought to be a lot *less proportion* of global greenhouse gases and doing better than 135 other nations to make the global environment better.

The environmental discourse in Nepal, as in all over the globe, is too alarmist and there are immanent political interests driving such a path, and stupidity is not one of them. For the global players and their Nepali enclave of officials and experts, the alarmist discourse ensures the flow of global dollars 'to save the world and humanity' but really to mask excuses for hitherto colonial powers to maintain their leverage in Nepal; and for Nepal insiders, the money helps alleviate unemployment for the environment and sustainable development manpower, as pointed by Professor Judith Guthman of University of California in Los Angeles in her 2002 article. Such a discourse has done an overall disservice to the environmental advocacy worldwide including Nepal since they tend to be dismissed as Crying Wolves. And we have in Nepal examples of respectable INGO reports predicting that all trees would disappear by 2000 and all glaciers would melt by 2035. What such discourses lack is the role of human agency in responding to such environmental degradation; such responses first appear as too little, too late but these do gather momentum and efficiency and do turn around the trajectory of environmental degradation as has happened in forestry in Nepal. So the environment in Nepal is getting better, …. Really !

Amulya Ratna Tuladhar *is a professor of environmental sciences in universities of Nepal. He was initially trained as forester and taught at the Institute of Forestry of Nepal and then continued nearly a decade of post graduate studies in Virginia Tech and Clark University and then returned to Nepal to teach environmental sciences.*

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ह्यूँमा सिंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Kiran, Rabina,
Maya & Abhay Byanjankar

Skokie, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ह्यूँमा सिंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Saraswoti, Uday, Satya,
Binay & Biswo Maharjan

Naperville, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ह्यूँमा सिंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Shrawan, Sarita
and
Sapana Shrestha

Lincolnwood, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ह्यूँमा सिंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Rami Pradhan and Umesh Joshi

Warrenville, Illinois

USE OF "JHII" IN NEPAL BHASA:

POLITENESS AND SOLIDARITY: AN INTERPLAY OF LANGUAGE AND CULTURE



Dr. Jyoti Tuladhar,
Cascais, Portugal

Nepal Bhasa has a number of intriguing linguistic features, some of which display unique communication patterns, when used to convey a special indirect meaning. One example that comes to mind immediately, is the use of pronoun "jhii/jhipi~" with specific meanings.

One of the most fascinating aspects of language use is that communication takes place not only through our choice of words, sentence constructions and pronunciation but also through use of social conventions associated with different social contexts. We may say words clearly and use long, complex sentences with correct grammar, but still have a communication problem – if we have not mastered the rules for social language known as pragmatics. Pragmatics[1] is concerned with the use of language in social contexts and the ways in which people produce and comprehend meanings through language. Some features are noticeable and are recognized within the community as having a particular social meaning but there are other indirect features or sociolinguistic indicators associated with only certain social characteristics.

Language provides us with many of the categories we use for expression of our thoughts. The values and customs in the country we grow up in shape the way in which we think to a certain extent. It is therefore natural to assume that our thinking is influenced by and also influences the language which we use. There is a hypothesis of linguistic relativity known as Sapir–Whorf hypothesis or Whorfianism[2] that holds that the structure of a language affects its speakers' cognition or world view. The Eskimo, for instance, has many words to describe snow: the wet snow, the snow currently falling and so on, while the English has only one. Therefore an Eskimo perceives the snow in a different way than an English person. The Dani people, a farming group from New Guinea have only two words to describe the two basic colours: dark and bright. Hence a Dani person cannot differentiate colours as well as an English person is able to. There are over 10 different ways in Japanese language to describe rain in the different seasons and they have a wide choice of words when describing wind.

This hypothesis of linguistic relativity has been considered controversial and has been examined experimentally[3] through use of colour categories among speakers of various languages. Arguments prove that even though language is not totally constrained by thought and the way we think is not completely determined by the language we use; it is true that the subtle distinctions we make in language use are definitely guided by our world view, as part of our cultural value systems.

Newa: culture has a certain world view in which specific cultural values are given high priority. For example, expressing solidarity and inclusiveness in polite forms among ourselves is a prime cultural value. Though we have grammatical features or sentence patterns to express this, in some contexts we go beyond

[1] **Pragmatics** is a subfield of linguistics and semiotics that studies the ways in which context in which language is used actually contributes to meaning. Speech act theory, conversational implicature, talk in interaction and other approaches to **language** behaviour in philosophy, sociology, linguistics and anthropology are included in a study of pragmatics.

[2] A controversial hypothesis, first advanced by Edward Sapir in 1929 and subsequently developed by Benjamin Whorf, that the structure of a language determines a native speaker's perception and categorization of experience.

[3] D. Roberson, I. Davies & J. Davidoff (2000): Colour categories are not universal: Replications and new evidence in favour of linguistic relativity. J. of Experimental Psychology: General, 129, 369-398.

and systematically adopt specialized ways of conveying distinct meanings by implication. Many of us may not even be conscious of adopting those speech styles because they have become deeply rooted in our patterns of thinking and interacting.

Nepal Bhasa has a number of intriguing linguistic features, some of which display unique communication patterns, when used to convey a special indirect meaning. One example that comes to mind immediately, is the use of pronoun "jhii/jhipi~" with specific meanings. All of us are familiar with two personal plural pronouns in Nepal Bhasa which convey the same meaning as in English "we" but with a distinct difference in implications and usage. "Jhii/jhipi~" means "we" in the plural, an inclusive pronoun, expressing solidarity between the speaker and all hearers – that is "all of us, you and me together". It is different from jipi~" meaning "we" (also plural) but exclusive of the hearer – that is the hearer is not included as part of "we". Thus Nepal Bhasa makes a clear pronominal distinction between two kinds of pronoun, inclusive and exclusive in second person plural – "jipi~" and "jhiipi~". This in itself is a unique feature of our language.

In English, for comparison, we just have "we" as an ambiguous second person plural pronoun. If we want to be more expressive of inclusiveness, we would have to say "we all" as in American English or "all of us" as an alternative usage. In Nepali, the word used is "hami/hamiharu" that can be interpreted as "we all" or just "we". To be more explicit, Nepali usage dictates the use of "hami/haru sabai." Many languages demonstrate a similar pattern.

Apart from this inclusive/exclusive distinction, we have a much more interesting usage of how the inclusive "jhii" is used in various Speech Acts[4]: questions, instructions, admonishments, suggestions, etc. to convey a very high level of politeness and solidarity. The following examples can illustrate this:

A normal question can be asked politely and directly "Chhigu nã chhu kha?" - What is your name? But very often, the same question is asked in this way: "Jhiigu nã chu the~?" which literally means "What is OUR name? This form is mostly used when the speaker's intention is to convey a sense of inclusiveness, a shared status with the hearer and is an indirect affirmation of solidarity and respect. Similarly "Jhiigu chhe~ gana the~?" literally means "Where do WE live?" "Jhii gomha masta du the~?" How many children do WE have? Many questions can be formed in this manner using the pronoun "jhii" where normally "chhi" would suffice. If one is not familiar with this usage, s/he may be confused as to what is being asked. My son who grew up in the United States and has only basic working knowledge of Nepal Bhasa was perplexed several times when relatives from our family would ask him: "Amerikay jhiigu che~ gana the~?" meaning "where is our home in America"? He, of course, understood "jhii" as meaning "we" (inclusive) but this usage of "jhii" to imply "you" in polite questions, affirming solidarity and polite respect was unfamiliar to him.

There are many other examples of how "jhii" is used, for example, in conveying "polite instructions".

"Jhiisa~ thugu khe~ puba~ka bicha: ya:ye ma:" literally means "We should think carefully on this" or "Let us think carefully on this" but actually implies "YOU must think carefully on this". The instruction could have been directly given as "Chhikipisa~ thugu khe~ puba~ka bicha: ya:ye ma:" but the speaker chooses this indirect style. Why?

"Jhiisa~ thwo kha~ thu: ki mathu?" Do we understand this or not? Ambiguous implications are conveyed: it could mean "do YOU understand this?" or "do WE understand this?"

We use this form often also in making polite requests:

"Jhiisa~ thwo jya: bhacha: ya:kana~ ya:ye ma:li." "YOU (WE) should finish this work quickly", implying "You must finish this work quickly, please!" "Jhipi~ iile he thya~ka wane ma:li." WE should arrive on time, implying "Make sure you arrive on time!"

Why are we using "jhii" instead of "chhi" in these examples? In what social contexts does language allow using this communication form? How widely prevalent is this pattern? Is this where the interplay of culture and language demonstrates itself? I am sure that these issues have been explored by some of our eminent linguists but all of us should be aware of how sophisticated Nepal Bhasa is in use of indirect Speech Acts to convey various implications.

[4]A Speech Act in linguistics is an utterance that has performative function in language and communication when we offer an apology, greeting, request, complaint, invitation, compliment, or refusal. A speech act might contain just one word, as in "Sorry!" to perform an apology, or several words or sentences: "I'm sorry I forgot your birthday. I just let it slip my mind." Speech acts include real-life interactions and require not only knowledge of the language but also appropriate use of that language within a given culture.

Newa: culture is intrinsically inclusive and assimilative. For centuries, the indigenous Newa: communities of Kathmandu Valley have assimilated various waves of incoming ruling families and communities which have then adopted and adapted the Newa: value systems and culture en toto. Despite oppression and neglect by the State, the cultural sophistication of the Newa: heritage and the inner solidarity of its peoples is so strong that we still remain united under the banner of One Language and One Culture. The numerous types of socially and religiously binding organizations/guthis within the Newa: social structures indicate how the principles of solidarity and inclusiveness rank very high in our value system. This is reflected in our language use too.

Extreme care is taken to ensure that the relationship between the speaker and hearer within a conversational discourse is maintained comfortable and appropriate linguistically. Formal/informal usage of the language demonstrates a wealth of lexicon (nouns and verbs) that is used differently in different contexts. Indirect and polite ways of communication amply demonstrate the sophisticated usage of our language. A thorough analysis of Nepal Bhasa discourse patterns would reveal how the roles of the participants in a conversation are guided by norms of solidarity and how speakers express closeness or shared status with the hearers and also identify differences in social standings among participants. In promoting our language, therefore, it is very crucial to reflect upon how our cultural priorities are transmitted so distinctly through language usage patterns in conversation, and how our value systems gain expression in various speech acts demonstrating a clear interplay of language, culture and thought.

Dr. Jyoti Tuladhar *is actively committed to promoting gender equality and cultural and linguistic rights of indigenous communities in Nepal. She is a co-founding member of Nepal Bhasa Academy and ex-President of Nepal Bhasa Misa Khala. She is a linguist with a Ph.D. on "Constituency and Negation in Newari" from Georgetown University in Washington D.C. and was working as the Senior Specialist with the UN/ILO in Geneva for many years before she retired in 2010. She is currently working as an independent international expert on gender issues and social development.*

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ग्वँया निंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Bidya and Bibek Shrestha

Chicago, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ग्वँया निंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Ganga Maya, Dinesh,
Ganga & Neha Pradhan

Chicago, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त

न्हूँदया मिन्तुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Wendy and Sharda Thapa

Chicago, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त

न्हूँदया मिन्तुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Kumar Shrestha and Family

Chicago, Illinois

न्हूँदया मिन्तुना

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपा:मिपिन्त न्हूँदया मिन्तुना !

Happy New Year

Nepal Sambat 1137

Surya, Jevina, Shruti, and Suvam Shrestha

Ventura, California

GENDER DIFFERENCES DUE TO SOCIAL ASPECTS



Shrasta Tayo Tamrakar
Chicago, Illinois

Gender differences around the world have been a heated topic for many decades as society distinguishes and classifies men and women differently. Once an individual is given life and their sex is determined, they are placed into the two groups. If one is said to be a female, she soon conforms into the "feminine" norms given by the society, and vice versa for males. A female has to be delicate, empathetic, and sensitive, whereas a male has to be strong, dominant, and aggressive. Even though human bodies are dissimilar physiologically in various ways, social practices contribute to the renovation of how males and females should behave, feel and fit into society. The gender classifications that are seen as norms in almost everyone's eyes is due to social processes and practices that fit into every individual's upbringing and daily lives. Various social processes and practices must be analyzed and to fully understand why males and females are classified into "masculine" and "feminine" characteristics, and the reason why it is seen and valued as norms.

When an individual is given life, their sex is determined right away, and their life starts. However, a newborn's cognitive and behavioral aspects have not fully developed. According to Barbara Rogoff (2003), "Human development is a cultural process" (p. 3). Individuals are taught to develop their gender through cultural tools and practices to fully develop their identity. Gender is learned and acquired through socialization and rituals concentrated on gender specific roles.

One aspect of socializing and gendering at the same time is sports. Sports play a significant role not only in socialization, but also helping children at young ages develop their abilities to lean towards their specific gender roles. It is often stated that all boys love sports, however that is not particularly true. Michael Messner (1990) states that so many males are rejected, alienated, or lose interest in sports, yet males are still judged harshly on how well they perform in sports or sports related activities (p. 56). Sports have become, especially for men, a way to construct their masculinity. Boys and men who play sports are seen to have ideal masculine traits. They are portrayed as strong, dominant, competitive, and aggressive. Even though sports is offered to and can be played by both men and women, it is considered more serious for men.

Due to female attributes and physiological differences against men, women in sports are not taken as seriously as men. Since women and especially their bodies are seen as gentle, fragile, and wiry, their full potential in sports do not come out due to the bizarre biasness in sports and sports related activities. According to Lorber (2011), "Speed, size, and strength seem to be the essence of sports. Women are naturally inferior at 'sports' so conceived" (p. 45). If men's basketball and women's basketball were compared based on the equipment and rules, they seem like two completely different sports. The size of a women's basketball is between 28 and 29 inches in circumference whereas a men's basketball is between 29 and 30 inches in circumference. "Women's hands are smaller than men's hands on average, so it's easier for women to handle the smaller ball" (Silverman, 2014). Due to the slight physical difference between men and women, the whole game is changed. Even though girls who do play sports are often viewed as "tomboys" or less feminine than other girls, the differences in men and women sports shows girls and boys growing up playing sports that girls can never be as strong and masculine as boys.

Mass media has become one of the most significant forces in society. Mass media is able to shape and create the society. In advertisement, there are various gender displays of women and men in various "feminine" and "masculine" positions that does not seem odd to individuals at all because we view these gender displays

are normal. When an individual looks at an advertisement with men and women posing in masculine and feminine postures respectively, we are not startled by these postures, but rather see them as norms. Media has the ability to strengthen individual's thoughts on the gender norms of males and females. For example, in advertisements, female hands are seen resting or just tracing outlines of objects. Their hands are portrayed to be light, soft and caressing. In contrast, male hands are positioned in assertive, controlling and bold. Female hands let the environment control them, while male hands manipulate the environment. Women also tend to be in breathless positions, holding themselves protectively as the body is viewed to be delicate and in need of protection. It is extremely rare to see men in advertisements portrayed in these types of positions. Seeing men in positions that women are typically seen in is out of the norm in this society. We as human beings who see males as masculine and females as feminine are "conditioned to believe that men utilizing these postures are not real men" (The Codes of Gender, 2009).

The Western culture also heavily influences the way women and men are supposed to position their bodies to make them look more masculine or feminine. Women tend to be more affected and worry about their bodily images than men. With fashion trends and styles continuously being changed or updated, women have the urge to keep up with these impossible trends. Currently women are ideally craved to be slim and small-breasted with the perfect hourglass figure, however, "since ordinary women have normally quite different dimensions, they must of course diet" (Weitz, 2009, p. 80). Women are constantly watching their weight due to the fact that society monitors women's bodily features more closely than men. Women who do not look like models and are slim and fit are often viewed as unattractive. In a survey where 260 ULCA students were interviewed, 27.3 percent of women said they were afraid of getting fat compared to only 7.5 percent of men (Weitz, 2009, p. 80).

Cultural rituals are also factors that play a key role in establishing gender. Religious rituals often occur at an early age when children are developing their cognitive and behavioral aspects. Many gender rituals occur right after birth. For example, in the Newari culture both males and females undergo coming-of-age ceremonies to be initiated into adulthood. Newari girls go through *Bahra* before she enters puberty, where she is kept away from light and males for 11-12 days. On the 12th and final day, she has a ceremony *where* she is able to view the sun for the first time through her fingers in a unique posture. Boys of the Newari cultures also go through a coming of age ritual called *Kayta Puja* or *Bratabandha*. During this ceremony, young boys get their heads shaved and dress in monk attire. This ritual symbolizes not only a rite of passage into manhood, but also where young men learn the laws and rules of their caste. These rituals are seen as initiation into adulthood. Kelly Pollock states that, "The very point of these rituals is to celebrate differences. Children become adults and being living as distinctly gendered when their differentiated sex organs develop into their mature form at puberty" (2008, p. 147).

Social processes and practices such as cultural influences, gendered sports, media, and rituals not only influence the development of individuals, but also continue to emphasize and press on the gender norms that the society has already established. Masculine and feminine attributes, characteristics, and behaviors are already designated before birth when the sex of an individual is identified, and is inevitable.

Works Cited

Lorber, J. (2011). *The Social Construction of Gender* (pp. 43-51). N.p.: Sage Publications.

Messner, M. (1990). *Boyhood, Organized Sports, and the Construction of Masculinities* (pp. 55-63). N.p.: Sage Publications.

Rogoff, B. (2003). *Orienting Concepts and Ways of understanding the Cultural Nature of Human Development* (pp. 3-10). N.p.: OxfordUniversity Press.

Silverman, Steve. "Difference Between Men's and Women's Basketball." *Livestrong*. N.p., 12 Mar. 2014. Web. 18 Mar. 2014. <http://www.livestrong.com/article/122406-difference-between-mens-womens/>.

The Codes of Gender. Web. 18 Mar. 2014. <http://depaul.kanopystreaming.com.ezproxy1.lib.depaul.edu/node/41623>.

Weitz, R. (2010). *Foucault, Femininity, and the Modernization of Patriarchal* (pp. 76-80). N.p.: Oxford University Press.

Shrasta Tayo Tamrakar *has recently graduated from De Paul University, Chicago. She has published many articles in Chicago Newa, Laskush, Chautari, and other magazines. She has designed cover artwork for Chicago Newa II, III and IV. Her research paper has published in the Journal of Macromolecular Science, Part A (Pure and Applied chemistry).*

Mindfulness, Practice and Centers



Madan Ratna Manandhar
Nepal

This is to say, they used to allow the practice of only this discourse very seriously so that one can be able to achieve the fruitions that were declared by the Buddha. For example, there are 11 meditation centers in Nepal which are solely based on this discourse. Among them three centers are conducted according to the honorable Mahasi's method.

In due course of delivering his sermons, The Buddha once made an announcement or an advertisement, which can also be said 'Dhamma Vijnapana; Dhamma Ghosana'.

"This is the one and only way for the purification of beings, for the overcoming of sorrow and lamentation, for the extinguishing of suffering and grief, for walking on the path of truth, for the realization of *nibbana* (the true liberation): that is to say the fourfold establishing of awareness or mindfulness"[1]

Those fourfold mindfulness are:

a. observing body in body (kaaye kaayaanupassi viharati),
b. observing sensations in sensations (vedanaasu vedanaaupassi viharati),
c. observing mind in mind (citte cittaanupassi viharati)
d. observing mental contents in mental contents (dhammesu dhammaanupassi viharati).

[1]Mahasatipatthana sutta, p.3

And these have to be done with awareness and thorough understanding of impermanence, having removed craving and aversion towards the world (of mind and matter).[2]

The Great Son of Nepal, Prince Siddhartha, born in 623 BC in Lumbini, enlightened in 588 BC at Bodhgaya (India) and called 'Gautama Buddha. Twelve years after his enlightenment, in 576 BC, he delivered a sermon to the monks in Kuru (presently nearby Delhi, India). This very popular and important sermon is known as "Maha-Satipatthana Sutta".

He delivered this discourse in order to teach the mindfulness in our day-to-day life. This sutta is so highly venerated that it is regularly recited in the monasteries by the monks as well as in the houses by the lay people with the members of the family seating around and listening with deep devotion. Very often this is recited by the bed site of sick people to purify their thoughts so that they can overcome from their physical pain. It cleanses in the mind of impurities and disturbance such as lustful desires, hatred, ill will, indolence, worries and restlessness. It also cultivate in such qualities as concentration, awareness, intelligence, will, energy, confidence, joy and tranquility. And finally leading to the attainment of highest wisdom and realize of ultimate happiness, the truth of *nibbana*.

Language in the discourse seems very diplomatic. The sentences used are in third person, passive voice. No one has to feel the imposement of the sayings. Everybody can listen or read very freely. There are no directions or instruction or order made by the Buddha. He says- "Here a monk, having gone into the forest, or to the foot of a tree, or to an empty room, sits down cross-legged, keeps his body upright and fixes his awareness in the area around the mouth. With this awareness, he breathes in, with this awareness he breaths out. Breathing in a deep breath, he understands properly "I am breathing in a deep breath". Breathing in a shallow breath, he understands properly "I am breathing in shallow breath." Breathing out a deep breath, he understands properly "I am breathing out a deep breath". Breathing out shallow breath, he understands properly "I am breathing out a shallow breath." In this way he trains himself: "Feeling

[2]Same p. 3

the whole body, I shall breathe in". "Feeling the whole body, I shall breathe out.", thus he trains himself. "With the bodily activities calmed, I shall breathe in", thus he trains himself. "With the bodily activities calmed, I shall breathe out.", thus he trains himself. [Section of Respiration, The Observation of Body][3].

There are altogether 21 sections of practices under these fourfold mindfulness. Every section carries the same pattern, nowhere is direct directions, instructions, so that one can feel the uniqueness of the discourse.

In the present world, there are several hundred of Viharas (monasteries), gumbas and meditation centers which are solely based on this single discourse. This is to say, they used to allow the practice of only this discourse very seriously so that one can be able to achieve the fruitions that were declared by the Buddha. For example, there are 11 meditation centers in Nepal[4] which are solely based on this discourse. Among them three centers are conducted according to the honorable Mahasi's method. Similarly, there are more than 170 meditation centers in 6 continents and other 95 countries are organizing the meditation retreats according to the honorable Goenkaji's method. All these are based on the "Mahasatipatthana" discourse. Meditation centers according to this discourse are opening all over the world by different meditation teachers as well.

Eleven Meditation centers in Nepal:

A. Three Meditation centers (running according to the Most Ven. Mahaasi Sayadaw's method):

1. International Buddhist Meditation Centre (IBMC), Sankhamool, Kathmandu
2. Panditarama Meditation Centre, Lumbini, Nepal
3. Ratna Vipasyana Vihar, Sano Bharyang, Kathmandu

B. Eight Meditation centers (running according to Hon'ble Goenkaji's method):

1. Nepal Vipassana Centre, Muhaan Pokhari, Budhanilkantha, Kathmandu
2. Dhamma Terai, Birgunj Vipassana Center, Birgunj
3. Dhamma Janani, Lumbini Vipassana Center, Lumbini
4. Dhamma Birat, Purbanchal Vipassana Center, Itahari
5. Dhamma Chitawan, Chitawan Vipassana Center, Chitawan
6. Dhamma Kitti, Kirtipur Vipassana Center, Kirtipur
7. Dhamma Pokhara, Pokhara Vipassana Center, Pokhara
8. Dhamma Surkhet, Surkhet Vipassana Center, Surkhet.

Meditation centers (running according to Hon'ble Goenkaji's method) in USA, Canada and Latin America:[5]

In USA:

Massachusetts, Central California, Texas, Dallas, Pacific Northwest, Illinois, Southern California, Georgia, Northern California

In Canada:

Vancouver, Quebec

In Latin America:

Panama, Venezuela, Brazil, Argentina, Chile, Mexico, Cuba, Bolivia, Columbia, Peru, Ecuador, Uruguay, Puerto Rico, Paraguay, Dominican Republic, Nicaragua, El Salvador, Costa rica, Guatemala.

(There are permanent vipassana centers in Mexico, Brazil, Venezuela, Argentina, Peru and Chile)

Meditation centers (running according to Hon'ble Mahaasi sayadaw's method) in US and Canada:[6]

In USA – California

In Canada – Surrey British Columbia

References:

1. *Mahasatipatthana Sutta*, VRI, Igatpuri, India (2010)
2. Manandhar, Madan Ratna, *Chhapu Sutra: Tahgu Vihara* (article), Niravaan Murti Vihar Smarika, vol.3, Nirvanmurti vihar, Kathmandu, (2014) (pp 19-20).
3. Vipassa Meditation & Its relevance to the world, VRI, Igatpuri, India (2011)
4. www.saddhamma.org

[3]Same pp. 5 - 7

[4]Manandhar, pp 19-20

[5]Vipassa Meditation & Its relevance to the world, pp 82-85

[6]www.saddhamma.org

Mr. Madan Ratna Manandhar *is an associate professor, Tri Chandra Campus, TU and Head of Geology Department. He is also faculty member of Theravada Budhist Academy.(affitiated to Lumbini Buddhist University)*

WHO IS THAT AND WHERE IS THAT ?



Dr. Bishnu Phuyal
Mt. Prospect, Illinois

You can see those non-material things, things of mental nature, different at different time and hence they are also changing. You have changed in your form and your characteristics. What remained constant may be absent, not even scanty. Furthermore what you also have seen constantly changing in both physical and non-physical forms of things for other person or things.

Take a long span of time of your life and begin to ponder over all the things that you have in memory from your past to the present, as much as you can, one by one.

Start with the first incident in your memory that you still can remember well. Try to discern any other possible visual impression you have in your memory, of all living or non-living objects related to this first incident. Now, reflect upon what you physically looked like back then, what you wore, etc.? Next, try to know all the content or state of your mind or feeling at that time for that incident, any feeling you may have in your consciousness as much as possible.

Similarly, bring the next incident to your consciousness from your memory. Begin visualizing the mater of the incident, content of the scene, physical appearance of objects, etc. including any material and non-materials things, the state of your mind and also your impression on the state of the mind of the other related to this incident.

In this way, fetch the content of your memory of your past into your consciousness one by one, and in the order of time as much as possible. In each of these incidents in your memory, keep on knowing your own physical form, your own mental state and any other material and non-material objects of things related to these events. In each of these incidents, may you reflect what influenced most to your mental state most at that time?

Now assume you have some super natural ability to put all those things of each of the incidents; the physical characteristics, the mental state, things that influenced your mental state and the one that influenced most in some forms and states in front of you lined in sequence of time and space, from the very first to the most current.

What you see? What you realize? And what could you conclude observing these material and non-materials things? Is it not extremely baffling that you can see yourself from that time how much you have changed in shape, size and forms over time? You can see your physical form changing continuously. Your physical appearance changed from a young baby to adulthood and then to your current age or old age. And it changed vividly.

Next begin analyzing how much changes occurred in your mental state from the outcome of how you react with things then and now that surrounds you. How much consistency you have in things of similar matter and how much inconsistency you have become reacting differently to same kind of things, things that are similar in nature, at different times.

You can see those non-material things, things of mental nature, different at different time and hence they are also changing. You have changed in your form and your characteristics. What remained constant may be absent, not even scanty. Furthermore what you also have seen constantly changing in both physical and non-physical forms of things for other person or things.

Therefore it is our experience of things that are

materials of physical types, seem to change over time. If we can understand each and every subtlety, it can be concluded that change is happening to all the things constantly. Nature brings the changes constantly. However, things that are non-materials, that are of mental characteristics, which lie within us, also change with time, beginning from our young age to the adulthood and to the old age continuously. Our interest or taste and hence our mind react differently with the change in space and time. So our physical and mental state and hence all other physical and mental states or all non-material things are completely influenced in space time and have the characteristics of impermanence, some sort of dynamism.

Due to their changing nature, things must not have any supremacy to know and capability to record all these changes, because it would have changed already. But all those changes that we are able to perceive in this way, seems to be somewhere within us, that awareness or that consciousness is always there; and interestingly it seems it is there just inside ourselves, completely within our own body. Surprisingly profound is to understand the fact that nothing has influenced this consciousness to change; it was there as far as we can remember, it is there now and hence it has not changed anything at all. So, as it was there ever, should be there ever too? That is the way it seems to be, because nothing seems to influence it to change. Therefore in order to know these characteristics of changes in physical and non-physical things, there is this something present there and constantly knowing all the changes, recording it and keeping them intact. And this one appears to have no changes. There is this thing that is never changing and that it must be the one which knows and sees all the changes all the time. Who is that and where is that ?

Dr. Bishnu Phuyal *is a senior engineer.*
He is the President of Nepali American Center in Illinois.



नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त मिन्तुना !



न्हूँयँमा सिंतुना

Happy New Year
Nepal Sambat 1137

Dr. Mahesh, Meena,
Ursus & Unas Gurung
Chicago, Illinois

IDENTITIES OF NEWA AND DETERIORATIONS

Prof. Dr. Mrigendra Lal Singh
Nepal



The marriage with a human male is only a physical but not spiritual for Newa girls, there is no restriction for their remarriage. Because Newa girls are protected by father's family, even they are married. They call their father's house as their Thache, (own house). This shows that Newa have very highly civilized social customs with gender equality

Nepami now mostly refereed as Newa is one of the highly civilized integrated group of different ethnical groups living at Nepa-Ga speaking their own language, writing own scripts, maintaining self-sufficiency and independencies and maintaining their traditional social-cultural practices bestowed on them by their ancestors making them respectable population among civilized world. Their culture has been the identity of independent Nepal. Whatever the government earns from tourist visitors at the Kathmandu Valley comes from the display of their culture activities and arts. Their population and culture are two dimensions of their identities.

However, since last forty years, gradual distortions in their identities are happening partly because of purposively designed policies of the government manned mostly by Khas Aryas to grab their lands and imposition of one language policy in the name of integrating the different ethnic groups of Nepal and partly due to lack of foresights among Newa, and their temptation to participate in anti-Newa activities in the name of modernization and adjustment, they are becoming rapidly minority population in their own localities with little say in political matter even at local level. Present trend among Newa of not speaking their own language and conducting marriages of their daughters /sons with non-Newa are exposing them to disappearance of their Newa genetic pool leading them to lose their identify as *Newa Bhaju* and *Maijus*.

Newa Population: According to the census of 2011, there were 1,321,933 Newa in Nepal with inter census growth of 0.55% during 2001 and2011; 51.26 % of them living at Nepa Ga, 17.21% at outer Nepal Mandal and rest 31.53% at other districts outside Nepal Mandal. Though Newa are found in almost all districts of Nepal, 2011 census indicated the declines in Newa population at 45 (out of 75) districts from those reported in 2001.According to2011 census64.65 % of Newa are living at districts of Central Hills, 8.56 % at districts of Western Hills, 6.99% at districts of Eastern Terai and 5.33% at districts of Eastern Hills and 4.91% at districts of Central Tarai. They are found at districts of mid and Far western regions also, but their number are very small accounting less than 1%; 0.72% in mid-western hills and 0.20% in far western hills.

Population is a political tool. Therefore ranking of the Population is crucial for local level politics. During Panchayat system of government in Nepal, the policy of the government had been to reorganize the spatial area of the valley so that the native population will have very little chance to come as first ranked among the mixed population of the area So the policy was adopted to mix the spatial areas where native population with the adjoining spatial areas where non-native out number native population in great extent. This policy succeeded in depriving Newa to be first ranked population in most of VDCs of the valley. In Kathmandu valley, there are altogether 119 VDCs, 59 at Kathmandu, 42 at Lalitpur and 18 at Bhaktapur. Kathmandu valley is the core area of Newa population but because of this policy only 36 (30.25%) ; 17 out of 59 at Kathmandu district ; 11 out of 40 at Lalitpur district and 8 out of 18 at Bhaktapur district managed to have Newa as first place. The policy is continued by successive government also.

Recently the number of municipalities in Nepal is increased from 58 to 1191. All VDCs of Kathmandu, Bhaktapur and Lalitpurare declared municipality areas.These areas are formed by joining different VDCs having Newa majority and non-Newa majority VDCs. This arrangement reduced the Newa majority VDCsinto localities with very low % of Newa within the Municipality they are allocated. Before being a part of municipalities, Newa localities such Balambu, Thankote, Tokha etc had Newa population accounting more than 80 % of the population. Now the municipalities which included these localities has Newa population accounting only 9 to 20 % of total population. One major reason for decline % of Newa in the population is due to tremendous influx of Non Newa communities in their localities. Within two decades i.e. during 1991-2011at Kathmandu valley Brahmins increased by 340036 at the rate of r=10.81%; Chettries by 295,424 with r-9.02%, Thakuries by 14287 at r=9.67% and Sanyasi by 7719 at r=5.91 %. Also the population of hill ethnics groups increased substantially during this period Tamangs and Newa increased in nearly equal number being192775 for Tamangs and 192269for of Newa. In terms of growth rates, Limbus reported the highest growth rate of 17.87% followed by 11.59% for Gurungs, 8.94 % for Tamangs and 3.34% for Newa. Among Hill Dalits Kami increased by19977 ns with growth rate of 14.85%;the Damai by 7461 followed by 1846 Sarkis, their growth rates being 6.01% and 1.87% respectively. Also the Terai people whose existence in the valley was unknown up to 1951 increased substantially. Among them Muslims increased by 20,303 from 6080 in 1991 to 26383 in 2011 with growth rate of 14.68%. Tharu increased with absolute growth of 22718 from 3219 in 1991 to 25927 with the growth rate of 20.87%. Among professional groups of Terai, Yadab and Teli increased with absolute growth of 7285 and 7854 respectively during 1991-2011.

Effect of the increase in the non-Newa population in the Valley adversely affected the percentage of Newa in the population of valley which used to be as high as 75% up to sixties. High rate of immigration of Khas population in the valley resulted into rapid rise in their percentage share in the valleys' population. The percentage of Khas bahun in the population of Kathmandu valley increased from 37.91% in 2001 to 41.805%in 2011; percentage of Hill ethnics from 15.31% to 20.10%. As the consequence the percentage of Newa in the population decreased from 36.12% to 27.05 % during this period. The increase of Non Newa was more evident at Kathmandu district with their increases from 41.22 % to 45.24 % for Khas population; 15.31% to 20.59% for Hill ethnics. These increases eventfully decreased the % of Newa in the population of this district from 30.14% to 22.00% during inter-census period.

During 2001-2011 the growth rate of Newa community was found as low as 0.55% .This rate results negative NRR (Net reproduction rate) which indicates the possible ultimately extinction of new population. The Population growth rate of Newa was the smallest among the rates observed for other six major communities of the Nepal,1.7 % for Chetreis,0.91% for Hill brahmin;1.35 % for Magars; 1.25% for Tharu and 1.78% for Tamangs. The % of Newa in the population of Nepal has remained nearly constant at 5% throughout all censuses. This shows that Newa is at most disadvantage stage in growth of their population risking the dominance by other population. Besides negative trend observed in Newa population, the percentage of Newa speaking their own language is decreasing by nearly 2% during inter census period. The language of Newa is the Newa Bhay (called Nepal Bhasa) belonging to a sub family of Tibeto-Burmese Branch of Sino –Tibetogroup. Newa Bhay has many derivatives like Khopay Bhay, Dolkha Bhay, Chitlang Bhay and Pahari Bhay. Main Newa Bhay is spoken at Yen and Yala and their adjoining Newa settlements. Khopay Bhay and its sub derivatives are spoken at Khopa, Gorkha, Palpa, Bandipur, and Baglung. Parbat and Sindhu Palanchok .Percentages of Newa Bhay speakers among Newa in Nepal decreased from 71.89 % in 1951 to 64.04% in 2011. The percentage of Newa Bhay speakers among Newa in2001 was 65.96%

Along with population and language, other important assets of Newa are their social and cultural activities. Newa are highly socialized people practicing lot of customs. They believe that living is not just for eating and procuring but to enjoy life with merry making and engaging in social services. They give importance to community rather than to an individual. They have two basic social activities - one to celebrate their personal events and other to participation in public events that occur regularly in a year or in a span of certain years.

Personal events of Newa

- Activities to be performed at birth of child, cleaning the mother and child by conducting the ceremony of *Macha bu benkegu*, letting mother to eat regularly nutritious foods (minced buffalo meat, *Thon*, and *Chaku* etc) and feeding 'Buty' to child through the customs of *Machabu-sway gu* within one to two months of child birth by relatives. Naming the child, preparation of horoscope, rice feedings after five to six month. The birth of child is registered in the locality by performing *chowsa puja*.

- Newa is of aware of high infant mortality rate. So they do not celebrate the birth days of their child at age 1 year. They celebrate first birth day of their child on the completion of 2nd year of their birth

- Children grow not caring to cover the lower part of thepart of the body. Most of them remain naked by not covering their lower part of the body. After reaching adolescentages, the genitals of boys are covered by a *Kayta* by conducting aceremony called '*Kayta puja*' and that of girls by *Patasi* by conducting their *Ehee* ceremony

- The little girls are protected from child abuse by making them Kumari, a fiercer goddess whom no body dears to disgrace.

- When adolescent children reach the ages near to adult hood, the boys are initiated to different rituals to train them to perform various social obligations, they are required to performs as adults. *Wola choagu*, *Bare Chue Gu*, *Chuda Karma Yay Gu* are some of these rituals. Girls are kept in a secluded room not seen by males for 12 days. During this period girls are exposed to different roles they have to perform when they get married. This practice is called Bara Tegu.

- When they attain the average the age of 16 years for girls and 18 years and above years for boys they get married. Marriage is arranged by parents or guardians. A suitability of the girl is determined by observing her during some festivals or in a feast in which the girl is participating. The girl is usually known o relative of the of the boys' some relatives. When the girl is liked, her as well as her families back grounds are checked. Also it is verified whether the girl is relative of the boy within 7th generation from father's side and 5th generation from the mother's side. If not, then marriage is considered permissible with the girl. From boy's side a middle aged woman called Lami is appointed to play the role of matchmaker. She goes to girl's house with the proposal of marriage. If parents of girl accept the proposal, the horoscope of the girl is handed to lama and the horoscopes of the girls and the boy are tallied to check the comp ability of their marriage.

- If found compatible, marriage is fixed and on a suitable date for boy's side, the marriage is conducted by sending the girl to her husband' house is called *Paean Biya Choa Gu* and bringing her to boys side is called *Byaya Gu*. There are many elaborate steps taken before completing the marriage ceremony. Some of the them are –*Payna Ja Nake Gu*, *Gwoy Kay Gu* (Taking beetles as finalizing the marriage deal) *Lakha Bee Gu*, Marriage feasting separately by both sides. Going of marriage procession called Janta, Handing the girl to boy's side called *Pita Bee Gu*. Well coming the bride at boy's houses called *Lasa Kusu*, Going to check if the girl is happy with the marriage is called *Khoso Wane Gu*. If the girl is happy, the boy is accepted as *Jilajan* (Son in law) by girl's family by conducting a ritual called *Jilajan Duchaike Gu*. Also very important function of uniting bride and bride groom is done by the ceremony called *Whonke Gu*. In marriage actvities among Newa, taking/ giving *Gwoa* are very important steps in establishing and breaking close relations. Among New if the girl is not happy with her husband or he is dead, she can get divorce easily by just returning the *Gwoa* to him or his death body.

- When a Newa attains old age i.e. above 75 years, he or she is elevated to status of god by conducting an elaborate ceremony called *Junku*. After that function aged persons are treated as Gods/Goddesses.

- When a person dies, elaborate rituals are perfumed, These rituals are: Steps followed in Preparation of funeral procession, Organizing the procession, *Wa-holegu, Mitay Gu, Balin Pie Gu;* Representing the Spirit of the Diseased (all function related to these are performed by married sisters/daughters), *Sika Kankegu, Chipan-thika Woenegu, Lacha Wonegu, NhayNu Ma, Pakha Ja Khaygu, Du-Benkegu, Pesky Bonegy, Sradha - Ghasu, Latya* (Sradha on 45th day of the death), *Swara Sradha Mata Choyka Wone Gu, Upako Wone Gu, Mataya Wane Gu, Sa-Choa Gu.*

Community Based events

- Newa celebrates community based festivals

namely *Nakha*, Chaka, *Jatra* every weekend starting from *Gathan Mugha* called *Kaiymacha nakha* and ending at *Sidhi nakha* called *Myamacha nakha* except during two months of paddy cropping season (Ashad, Srawan) during which most of the Newa population will be occupied in paddy planting. A festival in which guest are also fed in the feast is called *Nakha* and the occasion in which only family members eat the feast is called *Chakha*. In many instances jatrras are celebrated as *Nakha*. In a *Nakha*, *Nishi* and *Choala* Bu are done. Main *Nakha* celebrated by all Newa are *Mohani* and *Mhapuja*. *Mohani nakha* is not the Durga puja as many understand, but worshiping of seedling plants of mixture of Maize and Barley called *Nali swan* and *Mohani sinha* a special Newa black tantric paste specially prepared for this occasion .It is said that the paste has special tantric hypotonic effect on the persons whom it is pasted on their foreheads. This festival is also celebrated by parading local *Napami* warriors displaying their traditional weapons. This parade is called *Paya*.

- Second *Nakha* celebrated compulsorily by all Newa is the *Mhapuja* - a puja of one's own body and soul signifying that one is super and above all gods. A unique practice not found among other communities. The day of is puja is also celebrated as New Year by all Newa. Besides these *Nakhas*, Newa of different localities celebrateone or two *jatra*/nakha of their own. Some of such important *jatra* are *Panchare* in Yen, *Nhaygu Kanya Jatra* at kirtipur,and *Biska jatra* at Bhaktapur etc. During the *jatras*, idols of local deities mostly of *Indranis* and *Bhairabs* are worshiped. The idols are displayed in keeping them in chariots and carrying them to all important streets of the locality. The *jatra* may last one to three days. Relatives and acquainted are invited to participate in these *jatras*.

The *Jatra* or *Nakha* is celebrated by –first cleaning the household called *nishi yayagu*, then performing *Choala bu* and next day eating *Bhoays* (feasts). Local deities are worshiped by every housed hold using puja of higher order. The puja is the worships of emblems of Deities by following a system of ordered activities such as throwing *jaki* at the idols, putting the pieces of flower at their heads, pasting the sinha at the middle of their fore heads and offering some presents including foods, fruits, showing lighted *etta* to them. Animals and birds are also sacrificed to idols of the deities. A small feast called *Sikabu* is conducted to distribute the cooked important parts of the animal sacrificed to close member of the family.

- *Guthis* are the social organizations formed to perform social functions and administrating the Newa society. Usually the members of the *guthi* are the house hold heads belonging to a clan or a community. It is managed by a group of elders called *Thakulies* (*Chyam* – eight, *Nyama* – Five). Its main objective is to perform jointly the social activities requiring lot of man power. Some important *Guthis* are *Sii gudhi* (organization associated with conducting rituals of deaths), *Jatra guthis* is meant to conduct *jatra*. Twa guthis is for management of one's *twa* (locality) and to carry activities related to local deities. Other *guthis* are *Nasapuja Guthi, Degu Puja Guthi, Dya Pyakhan Guthi, Panjra Guthi* etc.- Newa performs different types of puja. Puja are either simple one or major one. There are many Major Pujas namely, *Mohani puja, Duku Dai puja, Chay ke puja, Pata khola thanigu puja, Bali puja, Chapuja, Bhakal puja. In Newa puja,* the idol of deity is first cleaned by water, red and yellow *sinha* and sometimes *mohani sinha* are pasted on forehead of the idol, then lighted etta, dhupa are shown to the idol. Flowers are kept on the head of the idol, different food items are also offered to the idol. .Then the idols are worshiped by throwing *Jaki*. Then the worshipers bows their head to the feet or body of the idol. Flowers and *Sinha* of the deity worshiped are distributed to the family members as Prasad. Every morning, the ground space in front of the main gate of house is cleaned and a *manda* is written and a minor puja is performed. In major puja, offering of *samay* and *Newa aila* are also necessary. The deities worshiped by Newa during *jatra/ nakhas* are Bhairabas and Indranis - tantric deities. Lighting a Sukunda is a fore most necessity in every Newa puja. After a major puja, first of all *samay baji* is eaten as breakfast. After some hours *Newa Bhoay* (feast) is eaten by sitting at a *suku* (a long suiting material, made of straw). *Samay baji* consist of *Samaya, Baji, Choala, Haku Musya,* a dish of boiled *Bhuti,* some strips of ginger sipping *Aila* and *Thon* served at a *Salincha*. In New *Bhoay,* foods areserved on *lapte* a circular plane plate made of leaves of timber trees. The order of foods to be served is traditionally fixed, Boiled buffalo meat is offered as main meat in the *bhoy*. Depending on the occasion and season, defend verities of buffalo meats

are also served. It is said that there are 64 varieties of a buffalo meat. In ordinary *bhoy* and *samay* eating, the verities served are *Choaila* buffed or roasted, *Daikala, Puka la* etc. During winter season, special verities of meat known as *Takhala, Sanyakhuna,* and *Takula* etc are also served.

- Newa have their own months and calendars. Newa months begins from *Mhapuja,* a day of beginning of Newa New Year is based on lunar calendar. The first month is called *Kaula*. The months in sequence are *Kaula, Kachala, Thinla, Pohela, Shila, Chila, Chaula, Bachala, Tachala, Dila, Gunla, Yenla*. The days/dates of Newa are counted according to the position of the Moon and a day is named as *Tithi* following lunar calendar. The position of the moon oscillates between full absences to full moon. The day when full absence of moon is observed, the *tidhi* is called *Aunsi* and when the full moon is observed, the day is called *Puni* .The days are classified into two groups namely *Tho* and *Ga* .The names of the days from Aunis to *Puni* are called Tho (Sukla Pachay in Khas Bhasa) and the days from Purnima to Aunsi are called *Ga* (Krisna Pachay in Khas Bhasa).

- Newa have their own type of special dishes such as *Yomari, chatamari, Lakha Mari. Yomari,* is must while celebrating births of young ones and during *Junku puja* of aged ones.

- Also as a nation, Newa have their own types of dresses, jewelries, musics, dances and plays, monetary system and weighing system as well as have own scripts. While in dressing care is taken in mind to take into consideration of the caution that- *Naytonegu Thaguyathe, punigu, karapiniyathe* (Eating is one's own choice but dressing is other's choice).

- Among Newa many precautions are taken to protect their girls even though they went to live at her husband's house. Newa girls do not pierce their noses because it is symbol of being a slave of their husband. A Newa girl can easily get divorce by simply returning *gwoas* to her husband if he is disliked by her or if he is dead. Newa women never become widow because they are already wedded to god during their *Ehi* ceremony and god never dies. The marriage with a human male is only a physical but not spiritual for Newa girls, there is no restriction for their remarriage. Because Newa girls are protected by father's family, even they are married. They call their father's house as their *Thache,* (own house). This shows that Newa have very highly civilized social customs with gender equality.

Along with the population popularization, lots of cultural polarizations among Newa are also taking place either due to compulsion or due to imitations. Shifting Newa population from core Newa settlements to suburbs and increasing the floors of building in the city are compulsions because of the increasing lack of spaces at city to accommodate increasing population. But this has deteriorated the beauty of valley because most of the agriculture lands with greenery have turned to localities with ugly concrete buildings with no planning for sewage and ventilations and free spaces. The traditional building in the valley with maximum floor of 4 were made keeping in view of protecting the population from potential damage due to the earth quacks and to allow free passes of air and sun to every houses. Newa ancestors had maintained Excellences in Culture, Social Structure and Arts that made present Newa able to achieve high measures in almost all development indicators of Nepal. During 2011, Index of aging among Newa was found 29.05%; 27.11% for males and 31.10% for females, higher than for other communities of Nepal. The high ageing index by 4% for females than for males indicate the effectiveness of protective practices for married daughters adopted by their *Thachen.* Also it is seen that the % of old among females is 0, 20 % higher than males, being 2.71% for females and 2.51% for males. The corresponding figures in Nepal were 1.68% for males and 1.71% for males during 2011. In education sector also, Newa is one of the community having high literacy rate of 80 %, 87.9% for males and 72.72% for females. In economic sectors Newa topped having only 10.25% of its population below poverty line. Also in other indicators Newa topped having high mean age at marriage of 21.1 years, 23 years for boys and 19.4 years for girls. The census of 2011 shows that 61 % of Newa household holds have clean cooking facilities and 90.8% of them having access to electricity (source:) But in spite of such high level s of Newa youths are leaving the country, with no one to replace them making Newa demo graphically in the process of extinction .The % of absent population among was 5.7% during 2011(75350). But the analytic analysis shows that 131591 of Newa have already left the country as migrants. In

most of the cases, the migrations take place because of War, Natural disaster and economic crisis. But none of above conditions prevail among Newa of the Valley, So why they are migrating? .It appears this is happening because of the inferiority complex imposed by desire to be sophisticated and inducement of wife's and mothers in the race of giving presumed best life to their wards.

The major cause of happening this is the loss of confidence among present Newa fathers and mothers on the competency of their wards doing something in their home country .They are drugged by old age classic observations that other's wife is always beautiful, other's language is very practical, other's religion is superior, and other's country is safe haven . Youngster is always inquisitive and wants to fly like a Kite. The flight of the kite is to be controlled by the kaka, the string that controls the flight of a kite. The parents and guardians should keep this in mind. What are the uses of sons and daughters if they do not contribute the continuity of hereditary and cultural heritage? Newa parents should change their present attitude.

Cultural is the identity of a community. So long a community maintains its original culture; it commands self-respect and independence. Dominance over a community is achieved by destroying their political status, cultural, social values and self-respect. There are three ways of making the dominance over them. The first is to grab the political power by any means, and integrate them in one's own socio -economic structure allowing them to survive as second class citizens. Other is making them economically dependent in the name of development and scientific advancements and third is to polarize their culture and social values so that they will be completely lost in manipulations made by a few clever and cunning communities in the name of integration and unification. Growth of population leading to rise in high population densities, fragmentation of family from joint to nuclear, rise in levels of education among females and their compulsion to do outside jobs, tremendous influx of migrants in the Valley and attraction of foreign degrees and sending wards to migrate there have been polarizing Newa population from their status of having their own distinct culture, language and settlements and self-respect to nowhere status. Collapse in the attachment to own identify, inter-ethnic marriage especially by Newa daughters are leading Newa population to point of no return for preservation of Newa genes.

Shifting Newa population from core Newa settlements to suburbs and increasing the floors of building in the city are compulsions because of the increasing lack of spaces at city to accommodate increasing population. But this has deteriorated the beauty of valley because most of the agriculture lands with greenery have turned to localities with ugly concrete buildings with no planning for sewage and ventilations and free spaces. The traditional building in the valley with maximum floor of 4 is made keeping in view of protecting the population from potential damage due to the earth quacks and to allow free passage of air and sun to every houses.

Other polarization that is taking place due to compulsion is change in feasting style from Newa *Bhoy* to buffet. This change is attributed to lack of spaces for feasting and man power to cook and feed the invitees. But the change has completely destroyed very concept of feeding the invitees... In traditional *Bhoay*, invitees are offered systematically ordered foods suitable to their digestive capabilities by making them sited in a long *suku*, an easy posture to digest the food with making request to each invitees to eat the food slowly saying – *Bulun Bhapee* (kindly eat slowly). *Aila,* the local liquor is offered in *Salincha,* a baked soil round pot which absolves most to the impurities in the liquor. While pouring *Aila* at *Salincha,* the bubbles will occur at the uppers part of the liquid, more is the concentration of the bubbles; the more is the concentration of the liquor. The *aila* is poured is *salincha* from *Aunti*, a very decorative jar made of silver or brass by females dressed in Newa attire. In spite of such well culture having scientific justification in their traditions-Why Newa like to be as today by adopting other's language, becoming minority in own locality, sending beloved children aboard to be foreigners and living in the vacant houses not protected by one's beloved ones. It takes hundreds of years for a tree to be mature but takes hardly few years to decay when infested by worms. Newa culture and language are like trees that that have grown to present advanced forms due to continuous nourishment of their forefathers and mothers'. But since last few decades, in the name of adaptability and modernization and imitations some viruses in the form of new Newa elites are making activities knowingly or not that would eventually lead us to destruction of their

culture, language and ways of life by not speaking one's loving children in one's own language, adopting others, religion and culture in the name of modernization, practicability and democracy inducing others and own children to inferiority complex and producing man power fit only to serve rulers. Perhaps this is due to gradual development of trait among Newa to glorify others as their own and neglect owns as inferior. At present Social and political conditions of Newa have reached critical conditions making them highly probable to disappear without their glorious identity and their civilization becoming a past myth. Almost all their land has been taken by the government in one pretext or other, administrative processes are made so complex that ordinary Newa could not get land owner ship certificates of their hereditary lands without giving bribes and substantial share to concerned officials who are mostly Khas Brahmins. Their educated girls mostly married to Khas Brahmins and becoming their slaves by keeping *Nathi* at their noses, most of the houses rented to non Newa but not being able to collect the rent in absence of muscle man in form of sons. At present Newa house hold consists of only aged feeble couples living at top floors of their sky scrapper houses, sons and daughters becoming foreigners and procuring children with diminishing percentage of Newa genes.



Launching *Nepami* a book written by the author on September 10th, 2016 at Hotel Orchid, Kathmandu.

Dr. Mrigendra Lal Singh *is a prominent writer and Professor of Statistics. He has recently published a book* "Nepami" *in Kathmandu.*



𑐧𑐵𑐟𑐶𑐫 𑐥𑐶𑐤𑐳𑐩

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त भिन्तुना !

Happy New Year

Nepal Sambat 1137

Dr. Chandra, Kanti,

Aseem and Ankit Chataut

Chicago, Illinois

𑐧𑐾𑐫𑐵𑐩𑐾 𑐥𑐶𑐤𑐵𑐩𑐾

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त भिन्तुना !

Happy New Year Nepal Sambat 1137

Bishal, Luna, and Ayushi Maskey
Niles, Illinois



𑐧𑐾𑐫𑐵𑐩𑐾 𑐥𑐶𑐤𑐵𑐩𑐾

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त भिन्तुना !

Happy New Year
Nepal Sambat 1137

Surya, Krishna, Isha, Alisha
&
Sukrins Shrestha
Chicago, Illinois



Dr. Sumon Kamal Tuladhar
Nepal

FIVE DHAYNI BUDDHAS or PANCHA BUDDHAS

Sometimes it is confusing for many of us that who are these five Buddhas are commonly seen around the city of Kathmandu and on the doors of Newar houses. Some call them *Dhyani* Buddha, some call them *Adi Buddha* and some *Pancha Buddha*. Isn't it the case that Siddhartha Gautam was born in Lumbini, Nepal more than 2560 years ago and became a Buddha? And also we do hear that there will be *Maitriya Buddha* coming in future.

Then who are these five *Buddhas* that we witness enshrined in each stupa around the corners of the street, inside the courtyards and *Bahas* and *Bahis* in Nepal? They are facing in all four directions and one in the centre and painted in five different colors make us more inquisitive about these *Buddhas.* If you go around the *Swoyambhu stupa,* you will even see a Tara[1] placed alternatively to all four *Buddhas,* except one which is called *Vairochana.* Why a female deity is placed along with Buddha who had renounced his own beloved wife in his blooming youth? An inquiry into these questions can tell us a very interesting story about how Nepal's Buddhist teachers have used their creativity to retain Buddha's teachings for the purification of human mind and its defilements in a symbolic language so that it will remain in people's mind forever.



Diversification of Buddhism

Nepal, a country where Buddha was born, has a very rich Buddhist cultural heritage even among of diverse religious groups. While Hinduism is the predominant religion in Nepal, there are other equally important religious groups –9.0% of the population are Buddhist, 4.4% are Muslim, Kirats 3.1% and Christians 1.4%. They are all intricately woven with their cultural and ethnic diversity and well demonstrated in religious tolerance and co-existence.

Looking at the Buddhist culture in Nepal, it is again very interesting to see three different schools of thoughts in Buddhism – *Mahayana*[2]*, Vajrayana and Theravada* – all three very well blended for the lay Buddhists. Generally, while *Mahayana* Buddhism advocates the ideal of the *bodhisattva* who embodies the highest state of wisdom and compassion, Vajrayana is mostly attached to *kriya* and *charya,* which are based on tantric rituals and presents a lucid explanation of Buddhist philosophy through symbolic languages. *Theravada* sect of Buddhism emphasizes on the way of individual salvation by analyzing the Four Noble Truths and by following the Eightfold Paths.[3]

[1]In Mahayana, Tara is well known as a female Buddha or a Bodhisattwo and in Vajrayana, she is known as a consortium of Dhyani Buddha

[2]Mahayan here is used to represent the Buddhist sect followed by Tibetan-origin groups

[3]Right Views, Right Resolve, Right Speech, Right Action, Right Livelihood, Right Effort, Right Attention, Right Meditation



While *Theravada* Buddhism focuses on the behavioral changes through internalizing the core message of Buddha, *Vajrayan* adds some specific cultural flavors to awaken the *Bodhisatwa chitta* inside the hearts of lay Buddhists. They have created symbolic images to describe and explain lucidly each element of the Buddha's teachings. Because of their witty strategies, Buddhist culture is surviving very strongly among *Newar* communities in Nepal. There have been historical evidences in Nepal that rulers, since the *Licchavi era* (AD 879) up to today, have applied many ways to *Hindunize t*he nation by introducing caste systems and many other strict legal regulations although some rulers, even being Hinduism followers, were strong supporters of Buddhism. During the Malla period, Buddhist monks were compelled by the state to enter the marriage institutions and raise their families. But they did not leave the Buddhist heritage; rather armored themselves turning the *Dhamma* wheel to continued efforts imparting Buddhism to people. It was also a huge challenge for them, as Buddhism was not a "religion" as such which has romanticized the version of Gods and Goddesses with colorful stories to lure people to its religion. But since human evolution, it is a human nature to search for some unseen divine forces to escape their miserable conditions in everyday life. This was very convincingly articulated and enshrined in Hindu religion, which is still the contesting religion for people in Nepal. Hinduism claims to have 33 corers of deities to turn to for help when needed, whereas Buddhists are taught that Buddha is not a god but a supreme guide to attend *Nirvana* by purifying the human defilements like ignorance, anger, cravings, attachments, pride, jealousy etc. Buddhist philosophy believes in "Action – Reaction" theory and clearly announces that "every action has reaction and human beings are accountable for whatever they do" and no "God" is going to rescue them from their wrong deeds. While this teaching is down to earth and convincing to the scholars, common lay people still look for some forms of divine power and force to release them from *dukkha* (suffering). Even during Buddha's time, he had to introduce the *Paritran* Thread to satisfy people's psychological need. Recognizing the psychological need and different levels of wisdom of the people Vajrayana has very carefully and skillfully interwoven the rituals and expressed the same defilements in unique ways.

Introduction to Dhyani Buddhas

As mentioned above, besides Sidhartha Gautam Buddha, Nepal also has cultural history of devoting to five other Buddhas who are known by multiple names – Dhayani Buddha (meditating Buddha), Adi Buddha (originated in time immemorial) and Pancha Buddha[4]. They are five in number and enshrined in the *Chaityas* (stupas) in four directions and one in the center. Their names and directions are as follows and they will be referred as *Pancha Buddhas* throughout this article:

1. Akshyova – East
2. Amitabha – West
3. Ratna Sambhava – South
4. Amogh Siddhii – North
5. Vairochana – Center

Pancha Buddhas are conceived by *Vajrayana* Philosophy as manifested aspects of absolute void – *sunyata.* They are non-existing by nature, but created to represent five elements – *Pancha Skandhas* – of human beings and most importantly they are not treated less than a Buddha. As mentioned in *Guhya Samaj,* these concepts are already originated in the second century to impart the philosophy of *sunyata* and non-attachment to physical body which is the nature of impermanence of *Pancha Skandhas*.

Vajrayan literature like *Swoyambhu Puran* stated that these five Buddhas had emerged from the halo (*Pancharashmi)*[5] – one Buddha from one color; each one representing one different – knowledge and wisdom. This is known as *Pancha Gyana,* which are listed in *Dharmasangrah-Mahayana Sutra Sngraha* as – 1)*Aadarsha, 2)Samata, 3) Pantyawekshana, 4)Krityanushthana, and 5)Subishuddha Dharmadhatu Gyan.*(*Aarya Namsangiti Gatha, 2014, p.v),* These are related to the core teachings of Buddha which are emptiness, purification of human defilements, equanimity, and detachments.

Buddhism has been explained as a science rather than religion by many prominent hard core scientists. As already mentioned above, it is mainly due to the fact that it does not believe in mystic or divine power to attain enlightenment but believes that every individual is responsible for his/her own actions which are bound to be back as a reaction to their

[4]Pancha is a Sanskrit word for number five. Among Newar Buddhist, they are commonly known as Pancha Buddhas.

[5]It is believed that when Buddha has completed the process of enlightenment, he got an illuminating halo of five different colors.



lives. And our individual actions are very much influenced by our inherent emotional characteristics, especially delusions such as, 1) ignorance, 2) anger, 3) pride, 4) attachment and 5) jealousy almost inherent in human beings. Buddhism believes that the human mind also holds within itself the potential to transform these negative traits into positive attributes that can help human being on the spiritual path through mind training exercise. As any other Buddhist school of thought, Vajrayan Buddhism also believes in human being's inherent capacity, and encourages the lay Buddhist to work on them, until they transform into the inherent wisdom (Hoivik, 2007). In order to inspire them into this noble exercise, Vajrayani Buddhist School of thought refers to the images of these *Pancha Buddhas*. Each one of them is associated to overcome specific human 'negative delusions' or weaknesses.

Vajrayana, has the most elaborative and creative rituals, yet very much grounded in Buddhist philosophy, if we try to understand the underlying meaning in the ritual. For example, a very common ritual in *Vajrayana* is the *Gurumandala puja,* which is done at the beginning of every *puja.* The symbolic meaning of this puja is to offer the phenomenal world and practitioner's body to the triple gems - *Buddha, Dharma and Sangha* (Lewis, 1987). In this way, Buddhism has been practiced in a very artistic and creative ways in Nepal. Thanks to the most exuberant artistic expression of the then Buddhist Masters, who contextualized these five *Buddhas* in Nepali society and each of them personified, it is easy for lay people to link with their everyday lives in consonance to the existing society and culture.

Regardless of its story of origin, Buddhist masters had envisioned *Pancha Buddhas* in a very attractive, educational and interesting way with different colors, animal representations, directions, and physical property of a human being. Even more interesting is the interpretation of these colors to link with human emotions. Moreover, a set of these five Buddhas represents the *Dukkha Satya* as well as *Dukkha Nirodha Satya* along with our human physical elements.

Pancha Buddhas are the embodiment of illuminating light, determination, impartiality, discerning insight, reassurance, peace and protection. These are projected symbolically to deal with our negative delusions like ignorance, anger, attachment, jealousy, pride, and prejudices.

They are also portrayed beautifully with a specific but symbolic hand gesture (*mudra)* and is associated with a different compass direction and a different element, a different animal, and with a different emblem. Additionally, the Tantric categorization has been expanded to include a *Bodhisatwa, a devine Consort and also an animal (known as Vahana) for each of the Panch Buddhas.*

Lessons to Learn from *Pancha Buddhas*

Vajrayana puts these *Pancha Buddhas* in a very high status and connects with many Buddhist philosophies including

Bird's Eye View of Different Dimensions of *Pancha Buddhas and their Symbolic Teachings:*

In short, they are as follows:

Dhyani Buddha/ Pancha Buddha	Compass Direction	Color	Animal Associated as Carrier (Vahan)	Tara
1. Vairochana In the Mandala, he is placed in the centrel and is seen as the totality of all other 4 Buddhas. The hand gesture of Vairochana is *Bodhyanga* the "Wheel of Dhamma", symbolizing the first sermon of Buddha in *Saranath Deer Park*. Thus, *Vairochana* is the illuminating light to drive away the ignorance and help see the truth. *Pancha Gyana: Subishuddha Dharmadhatu Gyan*	***Central*** Symbolizing his immense capacity to look in all directions.	***White*** This color embodies all colors, symbolizing this Buddha is the total of all other 4 Buddhas	***Lion*** Symbolizing majestic power and strength	***White Tara***

2. Akshobhya *Akshobhya* is to transform the human ignorance into true knowledge and wisdom just like clear mirror, it symbolizes the element of water. It is to help the people to overcome the personal prejudices and to develop determination and confidence. This is linked with *Adhisthan* element from *Dasa Paramita* The hand gesture is earth- touching *(bhoomi sparsa*) *Pancha Gyana: Aadarsha Gyan*	***East*** This is the direction for new dawn, just as Buddha's victory over Mara	***Deep blue*** like water in the ocean: this has capacity to act as a mirror which is the symbol of neutral perception with wisdom	***Elephant*** Strong confidence and determination	***Lochan Tara***
3. Ratna Sambhava *Ratna Sambhava* symbolizes the Triple Gems (*Tri- ratna*) and transforms the negative human traits of pride into wisdom of equanimity or impartiality. His hand gesture is *Varada Mudra* *Pancha Gyana: Samata Gyan*	***South*** warm noonday sun as in south direction	***Yellow*** This is the color of earth gives to all human beings without prejudice.	***Horse*** Symbolizes that he takes all human beings to the spiritual voyage without prejudice.	***Mamaki Tara***
4. Amitabha *Amitabha* symbolizes the boundless light, signifying warmth, compassion, energy and good fortune and transforms the human weaknesses of getting attachment into discerning insight. The hand symbol is the meditation (*dhyani mudra)* *Pancha Gyana: Pratyawekshana Gyan*	***West*** where the setting sun emits warm red rays.	***Red*** Symbolizing fire which burns our negative delusions	***Peacock*** It is believed that peacock can even swallow poisonous snakes and transmute it into beauty. Similarly, even poisonous mental defilements can be transformed into discerning insight.	***Padmani Tara***
5. Amoghsiddhi *Amoghsiddhi* associates the element of air, symbolizing reassurance, protection and peace. The hand symbol is the *Abhaya Mudra* *Pancha Gyana: Kryanushthan Gyan*	***North*** Symbolizes cool air but very assuring and peaceful Himalayan ranges.	***Green*** This is the color of peace and harmony of nature.	***Garuda*** This bird is known as snake devouring. This symbolizes that this Buddha helps to detect from afar the presence of serpent like negative delusions and transform into positive wisdom of accomplishment and confirmation.	***Green Tara***

Source: Adopted from (Hoivik, 2007).

Namsangiti and *Mahamanjushree*. Prayers to these Buddhas can be found in many forms, in numerous *sutra* collections, such as in *Namsangiti* and also in *Bauddha Stotra Sangraha* which are easily available in every household. *Sutras* of these collections are recited at least one month a year during the month of G*unla* by Buddhist families if not every day throughout the year.

Buddhism explains the philosophy of *sunyata* by dissecting human beings merely as a physical composition of air, water, fire, and earth which are represented by each Buddha and at the same time each element explained in terms of human emotions. Each Buddha is thus manifestation of not only human emotional delusions but also an encouragement to overcome those delusions. Expressing them in the form of colors, and animals and

associating them with their hand symbols, which are the example of creative way of reminding people of basic Buddhist philosophy about the impermanence of human life. It also reminds us that delusions are humane and dealing with it positively and transforming these delusions into wisdom and insight is also possible through mind training.

Moreover, each Buddha is linked with a female consort and termed as "*Shakti"* in Sanskrit (power). This gives the message that although the images are in male form, females are on par with the male and are acknowledged as women power. They are, by no means, lower in status, but are actually the power to the Buddha image which cannot be separated. This is an excellent example of Buddhism, which makes of gender relations and treatment of male and female in equal status.

The philosophy of these *Pancha Buddhas* also tells that human nature is very closely linked to animals. It is important to acknowledge the positive side of the animal nature and try to make it best in human life. Linking each Buddha image with an animal as a carrier (*Vahan)* and the animal's strength to encourage each human being to learn from these animals' strength to deal with human emotions and to transform their negative delusions into positive ones.

A deep understanding on the philosophy of these *Pancha Buddhas* can help towards powerful self-transformation to positivity and create a peaceful and harmonious human society. Many scholars have started to articulate that this is the component missing in our education system in the modern world. Carl Gustav Jung (1875-1961), Swiss psychologist, was convinced with his own work that human life has a spiritual purpose beyond material goals. Our main task, he believed, is to discover and fulfill our deep innate potential. Based on his study of Christianity, Hinduism, Buddhism, Gnosticism, Taoism, and other traditions, Jung believed that this journey of transformation, which he called individuation, is at the mystical heart of all religions. It is a journey to meet the self and at the same time to meet the Divine.

Despite the fact that there is an abundance in the number of books written by scholars on the Buddhist philosophy, peace and ways of overcoming delusions, we still need many other creative ways to transform people's ignorant behavior to informed and humanistic behavior, so that our young generation can learn how to adhere the human rights in order to bring peace in this world. The first universal declaration of Human Rights was made in 1948, and after that there are many declarations to protect women from discrimination and violence and children. Unfortunately, violence and discrimination in the world are increasing everyday. Women, children and voiceless people are still discriminated despite the laws of the state and international declarations and commitments. This is because our mind has to be reminded continuosly that self-transformation and our responsibility towards other human beings as well as living beings. Understanding of these *Pancha Buddhas* can well illustrate that we are just the composition of four elements – air, earth, water and fire. And we have mind (*chitta),* which controls our emotions. By projecting these five Buddhas, the then Buddhist masters taught us that there are mental delusions but we can transform these delusions into positive insights and wisdom. We human beings are forgetting that development is not only economic development but the spiritual growth which needs to be included in any human development to bring a balanced development in the community as well as in the nation.

References

Bajracharya, H.K. 2014. *Aarya Namsangiti Gatha wa Dharni, Stotra Sngraha.* Kathmandu: *Namsangiti Bwonami.*

Bauddha Stotra Sangraha: Dashvalaastaba Aarya Namsangiti Sahitam. 2502 Buddha Sambat. Kathmandu: Dharma Harsha Bajracharya.

Hoivik, S. 2007. The Five Dhyani Buddhas. Born in Nepal: A Miscellany of Budhist Stories, Legends and Traditions. Nepal: Vajra Publications. pp. 67-72.

Lewis, T.T. 1984. The Tuladhars of Kathmandu: A Study of Buddhist Tradition in a Newar Community. A Doctoral Thesis. New York: Columbia University.

Lewis, Todd Thornton. 1084. "The Tuladhars of Kathmandu: A Study of Buddhist Tradition in a Newar Merchant Community." Unpublished Ph.D. Dissertation. Columbia University.

Singh, H.L. 2006. *A Brief Encyclopaedia of Buddhism in Nepal.* Kathmandu: Ratna Pustak Bhandar.

Dr. Sumon Kamal Tuladhar *is a former senior education specialist in UNICEF Nepal and had 22 years of research experience under Research Center for Educational Innovation and Development (CERID), TU. She is currently a social worker and is serving third term as an Executive Board member of Udaaya Samaj. She is coordinating three sub-committees - Udaaya Museum, Website, and Age Home Project – under the Udaaya Samaj. One of her recent publications is Udaaya Research 2012.*



Maru Joshi Aagan Chhen
The Joshi House

Rohit Joshi
Elk Grove Village, Illinois

The temple was built by our ancestor, Laxmi Narayan Joshi, who was the prime minister during the era of the Malla king Bhupatindra Malla in 808 Nepal Sambat. As you see in the picture I took during my first visit to Kathmandu, Nepal in 2014, it is sandwiched between residential structures.





Let me tell you about "The Joshi House of Worship Temple" or simply "Joshi Agan Ghar". In Nepal Bhasa it is called "Joshi Agan Chhen".

It is actually a 17th century temple exclusively for private worship and can only be accessed by Maru Joshi descendants of the Royal Priests of the famous Taleju Bhawani temple situated in Kathmandu Durbar Square.

The temple was built by our ancestor Laxmi Narayan Joshi, who was the prime minister during the rule of the Malla king Bhupatindra Malla in 808 Nepal Sambat. As you see in the picture I took during my first visit to Kathmandu, Nepal in 2014, it is closely sandwiched between residential structures. The wood carvings on the doorway, windows, screened balconies and struts are of fine quality and make it an important element of the landscape. Laxmi Narayan Joshi had enough influence to mint coins with an image of the king on one side and himself on the other. He built several temples at the time. He built one temple on behalf of the goddess Laxmi, but astutely named it after himself as Laxmi Narayan temple.

Luckily, the "Joshi Agan Chhen" temple escaped the damage in the big earthquake on April 25, 2015.

***Rohit Joshi** is a 5th grade student at Nerge Elementary School, Roselle, Illinois.*

HISTORICAL ASAN



Nilisha Tuladhar
Nepal

Asan is the first destination of Janabahaa Dyo Chariot festival. The chariot is pulled from Jamal and bought to Asan through Ratna Park. It is stopped at the center of Asan tole and kept there overnight.

Asan is known as a famous marketplace throughout the Kathmandu Valley. It is like a town square that comprises of six narrow roadways leading to Bhotahity, Kamalachi, Tyauda, Nhyakatwa, Janabahaa and Mahaboudha.

Legends lead to ancient stories of Asan about the formation of the place and its name. The older generations of the Newar community usually recite the so-called true incident of Asan to their grand-children. It is said that once a farmer was carrying a sack of grains on one of his journeys. On the way, he reached the place where the Annapurna Temple is located at present. The farmer got tired from his long journey and decided to take rest. He put down his sack of grains on the ground and walked around for some time. Later when he returned, he couldn't move the sack no matter how much he tried. The farmer, maybe out of fear or frustration, went back leaving the bag there.

People saw the bag, yet nobody was able to move it. The incident of the sack of grains spread throughout the ancient city of the Kathmandu Valley. Later when the farmer was asked about the incident, he only uttered 3 syllables- 'Aa', 'Na' and 'Sa'. These syllables kept together formed a phrase '*Aanasa*' which meant just over there in Nepal Bhasa. People from far and wide came to look at the immovable sack. Later they found out that Goddess *Ajima* had established herself in the sack of grains in resemblance of *Kalash* (an auspicious pot used in rituals).

This realization of the people led to a better establishment of the temple for honoring the Goddess. The area was then named '*Anasa*', like the farmer had uttered. Later on people started saying Asan.

People also believe that when someone loses something valuable or important, Goddess *Ajima* must be deeply remembered and worshipped. The supreme power of the Goddess and the belief of the people really help them to regain the lost valuables.

The Annapurna Temple, also famously known as Asanbhulu Ajima by, is one of the major attractions of the Asan area. It is a three-storied temple made of gilt copper roofs. The locals look upon the Goddess as a guardian who protects them and provides them with food grains. The word Annapurna itself signifies full of grains i.e. Anna meaning grains and Purna meaning full or satisfied.

In the past, during the beginning of the 20th century, farmers and traders worshipped the Goddess for prosperity and success in their business. There lies a



raised platform in front of the Annapurna Temple, known as the *Asan Dabuli*. Traditional dances of Gods and Goddesses are performed here on special occasions.



Asan comprises of other temples and monuments too. The Ganesh temple is a small two-storied temple with small roofs. The pinnacle of the temple is gilded and the roofs with birds made out of metal at each corner. In most places of Nepal, Lord Ganesh is worshipped before starting any work or activity, believing to get success and happiness. The Ganesh temple has now been covered with bars so as to protect the temple and the bells beside it from detrimental sight in the present world.

Along the Ganesh temple, there lies a Narayan temple, comparatively smaller in size. People also believe it to be the temple of the *Lokeshwor*. Two small stone lions on either side of the temple are believed to guard the temple.

Another architectural monument in Asan is the '*Nya Lwon'*, a stone in the form of a fish. It is believed that this ancient stone had been present at the very spot even before the establishment of the Annapurna temple. Some locals depict that the spot where the fish lies today is the spot where Manjushree had shot his arrow.

The story of *Nya Lwon* takes us eras back. Two father and son, both astrologers predicted the fall of a fish from the sky, and both had pinpointed locations of the fall on the ground. But their predicted locations varied. One day a fish actually fell from the sky and landed on the spot when the son had predicted. The father was astonished at his wrong prediction, later realizing his inconsideration of the wind. Thus, the spot where the fish landed was known as *Nya Lwon*.

Aside Annapurna temple, at the southern part of Asan, lies a two storied building with sixteen windows built for public use named as *Yeeta Chappa*. This building is said to be built when Asan area was still covered with forests. Once, a king lost his way while hunting. His men later found him resting where now *Yeeta Chappa* lies. The place was marked and a lodge was built there with carved wood.

During ancient times, the building served a lodge or a resting place for travelers. Until few decades ago, during the Rana regime *Yeeta Chappa* was used as a police station. Later the upper floor of the building was used by various *guthis* and clubs of Asan whereas the ground floor is still crammed with small local shops. The 2015 earthquake in Nepal has hugely damaged the ancient building. Although it looks fine from the outside, the inner structure has become weak and shaky.

There are many cultural traditions and festivals held in Asan too.

Asan Chalan is a major festival in the Asan tole. It is celebrated on the last day of *Dashain*. On the day, the clan members come out in a procession with their sacred swords to destroy the demon. A demon's head is drawn and represented on a pumpkin which the members slay and later feast after the demon's destruction.

Asan is the first destination of *Janabahaa Dyo* Chariot festival. The chariot is pulled Jamal bought to Asan through Ratna Park. It is stopped at the center of Asan tole and kept at there overnight. Another event at Asan is the *Dyo Lwakegu* festival, meaning the clash of the Gods. In spite the name, the tradition is a social gathering of three sister Goddesses from *Tebahaa, Kanga* and Wotu.

Other cultural festivals such as *Halimali* display, *Indrajatra*, *gunla bajan*, etc are celebrated in Asan.

Asan has been a centre area for everyone which carries a lot of significance in both culture and business in the past as well as the present day.

Miss Nilisha Tuladhar *is a student, currently studying Masters in English at IACER College. She has been working at Leo club of Kantipur, Kathmandu District 325A1 as the president for the year 2016 -17. She feels personally attached to Newa traditional values and cultural system, and she perceives the need to protect it.*

BOOK REVIEW

SIN THROUGH THE EYES OF PEARL



Shreekesh Man Tamrakar

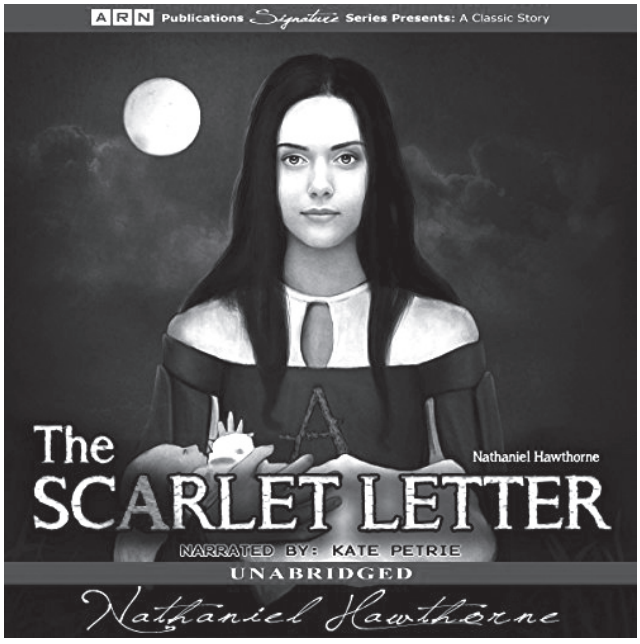
Chicago, Illinois

Pearl represents a great symbolism and plays an essential role in the plot of The Scarlet Letter. In the story, Pearl affects the lives of both Dimmesdale and Hester. The symbolism of Pearl is dynamic because it changes greatly throughout the story. It begins as a product of sin, then slowly changes into a reminder of sin, and in the end serves as redemption and revival. Pearl is a strong character that is a vital part of the story who provides complexity to the novel, The Scarlet Letter.

The novel, *The Scarlet Letter,* incorporates many symbols that play a great significance in the story. The most significant symbol that Nathanial Hawthorne uses is the character Pearl, who is the daughter of Hester Prynne. The story revolves around her, and without her there is no general plot. Her character is vital because it changes throughout the novel. She ultimately affects many people and the way they live their lives. In the beginning of the novel, She is viewed as a symbol of sin but as the novel progresses, she begins to symbolize redemption for Hester and Dimmesdale.

In the beginning of *The Scarlet Letter,* Pearl is seen as a product of sin created by Arthur Dimmesdale and Hester Prynne. Her character is essentially a hybrid of good and evil. She has a very dynamic beauty and it is shown in the passage, "Pearl was imbibing her soul from the spiritual world and her bodily frame from its material of earth" (Hawthorne, 83). This quote is expressing the beauty that Pearl possesses. Although she is being described in Chapter 6 as a beautiful and almost angelic girl, the Puritans believe that She is evil because she is the offspring of sin. Her evil is shown when she laughs and plays crude jokes on people. Her character affects the ultimate meaning of the novel because she defines the struggle between good and evil, which both Hester and Dimmesdale face throughout the story due to their wrongdoings.

In the middle of *The Scarlet Letter,* Pearl's depiction begins to change noticeably. Her character serves more as a reminder of the sin that Hester committed. As She begins to grow older, she starts to notice the bright scarlet letter "A" sewed on her mother's chest. During this time, Hester undergoes pain and struggle because Pearl is always asking her mother about the scarlet letter. She does not wish to make her mother suffer, but desires to be just like her. She tries to convince Hester that committing one sin does not make one a bad person. "Pearl took some eel grass, and imitated, as best as she could, on her bosom, the decoration with which she was so familiar on her mother's"(161). The significance of this quote is that it shows that she understands what situation her mother is. Her goal is to make Hester know that she wants to be



just like her. Even though she is a constant reminder to Hester of the sin she has committed. Pearl's imitation of her mother shows appreciation and gratitude. In Chapter 16, Hester is again reminded of her offense of adultery as Pearl and her explore the woods. In the woods, there is sunlight shining over them and Pearl attempts to grab the sunshine. After Pearl grasps some of the sunlight, Hester attempts to do the same, but the sun goes away. Pearl says, "Mother, the sunshine does not love you. It runs away and hides itself, because it is afraid of something on your bosom" (165). This quote is showing that the sunshine does not shine on Hester because of the sin she has committed. Pearl notices this and it shows her observant side and how she has great knowledge of the scarlet letter. The ultimate meaning of this symbolism is that Hester will never completely escape her own wrongdoings as Pearl will always be there as a daily reminder of what she has committed.

Pearl's ultimate meaning is shown towards the end of the novel. Her character symbolizes redemption and renewal for both Hester and Reverend Dimmesdale. Puritans believed in harsh punishment if one has committed a sin. In order for one to cleanse their sin, the Puritans followed theCovenant of Redemption. "The Covenant of Redemption was assumed to be preexistent to the Covenant of Grace. It held that Christ, who freely chose to sacrifice himself for fallen man, bound God to accept him as man's representative" (Campbell, 1). The meaning of this quote is to say that if one challenges the authority of God, then they will be punished greatly and must face lots of adversity to gain redemption. In the beginning of the novel, many people mistreat Hester and despise her for the crime she has committed. Hester becomes regretful and feels great humiliation. As the novel progresses, Hester learns to live with her sin and values the only good from her sin, which is Pearl. She serves a treasure for Hester and is the only reason Hester can hold herself up and handle all the embarrassment. Hester's role in the community changes greatly through the novel, as she becomes beneficial towards the community. Hester tends to the poor, aids the community's elderly, and provides moral support to the women in the community. As a result of her wholesome deeds, the community begins to believe that the scarlet letter no longer means adultery, but as able. Hester is able to live without any regret or humiliation and wears the scarlet letter proudly because of Pearl. She helps Hester regain confidence and no longer overhauls the opinions of others. Pearl's character also helps Dimmesdale towards peace and revival. Throughout the novel, Dimmesdale faces a great deal of physical and emotional pain because he hides the fact that he committed adultery as well. Dimmesdale is agonized because he cannot tell the public of his sin; therefore he has to have vigils for himself. He whips himself as a punishment and also prevents any happiness from reaching him.Pearl helps Dimmesdale by telling him that she will not let him enter her life until he truly accepts the sin that he has committed. She wants Dimmesdale to be her father but she cannot have him hiding his sin in public and feeling hopeless. Dimmesdale finally walks to the scaffold and publically confesses his sin to the public. After he does this, Dimmesdale reaches joy, redemption, and peace in his life for the first time in a while. Hester and Dimmesdale's newfound happiness and revival were a result of Pearl's presence and her values.

Pearl represents a great symbolism and plays an essential role in the plot of *The Scarlet Letter*. In the story, Pearl affects the lives of both Dimmesdale and Hester. The symbolism of Pearl is dynamic because it changes greatly throughout the story. It begins as a product of sin, then slowly changes into a reminder of sin, and in the end serves as redemption and revival. Pearl is a strong character that is a vital part of the story who provides complexity to the novel, *The Scarlet Letter.*

Works Cited

Hawthorne, Nathaniel. *The Scarlet Letter*. New York: Bantam Dell, 1850. Print.

Campbell, Donna M. "Puritanism in New England." *Literary Movements*. Dept. of English, Washington State University. March 21, 2010 Web. December 5, 2012

Shreekesh Man Tamrakar *is a student (sophomore) at St.Olaf College, Minnesota.*
He has published many aritcles in Chicago Newa, Chautari, Dabu & other magazines.
He was the president of India club, Chicago at Lane Tech College Prep, (2014-2015).

MY NEWA IDENTITY



Princy Sindurakar
Boston, Massachusetts

I was forced to push my definition of being a Newa. I felt how impactful the Newa identity is for not only my parents, but also thousands of people, who devote themselves to organizing Newa festivals in their foreign lands.

Until my big move to America in 2010, the importance of an identity never occurred to me as I always called myself "Nepalese". Every tradition came naturally to me, growing up with colorful, family gatherings filled with the jolting energy of youngsters and endless blessings from our elders. While the country of Nepal is divided into regions, provinces and districts, people are associated with unique ethnic groups or clans. Each group has their own culture. One of the ethnic communities consists of the Newa.

Like many other families, my family is part of the Newa, an ancient and crucial population of Nepal. With numerous unique festivals and customs throughout the year, my small family of three is always in close contact with our extended family. For instance, a notable festival of the Newa consists of Mha Puja, known for the worship of oneself as a way to reflect and pray for a prosperous life. This unique celebration takes place during the Nepal Sambat (Newa New Year). This ritual is solely performed by the Newa, our complex ethnic community. Every year, a mass of Newars would fill and brighten our neighborhood. Busy adults run around to organize the festivities while kids get reacquainted, play and share their novel experiences since their last reunion.

Immigrating to the United States and leaving behind our families wasn't pleasant and has had its challenges, I have come to realize that many festivals, like Mha Puja, are special and build pride within the community. I have learned how important each festival has been to the Newa community throughout the centuries, but especially to me and my family in America now.

In addition to the distinct festivals and traditions, the Newa community takes profound pride in their highly complex language, Nepal Bhasa. While it is widely used by the Newas, I regret that so far I have never been as fluent as my parents or my cousins are. I always feel proud when I hear our language spoken. Nepal Bhasa even has several scripts such as the well-known Ranjana script.

Like the festivals and the language, there are many impressive elements of the Newa community. When my father pursued the path to preserve our Newa culture and values, I discovered my lack of knowledge of my own identity; my Newa identity. I was forced to push my definition of being a Newa. I felt how impactful the Newa identity is for not only my parents, but also thousands of people, who devote themselves to organizing Newa festivals in their foreign lands. Their work to unite the Newa community and raise awareness of the unique aspects of the Newa fascinates me.

By meeting dedicated elders who fight to preserve the Newa culture, I have been compelled to explore my own identity. While being Nepalese American is complicated, especially for the younger generation, I strongly believe in being aware of and being an active member in the Newa community. Now when my friends ask me about my language or food, I can proudly explain that they are part of my ethnic community within the larger context of Nepal and the world. Surprisingly, my huge transition has provided me with a new perspective on my identity and with my parents' involvement in Newa cultural organizations; I have the opportunity to expand my knowledge of Newa community's rich cultures. As a college bound young adult, I can encourage the younger generation to further their own identities with exploration.

Princy Sindurakar *has written many articles in English and Nepal Bhasa. She is a freshman at College of the Holy Cross.*

Nepal House

Fine Dining Nepalese Cuisine



Traditional Nepali & Indian Cuisine







Our Story

FAMILY OWNED AND OPERATED SINCE 2008

Our restaurant was founded w/ the primary intent of providing a fine dining establishment w/ the highest quality traditional Nepali & Indian cuisine in the city of Chicago. We have been in the business of serving multi nation cuisine in our various restaurants for the past 12 years & have no doubt in our minds that once you try our food, you'll be hooked for life. Combining our extensive experience in owning & operating restaurants w/ the fact that our hometown is in Nepal results in a full service experience which has both delicious food & unparalleled courteous service from our entire staff.

Locations

SERVING THE CITY OF CHICAGO & SURROUNDING LOCATIONS.

W. Devon Ave.
2601 W. Devon Ave.
Chicago, IL 60659
P: 773-681-0200

S. Michigan Ave.
1301 South Michigan Ave.
Chicago, IL 60605
P: 312-922-0601

http://www.nepalhouseonline.com

WHAT BEAUTY MEANS TO ME



Nistha Tamrakar
Chicago, Illinois

Beauty can have its misinterpretations by others; however, beauty is personal to everyone, and therefore that misinterpretation might be wrong.

Beauty is not usually obvious. Beauty is meant to be searched for, experienced and acknowledged well before it actually appeals as beautiful to one. Though the concept of beauty that everyone visualizes in people, places or things can be a difficult to explain, each individual understands beauty in their own terms. The word beauty itself has a harmony and a feeling that is soothing. Therefore, whatever one may find beautiful has its own unique harmony or feeling, in the way they perceive it. True beauty may not be transparent, it needs to be explored.

What one might view as beautiful, another might view it as very repulsive. A representation of this is seen in the everyday world with people. Everyone has their own unique attraction. Beauty is something that is neither tampered nor polluted. For some, beauty is eternal and therefore through their eyes, it never alters. Beauty can have its misinterpretations by others, however beauty is personal to everyone, therefore that misinterpretation might be wrong. No two people will see beauty in exactly the same way.

Beauty evokes emotions and senses. Beauty should be able to inspire, heal, encourage, while also being able to relax, appeal, and communicate. Beauty is something that anyone or anything can possess. It is something that can be appreciated. It cannot and should not be imitated, or fake. Plastic beauty is not the same as natural beauty. Nature offers beauty in its rawest form, and therefore should not be tampered with. Leaving beauty in its original form is what makes it most striking than ever.

In today's world, there are various languages that everyone speaks. Languages define people's ethnicity, heritage, culture, and gives one identity. Dialects and languages are considered beautiful because of its uniqueness. Though English may seem plain and boring to one, another may find that the language is hidden with such beauty that they admire it a lot. It takes one to explore and realize what they find beautiful, and language is exactly that.

Language has the ability to evoke strong emotions. A language can transform the definitions of the words used in the structure of a phrase. Languages are not dull. Each language has its own style, and it creates a social link of communication. As stated, beauty should be able to inspire, languages have greatly succeeded in doing just that. People hear languages spoken by others, and want to learn it. Many want to establish individuality by learning a certain language that is not common to them.

Beauty that can transform one to take on a challenge of a whole new world is extraordinary. The beauty of language should not only focus on the language itself, however but the link to it to the world. Without languages, this world would be silent, and no communication is established. That is why a major reason for language being beautiful is because it connects to nature so much.

Beauty is not just from the outside; therefore just the way a language sounds to one's hear should not be judged beautiful based on that. Languages have a great depth of history, and are a key element in human nature. Languages are not plastic, and date back to civilization. It is natural, and because it is in it rawest form, the beauty of it is mesmerizing. Languages can be misinterpreted as many other beautiful things are, however "the beauty is in the eye of the beholder." Languages define beauty because it has been explored and it has a deeper level of meaning to it.

***Miss Nistha Tamrakar** has graduated from University of Illinois at Chicago in 2015 with a Bachelors degree in Health Information Management. Also during her high school years, she was the feature editor of the "The Warrior" (The Warrior is a student-produced newspaper published by the Journalism students of Lane Tech College Prep High School). She has written interesting articles for the Warrior and other magazines while she was at school. Today, she is a professional Heath Information Management Account Manager for the medical records department at Loyola University Medical Center in Maywood, Illinois.*

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ह्यूँदँगा सिंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137



Sushma,
Umanga and Grace Shrestha

Mt. Prospect, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ह्यूँदँगा सिंतुना

Happy New Year

Nepal Sambat 1137

Chicagoland Nepali Friendship Society

Chicago, Illinois

Happy New Year

Nepal Sambat 1137

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ह्यूँदँगा सिंतुना



Ramakant, Shanti,
Sankalp & Sita Kharel

Glenview, Illinois

Happy New Year

Nepal Sambat 1137

नेपाल सम्बत ११३७ या

लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त

ह्यूँदँगा सिंतुना



Bhagwan,
Ramala Adhikari & Family

Des Plaines, Illinois



Rhea Joshi
Elk Grove Village, Illinois

UNDERSTANDING OF NEWA ARCHITECTURE OF KATHMANDU VALLEY

The religious aspect of Newa architecture includes temples. Notable features of temples include curved bracket doors, elegant carving of the windows, sloping hipped roofs and the roof overhang. The sloping roofs are also found in the rest houses or dharmashalas. These houses were generally constructed by rich people to facilitate travelers on their way to destinations.

Communities all around the world have been adapting themselves in different landscapes and climates. As they adapt, they engage themselves in activities which support them. This behavior reflects on the architecture of Kathmandu Valley. The Newars are the most ancient inhabitants of this valley; therefore the architecture is inspired by their culture and practices.

It was during the Malla Period, when the practices were heavily influenced and developed on the architecture of Kathmandu Valley. The Malla towns include the special kind of domestic house that was created considering the movement of Gods as the people perceived it and the daily activities of the people. The people would bathe early in the morning, visit the temples for worship, and go to the farm and the market for buying daily necessities. This routine of movement created a certain pattern that developed the idea and creation of the squares. As death was perceived with fear, the cremation places were placed far away from the other series of squares. Such squares led to the formation of bigger squares, such as palace squares which would encompass palaces, temples, community bathes, etc. The Malla towns were very different from the rest of the Nepali settlements, as the Newar settlements were usually clustered on either side of a narrow street.

The 3 main types of traditional Newa Architecture include: residential (palaces and common man house), religious (temples), public (rest house, community bath). Palaces that belong to the Mallas are located in Kathmandu, Bhaktapur and Patan. Over the years, the palace of Patan still remains unchanged from its original form. The court style building has temples, pillars, rest houses, and a communal bath around the palace, which consists of different courts. Due to the earthquake in 2016, some structures have been destroyed. The residential portion also contains the common man house. This type of house used to consist of 3 levels but with the new technology and changes in lifestyle, it now contains up to 6 levels. This addition of levels causes the lower floor levels to receive no sunlight during the winter. The condition is worsened by the fact that the traditional houses did not have any damp-proofing system. The religious aspect of Newa architecture includes temples. Notable features of temples include curved bracket doors, elegant carving of the windows, sloping hipped roofs and the roof overhang. The sloping roofs are also found in the rest houses or *dharmashalas*. These houses were generally constructed by rich people to facilitate travelers on their way to destinations. On their way to landmarks, the tourists can experience public announcements and washes in the communal bath. Some bathes no longer function but they were traditionally cleaned every year during the festival of *Sitinakha*. As time went on, many traditions were tweaked and revised.

The traditions and cultures of the Malla period had a tremendous influence on Newa Architecture, but it continues to grow and change. As people evolve, so do the activities that they embark on.

Reference
Leena Shrestha
"**Architectural Dissertation**", 1998

***Rhea Joshi** is a sophomore student at James B Conant High School, Hoffman Estates, Illinois.*

NON
www.newaoonlinenews.com
नेपालभाषाया अनलाइन पत्रिका

शिकागोय् कवि व संचार कःमिलिसे अन्तरक्रिया

नेवाः अनलाइन न्युज ललेन्द्र शाक्य, २०७२ चैत्र २९, सोमबार

नेवाः अमेरिकन दबू, शिकागोया ग्वसालय् नेपालं भाया च्वना दीपिं नेपालभाषा परिषदया छ्याञ्जे व कवि भाजु नबिन चित्रकार व वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन नेपाः च्याप्टरया मूछ्याञ्जे मय्जु रश्मिला प्रजापतिलिसे अन्तरक्रिया ज्याइवः जूगु दु ।

उगु ज्याइवलय् भाजु चित्रकारं 'न्हूगु संबिधानया छपुलु व नेवाः संस्कृति व साहित्य'या विषयस नवानादीगु खः ।

अथे हे मय्जु प्रजापतिं 'नेवाः समाजय् मिसातय्गु नेतृत्वया भूमिका' विषयस थःगु खँ तयादीगु खः ।



इलिनोइया नाइल्सय् च्वंगु हिमालयन रेष्टुरेण्टया छगू कक्षय् जूगु उगु ज्याइवलय् नेवाः अमेरिकन दबूया नायः श्रवणकुमार श्रेष्ठ, ल्यूनायः किरण ब्यञ्जनकार, दांभरि उदय महर्जन मूदुजः श्रद्धाकमल ताम्राकार व कमला कुँवरपाखें खादा, स्वां व उपहार देछानाः नेपालं भाःपिं भाजु चित्रकार व मय्जु प्रजापतिपिन्त लसकुस याना दीगु खः ।

उगु ज्याइवलय् उपस्थित जुयादीपिं शिकागो व जःखःया नेवाःतसें न्यंगु थीथी न्हयसःया लिसः भाजु नबिन चित्रकार व मय्जु रश्मिला प्रजापतिं बियादीगु खः ।

ज्याइवः नेवाः अमेरिकन दबूया छ्याञ्जे भाजु बिबेक श्रेष्ठं न्हयाकादीगु खः ।

नेपाल सम्बत ११३७ या
लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त
न्हूँसँ मा सिंतुना
Happy New Year
Nepal Sambat 1137



Rajan, Sushma,
Sophia & Suzanne Shahi
Chicago, Illinois

नेपाल सम्बत ११३७ या
लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त
न्हूँसँ मा सिंतुना
Happy New Year
Nepal Sambat 1137



Sushil Maharjan
Bensenville, Illinois

नेपालभाषा न्हिपौ
सन्ध्या टाइम्स • SANDHYA TIMES

शिकागोय् न्हूदँ ज्याभ्वः

यँ (सन्ध्या टाइम्स) नेपाल संवत् ११३६ न्हूदँया लसताय् अमेरिकाया शिकागोय् न्हूदँ समारोह जुल । नेवाः अमेरिकन दबू, शिकागोया ग्वसालय् जूगु ज्याझ्वलय् पाहांपित सगं बियाः म्हपुजाया क्वखा क्वखायेकाः लसकुस याःगु खः । ज्याझ्वलय् शिकागोया लिसें अमेरिकाया मेमेगु राज्ययापिं निसलं मल्याक पाहांपिनि उपस्थिति दुगु खः ।

शिकागोया लियोन सेन्टर मोर्टनग्रोभया हलय् जूगु समारोहया उलेज्या शिकागोया बरिष्ठ भाजु मदनमोहन श्रेष्ठं त्वाःदेवा च्याकाः यानादीगु खः । ज्याझ्वलय् 'शिकागो नेवाः' पत्रिकाया न्यागूगु ल्याःया पितब्वज्या अलाबामा राज्यं भाःपिं मदन राजभण्डारी व डा. धर्मदेबी राजभण्डारी मंकाः कथं यानादीगु खः ।



ज्याझ्वलय् दबूया न्हूपिं पदाधिकारीपिनि म्हसीका बीगु व पुलांपि पदाधिकारीपित खादा क्वखायेकाः हनापौ लःल्हाःगु खः । दबूया निबर्तमान नायः केशरमान ताम्राकार व रमी प्रधानं न्हयाकूगु ज्याझ्वलय् दबूया दुजःपिसं लसकुस म्यँ हालाः पाहांपित लसकुस याःगु खः । अथे हे नायः श्रवण कुमार श्रेष्ठं लसकुस न्चचू बिया दीगु खः । ज्याझ्वलय् गायिका नलिना चित्रकारं थीथी म्यँ नं न्यकादीगु खः । ज्याझ्वःया निंतिं ग्वाहालि याःपित दबूया सचिव बिबेक श्रेष्ठं सुभाय् देछायादीगु खः ।

सन्ध्या टाइम्स न्हिपौया दँ २१ ल्याः १९ स ने. सं. ११३६ कछलाथ्व १५ खुन्हु पिदंगु ।

नेवाः अमेरिकन दबूया गुँभ्वय् ज्याभ्वः

यैं (झीगु स्वनिगः)

नेवाः अमेरिकन दबू, शिकागोया ग्वसालय् वंगु सनिवाः बौया ख्वाः स्वयेगु लसताय् छगू गुँभ्वय्या ज्याझ्वः याःगु दु । वारेनभिलया ब्लाय्कवेल फरेष्ट प्रिजर्भ धैगु पिकनिक स्थलय् उगु गुँभ्वय् याःगु खः ।

उगु ज्याझ्वलय् नवासे दबूया नायः श्रवणकुमार श्रेष्ठं नेवाः तजिलजि न्हूगु पुस्तायात लःल्हाय् माःगु खँय् बह बिया दिलसा निवर्तमान नायः केशरमान ताम्राकारं नेवाःतय्गु पहिचान धैगु झीगु नेवाः भाय् खः, झीसं झी मस्तय्त नेवाः भाय् ल्हाकेमाःगु खँय् ध्वाथुइका दीगु खः ।

ज्याझ्वलय् समय्बजि व थीथी कासा नं न्हय्ब्वःगु खः । अथे हे नेवाः व गैर नेवाः यानाः सत्यां मयाक मनूतय्सं ब्वति कयादीगु खः । ज्याझ्वः लिपा नेवाः भ्वय् नकूगु खः ।

झीगु स्वनिगः
नेवाः राज्यया निंतिं नेवाः बुगः ब्वलंकेत
Jheegu Swanigah National Daily

नेपाल सम्बत ११३६ तछलागा तृतिया सं पिदंगु बुखँ ।



मेगु च्यापु बाखंया न्हूगु सी.डी. याकनं पिदने त्यंगु दु ।

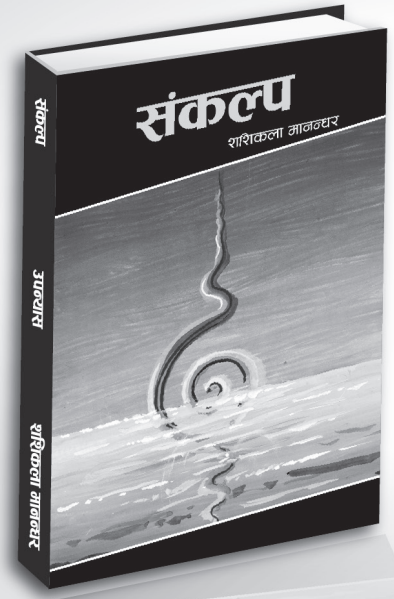
नेपालभाषाया
स्वयलयू
छगू न्हूगु
प्रयोग

बाखंच्वमि केशर मान ताम्राकारया
न्यनेगु
बाखं
सिडीचा:
पिदनेधुंकूगु दु ।

स्वापूया नितिं
फोन : ९८४१३४७४८७, ००१ ७७३ ७३३ १४९३
Email - kmtamrakar@yahoo.com, surmibajra@gmail.com

नेवा: अमेरिकन दबूया न्हापांगु सफू पिथना

प्रेम मोहन सिरपा: (११३५) लं छायेप्यूगु



नेपाल भाषाया न्हापांम्ह
मिसा उपन्यासकार
मयजु शशिकला मानन्धरया
किगूगु कृति
'संकल्प'
उपन्यास ब्वना दिस ।



NEWA AMERICAN DABU ACTIVITIES IN PICTURE

















NEWA AMERICAN DABU ACTIVITIES IN PICTURE

















NEWA AMERICAN DABU ACTIVITIES IN PICTURE

















NEWA AMERICAN DABU ACTIVITIES IN PICTURE















NEWA AMERICAN DABU ACTIVITIES IN PICTURE















NEWA AMERICAN DABU ACTIVITIES IN PICTURE



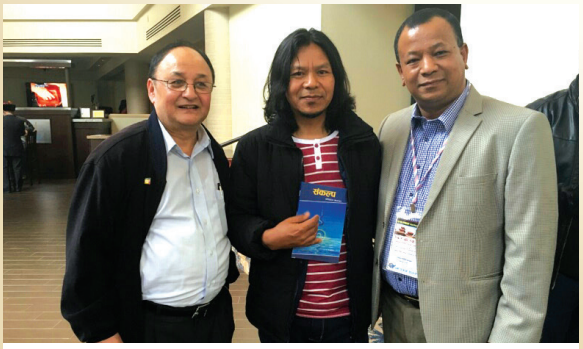














SECOND CONVENTION OF WORLD NEWAH ORGANIZATION ACTIVITY IN PICTURE

















Photo courtesy

Rajendra Manandhar, Surya Shrestha, Keshar Man Tamrakar, Uday Maharjan, Junoo Tuladhar, Shrawan Kumar Shrestha, Kumar Sindurakar, Kiran Byanjankar, Sanjita Pradhan

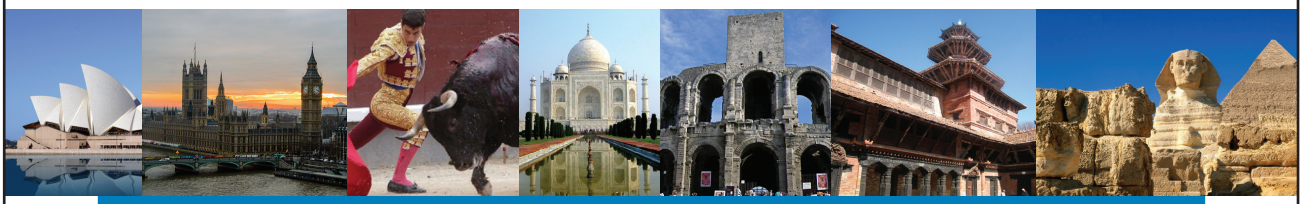
air zone

Travel with us!

air zone travel

Great Service. Best Price.

GUARANTEED



FEATURING

- Discounted Business Class Fares
- Special Group Fares
- Cruises
- Hotel Reservations
- Car Rentals
- Tour Packages
- Treking Packages
- Vacation Packages
- Travel Insurance

Reservations:
Washington, DC Metro: 301.979.7397
Denver, Colorado: 720.399.4623
Nepal: +977-1-5546766


Rajesh
EXT 100


Biyush
EXT 101


Mona
EXT 102


Kavita
EXT 103

OPEN 24/7/365
for your convenience

Our travel specialists have served travellers for over 20 years, and have experince with all major airlines all over the world. We will provide you with options that will match your travel budget.

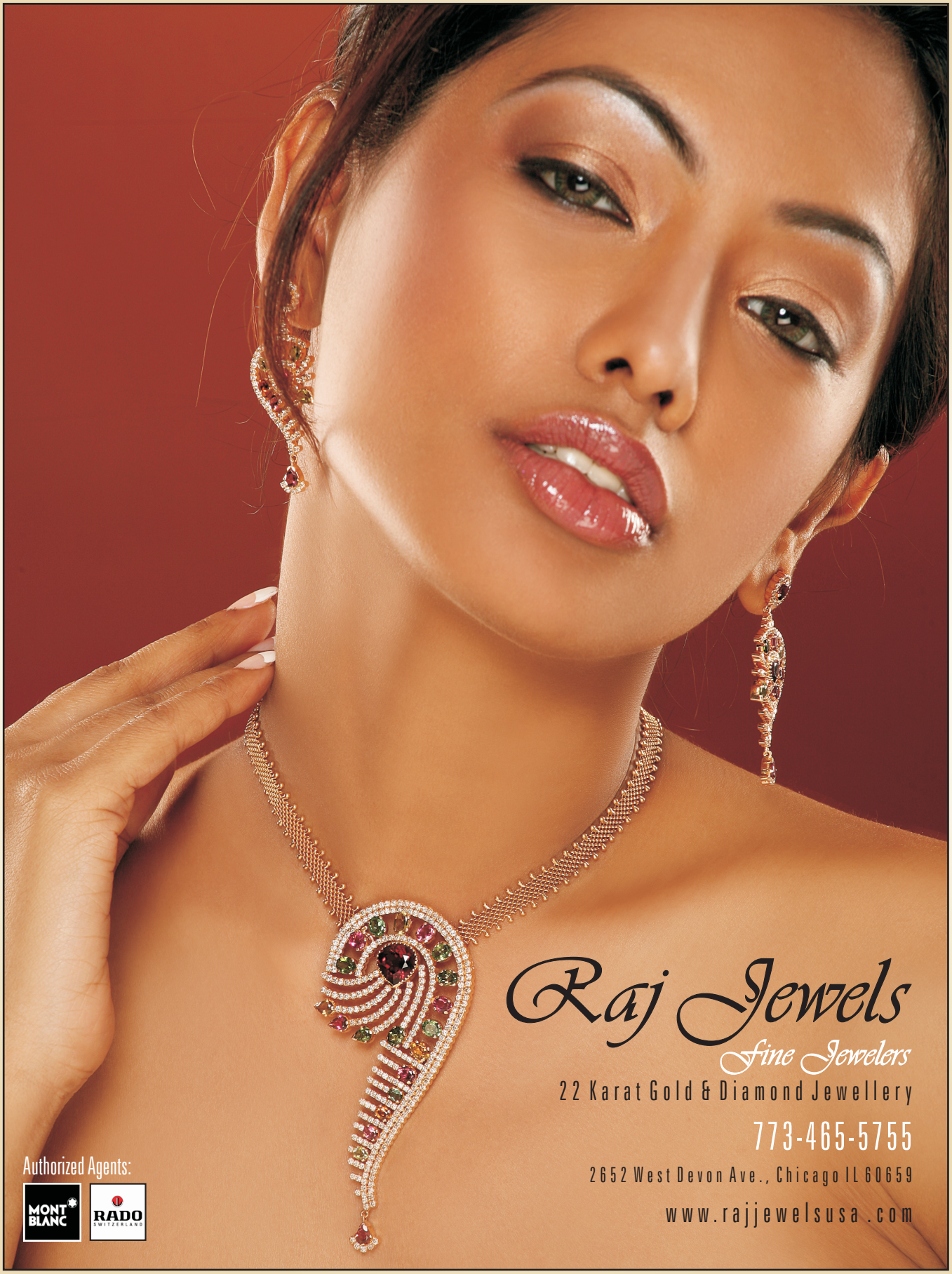
CALL AIR ZONE TRAVEL FOR A HASSLE FREE, LOWEST AIRFARES TO NEPAL, INDIA AND WORLDWIDE.

We also offer lowest air fare tickets from Nepal to USA

Toll Free: 1.888.597.8798
info@airzonetravel.com

Join our mailing list by emailing info@airzonetravel.com and be the first to know of airfare specials, amazing deals, and other important travel news.

www.airzonetravel.com


Raj Jewels
Fine Jewelers
22 Karat Gold & Diamond Jewellery
773-465-5755
2652 West Devon Ave., Chicago IL 60659
www.rajjewelsusa.com
Authorized Agents:
MONT BLANC
RADO
SWITZERLAND

नेपाल सम्बत ११३७ या
लसताय् सकल नेपाःमिपिन्त मिन्तुना !
ॐ न्हूँगा मिंतुना



The Executive members & their families of Newa American Dabu hereby cordially extend warmest greetings on the auspicious Nepal Era 1137.

Happy New Year Nepal Sambat 1137

Shrawan Kumar Shrestha, Sarbagya Dhar Tuladhar, Kiran Byanjankar, Bibek Shrestha, Uday Maharjan, Shradha Kamal Tamrakar, Rami Pradhan, Radha Krishna Shrestha, Dinesh Pradhan, and Kiran Prajapati